

Täysistunto

Maanantai 9.12.2024 klo 14.03—1.58

Täysistunto alkoi klo 14.03. Täysistunto päättyi 10.12.2024 klo 01.58.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (14.03—16.26, 18.02—20.00 ja 22.00—0.00) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (16.26—18.02, 20.00—22.00 ja 0.00—1.58).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

Puhemies Jussi Halla-aho: Ilmoitan arvoisille kansanedustajille, että mikäli sosiaali- ja terveysvaliokunnan kokoustilanne sitä edellyttää, keskeytämme täysistunnon asiakohdan 6 jälkeen korkeintaan tunniksi.

2.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 5.12.2024 antanut hallituksen esitykset HE 199, 200/2024 vp.

2.2. Vastaukset kirjallisiin kysymyksiin

Eduskunnalle ovat saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin KK 340, 350, 360, 402, 404, 419-423, 425, 427-429, 435, 439/2024 vp.

3. Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko

Valtioneuvoston selonteko VNS 3/2024 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 14/2024 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Nyt päätetään ulkoasiainvaliokunnan mietinnön UaVM 14/2024 vp pohjalta kannanotosta selonteon johdosta.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen varattujen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Aluksi pidetään yksi ryhmäpuheenvuorokierros, jossa puheenvuorojen pituus on enintään viisi minuuttia. Tämän jälkeen ulkoministeri Elina Valtoselle varataan mahdollisuus käyttää viiden minuutin pu-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

heenvuoro. Muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia. Lisäksi voin myöntää harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. — Valiokunnan varapuheenjohtaja Vikman, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.06 Sofia Vikman kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunta kävi perusteellista keskustelua käsitellessään valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa. Työ on nyt tehty, ja valiokunta hyväksyi selontekoa käsittelevän mietinnön yksimielisesti. Pidän hyvin arvokkaana sitä, että tässä talossa löytyy yksituumaisuutta Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeisistä linjauksista.

Yksituumaisuudelle on tarvetta. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa tehdään vakavassa ja vaikeasti ennakoitavassa turvallisuusympäristössä. Suomeen ei kohdistu tällä hetkellä sotilaallista uhkaa, mutta sotilaalliseen voimankäyttöön Suomea vastaan tai sillä uhkaamiseen meidän on varauduttava. Venäjän Ukrainassa käymän hyökkäyssodan loppua ei ole näköpiirissä, eikä uhkaa Venäjän sotatoimien laajentumisesta Ukrainan ulkopuolelle voida poissulkea.

Tällaisessa tilanteessa on aivan erityisen tärkeää, että puhallamme yhteen hiileen. Siitä yksimielinen mietintömme on osoitus. Kiitos kaikille puolueille valiokunnan hyvähenkisestä keskustelusta. Yhteisymmärrys on arvokas myös siksi, että selonteon toimintaympäristön analyysi muodostaa pohjan myös valmistelussa olevalle puolustuselonteolle sekä valtioneuvoston kansallisen turvallisuuden strategialle.

Arvoisa puhemies! Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkeimpänä päämääränä on turvata Suomen itsenäisyys, alueellinen koskemattomuus, estää Suomen joutuminen sotilaalliseen konfliktiin ja taata suomalaisten turvallisuus ja hyvinvointi. Turvallisuus nousee vahvasti ja laajasti esiin valiokunnan mietinnössä, joka on laaja, joten tähän puheenvuoroon mahtuu vain joitakin keskeisimpiä otteita.

Toimintaympäristössä, jossa Suomi ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa tekee, korostuvat Suomen turvallisuuden peruspilarit: vahva kansallinen puolustuskyky osana liittokunnan pelotetta ja puolustusta, jäsenyytemme Euroopan unionissa ja Natossa sekä edelleen vahvistuva kahdenvälinen ulko- ja turvallisuuspoliittinen ja puolustusyhteistyö keskeisten liittolaistemme ja kumppaneidemme kanssa.

Valiokunta toteaa, että Venäjä on hyökkäyssodan myötä valinnut vastakkainasettelun lännen kanssa. Venäjä hakee määrätietoisesti tukea kumppaneilta omalle lännenvastaiselle politiikalleen. Hyökkäyssota on myös osoittanut selkeästi sen, että voimankäyttö on keskeinen osa Venäjän keinovalikoimaa ja maa on valmis käyttämään laajamittaista sotilaallista voimaa myös siviilikohteita vastaan.

Valiokunta arvioi, että Venäjä muodostaa pitkäkestoisen turvallisuusuhkan Euroopalle ja asettaa sen vakavan haasteen eteen.

Selonteko käsittelee kattavasti Suomen toimintaa Naton jäsenenä. Tätä valiokunta piti perusteltuna, sillä Suomen Nato-jäsenyyden perusteita avattiin nyt ensi kertaa selonteon kautta. Valiokunta kävikin Nato-linjauksista perusteellista keskustelua.

Arvoisa puhemies! Suomi on Nato-jäsenyyden myötä sotilaallisesti liittoutunut maa. Valiokunta korosti mietinnössään, että on tärkeää, että Suomi on sitoutunut koko liittokun-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

nan toimintaan eikä ole asettanut Nato-jäsenyydelle kansallisia rajoitteita. Suomi arvioi turvallisuuttaan Naton yhteisen puolustuksen näkökulmasta, kantaa osaltaan vastuuta koko liittokunnan turvallisuudesta ja toimii Nato-liittolaisten rinnalla. Samalla, kuten valiokunta mietintöönsä kirjasi, heikentynyt turvallisuusympäristö edellyttää Naton puolustuksen ja pelotteen vahvistamista erityisesti Naton itäisellä ja pohjoisella sivustalla.

Nato-jäsenyyden myötä Suomi sitoutui Naton perussopimukseen sekä Naton toimintaa määrittäviin ohjausasiakirjoihin. Niissä liittokunnan tärkeimmäksi tehtäväksi määritellään yhteinen pelote ja puolustus. Naton kokonaispelote muodostuu tavanomaisista joukoista ja suorituskyvyistä, ohjuspuolustuksesta ja ydinaseista.

Valiokunta kävi myös keskustelua Naton ydinasepelotteesta. Valiokunta pitää tärkeänä, että Suomi vahvistaa osaamistaan myös tällä politiikkalohkolla ja osallistuu liittokunnan ydinpelotetta koskevan politiikan päätöksentekoon.

Arvoisa puhemies! Nato-maissa on käynnistynyt tärkeä keskustelu siitä, tulisiko Naton nostaa yhteisesti hyväksyttyä tavoitetta käyttäen vähintään 2 prosenttia bruttokansantulosta puolustukseen. Valiokunta piti tätä perusteltuna. Valiokunta toteaa, että kiristyneessä turvallisuustilanteessa on entistä tärkeämpää varmistaa, että liittokunnan puolustuksen resurssit ovat riittävät suhteessa muuttuneeseen turvallisuusympäristöön. Valiokunta korostaa mietinnössään myös sen tärkeyttä, että kaikki liittokunnan jäsenet täyttävät yhdessä sovitut tavoitteet.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietinnössä nousee keskeisesti esille Ukrainan tukemisen välttämättömyys. Tuki Ukrainalle on Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan prioriteetti. Valiokunta painottaa kansainvälisen tuen välttämättömyyttä Ukrainan puolustuskyyvelle ja maan neuvotteluaseman vahvistamiselle, jotta hyökkäyssodan kohteeksi joutuneelle Ukrainalle varmistetaan oikeudenmukainen ja kestävä rauha, kun siitä aikanaan neuvotellaan. On syytä muistaa, että Venäjän Ukrainassa käymän hyökkäyssodan lopputuloksella on keskeinen merkitys Euroopan ja Suomen turvallisuuskehitykselle.

Valiokunta toteaa myös, että Ukraina on valinnut eurooppalaisen ja transatlanttisen tulevaisuuden ilmaisemalla tahtonsa liittyä Euroopan unioniin ja Natoon. Valiokunta ilmaisee näille tavoitteille täyden tukensa.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietinnössä nousee keskeisesti esille Yhdysvaltain asema Suomen tärkeänä liittolaisena ja strategisena kumppanina. Valiokunta piti hyvinä tietoja Suomen ja Yhdysvaltain kahdenvälisen suhteiden vahvistamisesta eri sektoreilla.

Valiokunta sai selvityksen myös siitä, että Suomi on johdonmukaisesti pitänyt yllä hyviä suhteita keskeisiin toimijoihin Yhdysvaltain poliittisen kentän eri puolilla. Valiokunta pitää tätä erittäin tärkeänä, myös ajatellen tulevien suhteiden rakentamista uuteen, tammi-kuussa 2025 aloittavaan presidenttiin ja hänen hallintoonsa. Euroopan on oltava valmis ottamaan enemmän vastuuta omasta turvallisuudestaan.

Valiokunta pitää Suomen ja Yhdysvaltain kahdenvälisestä puolustusyhteistyösopimusta Suomen turvallisuuden kannalta keskeisenä, sillä se muodostaa perustan Yhdysvaltojen kanssa tehtävälle yhteistyölle kaikissa tilanteissa. Sopimus lisää Suomen puolustuksen uskottavuutta ja pidäkearvoa.

Ylipäätään kumppaneiden merkitys on tällaisena aikana hyvin arvokasta. Tämän valiokunta mietinnössään havaitsee ja korostaa myös yhteistyötä Pohjoismaiden ja Baltian maiden kanssa.

Paitsi kumppanien myös sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän merkitys ja sen puolesta toimiminen on tällaisessa ajassa erityisen tärkeää. Valiokunta kävi selontekoa kä-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

sitellessään läpi myös Suomen YK-politiikan painopisteitä ja tavoitteita ja antoi näille tukensa.

Arvoisa puhemies! Valiokunta painottaa EU:n ulkoisen toiminnan merkitystä ja käsittelee mietinnössään myös Suomen toimintaa Euroopan unionissa erityisesti turvallisuuden näkökulmasta.

Lisäksi haluan kiinnittää huomiota vielä mietinnön lopun osioon Suomen kriisinkestävyydestä. Tämä osio sisältää kirjaukset huoltovarmuudesta, hybridivaikuttamisen torjunnasta, digitaalisesta toimintaympäristöstä, kyberturvallisuudesta, uusista teknologioista ja lisäksi maanpuolustustahdosta.

Arvoisa puhemies! Aivan loppuun huomio selonteon parlamentaarisesta seurannasta. Seurantaryhmän puheenjohtajana voin sanoa työn olleen hyvin arvokasta ja luoneen pohjaa valiokunnan työlle. Työ oli aktiivista, ja saimme tekstiluonnoksia parlamentaarisessa seurantaryhmässä kommentoitavaksi useita kertoja ennen lopullisen selonteon hyväksymistä valtioneuvostossa. On tärkeää, että kaikki eduskuntapuolueet kattava parlamentaarinen seuranta järjestetään myös tulevien turvallisuutta koskevien selontekojen valmistelun yhteydessä. Valiokunta painotti lisäksi, että valtioneuvoston tulee pitää eduskuntaa informoituna keskeisistä Nato-jäsenyyteen liittyvistä politiikkalinjauksista ja ratkaisuksista myös selontekojen välisenä aikana. Näistä kahdesta asiasta valiokunta on tehnyt lausumaehdotukset, jotka löytyvät mietinnön lopusta. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kauma, olkaa hyvä.

14.15 Pia Kauma kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen turvallisuus on asia, josta emme voi emmekä halua tinkiä. Päämäärämme on selkeä. Haluamme turvata Suomen itsenäisyyden ja alueellisen koskemattomuuden, estää Suomen joutumisen sotilaalliseen konfliktiin sekä taata suomalaisten turvallisuuden ja hyvinvoinnin. Kaikki ulko- ja turvallisuuspoliittiset päätöksemme perustuvat nimenomaan tähän tavoitteeseen — Suomen ja suomalaisten turvallisuuden varmistamiseen. Kokoomus kiittää ulkoasiainvaliokuntaa hyvästä yhteistyöstä. Olemme pystyneet yhdessä tuottamaan yksimielisen mietinnön Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tueksi.

Arvoisa puhemies! Suomen Nato-jäsenyys on ollut historiallinen ja merkittävä askel turvallisuutemme vahvistamisessa. Jäsenyytemme tuo meidät kiinteäksi osaksi liittokunnan kollektiivista turvallisuutta. Osallistumme aktiivisesti liittokunnan toimintaan kehittämällä samalla kansallista puolustuskykyämme, joka osaltaan täydentää Naton pelotetta ja puolustusta.

Suomi on osa länsimaista ja demokraattista yhteisöä, jossa EU on ulko- ja turvallisuuspolitiikkamme keskeinen viitekehys. Samalla syvennämme yhteistyötä läheisten kumppaneidemme kanssa ja panostamme EU:n ja transatlanttisen yhteistyön vahvistamiseen. Yhtenäisyyden tulee näkyä myös jatkuvassa tuessamme Ukrainalle, joka taistelee paitsi itsenäisyytensä myös vapaan Euroopan tulevaisuuden puolesta.

Suomelle pienenä maana tärkeää on monenkeskisen kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän puolustaminen ja vahvistaminen. Teemme aktiivista yhteistyötä YK:n ja Euroopan neuvoston kanssa kansainvälisen oikeuden ja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten eteen. Ensi vuonna Suomi toimii Etyjin puheenjohtajamaana samalla, kun Venäjän aggressiivinen hyökkäys Ukrainaan jatkuu. Etyjin tuleekin tarjota apuaan rauhan ja vakauden saavuttamisessa Ukrainassa. Etyj voi esimerkiksi toimia rauhanneuvotteluiden fasilitoija-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

na ja tukea rauhansopimuksen täytäntöönpanoa ja sen valvontaa. Rauhan saavuttaminen jo itsessään on tietenkin tärkeä etappi, mutta luottamuksen ja vakauden rakentaminen vie aikaa. Meidän velvollisuutemme on turvata tämän työn edellytykset.

Arvoisa puhemies! Nato-jäsenyys, tiiviimpi eurooppalainen puolustusyhteistyö ja DCA-sopimus tuovat mahdollisuuden syventää yhteistyötä kumppaneidemme kanssa. Ne avaavat myös suomalaisille yrityksille uusia mahdollisuuksia. Puolustusteollisuuden ja kaksoiskäyttöteollisuuden tuotteiden vienti on ratkaisevan tärkeää, sillä ne ylläpitävät teollisuutemme kilpailukykyä ja sitä, että suomalaiset yritykset saavat kansainvälistä kauppaa. Positiivisia mahdollisuuksia tuo esimerkiksi Suomen Yhdysvaltojen ja Kanadan kanssa solmima jäänmurtajia koskeva ICE Pact -sopimus. Se voi tukea meriteollisuuden innovaatioita ja kansainvälisiä verkostoja, joiden kautta Suomi voi vastata niin Naton kuin EU:n jäsenvaltioiden tarpeisiin.

Arvoisa puhemies! Turvallisuus on kaiken edellytys, sillä ilman sitä ei ole tulevaisuutta. Turvallisuutta ja vakautta tarvitaan, jotta yritykset haluavat investoida ja luoda työpaikkoja. Vain riittävä ja vakaa talouskasvu antaa meille mahdollisuuden ylläpitää hyvinvointivaltiota, jonka kautta kaikki suomalaiset ja Suomessa asuvat pysyvät mukana ja osallisina suomalaisessa yhteiskunnassa. Samalla on huolehdittava huoltovarmuuden ylläpidosta, jotta yhteiskunta kestää tarvittaessa myös kriisitilanteet.

Arvoisa puhemies! Kokoomus on sitoutunut tekemään työtä sen eteen, että Suomi pysyy vahvana, vapaana ja turvallisena maana — kaikissa olosuhteissa myös tulevaisuudessa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Junnila, olkaa hyvä.

14.20 Vilhelm Junnila ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunta käsittelee valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa vaikeasti ennakoitavassa turvallisuusympäristössä. Kuten on jo todettu useaan otteeseen, turvallisuusympäristömme on muuttunut perustavanlaatuisesti ja pitkäkestoisesti. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on edelleen käynnissä, ja sen seuraukset tuntuvat niin Euroopan turvallisuusympäristössä kuin globaalissa taloudessa. Samalla Kiinan kasvava rooli Aasiassa ja muilla mantereilla muuttaa kansainvälisiä valtasuhteita.

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan on vastattava näihin monimutkaisiin haasteisiin johdonmukaisesti ja realistisesti. Yhtenä esimerkkinä nopeasta toimintakentän muutoksesta voidaan pitää Syyrian hallinnon luhistumista viikonlopun aikana. Vaikka Suomeen ei tällä hetkellä kohdistu välitöntä sotilaallista uhkaa, on varauduttava sotilaallisen voimankäytön ja sillä uhkaamisen kohteeksi joutumiseen. Onkin keskeistä, että ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko paitsi toimii ohjausvälineenä kansalliselle politiikalle myös viestii selkeästi Suomen linjauksista kansainvälisille toimijoille.

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan päättavoite on tietenkin turvata maamme itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus, estää joutuminen sotilaalliseen konfliktiin sekä taata suomalaisten turvallisuus ja hyvinvointi. Tämä on perussuomalaisille ehdoton lähtökohta. Suomen turvallisuuden tukipilarit, vahva kansallinen puolustuskyky, jäsenyys Natossa ja Euroopan unionissa sekä kahdenvälinen yhteistyö keskeisten liittolaistemme kanssa, muodostavat perustan toimintakyvyillemme.

Nato-jäsenyys tarjoaa Suomelle uusia mahdollisuuksia parantaa turvallisuutta. Nato-profiilimme on vasta muodostumassa, ja on tärkeää, että eduskuntaa pidetään jatkuvasti

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

ajan tasalla tästä kehityksestä. Suomi ei saa ajautua tilanteeseen, jossa olemme vain passiivinen seuraaja, vaan meidän on oltava aktiivinen liittokunnan sisällä.

Itämeri on elintärkeä Suomen taloudelle ja turvallisuudelle. Meidän tulee jatkaa aktiivista yhteistyötä niin Naton kuin pohjoismaisten kumppaniemme kanssa varmistaaksemme, että alueen turvallisuus säilyy kaikissa olosuhteissa. EU:n puolustusyhteistyön osalta on varmistettava, että Suomen kokonaisturvallisuusmallin erityispiirteet huomioidaan. Meidän toimivat hankintamallimme ja kilpailutuksella saavutettu tehokkuus on turvattava myös tulevaisuudessa.

Korostamme myös kahdenvälisten suhteiden merkitystä. Erityisesti Yhdysvaltojen kanssa sovittu DCA-sopimus muodostaa perustan yhteistyölle, joka hyödyttää Suomea merkittävästi eri turvallisuustilanteissa. Sopimus vahvistaa Suomen puolustusta esimerkiksi mahdollistamalla puolustusmateriaalin ennakkovarastoinnin ja amerikkalaisjoukkojen läsnäolon. Tämä lisää Suomen puolustuksen uskottavuutta ja pidäkearvoa. Lisäksi yhteiset hankkeet, kuten jäänmurtajayhteistyö ja murresteknologioihin liittyvä tutkimus, syventävät yhteistyötämme. On erityisen merkittävää, että Yhdysvallat on kiinnostunut Suomen osaamisesta kokonaisturvallisuuden, varautumisen ja huoltovarmuuden alueilla. Tämä tarjoaa mahdollisuuden jakaa parhaita käytäntöjä ja oppia toisiltamme.

Suomen turvallisuuspoliittinen intressi suhteessa Yhdysvaltoihin lienee nyt vahvempi kuin koskaan. On välttämätöntä, että Suomi pystyy viestimään selkeästi ja vaikuttavasti, miksi Pohjois-Euroopan turvallisuuteen panostaminen on myös Yhdysvaltojen edun mukaista. Sillä on merkitystä, kuinka selkeästi Yhdysvaltojen tuleva hallinto panoksemme ja sitoutumisemme liittokuntaan ymmärtää.

Arvoisa puhemies! Kun Suomi ryhtyy Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö Etyjin puheenjohtajamaaksi ensi vuonna, teemme sen aikakautena, jossa järjestön toimintakykyä koetellaan enemmän kuin koskaan sen 50-vuotisen historian aikana. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa, syvät jakolinjat ja järjestön päätöksenteon yksimielisyysvaatimus ovat yhdessä luoneet olosuhteet, jotka haastavat Etyjin roolin rauhan ja vakauden edistäjänä. Kriisin keskellä meidän on kuitenkin muistettava, että Etyjiä tarvitaan edelleen. Se on ainoa alueellinen turvallisuusjärjestö, jossa Euroopan, Keski-Aasian, Pohjois-Amerikan ja myös Venäjän näkemykset kohtaavat samassa pöydässä. Tämän dialogin merkitystä ei siten voi aliarvioida, vaikka ristiriidat ovat syviä ja yhteisten päätösten tekeminen vaikeaa, kun edes budjetista ei päästä sopuun.

Perussuomalaiset kiittävät valiokuntaa ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon huolellisesta käsittelystä. Keskustelumme ja analyysimme tässä vaikeasti ennakoitavassa turvallisuusympäristössä osoittavat sitoumusta Suomen turvallisuuden ja kansainvälisten suhteiden vahvistamiseen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koskinen, olkaa hyvä.

14.25 Johannes Koskinen sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maailma on hyvin erilainen tänään kuin se oli edellistä ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa käsiteltäessä. Nyt aikaamme leimaa turvallisuusympäristön nopea heikkeneminen. Suurvaltakilpailu kiihtyy, konfliktien määrä on kasvussa, ja kansainvälistä sääntöpohjaista järjestelmää haastetaan monelta suunnalta.

Selonteon ja sitä täydentävän mietinnön tarkoituksena on UTP-linjanveto neljäksi vuodeksi ja pidemmällekin. Kuohuvaa aikaamme kuvaa, että muutamassa päivässä Lähi-idän

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

kriisialueella Syyriassa al-Assadin autoritaarisen dynastian kaatuminen avaa mahdollisuuksia uudenlaiseen asetelmaan, jota viikko sitten ei voitu ennustaa. Muutos on pysyvää, ja valppautta tarvitaan jatkuvasti.

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkein päämäärä on turvata Suomen itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus, estää Suomen joutuminen sotilaalliseen konfliktiin ja taata suomalaisten turvallisuus ja hyvinvointi. Viisaan ulkopoliittikan ohella turvallisuuttamme takaavat kansallinen puolustuskykymme osana liittokunnan pelotetta ja puolustusta, jäsenyytemme Euroopan unionissa ja Natossa sekä kahdenvälinen yhteistyö keskeisten liittolaisten ja kumppaneiden kanssa.

Tuore Nato-jäsenyytemme luonnollisesti korostuu selonteossa. Turvallisuuden tuottajana Suomi toimii aktiivisesti Naton uskottavuuden, yhtenäisyyden ja päätöksentekokyvyn edistämiseksi. Suomi osallistuu lainsäädäntömme määrittämissä puitteissa laaja-alaisesti liittokunnan toimintaan.

Pian tulee kolmekymmentä vuotta siitä, kun Suomesta tuli Euroopan unionin jäsenmaa. SDP muistuttaa, että yhä edelleen EU on meidän tärkein poliittinen ja taloudellinen viitekehysksemme ja arvoyhteisömme. Samalla se on meille keskeisin laaja-alaisen turvallisuuden tuottaja sekä tärkeä kanava ulkopoliittiseen vaikuttamiseen. Mahdollisimman vahva ja yhtenäinen EU on meidän kaikkien etu, ja Suomenkin on aktiivisesti vahvistettava sen päätöksentekokykyä tällä sektorilla muun muassa Niinistön raportin pohjalta.

Nykytilanteessa on kriittisen tärkeää niin Ukrainan pitkäjänteisen tukemisen kuin koko Euroopan puolustuskyvyn näkökulmasta, että Euroopan puolustusteollista tuotantoa saadaan kasvatettua ja puolustustarvikkeiden sisämarkkinoita vahvistettua mahdollisimman nopeasti.

Arvoisa puhemies! Suomen on määrätietoisesti toimittava sääntöperusteisen kansainvälisen järjestelmän vahvistamiseksi. Suomen tavoitteena YK:ssa tulee olla kansainvälisen yhteisön mahdollisimman vahva ja yhtenäinen reagointi kansainvälisen oikeuden vakaviin loukkauksiin. Suomi tukee vastuuvollisuuden toteutumista ja kansainvälisen rikostuomioistuimen työtä. Suomi vahvistaa toiminnallaan YK:n kykyä ehkäistä, hallita ja ratkaista väkivaltaisia konflikteja sekä tukee vahvaa ja koordinoitua YK-järjestelmää, joka turvaa humanitaarisen avun heikoimmassa asemassa oleville.

Monelta tuntuu unohtuvan kehitysyhteistyön, ilmasto- ja kehityspolitiikan merkitys koko ulko- ja turvallisuuspolitiikan kannalta. Valitettavasti hallituksen toimet ovat olleet osin ristiriidassa selonteon linjausten kanssa. SDP haluaa muistuttaa, että Suomen kehityspolitiikan linjasta on pidettävä kiinni: ihmisoikeusperustasta, naisten, tyttöjen ja vähemmistöjen oikeuksien, seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien vahvistamisesta, koulutuksesta sekä ilmastopolitiikasta. Näiden edistäminen edellyttää myös riittävää rahoitusta. Suomen kehityspolitiikan vaikuttavuutta taikka kestävä kehityksen tavoitteita ei pidä vaarantaa talousvaikeuksienkaan varjolla.

Puhemies! Mietinnössä ja selonteossa on vahvat yhteiset kirjaukset Ukrainan tukemisesta. Sodan lopputuloksella on valtava merkitys koko Euroopan ja Suomen turvallisuudelle. Ukraina taistelee perustavanlaatuisen länsimaisten arvojen, demokratian, ihmisoikeuksien ja oikeusvaltion, puolesta.

Kuten valiokunnan mietinnössä painotetaan, Suomen on osana EU:ta edistettävä rauhaa, vakautta ja siviilien suojelua Lähi-idässä sekä tuettava tulitaukoon ja panttivankien vapauttamiseen tähtäävää diplomatiikkaa ja kestävä kahden valtion ratkaisun syntyä Israelin ja Palestiinan väliseen konfliktiin. Rauhanprosessin vauhdittamiseksi SDP on esittänyt,

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

että Suomi tunnustaisi Palestiinan valtion, kuten lähes kolme neljästä maailman maasta on jo tehnyt. On määrätietoisesti ajettava demokratiaa ja oikeusvaltioperiaatetta niin Israelissa kuin Palestiinassa.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa on Suomessa tavattu tehdä yhteisymmärryksessä hallitus—oppositio-rajat ylittäen. Selontekoja valmisteltaessa tulee jatkaa parlamentaarista seurantaan. Eduskunta on pidettävä ajantasaisesti informoituna ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeisistä kehityskuluista, ja on huolehdittava sen vaikutusmahdollisuuksista myös meille uuden Nato-politiikan saralla.

Me sosiaalidemokraatit painotamme Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan johdonmukaisuutta, aktiivisuutta ja yhtenäisyyttä — kansainvälisen yhteistyön, rauhan ja turvallisuuden asialla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaikkonen, olkaa hyvä.

14.31 Antti Kaikkonen kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkein tehtävä on turvata maamme itenäisyys ja alueellinen koskemattomuus sekä taata suomalaisten turvallisuus ja suomalaisten hyvinvointi.

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa tehdään tällä hetkellä varsin vakavassa ja vaikeassakin toimintaympäristössä, joka on lisäksi vaikeasti ennakoitava. Toimintaympäristöä leimaavat Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa, strateginen suurvaltakilpailu sekä demokratioiden ja autoritääristen maiden välinen vastakkainasettelu. Turvallisuusympäristö näyttää muuttuneen pitkäkestoisesti. Vaikka maahamme ei kohdistu välitöntä sotilaallista uhkaa, on viisautta varautua erilaisiin kehityskulkuihin.

Hyvät kansanedustajat! Kun maailmalla tuulee, on meidän syytä pitää oma paketti kunnossa. Tarkoiton tällä toimivaa ja turvallista yhteiskuntaa: Lasten päivähoitoa, koulutusta. Jos sairastuu, pitää päästä hoitoon. Ikäihmisillä pitää olla vanhuudenturvaa. Huoltovarmuus ja omavaraisuus, kotimainen energia, kotimainen ruoka, maanpuolustus. Siinä peruspalikoita siihen, miten pidetään oma paketti kunnossa.

Suomen oman toimintalinjan on niin ikään oltava kunnossa ja mielellään laajaan kansalliseen yhtenäisyyteen perustuva. Suomen sotilaallinen turvallisuus rakentuu vahvasta kansallisesta puolustuksesta osana liittokuntaa, EU-jäsenyydestä ja tiiviistä, läheisistä kumppanuuksista liittolaisten kanssa.

Kiristynyt turvallisuuspoliittinen tilanne näkyy informaatio-, kyber- ja hybridi-vaikutuksena. Itämeren alue on ollut lisääntyneiden jännitteiden kohteena. Pohjoismaiden, Euroopan unionin ja puolustusliitto Naton on toimittava tehokkaammin yhdessä kriittisen infrastruktuurin suojaamiseksi. Liittokunnan läsnäolo ja lisääntyvät harjoitukset vahvistavat ennaltaehkäisevää vaikutusta.

Viranomaisten ja elinkeinoelämän välinen yhteistyö on tärkeässä roolissa kokonaisturvallisuuden ja huoltovarmuuden vahvistamiseksi ja varmistamiseksi. Suomen huoltovarmuus ja yhteydet on kyettävä turvaamaan vakavissakin häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Arvoisa puhemies! Yhdysvallat on Suomelle keskeinen liittolainen. Suomen ja Yhdysvaltain kahdenvälinen puolustusyhteistyösopimus ja materiaalihankinnat mahdollistavat yhteistyön syventämisen edelleen. Pidän todennäköisenä, että tuleva Yhdysvaltain presidentti Trump tulee tekemään jonkinlaisen yrityksen tulitauon ja rauhan saamiseksi Ukrai-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

naan. Se on oikea tavoite, mutta sopimusta ei saa tehdä Ukrainan ylitse. Yhtä lailla tärkeää on se, että mitään ei sovita Euroopan ylitse.

Euroopan unionin merkitys korostuu turvallisuusyhteisönä. Euroopan on kyettävä vahvistamaan tukeaan Ukrainalle ja olemaan itsenäisempi oman alueensa turvallisuuden takaamisessa. Keskusta tukee tavoitetta aidon varautumis- ja puolustusunionin rakentamiseksi. Presidentti Niinistön raportti tarjoaa tälle hyvän pohjan.

Arvoisa puhemies! Lähi-idässä on pyrittävä edistämään rauhaa ja vakautta. Tilanteet alueella voivat välillä muuttua nopeastikin, kuten viime päivien tapahtumat Syyriassa osoittavat.

Israelilla on oikeus puolustautua kansainvälisen oikeuden mukaisesti, mutta on todettava, että sen toimet ovat olleet ylimitoitettuja. Siviiliuhrien määrä on ollut kohtuuton. Gazaan tarvitaan nopeasti tulitauko humanitäärisen tilanteen parantamiseksi. Pidemmällä tähtäimellä on saatava liikkeelle rauhanprosessi kohti kahden valtion mallin ratkaisua.

Arvoisa puhemies! Kansallinen yhtenäisyys suurissa linjoissa vahvistaa Suomen kansainvälistä asemaa ja turvallisuutta. Kun oma paketti on kasassa, olemme myös varautuneempia kohtaamaan mahdolliset turvallisuusympäristön muutokset.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

14.36 Inka Hopsu vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eilen aamulla saimme herätä viesteihin, joissa kapinalliset olivat vallanneet Syyrian Damaskoksen. Päivää ennen sitä Romanian presidentinvaalitulos kumottiin oikeusistuimessa Venäjän vaalivaikuttamisen vuoksi. Siitä muutama päivä taaksepäin Ranskan hallitus kaatui epäluottamuslauseeseen. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan jatkuu, Israel jatkaa Gazan asukkaiden nälännyttämistä. Kaapeleiden rikkoutuminen Itämerellä ei ole meille enää yllätys, Sudanin sisällissota jatkuu karmeine uhrilukuineen, ja Taleban kiristää päivä päivältä naisten mahdollisuuksia koulutukseen, työhön ja vapaaseen elämään. USA:n vallanvaihdos on jättänyt odottavan hetken, toisaalta suurta muutosta esimerkiksi USA:n ja Kiinan kiristymiin väleihin ei näytä olevan tiedossa.

Aika, jossa selonteko ja valiokunnan mietintötyö on tehty, on ainakin Euroopan turvallisuuden näkökulmasta oman elinaikani epävakain. Myös globaali pakolaistilanne on ennätysheikko, mikä kertoo konflikteista ja elinolosuhteiden kaventumisesta monella alueella ympäri maailman. Onkin arvokasta, että kotimaassa on pyritty säilyttämään yhteinen linja ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Suomi on sitä vahvempi, mitä yhtenäisempi se on. Tämä vaatii viisautta päättäjiltä. Nyt ei ole aika hajottaa tai käydä liian suurilla kierroksilla. Meidän on kunnianhimoisesti käytettävä sitä keinovalikoimaa, joka meillä on, globaalin turvallisuuden vahvistamiseksi. Meidän on myös oltava aktiivisia monenkeskisen sääntöpohjaisen järjestelmän kehittämisessä.

Arvoisa puhemies! Euroopan unioni on Suomen tärkein poliittinen ja taloudellinen viitekehys ja arvoyhteisö. EU:n merkitys Suomelle korostuu erityisesti laajan turvallisuuden tuottajana. Mietinnössä annetaan voimakas tuki EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan vahvistamiselle, ei vain Ukrainan vaan koko Euroopan puolustuskyvyn vahvistamiseksi. Valiokunta linjaa hyvin EU:n yhtenäisyyden ja laajentumisen tärkeydestä ja päätöksentekokyvyn vahvistamisen tarpeesta etenkin ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Yksimielisyyspäätökset myös altistavat helposti vaikuttamistoiminnalle.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

EU:n rooli myös kauppasuhteiden, kehityskumppanuuksien ja Afrikka-suhteiden osalta on Suomelle keskeinen. Suomi sitoutuu Euroopan neuvoston vahvaan ihmisoikeustyöhön aikana, jolloin ihmisoikeuksia haastetaan. Ja toistamme sitoutumisemme myös Etyjin toimintakyvyn vahvistamiseen. Tulevana Etyjin pj-maana korostamme myös järjestön erilaisten työkalujen mahdollisuuksia, mikäli rauhanratkaisut Venäjän Ukrainaan kohdistamaan hyökkäyssotaan etenevät. Muun muassa sotilas- ja siviilitarkkailumissiot voisivat silloin olla käyttökelpoisia.

Arvoisa puhemies! Selonteko on ensimmäinen Suomen Nato-liittoutumispäätöksen jälkeen. Mietintö korostaa hyvin liittymisselonteon yhteydessä tehtyjä linjauksia. Suomen kansainväliset sitoumukset ja yhteistyö vahvistavat turvallisuutta tavalla, joka ei kohdistaa sotilaallista uhkaa muille valtioille. Suomi haki Nato-jäsenyydeltä puolustuksellista lisäsuojaa maan turvallisuuden takaamiseksi. Totesimme silloin mietinnössä: ”Aktiivisen ja ennakoivan diplomatian sekä vakautta edistävän ulko- ja turvallisuuspolitiikan, mukaan lukien kriisinhallinta, konfliktinesto ja rauhanvälitys, jatkaminen myös Naton jäsenenä on tärkeää. Suomen mahdollinen jäsenyys ei olisi osoitettu ketään vastaan vaan sen tehtävänä olisi Suomen turvallisuuden vahvistaminen.”

Resilienssin keskeinen osa muodostuu meillä Suomessa toimivasta yhteiskunnasta, jossa toteutuvat luottamus viranomaisiin, luottamus väestöryhmien kesken ja yhteiskuntarauha. Nämä ovat olennaisia tekijöitä, kun ulkopuolisia hyökkäyksiä ja vaikuttamisen eri muotoja torjutaan. Yhteiskunnan eheydestä huolehtiminen onkin turvallisuutemme kanalta aivan oleellinen tehtävä. Luottamus on huoltovarmuutta.

Arvoisa puhemies! Euroopan turvallisuus on sidoksissa globaaliin turvallisuuteen. Tänä syksynä YK:n kokoukset niin Bakussa ilmastokriisin torjumiseksi kuin Busanissa muovisopimuksen aikaansaamiseksi eivät tuottaneet riittävää tulosta. Eurooppaa syytetään usein myös kaksoistandardeista reagoinnissa maailman kriiseihin ja konflikteihin. Näihin epäonnistumisiin meillä ei ole varaa. Sääntöpohjaista maailmanjärjestystä haastetaan, autoritääristen maiden määrä kasvaa ja laajentunut BRICS-maiden ryhmäkin kattaa jo 45 prosenttia koko maailman väestöstä. Valiokunnan mietintö tukee tarpeellisesti jo tasavallan presidentin aloittamaa aktiivista linjaa YK:n toimintakyvyn vahvistamiseksi ja globaalin äänen vahvemmaksi kuulumiseksi. Pienen maan on vain viisasta ymmärtää muidenkin huolet.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo.

14.41 **Veronika Honkasalo vas** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä mietintö on yksi tämän vaalikauden tärkeimmistä ulko- ja turvallisuuspoliittisista asiakirjoista. On tärkeää, että ulkoasiainvaliokunta on käsitellyt ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa valiokunnassa perusteellisesti ja asiantuntijakuulemiset olivat laajat. Herkässä geopoliittisessa tilanteessa on mielestäni arvokasta, että valiokunta saavutti mietinnön suhteen yksimielisyyden, vaikka se ei aivan helppoa ollutkaan. Kiitän siitä koko valiokuntaa.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton huolena on se, että uuden ”arvopohjaisen realismin” myötä arvot pudotetaan Suomen ulkopoliitikassa pois kovan realismin ja kaupallisten intressien tieltä. Siksi on hienoa, että mietinnössä ihmisoikeudet huomioidaan vahvasti ja korostetaan erikseen, että Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan perustana on sääntöpohjainen kansainvälinen järjestelmä ja kansainväliseen oikeuteen nojaava monenkeskinen yhteistyö. Tämä on Suomen pitkä perinne.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

Pidän erittäin tärkeänä, että valiokunta kirjasi myös Lähi-idän tilanteesta valtioneuvoston kantoja tukevat kirjaukset siitä, että Suomi toimii johdonmukaisesti kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja kansainvälisten tuomioistuimien puitteissa ja tukee näiden työtä. Valiokunnan kanta on se, että Israelin on noudatettava kansainvälistä humanitaarista oikeutta, ja se pitää tärkeänä, että UNRWA voi jatkossakin toimia YK:n mandaattinsa mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton mielestä Suomen tulee aina olla ihmisoikeuksien ja kansainvälisen oikeuden puolella. Kaksoisstandardeista on luovuttava Suomen ulkopoliitikassa. Ihmisoikeuksia ei edistetä valikoiden vaan aina ja johdonmukaisesti. [Ben Zyskiewicz: Katsokaa peiliin!] Suomen pitää pystyä tuomitsemaan niin Venäjän kuin Israelin ja kaikkien muidenkin maiden kansainvälisen oikeuden vastainen toiminta.

Suomi ei voi vaieta Israelin sotarikoksista ja kansanmurhasta, jotka tapahtuvat silmiemme edessä. Pysyvän tulitauon aikaansaamiseksi Gazaan tarvitaan todellisia toimia: Suomen ja kansainvälisen yhteisön on puututtava kansainvälisen oikeuden loukkauksiin, kansanmurhaan ja humanitaariseen kriisiin. Israelille on asetettava talouspakotteita, EU:n ja Israelin välinen vapaakauppasopimus on jäädytettävä ja Suomen on lopetettava asekauppa Israelin kanssa. [Ben Zyskiewicz: Onko teillä mitään sanottavaa Syyriasta!] Palestiina on tunnustettava nyt. [Hälinää]

Puhemies Jussi Halla-aho: Puheenvuoro on nyt edustaja Honkasalolla. [Vasemmalta: Koittakaa nyt rauhoittua!]

Se, miten suhtaudumme Israelin Gazassa harjoittamaan kansanmurhaan ja Israelin pitkään jatkuneeseen väkivaltaiseen ja yhä kiihtyvään apartheidpolitiikkaan myös Länsirannalla, kertoo lopulta inhimillisyydestämme kaiken oleellisen. Historia tulee muistamaan.

Arvoisa puhemies! Valitettavasti ydinaseuhka ei ole kadonnut maailmasta minnekään. Pääinvastoin uudet maat pyrkivät saamaan itselleen ydinaseen ja suurvallat modernisoivat omiaan. Ydinaseriisunta on siis tärkeämpää kuin ehkä koskaan, ja Suomen on oltava siinä aktiivinen. Suomen tavoitteena on jo pitkään ollut edistää ydinaseriisuntaa, ja se on aktiivisesti käyttänyt asemaansa ja osaamistaan asevalvonnan, ydinaseiden leviämisen estämisen ja ydinaseettoman maailman tavoitteen edistämiseksi.

Vasemmistoliiton mielestä Naton vastuullisena jäsenenä Suomen ei tule luopua näistä tavoitteista. Suomi on myös ydinaseettomana maana sitoutunut ydinsulkusopimukseen ja on velvollinen edistämään sen päämääriä eli ydinaseriisuntaa. Siksi onkin tärkeää, että valiokunta selkeästi toteaa mietinnössään, että Suomi osallistuu Naton toimintaan oman lainsäädäntönsä määrittämissä puitteissa. Tämä tarkoittaa, että esimerkiksi ydinenergialaki asettaa selkeät puitteet harjoitettavalle ydinasepolitiikalle.

Ulkoasiainvaliokunnan mielestä Suomen tulee jatkossakin olla vahva toimija ydinaseriisunnassa ja -valvonnassa. Tämä on linjassa vasemmistoliiton kannan kanssa, ettei Suomen tule osallistua Naton ydinsotaharjoituksiin.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton mielestä on tärkeää, että Suomi pitää kiinni ulkopoliittisesta liikkumatilastaan ja rakentaa Nato-linjaansa ja jäsenyyprofiiliiaan yhdessä eduskunnan kanssa. Siksi on hyvä, että tahto eduskunnan kuulemiseen ja sen vaikutusmahdollisuuksien toteuttamiseen on nyt selkeästi kirjattu myös mietintöön. On demokratian etu, että ulko- ja turvallisuuspoliittisessa keskustelussa sallitaan myös geopolitiittisesti herk-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

kinä aikoina syvälinen ja analyttinen kriittinen keskustelu. — Kiitos. [Ben Zyskowiec: Eipä ollut Syyriasta paljon sanottavaa!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyytäisin edustajia kunnioittamaan kollegoiden puheoikeutta. Näkemyksiä on mahdollista haastaa esimerkiksi debatissa, johon pääsemme ennen pitkää. — Ledamot Biaudet, varsågod.

14.47 **Eva Biaudet r** (ryhmäpuheenvuoro): Årade talman! Vi lever i en tid av stora utmaningar globalt och den politiska förutsebarheten är osäkrare än på länge. Det har vi sett med händelserna i Syrien under veckoslutet. Samtidigt som motsättningen mellan demokratiska och auktoritära länder blivit tongivande internationellt, fastställer redogörelsen att grunden i utrikespolitiken måste stå i det regelbaserade internationella normsystemet och i det multilaterala samarbetet som vilar på folkrätten.

Redogörelsen bygger på våra värderingar: på demokrati, på rättsstatsprincipen, på folkrätten och mänskliga rättigheter, på fred, jämlikhet och på jämställdhet. Dessa värderingar som vi alla tidigare betraktat som en självklarhet för alla liberala demokratier lever i dag under hot och konstant tryck, eftersom de är nyckeln till frihet och människovärdet och är alla tyranners och diktatorers värsta motståndare.

Vaikka ulko- ja turvallisuuspoliittisissa linjauksissa pyritäänkin yhtenäisyyteen, laaja keskustelu yksittäisistä kysymyksistä on tärkeää elävän demokratian kannalta. Siksi on hienoa, että ulkoasiainvaliokunta vaatii muun muassa kunnianhimoisia panostuksia ja yhteistyötä ja kestäviä rahoitusvaihtoehtoja ilmastomuutoksen ja luonnon köyhtymisen aiheuttaman kriisin ratkaisemiseksi.

Herra puhemies! Globaali turvallisuus vaikuttaa Suomen turvallisuusympäristöön. Siksi Suomen on jatkossakin aktiivisesti edistettävä monenkeskistä yhteistyötä. Nato-jäsenyys on vahvistanut puolustuskykyämme ja maamme turvallisuutta. Samalla valiokunta kuitenkin nostaa esiin, että meidän tulee jatkaa myös aktiivista diplomatiaa, kuten kriisinhallintaa ja rauhanvälitystä.

Nato-jäsenyys on keskeinen osa puolustusyhteistyötämme, kun taas Euroopan unioni on tärkein poliittinen ja taloudellinen viitekehysemme. EU on keskeisin ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteisömme, ja Suomen tulee työskennellä aktiivisesti EU:n ulkopoliittisen päätöksentekokyvyn vahvistamiseksi edistämällä muun muassa enemmistöpäätösten lisäämistä ja vahvistamalla EU:n omaa turvallisuus- ja puolustuspoliittista yhteistyötä. EU:n Ukraina-tukea koskeva päätöksenteko on osoittanut konkreettisesti sen, että EU:n on oltava vahva, toimintakykyinen ja kilpailukykyinen.

Herra puheenjohtaja, herr ordförande! Nästa år kommer Finland att inleda flera internationella ordförandeskap. Vi blir ordförande för Nordiska ministerrådet. Svenska riksdagsgruppen vill främja att Helsingforsavtalet förnyas. Inom Norden har vi nu unika möjligheter att tillsammans diskutera utrikes- och säkerhetspolitiska frågor och skapa ett Nordiskt avtryck internationellt. I en värld som präglas av desinformation och hybridpåverkan är den nordiska modellen ett starkt exempel på hur medborgarsamhällen är bättre utrustade att stå emot yttre påverkan. Norden präglas av tilliten, jämlikheten och jämställdheten, av starka institutioner och en stark krisberedskap, och allt detta har naturligtvis sin grund i en god utbildning för varje barn.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

Finland tar nästa år även över ordförandeskapet i Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, OSSE. Utskottet framhäver att arbetet för mänskliga rättigheter, rättsstat och demokrati, valobservation och fredsmedlingsmekanismer behöver tryggas även då OSSEs beslutsfattande annars står stilla. Stödet till Ukraina är naturligtvis alldeles centralt. Ifall fredslösningar i Rysslands krig mot Ukraina blir aktuella under denna tid kan även OSSEs verktyg såsom militära och civila observationsmissioner vara till nytta.

Arvoisa puhemies! Ukrainassa käydään julmaa hyökkäyssotaa joka päivä ja joka yö. Suomen on yhdessä EU:n kanssa jatkettava Ukrainan tukemista poliittisesti, humanitäärisesti ja sotilaallisesti. Kaikki ratkaisut on tietysti tehtävä Ukrainan ehdoilla ja myötävaikutuksella. Olemme vakuuttuneita siitä, että Ukrainan tulevan EU- ja Nato-jäsenyyden tukeminen vahvistaa mahdollisuuksia oikeudenmukaiseen ja kestäväan rauhaan.

Vaikka Suomi on pieni maa, tuellamme ja panostuksillamme on silti vaikutusta ja merkitystä Ukrainalle. Ukrainasta tulee myös Suomen suurin kehitysavun saaja. Jälleenrakennustyössä tarvitaan myös järjestöjen välistä yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan toiminnan ja aseman tukemiseksi.

Suomen panostukset kehitysyhteistyöhön ovat olleet merkittäviä myös kauempana, esimerkiksi Somaliassa, [Hälinää — Puhemies koputtaa] jossa Suomi on pitkään tehnyt tärkeää ja tuloksellista kehitysyhteistyötä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Biaudet, odotatteko hetken. — Pyytäisin käymään muut keskustelut salin ulkopuolella, kiitoksia. — Olkaa hyvä.

Lopetan ihan pian. — Olemme voineet olla mukana luomassa ja vahvistamassa rakenteita, joilla tuetaan muun muassa ihmisoikeuksia, naisten oikeuksia ja hyvää hallintoa. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Poutala, olkaa hyvä.

14.52 Mika Poutala kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa tehdään vaikeasti ennakoitavassa toimintaympäristössä. Mietinnöstä välittyy, kuinka Suomi varautuu siihenkin, mihin ei oikeastaan voi edes varautua.

Vahva kansallinen puolustuskyky ja -tahto sekä täysipainoinen toiminta EU:ssa ja Natossa ovat turvallisuusrakenteemme perusta. EU tuottaa laajaa turvallisuutta, mutta sen on oltava tärkeä toimija myös puolustustarvikkeiden ja varautumisen saralla. Uuteen komissioon kuuluu myös puolustuskomissaari. Komission työohjelmassa on monia turvallisuusaiheita, kuten Ukrainan tukeminen ja jäsenvaltioiden puolustusvoimavarojen kehittäminen.

Nyt, kun kaikki Pohjoismaat kuuluvat Natoon, on turvallisuus- ja puolustusyhteistyö tiivistynyt merkittävästi. Pohjoismaat muodostavat nyt puolustusalueen, jota Yhdysvaltojen Norfolkissa sijaitseva Nato-esikunta jatkossa koordinoi. Venäjän pyrkimykset kasvattaa vaikutusvaltaansa Itämerellä ja arktisella alueella korostavat Naton pelotteen ja puolustusyhteistyön vahvistamisen tarkeyttä.

Vaikka sääntöpohjaista, kansainvälistä järjestelmää on horjutettu, on vakautta edistävää ulkopolitiikka ja aktiivinen diplomatia keskeistä valtioiden välisissä suhteissa. Suomen tehtävä on puolustaa sitä.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

Suomi on korostanut tarvetta vahvistaa EU:ssa kokonaisvaltaista varautumista. Suomen varautuminen, huoltovarmuus ja kokonaisturvallisuus ovat asioita, joita maailmalla arvoetaan ja ihaillaan. Tästä hyvä esimerkki on Ursula von der Leyenin presidentti Sauli Niinistöltä tilaama raportti Euroopan kriisivalmiudesta ja -varautumisesta.

Mietintö alleviivaa murroksellisten teknologioiden merkittäviä turvallisuuspoliittisia vaikutuksia. Siksi on tärkeää, että tehostamme tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa, jotta voimme kiihkiä kiinni etumatkaa tieteen ja tekniikan eturintamaan.

Arvoisa puhemies! Koko maailman vakautta edistäisi se, että rauha palautuisi pian niin Ukrainaan kuin Lähi-itäänkin. Sitä toivomme hartaasti. Tuki Ukrainalle ja EU-maiden yhtenäisyys ovat välttämättömiä lähtökohtia Venäjän aluevaltauksien pysäyttämiseksi.

Valiokunta nostaa esiin, että Suomen on osana EU:ta toimillaan edistettävä rauhaa, vakautta ja siviilien suojelua Lähi-idässä. Syyrian tilanne nostaa kuitenkin esille alueen turvallisuustilanteen nykyrealismin. Jokaisen valtatyhjiön Lähi-idässä täyttävät tällä hetkellä erilaiset äärijärjestöt ja terroristiset ryhmät. Luottamuksen rakentaminen on mahdotonta ääri-islamistien kanssa, niin kipeästi kuin kestävä rauha alueelle ja sen ihmisille haluamekin.

Sotilaalliset ja humanitaariset kriisit Ukrainassa ja Gazassa ovat jättäneet muut kriisi-alueet vähälle huomiolle. Monet suomalaiset kansalaisjärjestöt tekevät hyvää työtä kriisi-alueilla ja kehittyvissä maissa yhdessä paikallisten ihmisten ja yhteisöjen kanssa.

Lähes 80 prosenttia maailman ihmisistä elää maissa, joissa uskonnonvapautta rajoitetaan. Vainotuin ihmisryhmä ovat kristityt. Esimerkiksi Syyriassa kristittyjä on väestöstä 10 prosenttia. KD toivoo lisää huomiota kiinnitettävän uskonnonvapauskysymyksiin ulko- ja kehityspolitiikassa.

Viikonlopun uutiset Syyriasta muistuttavat jälleen kerran siitä, että ulko- ja turvallisuuspoliittinen tilanne on maailmalla jatkuvasti ja nopeastikin muuttuva. Al-Assadin julman hallinnon päättymisen seurauksista ei vielä tiedetä paljoakaan: voimme vain toivoa parasta ja pelätä pahinta.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietintöä lainatakseni: ”Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkein päämäärä on turvata Suomen itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus, estää Suomen joutuminen sotilaalliseen konfliktiin ja taata suomalaisten turvallisuus ja hyvinvointi.” Sanat resonoivat rintakehässä vielä näin itsenäisyyspäivän jälkimainingeissakin. Kiitos tehdystä työstä sotiemme veteraaneille, kuten kaikille teillekin, jotka päivittäin teette töitä eri tehtävissä eri puolilla yhteiskuntaa tämän päämäärän puolesta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

14.57 **Harry Harkimo liik** (ryhmäpuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies, ärade talman! Nyt on viimeinen hetki ymmärtää, että Suomen turvallisuuspoliittinen asema on aivan erilainen kuin muutama vuosi sitten. Suomi on Naton jäsen, ja meillä on kahdenväliset sopimukset Yhdysvaltojen ja Britannian kanssa. Se tarkoittaa sitä, että pienen maan, kuten Suomen, pitää noudattaa sopimuksia viimeisen päälle. Niistä ei saa olla kenelläkään mitään huomautettavaa. Vain se on paras takuu sille, että myös toinen osapuoli noudattaa sopimuksia. Siinä mielessä tuntuu ihmeelliseltä, että ulkopoliittinen johto puhuu selvittelynsä Ottawan miinasopimuksesta luopumista. Ei siinä ole oikeasti yhtään mitään selvittämistä. Meillä on sopimus Yhdysvaltojen kanssa, ja Yhdysvallat ei ole mukana Ottawan sopimuksessa. Luuletteko oikeasti, että Yhdysvallat tositilanteessa noudattaisi jotakin Ot-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

tawan sopimusta? 1 300 kilometrin raja Venäjälle tarkoittaa sitä, että sitä on puolustettava kaikin keinoin.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Nopeat ja yllättävät muutokset kansainvälisessä turvallisuuspolitiikassa ovat jatkuvasti läsnä, kuten nyt viikonlopun aikana on nähty Syyriassa. Vielä lähempänä meitä on sota Ukrainassa, ja nopeisiin muutoksiin on valmistauduttava myös siellä, kun Yhdysvaltojen presidentti Donald Trump astuu valtaan reilun kuukauden päästä. Samaan aikaan sekä Saksa että Ranska ovat polvillaan sisäisten tilanteiden vuoksi.

Trump aloitti räväkästi jo viikonloppuna, kun hän herätteli kaikkia Nato-maita pitämään sopimuksista kiinni, ja Trump oli tässä oikeassa jo edellisellä presidenttikaudellaan. Miksi Yhdysvaltojen pitäisi hyväksyä ja maksaa oma osuutensa, ja vauraat Euroopan maat ovat Natossa mukana vapaamatkustajina? Trumpin herätys kannattaa ottaa vakavasti Euroopassa ja ruveta tekemään asialle jotain.

Suomen näkökulmasta kaikki lähtee suomalaisten kokonaisturvallisuudesta. Siitä ei voi tinkiä tippaakaan. Omista asioista ja sopimuksista on pidettävä huolta. Ei niistä kukaan tai mikään meidän puolestamme huolehdi.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Nyt tarvittaisiin yhtenäistä Euroopan unionia ja ripeitä toimia Euroopan puolustusteollisuuden käynnistämiseksi. Ei pitäisi olla mahdoton hanke perustella jäsenmaille esimerkiksi yhteisen ilmapuolustuksen rakentamista. Siitä hyötyisivät kaikki jäsenmaat, ja yhteinen hanke toisi tehoa niin kustannuksiin kuin itse puolustukseen.

EU:n ongelma on se, että se on yhtä heikko kuin sen heikoin lenkki. Ilman Saksaa ja Ranskaa mikään asia ei mene eteenpäin, ja on selvää, että eteläisten EU-maiden mielestä Ukrainan sota tuntuu kovin kaukaiselta. Siksi Suomen kannalta korostuvat yhteistyö Pohjoismaiden, Baltian maiden ja Puolan kanssa. Pohjoismaiden tiivistyvä yhteistyö korostuu niin Itämeren alueella kuin pohjoisessa. Baltian maat ja Puola ovat samassa tilanteessa kuin Suomi, koska niillä on yhteistä maarajaa joko Venäjän tai Valko-Venäjän kanssa.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Epävakaa tilanne avaa myös mahdollisuuksia:

Tuoreen kyselyn mukaan suomalaiset ovat edelleen vahvasti Nato-jäsenyyden takana, ja mikä on vielä tärkeämpää, myös suomalaisten maanpuolustustahto on maailman huippuluokkaa. Niiden päälle on hyvä rakentaa.

Kotimaisella puolustusteollisuudella on korkean luokan teknologiaosaamista. Sen avulla on mahdollista lisätä Suomen kokonaisturvallisuutta ja parantaa taloudellista turvallisuutta lisääntyvän viennin avulla.

Ja kun EU ei tunnu saavan asioihin vauhtia, pitää Suomen tehdä se itsenäisesti. Puolustusteollisuuteen pitää tehdä suoria ja nopeita panostuksia.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Nato-jäsenyydessä on puhuttu liian paljon pelkistä hyödyistä Suomelle. Jäsenyys velvoittaa moniin uusiin vastuisiin, jotka tulevat vaatimaan sekä rahaa että lainsäädäntöä.

Suomen kokonaisturvallisuudessa on kysymys Lapin, itärajan, pääkaupunkiseudun ja koko Itämeren rannikkoseudun puolustamisesta. Kyse on Suomen ja suomalaisten kokonaisturvallisuudesta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Valtonen, viisi minuuttia. — Edustajat voivat jo sillä aikaa varata minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Olkaa hyvä, ministeri.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

15.02 Ulkoministeri Elina Valtonen: Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko on saanut eduskunnalta perusteellisen käsittelyn. Esitän kiitokseni ulkoasiainvaliokunnalle ansiokkaasta mietinnöstä ja lausuntovaliokunnille niiden perehtyneisyydestä, Haluan erikseen kiittää parlamentaarista seurantaryhmää sen arvokkaasta panoksesta selonteon laatimiseen. Yhdyn ulkoasiainvaliokunnan näkemykseen seurantaryhmän merkityksestä laajan parlamentaarisen tuen varmistamisessa ulko- ja turvallisuuspolitiikan sekä puolustuspolitiikan linjauksille. On selvää, että vastaavanlaista järjestelyä tarvitaan myös tulevien turvallisuutta koskevien selonteiden valmistelun yhteydessä.

Ulkoasiainvaliokunta on mietinnössään kiitettävästi todennut myös kansanedustajien roolin ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimijoina. Omalta osaltani olen sitoutunut siihen, että eduskunta pidetään kattavasti ja oikea-aikaisesti informoituna ajankohtaisista aiheista myös selonteiden välisenä aikana. Olen ulkoministerinä aina myös valiokuntien ja eduskuntaryhmien käytettävissä.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikkamme päämäärä on kirkas: turvata Suomen itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus, estää Suomen joutuminen sotilaalliseen konfliktiin ja taata suomalaisten turvallisuus ja hyvinvointi.

Selonteon viimeistelyn jälkeen on ehtinyt tapahtua jo paljon, nyt viimeisimpänä Syyrian al-Assadin hirmuhallinnon kumoutuminen. Mutta selonteon sisältö on kestävä, sen analyysi turvallisuusympäristömme perustavanlaatuisesta ja pitkäkestoisesta heikentymisestä ohjaa keskeisesti toimintaamme. Ukrainan tukeminen sen puolustustaistelussa ja valitsemallaan tiellä kohti Euroopan unionia ja Natoa on ulko- ja turvallisuuspolitiikkamme itsestään selvä prioriteetti. Teemme kaikkemme sen eteen, että sitoutuminen Ukrainan tukemiseen säilyy ja vahvistuu entisestään myös muualla.

Arvoisa puhemies! Suomen turvallisuuden takeena on kolme lukkoa: ensinnäkin vahva kansallinen puolustuskyky osana liittokunnan pelotetta ja puolustusta, toiseksi jäsenyytemme Euroopan unionissa ja Natossa sekä kolmanneksi edelleen vahvistuva kahdenvälinen ulko- ja turvallisuuspoliittinen ja puolustusyhteistyö keskeisten liittolaistemme ja kumppaneidemme kanssa. Naton jäsenenä olemme osa liittokuntaa, joka puolustaa koko euroatlanttista aluetta kaikkia uhkia vastaan kaikissa toimintaympäristöissä. Nato-jäsenyydestämme huolimatta vastaamme jatkossakin valmiudesta ja puolustuskyvystämme itse.

Syksyn aikana on julkistettu päätöksiä Naton eteenpäinmenetystä läsnäolosta Suomessa ja Suomen osallistumisesta Naton rauhanajan tehtäviin. Suomen Nato-integraatio eteneekin suunnitellusti, ja olemme lyhyessä ajassa onnistuneesti rakentaneet profiiliamme vahvana ja osaavana liittolaisena.

Nato-jäsenyytemme ei millään tavalla vähennä EU:n painoarvoa kannaltamme, vaan odotamme entistä enemmän niin Euroopan unionilta kuin EU- ja Nato-yhteistyöltä. Meidän asemamme on sitä turvatumpi, mitä vahvempi toimija Euroopan unioni on, mikä alleviivaa myös tarvetta päätöksenteon tehostamiseen. Strateginen kilpailu edellyttää sekä Suomelta että EU:lta jatkuvaa asemoitumista poliittisessa, taloudellisessa, teknologisessa ja arvoihin liittyvässä kamppailussa.

Suomen etu on sääntöpohjaisuuteen perustuva kansainvälinen järjestelmä. Suomi edellyttää kaikilta toimijoilta ja mailta kunnioitusta kansainvälistä oikeutta, kansainvälistä humanitaarista oikeutta ja kansainvälisten tuomioistuinten toimivaltaa kohtaan. Pian alkava Suomen Etyj-puheenjohtajuus on osa sitoutumistamme sääntöpohjaiseen turvallisuusjärjestykseen. Helsingin päätösasiakirja vuodelta 1975 loi valtioille sitoumuksia paitsi toi-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

siaan kohtaan myös suhteessa kansalaisiinsa. 50 vuotta sitten hyväksytyt Helsingin periaatteet muun muassa valtioiden suvereniteetista sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien ja valtioiden rajojen kunnioittamisesta ovat juuri nyt ajankohtaisempia kuin koskaan.

Arvoisa puhemies! Suomi ei vain analysoi ja katso vierestä, vaan toimii realistisesti arvoistaan koskaan tinkimättä. Ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko asettaa tälle työlle selkeät parlamentaarisesti sovitut suuntaviivat, ja näiden suuntaviivojen asettamisen eteen tehdystä työstä haluan kiittää koko eduskuntaa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten siirrymme debattiin. Edustaja Kauma, olkaa hyvä.

15.08 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on nyt ensimmäinen ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko sinä aikana, kun Suomi on ollut Naton jäsen. On tärkeää huomata, että Suomi ei ole asettanut Nato-jäsenyydelle kansallisia rajoitteita ja että Suomi osallistuu laaja-alaisesti liittokunnan toimintaan.

Tärkein ja pitkäaikaisin poliittinen ja taloudellinen viitekehys ja arvoyhteisö meille on kuitenkin Euroopan unioni. Siellä akuutisti kaikkein tärkeintä on nyt puolustusteollisuuden vahvistaminen ja se, että kaikki EU-maat pidetään mukana Ukrainan tukemisessa ja että — ennen kaikkea — Ukrainan rauhasta ei sovita Ukrainan yli.

Kansainvälinen sääntöpohjainen järjestelmä on Suomelle tärkeä, koska muuten isot maat päättävät asioista meidän ohi ja yli meitä kuulematta. Siksi esimerkiksi myös YK ja Euroopan neuvosto ovat tärkeitä.

Ensi vuonna Suomi on Etyjin puheenjohtajamaa, ja odotukset meitä kohtaan ovat korkeita. Olen iloinen siitä, että Suomella on tämä velvollisuus ja kunnia näin vaikeana aikana. Toivoisin, että te, ministeri, voisitte vielä hiukan tuoda esiin niitä teemoja, joita Suomi Etyj-puheenjohtajamaana ensi vuonna aikoo ottaa esiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eerola, olkaa hyvä.

15.10 Juho Eerola ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Noin 13 vuotta sitten, aika tarkalleen, ensimmäisen kauden kansanedustajana pääsin tässä salissa äänestämään tätä Ottawan sopimusta, miinakieltosopimusta, vastaan, ja jo silloin käytin tästä sopimuksesta nimitystä ”Ottawan osapuolen sopimus”. Valitettavasti silloin hävisimme tämän äänestyksen, ja nyt toivonkin, että tässä muuttuneessa tilanteessa voisimme mahdollisimman pian arvioida uudestaan jäsenyyttämme tässä Ottawan osapuolen sopimuksessa.

No, sen sijaan tämä rajalaki, joka meillä Suomessa on nyt voimassa, on loistava esimerkki siitä, miten valtiot voivat hyvin suojella rajojaan sekä hallita näitä hybridiuhkia, joista esimerkkinä mainitsen nyt vaikka tämän laajamittaisen maahantulon käytön painostuskeinona. Tällainenhan meilläkin taannoin Vaalimaalla nähtiin, ennen kuin tämä laki oli voimassa. Nyt kysyisin ministeriltä: voisiko tämä käytössä oleva Suomen rajalaki toimia ikään kuin sellaisena vientituotteena, josta koko Eurooppa voisi sitten ottaa ikään kuin mallia, toisin kuin tämä Ottawan sopimus? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koskinen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

15.11 **Johannes Koskinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Presidentti Niinistön raportti ei ollut vielä käytettävissä, kun selontekoa on laadittu, ja tässä eduskuntakäsittelyssäkään ei sitä koskien laajempia linjanvetoja tehty, mutta Niinistö on ottanut uudeleen esille EU:n solidaarisuus- ja yhteisvastuulausekkeiden tavallaan sisällöttömyyden — tai sen, että niitä ei ole pantu täytäntöön, haettu malleja, mitenkä EU-maat voisivat perussopimuksen mukaisesti tukea toisiaan kriisin tai hyökkäyksen kohdistuessa EU-alueelle. Nyt kun tämä kansainvälinen tilanne edellyttäisi, että on yhdestoista hetki hakea sisältöä ja vaikuttavuutta myös näille yhdessä sovituille artikloille, niin onko EU:ssa näkyvissä, että uusi komissio lähtisi todella sitä työtä tekemään?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaikkonen, olkaa hyvä.

15.12 **Antti Kaikkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdysvalloissa aloittaa uusi hallinto jo reilun kuukauden kuluttua, ja se voi hyvinkin muuttaa maailmanpolitiikan asetelmia ottaen huomioon Yhdysvaltain keskeisen roolin maailmanpolitiikassa. Pidän täysin mahdollisena, jopa todennäköisenä, että uusi presidentti Trump tekee jonkinlaisen yrityksen saada aikaan tulitaukoa, rauhaa Ukrainassa. Tämähän on oikea tavoite sinänsä, mutta hieman tässä on huolta siitä, että onhan Ukraina riittävällä tavalla näissä neuvottelupöydissä silloin, kun Ukrainan tulevaisuudesta päätetään. Tämä on täysin välttämätöntä, ja lähes yhtä välttämätöntä on se, että myös Euroopan unioni on näissä keskusteluissa mukana, koska kysymys on Euroopan turvallisuudesta ja tulevaisuudesta.

Miten arvioitte Yhdysvaltain neuvottelulähtökohtia, millä ehdoin rauhaa lähdetään rakentamaan, ja miten toisaalta näette Venäjän neuvotteluhaluukkuuden ja -valmiuden tällaiseen tulitaukorauhansopimukseen ehkä jo tammi—helmikuun aikana?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

15.13 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen YK-politiikan painopisteiksi vahvistetaan rauhan, turvallisuuden, demokratian, ihmisoikeuksien, oikeusvaltioperiaatteen ja kestäväen kehityksen edistäminen sekä edelleen naisten ja tyttöjen oikeuksien puolustaminen mukaan lukien seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet. Näiden painopisteiden tulee näkyä mielestäni kaikessa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa.

YK-strategiassa korostetaan myös Suomen johdonmukaista tukea kansainväliselle oikeudelle ja sen kehittämiselle. Nyt olisi korkea aika saada luonnontuhonta kriminalisoitua kansainvälisessä oikeuskäytännössä — tätä Suomi voisi edistää.

Suomen tavoitteena tulee olla kansainvälisen yhteisön mahdollisimman vahva reagointi kansainvälisen oikeuden vakaviin loukkauksiin. Suomi tukee vastuuvollisuuden toteutumista ja kansainvälisen rikostuomioistuimen työtä, oli sitten kyseessä kuka tai minkä maan toimija tahansa. Näitä korostetaan siellä mietinnössä.

Valiokunta nostaa tarpeellisesti myös huolen osallistumistasomme laskusta kriisinhallintaan. Tämä olisi järkevä korjata, [Puhemies koputtaa] kuten myös hallituksen suuret kehitysyhteistyöleikkaukset.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

15.14 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Johdonmukainen ulkopoliittikka edistää ihmisoikeuksia ilman kaksoisstandardeja. Suomen tulee tuomita kaikki ne valtiot, jotka rikkovat kansainvälistä oikeutta, ja näitä esimerkkejä maailmassa tällä hetkellä valitettavasti riittää. Hirvittäviin sotarikoksiin syyllistyneen tyrannin al-Assadin kukistuminen on ainoastaan hyvä asia, erityisesti niille kymmenilletuhansille ihmisille, jotka ovat viruneet vankiloissa jopa vuosikymmeniä. Samaan aikaan pitää olla huolestunut ääri-islamien mahdollisesta noususta, koska osa on jihadisteja, ja toisaalta meidän pitää erityisesti turvata kurdien asema. Kurdit ovat kamppailleet ihmisoikeuksien puolesta niin Isisiä kuin Assadia vastaan ja luoneet Pohjois-Syyriaan, Rojavaan, toimivaa tasa-arvoista yhteiskuntaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Biaudet, var så god.

15.15 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Herr ordförande! Det nordiska är en naturlig referensgrupp för oss i inhemsk politik men även i Förenta nationerna och när det gäller till exempel arbetet i svåra utrikespolitiska frågor. Finns det en möjlighet att det under nordiska ministerrådets ordförandeskap inte endast skulle handla om det internt nordiska, utan att de nordiska länderna skulle ta en lika stark roll som till exempel Norge har gjort i fredsmedling för att tillsammans kunna helt enkelt få slut på eller medverka till att hitta fredslösningar i Mellanöstern, få den humanitära hjälpen till Gaza att fungera och trygga UNRWA:s mandat? Likaså är naturligtvis situationen i Afrika — i Sudan, i Somalia — alldeles olidlig, för att inte tala om Afghanistan. Det känns fruktansvärt att vi inte kan göra mer. Har de nordiska länderna kanske en större roll att bära här? Kan Finland leda detta arbete?

Saanko jatkaa puoli minuuttia, niin voin sanoa suomeksi jotain, niin sitten ei tarvitse yllättää tulkkeja? — Jos tulkki on mukana, niin sitten tulkki saa kääntää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Yhteenveto suomeksi, kiitos.

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Poutala, olkaa hyvä.

15.18 **Mika Poutala kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alati muuttuva turvallisuustilanne edellyttää meitä katsomaan omaakin turvallisuuttamme suoraan silmiin. Vielä joitakin vuosia sitten moni ei voinut kuvitella tilannetta, jossa itärajamme tarvitsisi lähivuosina puolustaa.

KD esitti eduskuntavaaliohjelmassaan Ottawan maamiinat kieltävästä sopimuksesta irtaantumista. Käytännössä kyse olisi pelotevaikutuksen luomisesta, siitä, että maamiinat kuuluvat Suomen keinovalikoimaan. On voitava myöntää, että turvallisuuspolitiikkamme on ollut takavuosina joskus turhankin idealistista. Suomen on varauduttava Ukrainan sodan loppumiseen ja siihen, mikä on Venäjän seuraava siirto. Nyt on aika laittaa tämä puolustuksellinen asia kuntoon. Suomi käyttää miinoja vastuullisesti, ja se on sellainen pelote, mitä meidän itärajamme tarvitsee.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

15.19 **Harry Harkimo liik** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Amerikan tuleva presidentti Donald Trump ilmoitti tv-lähetyksessä viikonloppuna, että hän lähtee siitä, että kaikki muut Nato-maat pääsevät siihen kahteen prosenttiin bruttokansantuotteesta puolustusmenoihin. Nyt kysyisin ulkoministeriltä: Miten arvioitte, että nämä muut maat tulevat tekemään? Tulevatko he pääsemään tähän vai onko siellä maita, jotka eivät pääse tähän, koska se varmaan kiinnostaa kaikkia?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valiokunnan varapuheenjohtaja, edustaja Vikman, olkaa hyvä.

15.19 **Sofia Vikman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen uuden aikakauden ulko- ja turvallisuuspolitiikka on koottu ensimmäistä kertaa yksiin kansiin. Ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko sekä valiokunnan mietintö on laadittu aiempiin nähden hyvin erilaisessa tilanteessa. Venäjä käy hyökkäyssotaa Euroopassa, globaalit voimasuhteet ovat muutoksessa, Suomi on sotilaallisesti liittoutunut maa. Selonteko ja yksimielinen mietintö on laadittu vakavasti ja vaikeasti ennakoitavassa turvallisuusympäristössä. Pidän yksimielisyyttä tässä tilanteessa aivan erityisen arvokkaana. Nimittäin Suomen turvallisuus on kaikista tärkein tehtävämme, ja on tärkeää, että voimme yhteen hiileen puhalttaa siinä asiassa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaleva, olkaa hyvä.

15.20 **Atte Kaleva kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Autoritääriset valtiot, nyt kärjessä Venäjä ja Iran, haastavat läntistä vapaata maailmaa niin Ukrainassa kuin Lähi-idässäkin. Venäjä on joutunut vetämään joukkojaan Ukrainan sodan myötä Syyriasta, ja Israelin iskujen ansiosta Iranin tukemien terroristijärjestöjen Hizbollahin ja Hamasin toiminta on lamautettu, ja tällä tavoin on hyvin merkittävästi estetty ja hankaloitettu Iranin kykyä aiheuttaa epävakautta tuolla alueella. No, Syyriassa nyt oppositiovoimat ovat saavuttaneet suurta menestystä, Assadin hirmuhallinto on kaatunut, mikä on tietenkin hyvä asia, mutta täytyy sanoa, että eiväthän nämä oppositiovoimatkaan kaikilta osin kyllä herätä luottamusta.

Eli nyt kysymys ulkoministeri Valtoselle on se, millä tavoin Suomi voi kansainvälisen yhteisön jäsenenä edesauttaa sitä, että Syyria ei luisuisi yhdestä hirmuhallinnosta, Assadin hirmuhallinnosta, toiseen, islamistiseen ja jihadistiseen hirmuhallintoon.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

15.21 **Sara Seppänen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä tärkeä ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko kuvaa hyvin sitä, miten nopeasti turvallisuusympäristössämme nyt tapahtuu muutoksia. Suomi on viisaasti valinnut arvopohjaisen realismin linjakseen. Me pidämme kiinni omista arvoistamme mutta ymmärrämme muuttuvat tarpeet muun muassa suhteessa kansainvälisiin sopimuksiin. Meidän on oltava realisteja vihamielisen ja aggressiivisen valtion toimien edessä. Olemmekin reagoineet myös tähän välineellistettyyn maahanmuuttoon linjakkaasti ja luoneet lainsäädäntöä siihen sopivaksi. Samoin meidän tulisi reagoida puolustusvoimien esittämiin tarpeisiin muun muassa suhteessa jal-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

kaväkimiinoin ja muihin aseellisen varustautumisen tarpeisiin. Meidän tulisi mielestäni irrottautua Ottawan sopimuksesta.

Arvoisa ministeri Valtonen, miten näette Suomen mahdollisuudet toteuttaa linjaa kansainvälisenä luotettavana toimijana ja yhtäältä varautua parhaalla mahdollisella tavalla puolustuksen näkökulmasta eli esimerkiksi irtautua tästä Ottawan sopimuksesta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

15.23 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin arvokasta, että UTP-selonteko käsiteltiin eduskunnassa ja hyväksyttiin yksimielisesti. Tässä huomioitiin muutos ennen kaikkea kahdessa asiassa: perustavanlaatuinen turvallisuustilanteen muutos ympäristössämme, ja toinen on tietysti Suomen Nato-jäsenyys. On erittäin tärkeätä, että tässä uudessa tilanteessa käsittely oli hyvää ja jouhevaa ja se päättyi yksimielisyyteen samaan aikaan korostaen Suomen pitkää linjaa: sääntöperusteisuutta ja monenkeskisyttä.

Arvoisa puhemies! Kahta asiaa kysyisin ulkoministeriltä. Ensinnäkin on todella tämä kysymys Yhdysvalloista, Trumpin valinnasta. Nyt on tärkeintä, että EU yhdessä osoittaa, että Ukrainan tukemisessa tai sellaisissa sopimuksissa, jotka rikkovat kansainvälistä oikeutta tai jotka neuvoteltaisiin Ukrainan yli, ei ole kyse ainoastaan Ukrainasta vaan koko maailman turvallisuudesta.

Sitten, herra puhemies, kysyisin vielä Syyrian tilanteesta. Assadin diktatuurin kaatuminen on varmasti helpotus monille tästä tyranniasta kärsineille. Samaan aikaan tilanne on epävakaa. Mitä EU voi yhdessä tehdä, että tilanne siellä ja syyrialaisen tulevaisuus perustuvat kansainväliseen oikeuteen ja kaikkien perusoikeuksien kunnioittamiseen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

15.24 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkein päämäärä on turvata Suomen itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus.

Ministeri, mainitsitte kolme lukkoa, ja tartun niistä tähän keskeisimpään: EU:hun turvallisuuspoliittisena yhteisönä. Olen vähän surullinen, että EU on tietyllä tapaa heikko. Se on heikko taloudeltaan sillä tavalla, että vaikka se on iso globaalisti, niin talouskasvu tapahtuu tätä nykyä BRICS-maissa. Vaikka BRICS-liitto on löyhä, niin sinne on ikään kuin halukkuutta koko ajan enemmän. Jos me emme pysty Euroopassa vahvistamaan taloudellista kykyämme, se vaikuttaa myös turvallisuusasioihin. Mitä näette tässä kontekstissa tärkeäksi EU:ssa?

Ja toinen, tämä päätöksentekokyky: jos vaadimme yksimielisyyttä EU:n ulkopuolelta, voidaan moniin asioihin meillä vaikuttaa, ja myöskin ehkä ymmärrys siitä, [Puhemies koputtaa] mitä EU:ssa tulisi tehdä, on nykypäivänä aika haasteellista — tarkoitan yhteisvelkaa [Puhemies koputtaa] tai yhteistä lisääntyvää rahojen keruuta tai muuta vastaavaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Haavisto, olkaa hyvä.

15.26 Pekka Haavisto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vuosi 25 tulee olemaan varmaan monenlaisten muutosten, ehkä yllätystenkin vuosi, eikä vähiten siksi,

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

että Yhdysvalloissa on uusi presidentti ja tulemme näkemään varmasti uusia linjauksia. Tulemme näkemään varmasti myös rauhanpyrintöjä tai pyrkimyksiä tulitaukoon Ukrainassa, ja toivottavasti ne eivät tapahdu EU:n tai Ukrainan pään ylitse, vaan Ukraina on niissä aktiivisesti mukana.

Meille tulee EU:n jäsenyyden lisäksi Etyjin puheenjohtajuus, jonka kautta voimme näitä asioita käsitellä. Etyj ei varmaan ole se elin, joka pystyy rauhasta neuvottelemaan tai antamaan Ukrainalle turvatakuut, mutta Etyj voi olla se elin, jota käytetään sitten rauhansopimuksen toimeenpanossa tai tulitaukosopimuksen toimeenpanossa erilaisissa sotilas- tai siviilitarkkailutehtävissä, ja siinä mielessä Etyjillä voi olla hyvin suuri arvo. Olisin kysynyt: onko Suomi valmistautunut tällaiseen rooliin, Etyjin rooliin, vuoden 25 aikana, mikäli mahdollinen tulitauko tai rauhansopimus Ukrainassa saavutettaisiin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Minja Koskela, olkaa hyvä.

15.27 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän hyvänä sitä asiaa, että tämä mietintö ulko- ja turvallisuuspolitiikasta on yksimielinen. Poliitiikkaan kuuluvat keskeisesti myös erimielisyydet, mutta annan arvon tälle yhdessä jaetulle näkemykselle valtioneuvoston selonteosta.

Haluan nostaa tässä puheenvuorossani kolme asiaa, jotka ovat erityisen tärkeitä nimenomaan vasemmistoliitolle.

Ensinnäkin, Suomi ei voi vaieta Israelin Gazassa suorittamasta kansanmurhasta. Gazaan tarvitaan todellisia toimia, eli Suomen ja kansainvälisen yhteisön on puututtava kansainvälisen oikeuden loukkauksiin ja humanitaariseen kriisiin.

Toiseksi olen huolissani Suomen kehityspolitiikan suunnasta, sillä näyttää siltä, että kauppapoliittiset intressit ovat nyt voimistumassa kestäväen kehityspolitiikan kustannuksella, ja tämä suunta tulisi nähdäkseni kääntää.

Kolmanneksi Suomen tulee myös ja etenkin Nato-jäsenenä toimia aktiivisesti ydinaseriisunnan edistämiseksi. Lisäksi keskustelua Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisesta linjasta on tärkeää käydä jatkossa parlamentaarisesti vielä vahvemmin kuin tähän asti.

Arvoisa puhemies! Kuten todettu, pidän hyvänä, että mietinnössä saavutettiin neuvottelutulos ja mietintö on yksimielinen. Tämän mietinnön pohjalta keskustelua on hyvä jatkaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Östman, olkaa hyvä.

15.28 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tilanne Lähi-idässä on kaiken kaikkiaan sekava. Al-Assadin hirmuhallinto on vihdoinkin kaatunut Syyriassa, ja siellä entinen presidentti on käyttänyt kemiallisia aseita siviilejä vastaan, tappanut arviolta puoli miljoonaa ihmistä, ja Syyrian liittolainen, Iran ja sen johtajat, sortaa ja tappaa vapautensa puolesta protestoineita iranilaisia. Vuoden sisällä Hamas, Hizbollah ja Iran ovat ampuneet lähes 30 000 ohjusta Israeliin, ja siksi Israel on joutunut iskemään suurella voimalla näitä terroristijärjestöjä vastaan. On todella valitettavaa, että nämä terroristijärjestöt eivät välitä omistaan vaan ovat ottaneet myös alueensa siviilit suojakilvekseen. Kysyisin ulkoministeriltä: olisiko nyt näköpiirissä, että Hamas tässä uudessa tilanteessa suostuisi päästämään panttivangit vapaaksi ja saataisiin aikaan pysyvä tulitauko siellä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskiewicz, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

15.29 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Honkasalolla oli hyvä vastauspuheenvuoro, mutta edustaja Honkasalo henkilökohtaisesti ja varsinkin hänen puolueensa ja sen nuoret ovat olleet hyvin aktiivisia kaikenlaisessa Israelin vastaisessa aktivismissa ja Israelin tuomitsemisessa. Nyt Syyrian verinen diktaattori on kaatunut. Hänhän on oman kansansa massamurhaaja, vanginnut, kiduttanut, käyttänyt kemiallista asetta omaa kansaansa vastaan — satojatuhansia on kuollut. Missä ovat olleet teidän, vasemmistoliiton, ja teidän johtohenkilöidenne tuomitsevat kannanotot al-Assadin diktatuuria vastaan? [Veronika Honkasalo pyytää vastauspuheenvuoroa] Missä on ollut teidän aktivisminne Syyrian diktaattoria vastaan? Missä on ollut teidän nuorten aktivismi Syyrian diktaattoria vastaan?

Herra puhemies! Edustaja Honkasalo sanoi, että historia tulee muistamaan. Aivan, teidän yksipuolisuutenne ja valikoivuutenne Lähi-idässä on aivan samanlaista kuin niiden, jotka istuivat siellä teidän paikoillanne muutama vuosikymmen sitten.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Vastauspuheenvuoro, edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

15.31 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on erittäin hieno arvo se, että tosiaan ulkoasiainvaliokunta kolmen viikon neuvottelujen jälkeen saavutti yksimielisyyden tässä mietinnössä ja tehtiin kovasti töitä, jokainen puolue, sen eteen. Se on tässä ulko- ja turvallisuuspoliittisessa tilanteessa erittäin tärkeää, ja se on iso, iso arvo.

Mitä tulee Syyrian järkyttävään hallintoon, niin te voitte googlettaa vaikka Paavo Arhinmäen blogikirjoituksia, niitä löytyy, ja näitä puheita eduskunnassa, joissa nimenomaan al-Assadin hallinto on tuomittu. [Sanna Antikaisen välihuuto] On todella murheellista, että tällaisia väitteitä täällä esitetään — kun me ollaan sen tilanteen edessä, että me ollaan juuri ulkoasiainvaliokunnassa saatu yksimielinen mietintö aikaiseksi, niin sitten esitetään tällaisia painavia väitteitä.

Vasemmistoliitto tuomitsee yksiselitteisesti kaikki kansainvälisen oikeuden vastaiset loukkaukset, kansainvälisen humanitäärisen oikeuden vastaiset loukkaukset. Pidin itse niitä todella painavasti esillä myös näissä neuvotteluissa, niin että nämä saatiin myös tähän mietintöön kirjattua.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vähämäki, olkaa hyvä.

15.32 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Palaan tähän yksimieliseen mietintöön ja nostan tästä esille Suomen kannalta kolme kulmakiveä: kansallisen puolustuskyvyn, laajat kumppanuudet sekä aktiivisen globaalin vaikuttamisen.

Naton jäsenyys on Suomella osa pelotetta ja puolustusta, mutta omasta kansallisesta puolustuskyvystä pitää pitää kiinni.

Mutta toisaalta sitten myös nämä tiivistyvät kumppanuudet Pohjoismaiden sekä Yhdysvaltojen kanssa vahvistavat puolustustamme ja mahdollisesti lisäävät kaupankäyntiä ja mahdollistavat kaksikäyttöteknologioitten edistämisen.

No, jos nyt sitten katsotaan tätä, että Suomella on oma kansainvälinen vastuunsa, totta kai, ja muun muassa toiminta YK:ssa ja Etyjissä, niin täällä täytyy pitää kiinni sääntöpohjaisuudesta ja vahvistaa ihmisoikeuksia. EU on toki edelleen keskeisin poliittinen ja talou-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

dellinen yhteisömmme. Mutta se, mistä olen huolestunut, on teknologiakehitys — se nähdään sodan kuvastossa — mutta sitten myöskin tässä teknologisessa kilpailussa, mikä meillä on muun muassa kvanttiteknologian kanssa, täytyy tehdä yhteistyötä ja saada jotain sääntöpohjaista kansainvälistä sopimusta aikaan, että ei tule ongelmia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

15.33 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meidän suomalaisten ei pidä langeta minkäänlaiseen identiteettipolitiikkaan ulko- ja puolustuspolitiikassa vaan pitää pitää tarkoin mielessä se, miten suurenmoisen arvokas asia on ulkoasiainvaliokunnan yksimielinen mietintö ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta. Se on meille valtavan iso asia, että me voimme kansakuntana mennä yksissä tuumin eteenpäin tässäkin tilanteessa, jossa muutos on jatkuvaa ympäristössä, viimeisimpänä Donald Trumpin paluu Valkoiseen taloon ja alati häikäilemättömämmäksi käyvä Venäjän toiminta.

Tässä ajassa on tärkeitä, että me olemme valmiita nostamaan puolustusmenoja suhteessa meidän bruttokansantuotteeseemme. Meidän on oltava valmiita kiinnittämään huomiota meidän keskeisen liittolaisemme, Yhdysvaltojen, pyrkimykseen vaikuttaa indopasifisella alueella, meidän on oltava kiinnostuneita siitä. Meidän on myös pystyttävä Eurooppaan ottamaan enemmän vastuuta tämän maanosan vakaudesta ja turvallisuudesta ja Ukrainalle annettavista turvakuista. Tämä vaatii meiltä päättäväisyyttä. Syyrian hallinnon kukistuminen osoittaa, että Venäjä ei ole voittamaton, mutta meidän on löydettävä se yksituumaisuus ja päättäväisyys, jolla Venäjän imperialismi pysäytetään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pauli Kiuru, olkaa hyvä.

15.35 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kaikonen tuossa aikaisemmin käytti puheenvuoron, jossa hän sanoi, että paketin on oltava kasassa. Ja pakettihan on kasassa ainakin täällä eduskunnassa tällä hetkellä, mietintö on yksimielinen, ja sillä on todellakin suuri arvo. Samaan pakettiin kuuluu sopimuskehikko — EU, Nato, yhteistyö Pohjoismaiden kanssa, DCA-sopimus ja näin poispäin.

Epävarmuutta Euroopassa ja maailmassa on tällä hetkellä todella paljon, ja kukaan ei pysty ennustamaan, mitä tulee tapahtumaan lähitulevaisuudessa. Ensi vuonna lähestulkoon kaikki on mahdollista. DDR, Ceaușescun Romania, Neuvostoliiton romahtaminen, nyt Syyrian hallinnon romahtaminen — kaikki ovat valtioita, joissa diktatuuri, suuruudenhulluus, ylimielisyys, vainoharhaisuus, narsismi, moraalinen rappio, lojaalisuuden puute johtavat äkilliseen romahdukseen, ja kysymykseni ministerille on: näettekö tällaisia ison romahduksen merkkejä lähipiirissä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

15.36 Mira Nieminen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston selonteossa korostetaan, että Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan päämääränä on turvata maan itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus sekä estää Suomen joutuminen sotilaalliseen konfliktiin. Suomen lähialueen turvallisuustilanne on muuttunut merkittävästi viime vuosina, kuten tiedämme. Erityisesti juuri Venäjän hyökkäys Ukrainaun ja sen seuraukset

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

ovat vaikuttaneet turvallisuusympäristöön. Suomi tukee Ukrainaa sen puolustustaistelussa ja pyrkii tiivistämään yhteistyötä liittolaisten ja kumppanimaiden kanssa.

Nato-jäsenyys on tuonut Suomelle uusia velvoitteita ja mahdollisuuksia, mutta Suomen oma puolustuskyky pysyy toimintamme kulmakivenä. Reserviin, asevelvollisuusjärjestelmään ja kansalaisten kriisinkestävytyteen panostaminen varmistavat, että olemme valmiita kohtaamaan laajan kirjon uhkia.

Arvoisa puhemies! Suomen lähialueen tilanne on tosiaan haastava. Yhteistyöllä ja kansallisella sitoutumisella voimme turvata Suomen edun myös tulevaisuudessa, mutta kysynkin nyt ulkoministeriltä: kuinka voimme varmistaa, että omat turvallisuuspoliittiset tavoitteemme kaiken tämän keskiössä toteutuvat, konkretisoituvat ja vahvistavat Suomen ja Pohjoismaiden, Pohjois-Euroopan turvallisuutta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kokko, olkaa hyvä.

15.37 Jani Kokko sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valitettavasti Tunisia taitaa olla ainoa esimerkki sellaisesta arabimaasta, jossa sodan, sisällissodan tai vallankumouksen jälkeen on kyetty luomaan jollain tapaa vakaa ja demokraattinen yhteiskunta. Valitettava totuus lienee se, että Syyrian kohdalla enemmän ehkä Libyan kaltainen tie on todennäköinen, kun katsoo, minkälaiset ryhmittymät siellä tällä hetkellä valtaa pitävät ja kuinka paljon ulkovallat, muun muassa Turkki, ovat ottaneet siellä jalansijaa.

Mutta, arvoisa puhemies, on erittäin hyvä, että mietinnössä on nostettu hyvin vahvasti esille Suomen kannatus nimenomaan monenkeskiselle yhteistyölle eikä moninapaiselle, koska sehän on juuri se, mitä Venäjä pyrkii aktiivisesti vastustamaan: verkottunutta maailmaa, jossa eri valtakeskittymät, suuret vallat, pienet vallat, maaryhmittymät, ovat hyvin sidoksissa toisiinsa ja jossa ei synny tällaista kylmän sodan kaltaista tilannetta.

Ehkä siitä syystä kysyisin ministeriltä nimenomaan liittyen tähän BRICS-maiden rooliin. Siellähän muun muassa Brasilia, Intia ja Egypti ovat sellaisia BRICS-maita, joilla on myös tiivistyvä puolustusyhteistyö Yhdysvaltojen kanssa. Miten te näette tämän: mitenkä muun muassa näitä maita kyettäisiin ehkä enemmän tässä turvallisuuspoliittisessa mielessä vetämään niin sanotusti lännen leiriin pois Venäjän ja Kiinan vaikutusvallasta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, olkaa hyvä.

15.39 Hanna Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todellakin arvokasta, että tässä vakavassa ja vaikeasti ennakoitavassa turvallisuustilanteessa pystymme käymään parlamentaarisesti laadukasta keskustelua yli hallitus- ja oppositiorajojen, ja siitä on syytä pitää jatkossakin kiinni. On erittäin tärkeätä, että tässä ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä nostetaan esiin vahva tuki Ukrainalle ja sen suvereniteetille, itsenäisyydelle ja alueelliselle koskemattomuudelle. On aivan tärkeää ymmärtää, että Venäjän Ukrainassa käymän hyökkäyssodan lopputuloksella on keskeinen merkitys Euroopan ja Suomen turvallisuuskehitykselle.

Minusta on hienoa, että tässä selonteossa ja mietinnössä tarkastellaan erittäin laaja-alaisesti näitä erilaisia ilmiöitä, joita maailmanlaajuisesti on esillä. Ja erityisen ilahtunut olen siitä, että myöskään ei unohdeta luontokadon ja ilmastomuutoksen torjumisen eteen tehtävää työtä, ja valiokunta täällä mietinnössään painottaa, että näillä toimilla on kiire. Oli-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

sinkin kysynyt ministeriltä: kuinka huolehdimme siitä, että nämä toimet eivät jää muitten toimien jalkoihin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Yrttiaho, olkaa hyvä.

15.40 Johannes Yrttiaho vas (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä olisi ollut hyvä mahdollisuus selkiyttää Suomen kantaa erääseen asiaan, josta vallitsee edelleen varsinainen lausuntosekamelska hallituksen piirissä. Tarkoitin kysymystä ydinaseiden sijoittamisesta tai kauttakulusta maassamme.

Voimassa oleva lakihan kieltää ydinräjähteiden maahantuonnin, valmistamisen, hallussapidon ja räjäyttämisen Suomessa. Sekä pääministeri Orpo että puolustusministeri Häkkinen ovat aikaisemmin antaneet ymmärtää, että lakia voitaisiin tältä osin muuttaa. Myös nykyinen presidentti Alexander Stubb oli vielä kampanjansa aikana valmis sallimaan vähintään ydinaseiden kauttakuljetukset. Demokraatti-lehdelle ministeri Häkkinen kertoi viime toukokuussa, että parhaillaan arvioidaan, onko ydinaseet Suomessa kieltävän ydinenergialain 4 §:n muuttamiselle perusteita ja tarvetta. Ministeri totesi, että hallituksen on tarkoitus käydä Nato-maiden ja keskeisten ydinasevaltojen välillä vuoropuhelua asiasta.

Kysyn: mikä on hallituksen nykyinen kanta ydinenergialain ydinaseet kieltävän pykälän muuttamiseen? [Puhemies koputtaa] Olen kysynyt tätä aikaisemminkin: onko ministeriössä menossa arviointia [Puhemies koputtaa] tai valmistelua asian suhteen, ja aiotaanko ydinaseet sallia Suomessa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

15.41 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nostin täällä lähetekeskustelussa esille nämä keskinäisen avunannon ja yhteisvastuun artikkelit, ja nyt kun katsoo tätä Euroopan tilannetta, niin kyllähän nämä taloudelliset ongelmat ja poliittiset ongelmat ovat kohtalaisen isoja. Kysynkin ulkoministeriltä: Miten te näette, miten tämä keskinäinen avunanto ja yhteisvastuu noin henkisessä mielessä on kehittynyt viime kuukausien aikana, koska meidän elämme aika hektisiä aikoja? Onko se kuitenkin näitten poliittisten ja taloudellisten ongelmien yläpuolella, että me voimme olla varmoja, että nämäkin artikkelit — jos ja kun joskus sitten satuttaisiin tarvitsemaan hybridisodankäynnin tai jonkun muun muodossa niiden aktivointia — ovat nyt tapetilla riittävässä määrin, että myös tämä Naton 5 artikla ja kaikki, ne yhdessä, muodostavat tällaisen riittävän uhan, että Eurooppa sitten säilyy suurin piirtein sellaisena kuin se nyt on?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitos. — Edustaja Antikainen, olkaa hyvä.

15.42 Sanna Antikainen ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Meneenä kesänä hyväksyttiin rajalaki, ja sehan suojelee Suomen valtion suvereniteettiä, ja se on tarkoitettu hybridihyökkäyksiä vastaan meidän rajallamme. Toisaalta se kokonaisuudessaan on hyvä esimerkki ihan koko Euroopalle siitä, miten maa voi vastata tällaiseen laajamittaiseen maahantuloon, jota valitettavasti itäinen naapurimme on käyttänyt hybridihyökkäyksen muodossa. Yleisesti Eurooppaan tarvittaisiin selkeyttä ja yhtenäisyyttä turvallisuusmalleihin, jotka sitten yhdessä vahvistaisivat koko Euroopan turvallisuutta.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

Kysyisin ulkoministeriltä: miten Suomi nyt aikoo hyödyntää tätä meidän rajalakia mallina sellaisesta yleiseurooppalaisesta yhteistyöstä niin, että rajaturvallisuudesta muodostuisi yhä vahvempi osa Euroopan turvallisuusinfraa? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm, olkaa hyvä.

15.44 Timo Furuholm vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tosissaan arvo, että mietintö on yksimielinen. Me olemme myös tuominneet yksimielisesti Venäjän hyökkäyksen Ukrainaan, me olemme tuominneet yksimielisesti Hamasin iskut Israeliin ja vaatineet panttivankien vapauttamista. Mutta jostain syystä me emme ole kyenneet tuomitsemaan yksimielisesti ja selväsanaisesti Israelin kansanmurhaksi äitynyttä hyökkäystä Gazaan. Samaan aikaan kun gazalaiset lapset ovat jo yli vuoden kärsineet, kuolleet täysin epäinhimillisissä olosuhteissa, on Suomessa aseteltu sanoja todella varovaisesti ja maltillisesti. Kysynkin ministeri Valtoselta: aikooko Suomi tehdä jatkossa enemmän tämän kansanmurhan tuomitsemiseksi ja sitä kautta myös lopettamiseksi? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Päivärinta, olkaa hyvä.

15.45 Susanne Päivärinta kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Montaa lasta ja nuorta sota pelottaa. Omanikin kysyi minulta, että ”äiti, joutuuko Suomi sotaan”. Ei ihme, elämme todella massiivisten kansainvälisten jännitteiden ja konfliktien aikaa. Venäjän bruttaali hyökkäyssota on jatkunut Ukrainassa jo kohta kolme vuotta, ja itärajamme pysyy suljettuna.

Niin kuin tänään olemme monta kertaa kuulleet, tärkein tehtävämme on turvata Suomen itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus ja taata suomalaisten turvallisuus ja hyvinvointi. Se on tavoite, jonka kaikki jaamme tässä salissa, ja minä kiitän siitä kaikkia. Toivon, että me päättäjät myös viestisimme niin, että meidän nuoria ja lapsia pelottaisi vähemmän ja toivoa olisi enemmän. Hybridivaikuttamisen ja ilmastokriisin ikeessä huoltovarmuutta on edistettävä laajasti EU:ssa, ja siihen meillä suomalaisilla on paljon annettavaa. Suomen tuki Ukrainalle on vankkumaton, mutta se ei riitä. Samaa tulee vaatia kaikilta EU-mailta. Kysyisinkin ministeri Valtoselta: mikä on teidän viestinne kaikille niille suomalaisille nuorille ja lapsille, joita tämä tilanne pelottaa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ulkoministerin aikataulujen vuoksi annan hänelle nyt mahdollisuuden vastata debatissa esitettyihin ja siinä nousseisiin kysymyksiin, ja sen jälkeen siirrymme puhujalistalle. — Ministeri Valtonen, viisi minuuttia, olkaa hyvä.

15.46 Ulkoministeri Elina Valtonen: Arvoisa puhemies! Kiitos hyvistä kysymyksistä. Yritän nyt näitä käydä läpi.

Ensimmäisen meidän tulevan Etyj-puheenjohtajuuskauden periaatteet: No, ne ovat, toden totta, ne Helsingin periaatteet, kymmenen periaatetta, joita Venäjä valitettavasti hyökkäyssodallaan Ukrainassa rikkoo, ja tämän lisäksi erityisesti resilienssi eli se, miten tuomme yhteiskuntiin kriisinkestävyttä myös erilaisia hybridiuhkia vastaan ja semmoisia epävakauttavia toimia vastaan, joita viime aikoina olemme lähialueillammekin joutuneet todistamaan. Tähän liittyen on myös edustaja Haaviston kysymys: Toden totta Etyj on hyvä pitää ja tärkeäkin pitää pystyssä organisaationa sitä tilannetta varten, että Eurooppaan saadaan toivot-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

tavasti rauha. Se on meidän toive, se on Ukrainan toive, mutta valitettavasti Venäjä ei ole toistaiseksi ollut siihen valmis.

Oli useampi kysymys koskien Ottawan sopimusta: Valtioneuvoston ja Suomen kanta on tässä selkeä. Niin kuin ulko- ja turvallisuuspolitiikan selonteossakin todetaan, kansallinen turvallisuus, ensinnäkin meidän alueellisen koskemattomuuden ja itsenäisyyden säilyttäminen on kaiken ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeisin toimintaperiaate. Ensin selvitetään, miten voidaan huolehtia meidän turvallisuudesta, puolustuksesta tässä maailmanajassa tietäen myös kaikki se, mitä Ukrainan sodassa tapahtuu, se, mitä se tarkoittaa meidän puolustuksen osalta, meidän suorituskykyjen osalta, ja sen jälkeen arvioidaan tietenkin yhdessä kumppaneiden kanssa myös kansainvälisen oikeuden ja meidän sopimuskehikon antamat mahdollisuudet ja toimitaan sitten sillä tavalla kuin siinä tilanteessa joudutaan toimimaan ja halutaan toimia.

No, sitten tuli muutama kysymys koskien rajalakia, sitä, miten tätä meidän selkeää vastetta Venäjän tuottamaan välineellistettyyn maahanmuuttoon ja hybridiuhkkaan voidaan tuoda eurooppalaiseksi ratkaisuksi. No, me olemme toki tätä ajatusta edistäneet jo pitkään, yhdessä kumppanimaiden kanssa tuoneet sitä EU-pöytiin. Toden totta tässä on nytten kaksi polkua. Ensimmäinen on se, että Euroopan unionin uusi komissio, joka aloitti pari viikkoa sitten, tulee aivan erilaisella tavalla kuin tähän asti ottamaan turvallisuuskysymykset, myös rajaturvallisuuskysymykset, agendalleen, mahdollisesti esittämään lainsäädäntömuutoksia. Tässä rinnalla me tuomioistuinprosessien kautta pyrimme luomaan sivuväliintulojen kautta uutta tulkintaa olemassa olevalle lainsäädännölle, joka ei suoraan tunnista tällaista välineellistetyin maahanmuuton keinoa hybridivaikuttamisessa vihollisessa mielessä tehtynä toimenpiteenä. Uskon, että näiden kahden raiteen kautta jo parin vuoden sisään ollaan turvallisemmassa asemassa tältäkin osin ja Suomen hyvät käytänteet ovat levinneet.

No, sitten oli muutama kysymys. Mitä tulee ensinnäkin Nato-maiden pääsemiseen kahden prosentin rajaan — edustaja Harkimon kysymys: No, valtavaa edistystä on tapahtunut erityisesti nyt myös tämän hyökkäyssodan aikana. Keskustelua on siitä, että rajaa pitäisi jopa vielä kasvattaa sen kahden prosentin yläpuolelle. Viime viikon Naton ulkoministerikokouksessa tästä vallitsi kyllä varsin suuri yksimielisyys. Keskeistä on toki se, että mennään tässäkin suorituskyvyt edellä, koska jos puhutaan suhdeluvuista, niin vähintään yhtä merkitsevää kuin se itse suhdeluku on se, mikä se nimittäjän arvo on, eli kuinka suuri bkt meillä on, jotta voimme myös maksaa suorituskyvyt.

No, sitten näistä Ukraina-neuvotteluista. Se meidän viesti on tosiaan selvä: Ukrainan yli ei käydä neuvotteluja, ei myöskään Euroopan yli. Ukrainaa tulee saattaa asemaan, jossa se voi käydä neuvotteluita vahvuudesta käsin. Meidän viesti kumppanimaille on myös se, että tässä ei ole kyse pelkästään Ukrainasta eikä uhkaajana ole pelkästään myöskään Venäjä. Eli valitettavasti on niin, että Venäjän julkilausutut tavoitteet kattavat useita Euroopan maita ja länsimaista vakautta, jolloin me olemme ikään kuin kaikki myös liittokuntana tässä uhan kohteina myös erilaisten hybriditoimien kautta. Ja toinen on se, että Venäjä toimii tosiaan vahvassa kumppanuudessa erilaisten autokratioiden kanssa, jolloin meidän pitää ottaa tämä tosiaan aivan selkeänä pitkäaikaisena haasteena.

Ja viimeisenä tästä Lähi-idän tilanteesta. On todella niin, että tämä Syyrian tilanne, kapinallisten johtama muutos viimeisen viikon parin aikana, on tullut jopa aavistuksen yllätyksenä kansainväliselle yhteisölle. Siellä on takana useita asioita, jotka ovat johtaneet siihen, että kapinallisjoukot pääsivät näin nopeasti etenemään, ja joista keskeisimmät ovat

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

toki Iranin heikentyminen alueella, toisaalta Hizbollahin kautta ja Israelin suorien iskujenkin kautta ja toisaalta myös sen vuoksi, että Venäjän fokus on vahvasti Ukrainassa. Mutta toistaiseksi on kuitenkin epäselvää, että näinköhän Venäjän vaikutusvalta alueella sitten kuitenkaan heikkenee. Odotetaan rauhassa. Mutta Suomen asento tässä on selvä: me toivomme, että nyt kun tämä Assadin hirmuhallinto saatiin alas, Syyrian kansalla lisääntyisi ja vahvistuisi erityisesti heidän mahdollisuutensa vaikuttaa omiin asioihinsa päätöksentönnön kautta toisaalta niin, että kaikki vähemmistöryhmät, myös uskonnolliset vähemmistöryhmät, myös kristityt, otettaisiin mukaan päätöksentekoon. Toki tässäkin asiassa naisten ja tyttöjen asema ilman muuta herättää huolta sen vuoksi, että erinäisissä islamistisissa hallinnoissa naisten ja tyttöjen asema on valitettavasti erittäin heikko.

Päätän ajanpuutteen vuoksi tähän, mutta jatketaan mielellään keskustelua.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten siirrymme puhujalistalle. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

15.53 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Suomen kansan vapaus, turvallisuus ja itsenäisyys eivät ole itsestäänselvyksiä. Ne on saavutettu työllä, uhrauksilla ja yhtenäisyydellä, ja niiden puolustaminen vaatii meiltä kaikilta valppautta ja päättäväisyyttä. Isänmaamme puolustaminen ei ole vain velvollisuus, se on kunnia.

Suomi on kulkenut pitkän matkan historiansa varrella. Nato-jäsenyytemme on yksi merkittävimmistä virstanpylväistä. Se ei ole pelkästään sotilaallinen ratkaisu vaan symboli sitoutumisestamme vapauden, demokratian ja itsenäisyyden arvoihin. Se on osoitus siitä, että Suomi seisoo rinta rinnan muiden länsimaiden demokratioiden kanssa puolustamassa kaikkein tärkeimpiä periaatteita: kansojen oikeutta päättää omista asioistaan ja elää rauhassa.

Arvoisa puhemies! Kansallinen puolustuskykymme on pysynyt vahvana läpi vuosikymmenten. Nyt Nato-jäsenenä Suomi tuo liittokuntaan osaamista, jollaista harvoin näkee muualla kuin täällä Suomessa. Meidän maamme tuntee, mitä tarkoittaa elää vaikeiden geopolitiittisten haasteiden keskellä. Nato-jäsenyyden ja vahva puolustuskykymme täydentävät toisiaan. Yhdessä ne tekevät Suomesta vahvemman ja Pohjois-Euroopasta vakaamman. DCA-sopimus Yhdysvaltojen kanssa ja syventyvä puolustusyhteistyö Euroopassa eivät ole vain käytännön ratkaisuja. Ne ovat osoitus siitä, että Suomi on valmis ottamaan paikkansa kansainvälisen turvallisuuden edistäjänä. Samalla nämä avaavat oven suomalaiselle osaamiselle, yrityksillemme, jotka kehittävät puolustusteknologiaa, kyberturvallisuuden ratkaisuja ja huoltovarmuuteen liittyviä innovaatioita ja voivat viedä osaamistaan maailmalle. Tämä työ tukee liittolaistemme turvallisuutta ja rakentaa samalla Suomen taloudellista perustaa.

Arvoisa puhemies! Isänmaamme tulevaisuus riippuu siitä, miten suhtaudumme siihen tänään. Turvallisuus ei ole vain kykyä torjua uhkia vaan myös uskoa siihen, että meillä on voimaa puolustaa rakasta isänmaatamme kaikissa tilanteissa. Tässä työssä eduskunnan yksimielisyys on korvaamattoman arvokasta.

Haluan kiittää ulkoasiainvaliokuntaa siitä, että se on jälleen osoittanut, mitä tarkoittaa isänmaan etu yli puoluerajojen. Me rakennamme turvallista Suomea, jossa jokainen voi elää vapaana ja ilman pelkoa. Me seisomme yhtenäisenä kansana ja viestimme maailmalle: Suomi ei taivu, ei peräänny eikä koskaan lakkaa puolustamasta omaa kohtaloaan. Me

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

olemme itsenäinen kansakunta, ylpeä historiastamme ja päättäväinen tulevaisuutemme suhteen. Se on meillä edessä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindberg, olkaa hyvä.

15.57 Jarmo Lindberg kok: Arvoisa puhemies! Uuden ajan ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa kuvaava selonteko on hyväksytty yksimielisesti ulkoasiainvaliokunnassa. Hyvä niin, sillä selonteossa on erinomaisesti kuvattu aikamme turvallisuusympäristöä, joka on Venäjän aggressiivisten toimien seurauksena heikentynyt perustavanlaatuisesti. Muutoksesta on tehty tarvittavat johtopäätökset ja kirjattu laaja-alaiset toimet Suomen turvallisuuden varmistamiseksi.

Keskeinen muutos on tietysti Nato-jäsenyytemme. Jäsenyys merkitsee Suomelle uutta aikakautta, johon pitkään jatkunut kumppanuus valmisti sotilaallisesti. Nyt Suomi arvioi turvallisuuttaan Naton yhteisen puolustuksen näkökulmasta ja ylläpitää vahvaa kansallista puolustuskyykyä osana Naton yhteistä pelotetta ja puolustusta. Suomi on uusi Naton etulinjan maa, minkä vuoksi meillä on erityisasema Naton ja Yhdysvaltojen silmissä. Meistä ollaan kiinnostuneita, meitä kuunnellaan ja meidän mielipiteitämme arvostetaan. Nato-jäsenyys asemoi Suomen entistä tiiviimmin osaksi eurooppalaista ja transatlanttista puolustusyhteistyötä.

Arvoisa puhemies! Suomessa toimivan kansainvälisen hybridiosaamiskeskuksen ohjausryhmän puheenjohtajana olen tyytyväinen siihen, että selonteossa hybridi-vaikuttaminen on monipuolisesti kuvattu toimintaympäristöosuudessa ja siitä on tehty selkeitä johtopäätöksiä. Venäjän vihamieliset hybridi- ja sabotaasitoimet ovat ulottuneet laajasti Eurooppaan. Myös Venäjän Suomeen kohdistama hybridi-vaikuttaminen on kasvanut, esimerkkeinä tästä ovat syksyllä 2023 alkanut välineellistetty maahantulo itärajalalla, informatio-vaikuttamisen lisääntyminen ja GPS-satelliittinavigointijärjestelmän häirintä Itä-Suomessa. Hybridi-vaikuttamisen tavoitteena on kohdevaltion toimintakyvyn heikentäminen ja jakolinjojen luominen kansalaisten välille. Hybridi-vaikuttaminen voi sisältää kyberoperaatioita, valheellisten uutisten ja propagandan levittämistä sekä demokratian keskeisiin instituutioihin vaikuttamista. Yhtenä vakavana keinona ovat kriittisen infrastruktuurin tuhoamisyritykset.

Ulkoasiainvaliokunta pitää lausuntovaliokuntien tavoin tärkeänä, että hybridi-vaikuttamisen torjuntaan varaudutaan mahdollisimman laaja-alaisesti. Mietinnön mukaan hybridi-uhkien tehokas torjunta edellyttää yhtenäistä ja ajantasaista tilannekuvaa, sillä hybridiuhat ovat luonteeltaan tarkoituksellisen moniulotteisia ja niiden vaikutukset ja torjuntavastuut ulottuvat useiden kansallisten viranomaisten vastuualueille. Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä Suomen aktiivista toimintaa EU:n ja Naton kyvykkyyksien vahvistamiseksi hybridiuhkien torjunnassa. Helsingissä toimivan Euroopan hybridiosaamiskeskuksen toiminta on tässä työssä tärkeää.

Arvoisa puhemies! Orpon hallitus tekee mittavia toimia hybridiuhkiin vastaamiseksi hallitusohjelmansa mukaisesti. Hallitusohjelman mukaisena tavoitteena on, että valtioneuvoston johtamiskykyä ulkoiseen ja sisäiseen turvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä vahvistetaan. Osana tätä työtä hallitus arvioi kansallisen turvallisuuden valtioneuvostotasoisesta johtamisen nykytilan ja tekee sen jälkeen tarvittavat muutokset rakenteisiin, resursseihin ja hallintoon sekä poliittisen ohjauksen muotoihin. Lisäksi kuvataan kokonaisturvallisuutta, kriisinkestävyyttä ja huoltovarmuutta koskevien linjausten hierarkia sekä tehdään

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

tätä koskevat muutosesitykset. Valtioneuvoston turvallisuusjohtamisen toimintamallin kehittämisen yhteydessä on jo päivitetty kyberturvallisuusstrategia, jonka toimeenpanosuunnitelma hyväksyttiin viime viikolla. Kansallisen turvallisuuden strategia laaditaan ensi vuonna. Kyberturvallisuuslaki on parhaillaan käsiteltävänä eduskunnassa.

Arvoisa puhemies! Useita kehittämistoimia on siis vireillä. Vaikka kokonaisturvallisuuden toimintamallimme onkin kansainvälisesti tunnustettu ja ihailtakin, ei nykyinen haastava turvallisuusympäristömme salli paikalleen pysähtymistä. On jatkuvasti parannettava omaa toimintaamme vaatimusten mukaisesti, ja on juostava nopeammin kuin vastustajat. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Linnell, olkaa hyvä.

16.02 Jarno Linnell kok: Arvoisa puhemies, ärade talman! Täällä on käytetty jo hyviä puheenvuoroja ja on tuotu aiheellisesti esille tämä epävakaa, nopeasti muuttuva turvallisuusympäristö. Tämän päivän Suomessa usein kuitenkin helposti keskitymme liiaksi turvattomuuteen, ikäviin asioihin ja erilaisiin uhkatekijöihin. On selvä, että hereillä meidän on oltava, tilannetta seurattava ja jatkuvasti omaa turvallisuutta sekä puolustusta kehitettävä, mutta emme saa liiaksi hautautua turvattomuuden syövereihin. On hyvä puhua hetken aikaa turvallisuudesta.

Suomi on tällä hetkellä turvallisemmassa asemassa kuin koskaan itsenäisyytensä aikana. Meillä on monia asioita, jotka turvallisuudessa on syytä nostaa esille, kuten ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa ja mietinnössä tuodaan. Me emme ole enää yksin. Me olemme puolustusliiton jäsenmaa, meillä on 31 kumppanimaata, ja tämä on hyvin merkittävä, luonnollisesti historiallinen muutos meidän ulko- ja turvallisuuspolitiikassa.

Suomessa ja meidän rajojemme ulkopuolella myös tiedostetaan se, että Suomella on vahva maanpuolustuskyky, josta on huolehdittu myös rauhallisina aikoina. Kyvyn perustana on kuitenkin aina henki. Viime viikolla julkistetun viimeisimmän maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan tutkimusraportissa maanpuolustustahto todetaan edelleen säilyneen hyvin korkealla tasolla: 78 prosenttia suomalaisista on epävarmoissakin tilanteissa valmis isänmaata puolustamaan.

Monessa valtiossa tällä hetkellä luodaan kokonaisturvallisuuden mallia, jota meillä on tehty toisen maailmansodan jälkeisestä ajasta alkaen. Tällä on tämän päivän sodan ja rahan välimaastossa tapahtuvassa turvallisuusympäristössä hyvin suuri merkitys. Meillä on myöskin viranomaisluottamus Suomessa erittäin korkealla tasolla, ja uskon myös vahvasti siihen, että yksilöiden valmiudet, on kyse kotivarasta tai henkisestä kriisinsietokyvystä, ovat Suomessa vahvoja.

Kaikesta epävakaudesta huolimatta elämme turvallisessa Suomessa, jossa me olemme hereillä. Ja täytyy sanoa näin ensimmäisen kauden kansanedustajana, että olen ollut erittäin iloinen siitä, että tässä salissa on ollut vahvaa yhtenäisyyttä silloin, kun puhumme isänmaan tärkeimmistä asioista eli ulko- ja turvallisuuspolitiikasta ja Suomen turvallisuuden varmistamisesta.

Arvoisa puhemies! Kun me puhumme tänä päivänä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, meidän on puhuttava myös teknologiasta. Teknologia on tällä hetkellä suurin kehitystrendi maailmassa, mikä vaikuttaa aivan kaikkeen arjen turvallisuudesta suurvaltasuhteisiin. Voi arvioida, että teknologisella kehityksellä on kaikkein merkittävin muutosvoima lähi-vuosikymmeninä sekä turvallisuusymmärrykseemme että ulko- ja turvallisuuspolitiik-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

kaan. On erittäin tärkeää, että nyt selonteossa ja mietinnössä on teknologiakysymykset nostettu esille. Muun muassa tällä hetkellä kehitysvauhti on huimaa, kun katsomme tekoälyä, kvanttiteknologiaa tai avaruusteknologiaa, ja näissä kaikissa Suomella on paljon annettavaa.

On myös puhuttava hetki kyberturvallisuudesta. Elämme maailmassa, jossa kaikkea digitalisoidaan. Ehkä unohdamme välillä sen, että keskeisin digitalisoinnin kohde on tällä hetkellä maailmassa me, ihmiset. Me olemme digitalisoimassa ihmisaivoja. Yhä enemmän lähes kaikki yhteiskunnan toiminnot siirtyvät digitaaliseen toimintaympäristöön, ja siellä kaikkein tärkeintä on jatkuva varautumisen kehittäminen sekä kansainvälinen yhteistyö, jota tämä selonteko ja mietintö entisestään vahvistavat.

Arvoisa puhemies! Tämän selonteon ja mietinnön myötä katson itse luottavaisesti tulevaisuuteen, vaikka turvallisuuspolitiikan pilvet maailman taivaalla tällä hetkellä ovatkin tummenemaan päin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm, olkaa hyvä.

16.07 Timo Furuholm vas: Arvoisa puhemies! On hienoa, että olemme tässä salissa yksimielisiä siitä, että Suomen ja suomalaisten turvallisuudesta on huolehdittava jokaisessa mahdollisessa tilanteessa. Yksimielisyys tämän mietinnön kohdalla on myös saavutus. Samalla se muistuttaa meitä kaikkia siitä, että kestävä ja uskottava konsensus vaatii avointa sekä hyvinkin kriittistä keskustelua jopa niistä vaikeimmista asioista, kuten ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. Pienen maamme etu ei ole ikinä hymistelevä yksimielisyys vaan vahva parlamentaarinen keskustelu ja näkökantojen yhteensovittaminen, eli toisin sanoen vaivan näkö kestävien päätösten ja linjausten nimissä. Välillä on tuntunut, että tämä vaihe on haluttu ohittaa. Selvää on se, että jos mikä tahansa puolue saisi tämän selonteon tai siitä tehdyn mietinnön yksin kirjoittaa, olisi se kovin erilainen.

Arvoisa puhemies! Me olemme olleet nyt jonkin aikaa tilanteessa, jossa arvojamme ja toimintaamme mitataan aivan uudella tavalla. Nato-Suomi sekä globaali, etenkin Euroopan ja Lähi-idän, turvallisuustilanne tuovat meille haasteita, joiden edessä meidän on kyettävä toimimaan päättäväisesti mutta ennen kaikkea arvojemme pohjalta. Ulkopolitiikan ohjenuoraksi otettu arvopohjainen realismi määrittyy vain tekojemme kautta ja vain sen kautta, kuinka sanamme asettelemme nyt ja jatkossa. Arvopohjaisen realismin on turvattava se, että Suomi pitää kiinni mietinnössäkkin esiin nostetuista tärkeistä arvoista, kuten demokratiasta, oikeusvaltioperiaatteesta, kansainvälisestä oikeudesta ja ihmisoikeuksista, rauhasta, tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta. Suomen on pidettävä näistä kiinni, vaikka yksi ministeri olisi henkilökohtaisista syistään tai vakaumukseltaan eri mieltä jostain asiasta. Suomen on pidettävä kiinni näistä arvoista, vaikka joku saattaa siitä mieltänsä pahoittaa tai kauppasuhteet vähän kärsiä. On hyvä muistaa, että arvot mitataan lopulta aina tiukoissa paikoissa. Helpompina aikoina niistä on verrattain kevyttä pitää kiinni.

Haluan nostaa senkin seikan esiin, että Naton jäsenenäkin Suomen on toimittava uskottavasti ydinaseriisunnan edistämisen puolesta. Suomen on näin toimittava, vaikka jäsenyys toi mukanaan sen tosiasian, että ydinaseet ovat osa Naton yhteistä puolustusta ja pidäkettä. Muuttunut tilanne ei voi kuitenkaan muuttaa Suomen pitkää linjaa suhteessa ydinaseisiin. Kyseisistä aseista on pyrittävä globaalisti kokonaan eroon, ja sitä ennen niitä ei Suomen maaperälle haluta. On tärkeää, että Suomen viesti ja lainsäädäntö asiasta on yksiselitteisen selvä.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

Vauhdilla rakentuva Nato-jäsenyys taas tuo mukanaan myös sen, että parlamentaarinen keskustelu jäsenyyden rakentamisesta uhkaa laahata ikään kuin perässä. Keskeiset päätökset onkin tuotava laajasti eduskunnan keskusteltavaksi riippumatta siitä, kuka lopulta linjaa ja miten linjaa. Uskon, että tässä salissa on halua ja osaamista tähän keskusteluun ylitsevaalikautisesti osallistua. Uskon sen olevan myös välttämätöntä. Mietinnön kannanottoehdotus onkin otettava valtioneuvostossa vakavasti.

Arvoisa puhemies! Toistan äskeistä debattipuheenvuoroani tässä vähän, mutta me olemme tosiaan tuominneet yksiselitteisesti Venäjän hyökkäyksen Ukraina. Me olemme tuominneet Hamasin iskut. Me olemme vaatineet panttivankien vapautusta. Me olemme kyenneet tuomitsemaan Assadin hirmuhallinnon ja ottaneet kantamme sen kaatumisen puolesta. Mutta jostain syystä tämä keskustelu Gazan tilanteesta tässä salissa ja valtioneuvoston tasolla on ollut kovin haastava. Mielestäni tämä on myös yksi selonteon räikeimpiä ristiriitaisuuksia. On surullinen tosiasia, että samaan aikaan kun Gazassa lapsia on kaivettu ylös raunioista, samaan aikaan kun he kärsivät nälänhädästä tai joutuvat pelkäämään päivittäin, samaan aikaan kun he menettävät sisariaan ja vanhempiaan, on Suomessa aseteltu sanoja valitettavan maltillisesti ja diplomaattisesti. Minusta tämä on epäinhimillistä ja jollain tasolla häpeällistä. Tämä on elävä esimerkki kaksoisstandardeista, ja tämän on muututtava. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Yrttiaho, olkaa hyvä.

16.12 Johannes Yrttiaho vas: Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunta ei tässä mietinnössään vastaa lainkaan kysymykseen, aiotaanko voimassa olevaa ydinenergialakia muuttaa niin, että kielto sijoittaa ydinaseita Suomeen tai kuljettaa ydinaseita Suomen kautta muualle poistettaisiin.

Ydinenergialaki toteaa yksiselitteisesti, että ydinräjähteiden maahantuonti samoin kuin niiden valmistaminen, hallussapito ja räjäyttäminen Suomessa on kielletty. Olen kysynyt tätä usein aiemminkin, mutta vastausta en ole saanut, ja kysyn vielä: aikooko hallitus sallia ydinenergialakia muuttamalla ydinaseiden sijoittamisen Suomeen tai kauttakulun Suomen alueen kautta muualle? Huolestuttavaa oli, että ministeri Valtonen sivuutti aiemmin tässä istunnossa täysin tämän nimenomaisen kysymyksen asiasta ja vaikenin vastaamasta. Toivon, että tähän kysymykseen vastaavat pikimmiten hallituksen asianomaiset ministerit, ennen kaikkea tietysti pääministeri Petteri Orpo, jonka aikaisemmat puheet ydinasekiellosta ovat olleet paitsi epämääräisiä myös ristiriitaisia.

Puhemies! Itselleni ulkoasiainvaliokunnan yksimielinen mietintö oli ydinasekannanottojen suhteen suuri pettymys. Mitä valiokunta sitten totesi? Ulkoasiainvaliokunta totesi: ”Naton ydinasepelotteen perimmäinen tarkoitus on rauhan säilyttäminen, liittokuntaan kohdistuvan painostuksen estäminen sekä pelotteen luominen aggressiota vastaan.” Tämä väite tuntuu suoralta lainaukselta sotilasliiton mainosesitteestä. Valiokunta korostaa myös: ”Uutena Nato-jäsenenä on tärkeää, että Suomi vahvistaa osaamistaan myös liittokunnan tällä politiikkalohkolla” — tarkoittaen siis ydinasepolitiikkaa. Valiokunta ei torju Suomen osallistumista ydinasesotaharjoituksiin. Mietintö mainitsee Suomen osallistuvan ”liittokunnan ydinpelotetta koskevan politiikan päätöksentekoon” kertomatta kuitenkaan sitä, että Naton ydinasevaltiot, Yhdysvallat, Britannia ja Ranska, tekevät ydinasepolitiikassa täysin itsenäisesti päätökset kaikesta, myös ydinaseiden mahdollisesta käytöstä. Ulkopuolisilla, ei edes sotilasliitto Natolla, Suomesta puhumattakaan, ole oikeutta puuttua näiden

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

ydinasevaltojen itsenäiseen päätöksentekoon. Ulkoasiainvaliokunta peittelee sitä, ettei se kannata esimerkiksi voimassa olevaa kansainvälistä sopimusta ydinaseiden kiellosta, sanomalla mietinnössään pitävänsä ”tärkeänä, että Suomi Nato-maana jatkaa korkeaa profiiliaan eri asevalvonta- ja aseriisuntakysymyksissä, Naton ydinasepelotetta kyseenalaistamatta”. Ulkoasiainvaliokunta ei edes mainitse, ettei Nato salli jäsenmaidensa liittymistä ydinaseet kieltävään kansainväliseen sopimukseen ja että Suomi on Naton jäsenenä nykyisin äänestänyt YK:ssa sopimusta vastaan. Vahvemmaksi vakuudeksi valiokunta muistuttaa jälleen kerran siitä tosiasista, ”ettei Suomi ole asettanut Nato-jäsenyydelle kansallisia rajoitteita ja osallistuu lainsäädäntönsä määrittämässä puitteissa laaja-alaisesti Naton toimintaan”. Jos ydinenergialakia muutetaan ja sen ydinräjähteiden tuontia koskeva pykälä poistetaan, silloinkin Suomi osallistuu lainsäädäntönsä määrittämässä puitteissa laaja-alaisesti Naton toimintaan.

Eli vielä kerran kysyn: Aikooko hallitus tuoda eduskuntaan lakiesityksen, joka sallii ydinaseiden tuonnin Suomeen? Onko asian arviointia tai valmistelua ministeriöissä tällä hetkellä menossa? Vielä vuoden alkupuolella Alexander Stubb, nykyinen Suomen presidentti, vaati ydinenergiain muuttamista ja ydinaseiden kauttakuljetusten sallimista Suomen alueen kautta, eikä presidentti sen paremmin kuin maamme hallitukseen ole toistaiseksi missään yhteydessä ilmoittanut, ettei se sallisi jatkossa ydinaseiden sijoittamista Suomeen tai ydinräjähteiden kuljettamista alueemme kautta muualle. Niin ei valitettavasti tee myöskään ulkoasiainvaliokunta, joka ei sano sanaakaan ydinaseiden sijoittamisesta Suomeen. Päinvastoin valiokunta toteaa yksimielisesti, että Suomen näkökulmasta ”heikentynyt turvallisuusympäristö edellyttää puolustuksen ja pelotteen vahvistamista eritoten Naton itäisellä ja pohjoisella sivustalla”. Aiotaanko tätä pelotetta nyt siis vahvistaa [Puhemies koputtaa] sijoittamalla ydinaseita Pohjois-Euroopan alueelle? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

16.17 Sara Seppänen ps: Arvoisa puhemies! Käsissämme oleva ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko on tärkein selonteko tällä vaalikaudella. Muutama päivä sitten vietimme Suomen itsenäisyyspäivää. Itsenäisyytemme ei koskaan saa olla itsestäänselvyys, vaan meidän on jatkuvasti politiikassamme ja päätöksissämme huolehdittava Suomen itsenäisyydestä ja koskemattomuudesta.

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka pohjautuu arvopohjaiseen realismiin. Meille keskeiset arvot, kuten demokratia, oikeusvaltioperiaate, ihmisoikeudet, rauha, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, ovat arvoja, joista emme luovu. Mitä oikeastaan puolustamme? Puolustamme juurikin näille arvoille pohjaavaa suomalaista kulttuuria, sitä, mistä kertovat runot, laulut ja taide. Puolustamme suomalaisten oikeutta hyvään elämään omassa kotimaassaan.

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa tehdään nyt vakavassa ja vaikeasti ennakoitavassa turvallisuusympäristössä. Venäjä on osoittanut, ettei se kunnioita suvereenien valtioiden rajoja eikä koskemattomuutta. Suomessa ja Suomen ympäristössä on nähtävissä vakavat vihamieliset hybridi- ja sabotaasitoimet. Olemme reagoineet määrätietoisesti itärajalla järjestettyyn välineellistettyyn maahanmuuttoon. Minkäänlaiseen sinisilmäisyyteen ei ole varaa.

Suomi huolehtii omasta puolustuksestaan ja toimii täysivaltaisena jäsenenä Natossa. Arvioimme nyt puolustusta Naton yhteisen puolustuksen näkökulmasta. Suomi ylläpitää ylei-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

seen asevelvollisuuteen ja kokonaisuomaanpuolustukseen perustuvaa vahvaa kansallista puolustuskykyä osana Naton yhteistä pelotetta ja puolustusta.

Suomen olisi hyvä tunnistaa yhä vahvemmin arktisen alueen merkitys strategisessa merkityksessä. Jäänmurtajayhteistyö, ICE Pact -sopimus, on hyvä esimerkki syventävästä yhteistyöstä näissä arktisissa asioissa. Meillä on laajaa osaamista muun muassa kylmäosamisessa.

Turvallisuutta on tarkasteltava laajasta näkökulmasta, ja vahva talous on keskeinen osa varautumista. Meidän on jatkettava ponnisteluja valtiomme talouden saattamiseksi vakaalle pohjalle. Meidän on huolehdittava kilpailukyvyystämme ja samaan aikaan huolehdittava siitä, että tässä yhteisessä myrskyssä jokainen suomalainen vene pysyy pinnalla. Etenkin nuorten tulevaisuudenuskoon ja voimavaroihin on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota.

Arvoisa puhemies! Ilman kansalaisten resilienssiä ei ole kykyä puolustaa tätä rakasta isänmaata. Meidän on panostettava jatkossakin kriisinkestävyyteen ja kasvatettava myös nuoria sukupolvia kertomalla, mitä uhrauksia oma kieli, tämä kotimaa ja tämä tasa-arvoinen yhteiskunta ovat vaatineet. Meidän on vaalittava yhtenäisyyttä.

Suomen on myös uskallettava sanoa ääneen oma tahtotilansa EU:ssa. Me haluamme, että EU on kilpailukykyinen ja että se keskittyy perustehtäviinsä. Vahva eurooppalainen talous ilman jäsenmaiden elämää vaikeuttavaa regulaatiota on EU:lta parasta puolustuspolitiikkaa.

Turvallisuutemme perustuu pohjimmiltaan ydinasepelotteeseen. Pelotteen tarkoitus on rauhan säilyttäminen. Ydinasepelote on pelotteen vahvin muoto. Suomessa on hyvä, että vahvistamme osaamistamme ydinasepelotteeseen liittyvissä kysymyksissä. Emme voi valita vain rusinoita pullasta. Me olemme Nato, eli me olemme jo osa tätä ydinasepelotetta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

16.22 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkein päämäärä on turvata Suomen itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus, estää Suomen joutuminen sotilaalliseen konfliktiin ja taata suomalaisten turvallisuus ja hyvinvointi. Pohdin ensin itse, että mikäpä minä olen täällä edes käyttämään puheenvuoroa, kun täällä on käytetty niin Hännisen, Lindbergin, Linnellin kuin monien muitten ansiokkaita puheenvuoroja. Mutta itse asiassa juuri se onkin tärkeintä, että meistä jokainen tuo oman näkökulmansa tähän laajaan pakettiin.

Isäni oli sotaveteraani, ja kun olin lapsi, minua pelotti herättää häntä unilta, kun hän oli valmiina ottamaan asetta käsiinsä ja puolustamaan Suomea viholliselta sen muutaman sadasosasekunnin ajan ennen kuin tajunta heräsi. Isältä kaatui kolme veljeä sodassa. Muutenkin Suomi maksoi kalliit lunnaat. Siksi on viisautta turvata Suomen asema niin, että tämä ei koskaan toistuisi.

Suomen ensimmäinen lukko, kuten ministeri sanoi, on oma puolustuksemme. Sitä meillä on ansiokkaasti hoidettu silloinkin, kun näköpiirissä on ollut paremmat ajat. Vaikka joku yksittäinen poliitikko on saattanut esittää asian höllentämistä, näin ei ole tehty. Se on viisautta. Samoin Suomen maanpuolustustahto ja Suomen kriisinkestävyys on koetettu pitää korkealla tasolla. Joskus olen nykypäivänä vähän huolissani siitä kriisinkestävyydestä, siitä, miten pienetkin asiat, vaikkapa se, ettei saa käyttää kännykkää koulussa, voivat olla ko-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

van mittaluokan asioita jollekin. Ehkäpä meidän pitäisi puhua näistä vakavammista asioista useammin ihan siellä peruskouluissa.

Myös huoltovarmuus on osa Suomen varautumista ja koko Euroopan varautumista. Se, että meillä riittää omaa energiaa, se, että meillä riittää omaa ruokaa, se, että meillä riittää kriittisiä mineraaleja ja että taloutemme pysyy kunnossa — muun muassa nämä asiat ovat sellaisia, joista Suomen pitää kantaa huolta jatkossakin.

Mutta mennäänpä sitten sille eurooppalaiselle tasolle. Tuossa debatissa jo mainitsinkin siitä, että olen vähän huolissani siitä, että Eurooppa turvallisuusyhteisönä on ikään kuin vähän saamaton. Me emme ole pystyneet huolehtimaan talouskasvustamme samaan tapaan kuin vaikkapa Kiina, Etelä-Amerikka tai Yhdysvallat. Me olemme jäämässä jälkeen, ja siksi meidän tulisi myöskin Eurooppana — ihan Draghin raportin mukaisestikin — keskittyä siihen, että olisimme kilpailukykyisiä ja pystyisimme talouttamme vahvistamaan, samaan tapaan kuin kotimaassa. Meidän tulisi pystyä huolehtimaan siitä, että meillä on myös keinoja rahoittaa Ukrainaa sekä nyt että toivottavasti sitten jälleenrakennuksen aikaan, kun ei Ukrainan eikä Euroopan yli olla kävelty näissä neuvotteluissa. Se tarkoittaa sitä, että jostain sinne on rahaa saatava, samoin kuin tähän eurooppalaiseen kasvuun. Joko sitä asiaa on vietävä kansallisille tasoille ja toivottava, että kaikki maat näkevät nämä asiat tärkeinä — en oikein tiedä, voiko tähän luottaa, toivottavasti voi — tai sitten meidän tulee jotenkin hommata sinne EU:n puoleen lisää rahaa tai pystyä siellä tinkimään jostain muusta. Nämä eivät ole todellakaan helppoja valintoja, ja sielläkin on töitä tehtävää.

Nato-asia tässä uudessa ajassa on käsitelty hienosti tässä selonteossa. Ja nyt kun olemme osa Natoa, on tärkeää, että olemme myös mukana siellä päätöksenteossa ja ymmärrämme sen laajan ulottuvuuden.

Mutta haluan tähän loppuun, arvoisa puhemies, nostaa vielä neljännen asian, jota ulkoministeri ei juuri tässä luettelossa, lukkojen kohdalla, käsitellyt, ja se on kansainvälinen sääntöpohjainen toiminta, monenkeskiset järjestöt ja suomalaisten poliitikkojen liikkuminen ulkomailla. Täytyy sanoa, että olen ollut ylpeän häikäistynyt monista ulkomailla pidetyistä puheenvuoroista, muun muassa puhemiehen puheenvuorosta Ukrainassa ukrainaksi sille parlamentille, mutta myös monista ihan tavallisten poliitikkojen puheista, joissa aina on muistettu se asia, että samalla kun puolustamme Ukrainaa, autamme Ukrainaa puolustamaan länsimaista demokratiaa, sitä, että saamme tänäänkin tehdä täällä vapaana päätöksiä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kaleva.

16.28 Atte Kaleva kok: Arvoisa puhemies! Ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko on nyt poikkeuksellisen tärkeä. Sitä käsitellään historiallisessa taitekohdassa, jossa vanhan maailman rakenteet murtuvat ja uusi maailmanjärjestys hakee muotoaan. Autoritaariset, vihamieliset valtiot haastavat voimakkaasti läntistä vapaata maailmaa niin Ukrainassa kuin Lähi-idässäkin.

Suomi kuuluu länteen. Euroopan unioni ja Nato ovat meille keskeisiä ulko- ja turvallisuuspoliittisia mutta myös laajempaan viitekehykseen liittyviä perusratkaisuja.

Elämme pimeää aikaa. Jännitteet kiristyvät ja epävarmuus lisääntyy. Sota on palannut Eurooppaan, ja meihinkin kohdistuu monenlaista häiriköintiä. Sääntöperusteista maailmanjärjestystä haastetaan vahvasti. Protektionismi ja kauppasodat saattavat merkittävästi vaikeuttaa elämäämme. Tilannetta ei helpota, että naapurissamme elämöi imperiumikrapu-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

laansa poteva entinen suurvalta, joka on valmis purkamaan omaa epäonnistumistaan viatomiin naapureihinsa. On luonnollista tuntea huolta, jopa pelkoa. On kaikki syyt katsoa epäuskoisena ympärilleen ja kysyä, mihin tämä maailma on oikein menossa. Paha ei kuitenkaan mene pois sillä, että piiloudutaan perunakellariin odottamaan parempia aikoja. Paha voidaan vastustaa olemalla aktiivisesti mukana maailman muutoksessa ja tekemällä voitavamme uuden todellisuuden rakentajina.

Maailma huutaa ratkaisuja, tekijöitä ja tahtoa. On tärkeää kiinnittää huomiota siihen, että ulko- ja turvallisuuspolitiikan kysymyksissä Suomessa ollaan varsin yksituumaisia. Meillä kyetään vuoropuheluun ja yhdessä tekemiseen. Se on pienen kansan elinehto.

Arvoisa puhemies! Venäjän itsetuhoista ja epätoivoista pullistelua ihmetellessä voi jäädä huomaamatta, että uusi maailmanjärjestys rakentuu jo kovaa vauhtia muualla. USA ja Kiina tulevat olemaan uuden maailman napoja. Eurooppalaisten kannalta keskeistä on, rakentuuko uudesta maailmasta kaksi vai moninapainen. Onko meillä taloudellista, poliittista ja sotilaallista voimaa olla yksi tekijöistä, vai juutummeko pysyvästi maailmanpolitiikan ja talouden sivuraiteille? Onko meillä valmiutta uudistaa yhteiskuntaamme ja taloudellista toimintaympäristöämme, jotta emme putoa globaalista kolkasta?

Demokratia ja vapaan läntisen maailman arvot ovat nyt ahtaalla. Autoritaariset hallinnot haastavat elämäntapaamme. Haastajat virittävät lännen vastaista yhteistyötä. Osa uusista leireistä muodostaa epäpyhiä alliansseja, joita yhdistää enemmänkin se, mitä ne vastustavat kuin minkä puolesta ne toimivat. Maailmassa on myös roistovaltioita, joiden päälimmäisenä tarkoituksena näyttää olevan epävakauden, tuhon ja kauhun kylväminen ympäristöönsä.

Meidän on puolustettava demokratiaa ja osoitettava, että läntisiin arvoihin perustuvan yhteiskunnan idea on edelleen voittava konsepti. Meidän on tiivistettävä suhdetta ystäviimme. Samaan aikaan on oltava valmiutta kohtaamisiin niiden kanssa, joiden arvot poikkeavat omistamme. On etsittävä yhteisiä intressejä sen sijaan, että juututtaisiin erottaviin asioihin. Tämä aika huutaa vuoropuhelua ja toisen ymmärtämistä.

Uhkakuvista ja epävarmuuksista huolimatta muutos tarjoaa myös mahdollisuuksia. Nykyinen maailmanjärjestys on kyhätty kokoon toisen maailmansodan savuavilla raunioilla. Ehkä on aikakin nähdä vaihtoehtoja. Tarvitsemme rohkeutta uudistaa yhteiskuntaa ja luoda edellytyksiä taloudelle, toimeliaisuudelle sekä innovatiivisuudelle. Tarvitsemme tahtoa ja näkemystä. Tarvitsemme osaavia ja ahkeria ihmisiä, jotka ovat valmiita kantamaan vähintäänkin oman kortensa kekoon.

Vahvoilla yhteiskunnilla on halua uuteen ajatteluun, kykyä toteuttaa uusia ideoita sekä resursseja rakentaa tulevaisuuttaan. Sisäänpäin käpertyvä, kurjistuva ja todellisuudelta piilotteleva syrjäinen kansantalous on varma häviäjä. Ilman vahvaa taloutta ei ole kykyä luoda uutta osaamista ja ylläpitää turvallisuuden kannalta välttämättömiä rakenteita. Ilman vahvaa taloutta ei ole itsenäisyyttä eikä kykyä luoda itsensä näköistä huomista.

Arvoisa puhemies! Ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko hahmottaa hyvin muuttunutta toimintaympäristöämme. Tarvitaan kuitenkin paljon työtä, jotta uhat kyetään kääntämään mahdollisuuksiksi. Me kaikki olemme keskeisiä tulevaisuuden tekijöitä. Tulevaisuuteen liittyy myös mahdollisuuksia. Tartutaan niihin. Mikään myrsky ei raivoa ikuisesti. Yhdessä me selviämme tästäkin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kokko.

16.33 **Jani Kokko sd:** Arvoisa puhemies! Täytyy itsekkin yhtyä niihin kiitoksiin, joita tässä keskustelussa on jo useita annettu nimenomaan liittyen siihen, että ulkoasiainvaliokunta on kyennyt tekemään kompromisseja ja saamaan aikaan yksimielisen mietinnön liittyen ulko- ja turvallisuuspoliittiseen selontekoon. Tämä on jo sinällään itseisarvo ja toivottavasti edistää myös ulkopoliitikasta sitä avointa ja rakentavaa keskustelukulttuuria, jossa erilaiset näkökulmat voidaan tuoda esiin. Varmasti tähän mahdollisuuksia antaa se, että nykyisin myös tässäkin salissa pystyy ilman Moskovan pelkoa sanomaan asiat niin kuin ne ovat ja tuomaan sen oman mielipiteen esille.

On erittäin hyvä, että selonteossa turvallisuus on ymmärretty hyvinkin laaja-alaisena. Se ei koske enää pelkästään sotilaallista turvallisuutta, kovaa turvallisuutta, vaan, kuten valiokunnankin perusteluissa todetaan, on nostettu esiin myös yhteiskunnallinen eheys sekä hyvinvointi. Esimerkiksi: mitä pienemmät tuloerot maassa on, sitä vakaampi yhteiskunnallisesti maa on, ja tätä kautta myös kaikki kansalaiset kokevat sen puolustamisen arvoiseksi. Tämä on siinä mielessä valiokunnalta oikein hyvä nosto.

Muutama asia, jotka itse ajattelin nostaa esille, ennen kaikkea se, mitä tuossa debattikeskustelussakin jo nostettiin hyvin vahvasti esille Yhdysvaltojen roolista Euroopassa varsinkin nyt hallinnon muuttuessa, ja se, mitenkä Euroopan puolustus nähdään tulevaisuudessa.

Sehän on tietysti sanottava ääneen, että nyt tämä keskustelu, mikä Trumpin toisen presidenttikauden alkaessa ja jo myös hänen ensimmäisen kautensa koittaessa alkoi Euroopassa nimenomaan tästä turvallisuusyhteistyöstä, on Euroopassa valitettavasti itse aiheutettu ongelma. Sekä Bushin että Obaman hallinnot nostivat useita kertoja esille vaatimuksen siitä, että eurooppalaisten liittolaisten pitää panostaa enemmän omaan puolustukseensa siinä vaiheessa, kun Yhdysvaltojen huomio enemmän siirtyy indopasifiselle alueelle, vaikkakin maa säilyttää vahvan jalansijan Euroopassa. Tätä ei jostain syystä Euroopan poliittisilla areenoilla haluttu ottaa todesta vaan jostain syystä nähtiin, että Yhdysvallat tulee kumminkin hoitamaan oman vastuunsa, ja ehkä jopa ajateltiin, että Venäjäkin kyetään integroimaan eurooppalaiseen viitekehykseen vahvemmin. No, Ukrainasta sekä Georgiasta olemme nähneet, että varsinkin Venäjän kohdalla tämä on ollut hyvinkin vahvasti toiveajattelua. Mutta siinä suhteessa Euroopan asema on tietystä mielessä vakaa suhteessa Yhdysvaltoihin, että Yhdysvaltojen yksi keskeinen elementti kansainvälisessä voimatasapainossa on nimenomaan se laaja liittolaisten verkosto. Heillä on verrattuna vaikka Venäjään tai Kiinaan sellaisia liittolaisia, joilla on sotilaallista iskukykyä, taloudellista painoarvoa, poliittista painoarvoa ja laajat diplomaattiset verkostot. Tämä tietysti edellyttää sitä, että myös eurooppalaiset liittolaiset tekevät oman osansa kollektiivisen puolustuksen vahvistamiseksi, ja siinä mielessä on hyvä, että ainoastaan viisi Nato-maata — Kanada ja neljä eurooppalaista maata — on tästä kahden prosentin puolustustavoitevaatimuksesta jäljessä. Nyt täytyy tietysti toivoa, että myös Suomi voi omalla esimerkillään osoittaa Yhdysvaltojen suuntaan, että Suomi ja kaikki eurooppalaiset liittolaiset ovat valmiita kantamaan oman osansa omasta kansallisesta puolustuksestaan mutta myös panostamaan sen ylitse, että kykenemme tarpeen tullen puolustamaan myös liittolaisia, koska sehän on koko liittokunnan idea: yksi kaikkien ja kaikki yhden puolesta.

Sitten toinen näkökulma, joka ehkä on selonteossa ja mietinnössä valitettavasti jäänyt hieman sivurooliin, koskee Euroopan tulevaisuuden kannalta ehkä merkittävintä maanosaa eli Afrikkaa, maanosaa, jonka väestö moninkertaistuu seuraavien vuosikymmenien kuluessa, taloudellinen potentiaali kasvaa, mutta myös ongelmat. Ilmastonmuutoksen, luontokadon seuraukset näkyvät erittäin vahvasti Afrikassa, ja mikäli me haluamme turva-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

ta Euroopan rajat, samalla myös estää sen, että vaikka vuoden 2015 kaltaista pakolaisvyöryä Eurooppaan ei tule, niin meidän eurooppalaisina on tehtävä kestäviä ratkaisuja Afrikan elinmahdollisuuksien, heidän taloudellisen toimeliaisuutensa edistämiseksi nimenomaan tasa-arvoisen kumppanuuden kautta: ei sillä perinteisellä kolonialistisella asenteella, vaan nähdessä Afrikan maanosana ja yksittäisinä maina hyvinkin vahvasti sidoksissa Eurooppaan. Joten toivon tietysti, että myös Suomi alkaa tätä linjaa hyvinkin vahvasti viemään eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Skinnari poissa. — Edustaja Kiuru, Pauli.

16.38 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa rouva puhemies! Luin viikonloppuna tuoreinta Maanpuolustuskurssiyhdistyksen julkaisua, joka on julkaistu 4. joulukuuta, ja erinomaisen mielenkiintoisia artikkeleita. Yksi pisti erityisesti silmään, ja haluan sitä vähän tässä käydä lävitse. Otsikko oli ”Kulttuuriperintö on turvattava kaikissa olosuhteissa”, ja sen olivat kirjoittaneet Ulla Salmela ja Tiina Merisalo. Se pysähdytti ajattelemaan, miksi teemme kaikkea sitä, mitä me teemme. Miksi teemme ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa, mikä on se tavoite? Itse näen tavoitteena suomalaisen kulttuurin, suomalaisen elämäntavan ja identiteetin, itsenäisyyden ja turvallisuuden ylläpitämisen.

Artikkelin mukaan Ukrainassa on tuhouttu viime kesän heinäkuuhun mennessä 432 kohdetta, ja siinä on mukana historiallisia rakennuksia, kirkkoja, maailmanperintökohteita, museoita, kirjastoja, patsaita, monumentteja, rakennuksia, kaikkea sitä inhimillistä ympäristöä, kaikkea sitä, mihin kansakunnan identiteetti perustuu. Tavoitteena on tuhota ihmisten identiteetti, halu puolustaa vielä sitä, mitä on puolustettavissa, halu tuoda jotain muuta tilalle imperialistisessa mielessä, vähän niin kuin edustaja tuossa aikaisemmin mainitsi — tosin toisesta maanosasta, mutta kuitenkin.

Meillä on ollut puhetta kulttuurin säästöistä. Ikäviä säästöjä on kieltämättä jouduttu tekemään ja joudutaan varmasti vastaisuudessaakin tekemään, mutta on hyvä pitää mielessä, että kun puhumme turvallisuudesta, kun puhumme näistä sopimuksista, DCA-sopimuksista, Natosta, pohjoismaisesta yhteistyöstä, JEFistä, kaikesta muusta, eivät ne ole sinänsä tavoitteita, vaan ne ovat keinoja, joilla pyrimme säilyttämään Suomen itsenäisyyden, turvallisuuden ja yhtenä osana identiteettiä Suomessa puhuttavat kielet, Suomessa olevat historialliset rakenteet, rakennukset, koko kulttuuriperinnön, kaiken sen, mikä on meille arvokasta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen.

16.41 **Tytti Tuppurainen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Suomalaisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan muotoilussa on onnistuttu kahden vaikeasti yhteensovittettavan periaatteen soveltamisessa: Me olemme yksimielisiä politiikan sisällöstä. Samalla kuitenkin ulko- ja turvallisuuspolitiikasta voidaan käydä keskustelua. Me emme etsi poliittista vastakkainasettelua kansallisen turvallisuuden kustannuksella, mutta meitä ei ole sidottu pakotettuun ulkopoliittiseen liturgiaan. Tämän mukaisesti voimme hyvin päätyä luonnehtimaan politiikkaamme sekä arvopohjaiseksi että realistiseksi, vaikka nämä lähtökohdat vaativat yhteensovittamista.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

Valtioneuvoston selonteko ja ulkoasiainvaliokunnan mietintö perustuvat huolelliseen arvioon toimintaympäristöstämme. Turvallisuutemme kannalta olennaisin tapahtuma on ollut helppo määrittää: Venäjän päätös laajentaa sen Ukrainaa vastaan käymää sotaa täysimittaiseksi hyökkäykseksi osoitti meille, että pitkään rakennetun vakauspolitiikan toimet eivät olleet riittäviä. Turvallisuutemme lukot ovat puolustuskyky osana Naton puolustuksen kokonaisuutta, jäsenyytemme EU:ssa ja Natossa sekä kahdenväliset kumppanuudet.

Kaikissa turvallisuuden tekijöissä korostuu tarve välttää tilannetta, jossa Suomi olisi yksin. Mikään ulkopoliittikan ja diplomatian taitavuus ei riitä suojaamaan meitä, kun vastassa on häikäilemätön säännöistä piittaamaton suurvalta. Mikään kansallisen puolustuksen voima tai puolustajien sankaruus ei riitä torjumaan täysimittaista pitkäkestoista hyökkäystä. Yhteistyö turvallisuutemme perusteena ei saa riippua vain yhdestä ratkaisusta. Suomi on sitoutunut jäsenyyteen Natossa ilman kansallisia varauksia luottaen kumppaneihin Atlantin molemmin puolin. Nato-jäsenyys ei kuitenkaan vähentänyt EU-jäsenyyden turvallisuuspoliittista merkitystä. Päinvastoin on hyvin tärkeää, että panostamme lähivuosina ja lähikuukausina Euroopan omaan kykyyn turvata itseään ja etuaan.

Myös kahdenväliset suhteet Ruotsista Yhdysvaltoihin ovat meille osa kollektiivista turvaa. Erityistä painoa on pantava Itämeren alueen maiden yhteistyölle. Puola, Liettua, Latvia ja Viro jakavat sekä intressejä että tilannekuvan meidän kanssamme. Jos joku haluaa kutsua tätä sadan vuoden takaisen reunavaltiopoliittikan elvyttämiseksi, ei se muuta tosiasioita yhteistyön tarpeesta.

Arvoisa puhemies! Selonteon ja mietinnön arviot toimintaympäristöistä ovat korkealaatuisia ja ajantasaisia. Viime päivien uutiset Syyriasta osoittavat, ettei mikään ajantasaisuus ole riittävää. Tilannetta on arvioitava koko ajan. Tapahtumat Syyriassa koskettavat koko Eurooppaa. Meidän on päivitettävä tietojamme ja tarkistettava arviotamme siitä, mitä Syyrian vallanvaihdos tarkoittaa. Vaikuttaako se pakolaisten tilanteeseen Turkissa ja Libanonissa ja kenties jopa Euroopassa? Onko uusi hallinto halukas kansalliseen sovintoon, rauhan hakemiseen alueella, Israel mukaan lukien, ja pyrkiikö se olemaan rakentava toimija kansainvälisessä yhteistyössä ja torjumaan terrorismia ja epävakautta?

Syyrian tapahtumat antavat aihetta myös pohtia Euroopan välitöntä turvallisuushaastetta. Arvioissamme Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan ja Venäjän uhasta koko Euroopan turvallisuudelle on käsityksemme vaihdellut. Aluksi oletimme Venäjän olevan ylivoimainen ja Ukrainan taipuvan muutamassa päivässä. Pian pelko ja pessimismi korvautuivat suoranaishella voitonvarmuudella. Kuluva syksy on nostanut taas epävarmuutta ja pelkoakin. Syyrian hallinnon kukistuminen on omiaan lieventämään pelkoa Venäjän voiman ulottuvuudesta. Assad ja tämän lähipiiri olivat Venäjän uskollisia liittolaisia, mutta hädän tullen Venäjällä ei ollut sotilaallista kykyä toimia. Muitakin merkkejä Venäjän voiman hauraudesta on tullut ilmi. Venäjällä ei ole enää raskasta kalustoa käydä oman sotaoppinsa mukaista panssarisotaa, eikä sillä ole ilman ulkomaisten palkkasotureita miehiä toteuttamaan jalkaväen massahyökkäyksiä. Ja vielä: talouspakotteiden kiristäminen näyttää sittenkin tehoavan, mistä ruplan vaikeudet kertovat.

Meidän on jatkettava tukea Ukrainalle, ja meidän on luotettava Ukrainan voittoon. Venäjän voimavarat eivät ole loputtomia. Tilanne, jossa Venäjä joutuu luopumaan valloitus tavoitteestaan, voi olla lähempänä kuin olemme pelänneet. Oikeudenmukainen rauha ei ole toiveajattelua, pelko ja pessimismi eivät realismin tunnusmerkkejä. Arvopohjasta kiinni pitäminen ei ole vastoin realismia, tosiasioiden tunnustamista.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Antikainen.

16.45 **Sanna Antikainen ps:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Suomen kaltaisen maan vaikutusvallan ja turvallisuuden vuoksi on oikeastaan elintärkeää, että maamme seisoo yhtenäisenä — sijaintimme takia sekä varsinkin näinä aikoina. Niin myös nytkin, ja kiitos siitä kaikille eduskuntapuolueille. En nyt ala referoimaan erikseen mietintöä tai selontekoa, vaan nostan tässä yhteydessä esille erään Suomen turvallisuuden ja puolustuskyvyn kannalta tärkeän asian.

Arvoisa puhemies! Venäjän sota Ukrainaa vastaan on kiihtynyt entisestään, ja tilanne kaiken kaikkiaan on kiristynyt Euroopassa Venäjän uhan takia. Viime vuoden lopussa se aloitti hybridihyökkäyksen Suomen itärajalla turvapaikanhakijoita hyväksi käyttäen. Hyökkäys pysähtyi vasta hallituksen sulkiessa itärajan rajanylityspisteet.

Media on uutisoinut, kuinka Euroopan eri maissa Venäjää epäillään räikeistä sabotaaseista ja epäsuorista vaikuttamisyrityksistä. Tämän vuoden aikana Venäjän todistetut ja epäillyt hybridihyökkäykset Eurooppaa vastaan ovat kiihtyneet. Korkea-arvoinen Nato-viranomainen on kuvaillut aiemmin tänä vuonna venäläisagenttien palkkaavan paikallisia tekijöitä tekemään sabotaasirikoksia puolestaan. Uhan kuvaillaan olevan kasvava, ja sabotaaseja on tapahtunut ainakin viimeisen puolen vuoden ajan. Venäjä onkin toteuttanut puolen vuoden ajan röyhkeää sabotaasioperaatiota sotilasliitto Naton jäsenmaissa, kuvaili tämä aiemmin mainittu Nato-viranomainen amerikkalaiselle uutiskanava CNN:lle. Kohteenä ovat olleet erityisesti Ukrainan aseavun toimitusreitit ja niistä päättävät poliitikot.

Useissa eri ulkomaisissa ja suomalaisissa medialähteissä on myös kerrottu Yhdysvaltojen tiedustelun saaneen vihiä Venäjän salamurhasuunnitelmista. Uutisten mukaan Venäjä suunnitteli Euroopan aseellisuuden piirissä useita salamurhia, joista merkittävimmäksi nousi Rheinmetall-yhtiön toimitusjohtajan Armin Pappergerin salamurhahanke.

Länsimaisten turvallisuuslähteiden kerrotaan myös epäilleen Venäjän yrittäneen saada räjähteitä Euroopasta Yhdysvaltoihin ja Kanadaan lähteviin lentokoneisiin. Venäjän hybridisodankäynti onkin eskaloitunut ja levinnyt puolen vuoden aikana ennennäkemättömällä vauhdilla.

Venäjä on myös vastikään tehnyt merkittäviä muutoksia ydinaseiden käyttöä käsittelevään doktriiniinsa.

Arvoisa puhemies! Turvallisuusympäristö Euroopassa on muuttunut niin merkittävästi ja Venäjän uhka on noussut niin suureksi, että uusia avauksia Suomen turvallisuuden takaamiseksi tarvitaan. Yksi näistä avauksista on ollut se, että Suomeen on nyt syntynyt selkeä tarve saada myös jalkaväkimiinat turvaamaan itärajaamme. Suomi ratifioi Ottawan jalkaväkimiinat kieltävän sopimuksen vuonna 2011 eduskunnan enemmistön tahdon mukaisesti, vain perussuomalaiset äänestivät yhtenäisesti tätä vastaan. On huomattavaa, että kaikki suvereenit valtiot sopimuksia ja sitoumuksia tehdessään myös pidättävät itsellään oikeuden harkita asiaa uudelleen, mikäli sopimusten ja sitoumusten hetkellä vallalla ollut tilanne muuttuisi ja uusi tilanne sitä edellyttäisi. Monet tahot ovat tuoneet esille sen, että liittyminen Ottawan sopimukseen oli suuri virhe. Muun muassa puolustusministeriö vastusti silloin tähän sopimukseen liittymistä. Ottaen huomioon Suomen yli 1 300 kilometrin pituisen Venäjän vastaisen rajan ja Ukrainassa toteutuvan Venäjän käyttämän massamaisen jalkaväen käytön, ovat jalkaväkimiinat tehokas keino torjua laajamittainen hyökkäys ja estää kustannustehokkaasti hyökkääjää etenemästä meidän maamme rajojen sisällä. Tämän suhteen myös Puolustusvoimien komentaja on ilmaissut oman tahtonsa ja toivonut

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

keskustelua aiheesta. On kerrottava myös, että Virossa selvitetään samaa asiaa ja useissa muissa Baltian maissa ollaan myös saman keskustelun äärellä.

Arvoisa puhemies! On kerrottava lopuksi, että Ottawan sopimuksesta irtisanoutuminen tulisi voimaan kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun irtisanoutuminen on jätetty. On huomattavaa, että jos kuitenkin sopimuksen irtisanonut osapuoli on kyseisen kuuden kuukauden ajanjakson päättyessä osallisena aseellisessa selkkauksessa, tulee irtisanominen voimaan vasta tämän mahdollisen aseellisen selkkauksen päätyttyä. On siis selvää, että mikäli Suomi joutuisi hyökkäyksen kohteeksi, ei Ottawan sopimuksesta irtautuminen olisi enää silloin mahdollista, ja siksi se tulisi tehdä hyvän sään aikaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom.

16.52 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikasta on lähtökohtaisesti aina tässä salissa hienoa käydä keskustelua ensinnäkin siitä syystä, että tämä sali on noin suurpiirteisissään isoista asioista ja isoista kysymyksistä aika pitkälti samaa mieltä, mitä tulee ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan. Jos ajatellaan, että me ollaan tämmöinen pieni, vähän reilun viiden miljoonan ihmisen kansa, niin ei meillä oikeastaan varaa muunlaiseen politiikkaan olekaan. Totta kai joistain asiakysymyksistä voi olla eri mieltä, mutta siitä suuresta linjasta, siitä isosta kuvasta, miten meidän maatamme puolustetaan ja miten Suomi toimii mahdollisen uhan edessä, ollaan samaa mieltä, ja se on arvostettava asia. Ja niin kauan, kun me toimitaan näin, meillä on myös varaa käydä hyvin voimakasta debattia muista asioista, jotka eivät liity suoraan turvallisuuspolitiikkaan, esimerkiksi siitä, miten järjestetään sosiaali- ja terveystaloudet, miten tämän maan talous pidetään kunnossa ja niin poispäin. Eli kun me ollaan itsenäinen valtio, niin näin voidaan tehdä. Mutta auta armias, jos me menetettäisiin itsenäisyys vieraalle valtiolle ja alistuttaisiin jonkun toisen vallan tahtoon, niin sen jälkeen ei enää keskusteltaisi niistä asioista, mistä tänä päivänä keskustellaan. Mutta kaikki kunnioitus tälle salille ja valiokunnille ja myöskin ministereille siitä, että tämän edessä on tehty hienoa työtä läpi koko parlamentin, kaikkien eduskuntaryhmien ja puolueiden välillä.

Suomen turvallisuus ei nojaa myöskään enää vain siihen, mitä me tällä kansallisella tasolla tehdään, vaan nyt se nojaa myös Natoon, mikä on tietysti iloinen asia, että me ei enää olla yksin, niin kuin oltiin toisessa maailmansodassa, valitettavasti, silloin kun Neuvostoliitto meidän kimppuumme hyökkäsi. Siitäkin on monenlaista keskustelua ollut vuosikymmenten aikana ja vielä tänäkin päivänä Suomessa jonkun verran, onko Nato ikään kuin sellainen toimija, että se on lisännyt meidän riskiä turvallisuuspoliittisessa ympäristössä: että kun ennen oltiin puolueettomia, niin silloin meitä ei uhannut kukaan, mutta nyt kun olemme Natossa, niin olemme jonkun uhan alla.

Pakko olla tästä näkemyksestä eri mieltä, koska jos katsotaan esimerkiksi sitä, minkälaisia sotia nyt Euroopassa on käyty, niin niitä ei ole käyty Nato-maiden maaperällä. Niitä on käyty lähtökohtaisesti kaikkialla muualla: Georgiassa, johon Venäjä hyökkäsi — ei Nato-maa — Ukrainassa, johon Venäjä hyökkäsi — ei Nato-maa — Krimin valtaus, Itä-Ukrainan miehittäminen proxyjen avulla ja myös omien joukkojen avulla ja nyt vuonna 22 käynnistynyt laajempi hyökkäyssota Ukrainaa kohtaan. Ukraina ei siis ole Nato-maa, ja sen seurauksena Venäjällä on ollut mahdollisuus toimia näin, koska on katsottu läpi sormien valitettavasti sellaista vuoteen 22 asti.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

Edelleenkin nähdäkseni ongelma on se, että jatkuvasti ikään kuin alistutaan siihen, mitä Venäjä tekee ja miten Venäjä toimii. Heille annetaan ikään kuin puoliksi lupa siihen, että olkaa hyvä ja vallatkaa pienempiä valtioita, ja sen edessä nimenomaisesti me ei voida yksinkertaisesti alistua. Olen hyvin kiitollinen siitä, miten Suomi ja moni muu maa, etenkin Pohjoismaat, ovat vastanneet tähän Venäjän luomaan uhkaan aseistamalla Ukrainaa, koska jos Ukraina romahtaa, sen seurauksena Venäjälle, Iranille, Kiinalle ja monille muille toimijoille annetaan viesti, että väkivaltaisella voimankäytöllä piittaamatta minkäänäköisistä kansainvälisistä säännöistä, mitä tulee vaikka valtioiden itsemääräämisoikeuteen, lopulta saa ajettua tavoitteitaan. Ja semmoinen maailma, missä näin autoritääriset valtiot kuvittelisivat elävänsä, olisi hyvin vaarallinen myös pienelle Suomelle. Totta kai meillä on lukkona siellä Nato, meillä on lukkona hyvin vahva oma puolustus, mutta jos me annetaan meidän otteemme lipsua Ukraina-kysymyksessä, niin ollaan hyvin vakavien asioiden äärellä.

Haluaisin vain korostaa sitä, että Ukrainan tukea on syytä jatkaa niin kauan kuin on tarpeen. Totta kai jokainen toivoo, että Ukrainaan syntyy rauha, mutta selvää on se, että ei Ukrainaan voi syntyä rauhaa, joka tapahtuu Venäjän ja heidän kumppaneidensa ehdoilla. Sen täytyy lähtökohtaisesti tapahtua sellaisilla ehdoilla, jotka Ukrainan kansa hyväksyy. Tästäkin on tietysti syytä käydä keskustelua, koska siitä kv-politiikassa tällä hetkellä paljon keskustellaan. Donald Trumpin valtaannousu — hän on sanonut, että hän haluaa, että Ukrainan sota saadaan päättymään, mutta kysymys kuuluu juuri, miten se saadaan päättymään, ja tässä on se vaaran paikka. Ja mitä tapahtuu sen jälkeen, jos Ukrainan sota päättyy? Mihin Venäjä siirtää joukkoja, ja alkaako paineistaminen joillain muilla alueilla, esimerkiksi Itämerellä tai meidän itärajalla, kasvaa? Näitä on syytä seurata. Sitä suuremmalla syyllä Suomen pitää edelleen seisoa vahvasti Ukrainan tukena, ja näin tietysti toimiikin. Se on iloinen asia, ja tästä haluan kiittää koko eduskuntaa. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kokko.

16.57 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Tässä on käyty jo hyvää ja laaja-alaista keskustelua Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisesta asemasta. Se, mihin tuossa debattipuheen-vuorossanikin jo hivenen viittasin, on nimenomaan BRICS-maiden muodostama yhteistyö ja miten se nähdään tämmöisenä vastapainona lännelle. Hyvä tietysti muistaa, että siellä on hyvinkin erilaisista taustoista tulevia maita: on Venäjä, joka haikailee entisen imperiuminsa palauttamista ja tekee kaikkensa vähentääkseen lännen sotilaallista, poliittista, taloudellista ja diplomaattista valtaa, on Kiina, joka näkee enemmän ehkä tämmöisellä hitaalla hivuttamisella oman valtapiirinsä kasvattamisen, ei pelkästään omalla lähialueellaan vaan ihan globaalisti, ja joka on todennäköisesti se ainoa maa, joka seuraavien vuosikymmenien aikana kykenee haastamaan Yhdysvaltain hegemonian.

Mutta se on tietysti hyvä muistaa BRICSistä, että vaikka siellä on 45 prosenttia maailman väestöstä ja 28 prosenttia taloudellisesta iskukyvystä, niin se ei siltikään ole yhtenäinen. Esimerkiksi juuri Intia, Brasilia, Egypti ovat myös Yhdysvalloille läheisiä turvallisuuspoliittisia kumppaneita. Tässä mielessä olisi tietysti hyvä, että näitä maita sekä muita suuria maita, jotka ovat muun muassa YK-äänestyksissä pidättäytyneet tuomitsemasta Venäjän hyökkäyssotaa mutta eivät ole myöskään niiden muutamien maiden joukossa, jotka ovat asettuneet Venäjän puolelle — voiko kutsua näitä ”aidalla istuja -maiksi” — saatettiin vedettyä entistä enemmän lännen leiriin. Se todennäköisesti tulee parhaiten tapahtu-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

maan nimenomaan taloudellisen ja kaupallisen yhteistyön tiivistämisellä, toisaalta kahdenvälisesti Suomen mutta laajassa mitassa myös Euroopan unionin kanssa.

Sitten ehkä loppuun, arvoisa puhemies: Tässä edustaja Yrttiaho viittasi ydinasepolitiikkaan ja siihen, mitenkä Suomi asemoi itseään ydinase liittouman jäsenenä. Ehkä nyt näin ihan henkilökohtaisena yksityisajatteluna: ne kirjauksethan, mitä muun muassa meidän ydinenergialaissa on ydinaseista, ovat Pohjoismaiden tiukimmat, edes Naton perustajamaalla Norjalla ei ole niin pidättyvää kantaa kuin Suomella. Kaiken kaikkiaan ne kirjaukset ovat jo vanhentuneita, ne on tehty maailmanaikana, jolloin Neuvostoliiton ydinaseita pelättiin, pelättiin, että Neuvostoliitto tuo niitä tänne, laadittiin siinä suhteessa lakiin. Mutta nyt kun Suomen kansan laajan enemmistön tuella Suomi on vapaaehtoisesti liittynyt Natoon nimenomaan saadakseen itselleen viime kädessä tuen idän uhkaa vastaan ja kun tämä tuki tulee toteutumaan Yhdysvaltain ja Naton kollektiivisen puolustuksen ydinasearsenalin kautta, niin on siinä mielessä vähän ristiriitaista, että meillä on lainsäädännössä tällaisia pidäkkeitä tai niin sanottuja lukkoja.

Se on selvää, että kukaan ei ole ydinaseita Suomeen tuomassa, me emme ole niitä tänne haluamassa, todennäköisesti tuskin kukaan on edes kauttakuljettamassa niitä, mutta tavallaan ehkä sen lainsäädännön päivittäminen ja siitä käytävä poliittinen keskustelu olisi yksi osoitus siitä, mitenkä Suomi on astunut tavallaan ulkopoliittisesti uudenväliseen aikaan, lopullisesti pois sieltä Moskovan varjosta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kaleva.

17.00 **Atte Kaleva kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Presidentti Paasikivi antoi aikanaan ohjeen Suomen nuorisolle: ”Jollette ole aivan varmoja, miten kussakin tilanteessa olisi syytä toimia, asettakaa moraalinen kompassinne kohti länttä. Silloin ette voi mennä pahasti vikaan.” Ja juuri näin meidän pitää nyt tässäkin ajassa toimia.

Edustaja Kokko piti täällä erittäin hyvän puheenvuoron muun muassa BRICS-maista. Tämä BRICS-yhteisöhan, joka nyt on laajentunut voimakkaasti tässä viime vuosina, ei ole mitenkään ideologisesti koherentti yhteisö. Siellä ei ole mitään tällaista yhteistä arvopohjaa, ideologiaa, joka ajaisi heidät yhteen, vaan se on kyllä muodostunut enemmänkin välttämättömyyden seurauksena, yhteisten intressien, tiettyjen taloudellisten intressien, seurauksena. Nämä maat ovat huomanneet, Brasilia ja Intia, että heillä saattaa olla jotain yhteistä näitten muitten kanssa, tehdään yhteistyötä. Mutta sen sijaan länttä haastetaan kyllä, autoritaariset maat haastavat voimakkaasti vapaata maailmaa, vapaata länttä, liberaalidemokraattisia oikeusvaltioita. Se ei ole BRICS-yhteisö, joka niitä haastaa, vaan ne ovat Venäjä, Iran, Pohjois-Korea, Kiina, jotka siellä taustalla ovat, mukaan lukien nämä maat. Ja tätä vaikutusta vastaan Suomen pitää kyllä... Meidän pitää asettaa se moraalikompassi nyt kohti länttä, meidän pitää torjua tätä vaikutusta, jota me nähdään. Ukrainassa on nyt kuumassa vaiheessa tämä vaikutus, tämä haitallinen vihamielinen vaikutus, Lähi-idässä ovat Iranin epävakauttavat toimet. Kaikki tämä on osa sitä samaa rintamaa. Sitä meidän pitää asettautua vastustamaan.

Nyt Syyriassa tämä Iranin vaikutusvalta, joka oli aikaisemmin tämä niin sanottu šii-akseli — Iran, Syyria, Hizbollah... Osaltaan Venäjä pönkitti Assadin hallintoa, osittain Iran ja Iranin proxyna Hizbollahin taistelijat. Nyt tämä akseli on katkennut, Iranin epävakauttava šii-akseli on katkennut. Siinä ovat olleet taustalla Israelin toimet sekä Hizbollahia että Hamasia vastaan, myös suorat iskut Iraniin, ja siinä on se, että Venäjä on joutunut vetämään

joukkoja pois Syyriasta. Mutta joka tapauksessa tämä patoaa Iranin kykyä epävakauttaa Lähi-itää. No, kuten tuossa aikaisemmin totesin, nämä kaikki toimijat siellä Syyriassa, nämä oppositiovoimat, eivät suinkaan ole ihan puhtaita pulmusia hekään. Jos mietitään tätä Hayat Tahrir al-Šam -järjestöä, sehän on jihadistinen, islamistinen järjestö, jolla on selkeät juuret Jabhat al-Nusra -rintamassa, joka puolestaan oli osa Irakin al-Qaidaa aikanaan. Sitteen he ajautuivat ristiriitaan Isisin, islamilaisen kalifaatin — tai Daeshin, niin kuin sitä arabiaksi kutsutaan — kanssa ja taistelivat jopa keskenään. Että eiväthän nämä islamistitkaan, jihadistitkaan, siellä ihan veljiä ole toisilleen. Kyllä siis selkeästi on otettava huomioon se, että tämä järjestö on historialtaan jihadistinen. Kun nyt tämä järjestö on antanut hyvinkin maltillisia julkilausumia siitä, että Syyriaa pitää rakentaa instituutioiden kautta, ei yksittäisten johtajien oikkujen kautta, nämähän ovat hyvin tervetulleita ja ne pitää kyllä toivottaa tervetulleiksi, mutta ei meidän silti pidä unohtaa sitä, mikä tämän historia on. Mutta jos me keskitytään vain siihen Hayat Tahrir al-Šamin historiaan ja siihen heidän jihadismiinsa, on vaarana, että me ajetaan heidät pois tästä hyvästä kehityksestä. Kun Afganistanissa Taliban tuli uudestaan valtaan, kuultiin samanlaisia puheenvuoroja, että nyt tehdään tästä länsimaista oikeusvaltiota tai lähelle sitä. No näinhän siellä ei käynyt. Tämä kehitys on vaarana myös Syyriassa. Mutta meidän täytyy olla hereillä, Suomen pitää olla hereillä, siinä, että me jos tällaisia orastavia merkkejä hyvästä kehityksestä näkyy, niin me ruokitetaan niitä, ei katkota niitä pois. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli.

17.03 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kokko otti nämä ydinaseet tässä vielä puheeksi. Se on juuri näin kuin sanoitte, että lainsäädäntö, ydinenergialaki, tämä viitekehys, on ikään kuin häntä YYA-ajalta. Kun olosuhteet muuttuvat, niin lainsäädäntöä ja tulkintoja tulevasta kannattaa muuttaa sen mukaan eli avoimin mielin kannattaa siinä suhtautua. Lienee kuitenkin selvää, että kukaan ei ole halukas erityisesti Suomeen ydinaseita tuomaan, ei se ole mitenkään tarpeellista. Jos niitä tarvittaisiin, niin kyllä ne kulkevat ihan muulla tavalla. Mutta tietty valmius tietysti pitää olla, ja satamilla ja kumppaneilla täytyy olla oikeus liikkua täällä niin kuin Nato-maassa on soveliaista.

Palaan sitten vielä tuohon edelliseen puheenvuorooni, jossa puhuin kulttuurista, ja tähän Maanpuolustuskurssiyhdistyksen artikkeliin, erinomainen artikkeli. Sitä, että selonteossa ja valiokunnan mietinnössä sinänsä ei kulttuurista puhuta mitään, en todellakaan moiti, tarkoitus ei ollut siitä näkökulmasta asiaa ottaa esille. On oikeastaan itsestäänselvää, että koko tämä viitekehys lähtee siitä, että puolustamme Suomea ja suomalaisia ja silloin tietysti puolustamme kaikkea sitä, mitä kulttuuriin, ympäristöön, rakennettuun ympäristöön, kieleen ja kirjastoihin, museoihin ynnä muuhun arvokkaaseen kuuluu.

Sain tuossa viime viikolla palautetta kansalaiselta, joka moitti tätä keskustelua, kun puhuttiin näistä bruttokansantuotteeseen liittyvistä prosenttiosuuksista, siitä, onko se kaksi prosenttia tai jopa enemmän. Hän oli erittäin pahoillaan siitä, että edes puhutaan, että se voisi olla jotain enemmän. Minä sanoin, että Natossa päätetään yhdessä ja sillä mennään, siihen sitoudutaan, kun ollaan Naton jäseniä. Euroista ja prosenteista en sen tarkemmin tietenkään voinut mitään sanoa. Mutta korostin hänelle, että tärkeämpää tässä on miettiä, mitä kieltä haluat puhua, minkälaisessa ympäristössä, missä kulttuurissa haluat elää, minkälaisessa oikeusvaltiossa tai diktatuurissa haluat elää, siitä tässä kaikessa on kysymys. Eurot ja prosentit sinänsä eivät ole tavoitteita sinänsä, vaan ne ovat keinoja turvata se, että suoma-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

lainen yhteiskunta, suomalaiset arvot, suomalainen kulttuuri voi säilyä myös jatkossa omissa käsissä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vikman.

17.06 Sofia Vikman kok: Arvoisa rouva puhemies! Tuossa aiemmassa puheenvuorossani, kun esittelin ulkoasiainvaliokunnan yksimielistä mietintöä, painotin jo laajasti sitä näkökulmaa, joka jo valiokunnan mietinnössä vahvasti näkyi, eli sitä, että Suomen turvallisuudesta huolehtiminen on ulko- ja turvallisuuspolitiikan kaikista tärkein asia.

En malta olla vielä palaamatta ulkoasiainvaliokunnan mietintöön ja sen lukuun, joka koskee Suomen kriisinkestävyttä. Muutama nosto sieltä ulkoasiainvaliokunnalta, joka pitää tärkeänä, että selonteossa painotetaan huoltovarmuuden turvaamisen merkitystä. Huoltovarmuutta käsitellessään valiokunta totesi, että Nato-jäsenyydellä on merkittäviä positiivisia vaikutuksia Suomen sotilaalliseen huoltovarmuuteen. Suomalaisen yhteiskunnan kriisinsietokyky perustuu kokonaisturvallisuuden toimintamallin mukaisesti kykyyn ylläpitää yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja kaikissa olosuhteissa, mikä edellyttää saumatonta yhteistyötä viranomaisten välillä. Ulkoasiainvaliokunta korostaa lausuntovaliokuntien tavoin turvallisuusviranomaisten, eli Puolustusvoimien, Rajavartiolaitoksen, poliisin ja Tullin välisen yhteistyön toimivuutta. Viranomaisyhteistyön rajapinnassa ei saa olla lainsäädännöllisiä aukkoja tai epäselvyyksiä johtosuhteissa, joita ulkopuoliset tahot pyrkivät hyödyntämään. Hybriditoimintaympäristössä vaikuttaja pyrkii toimimaan tavalla, joka ei vielä johda lisätoimivaltuuksien ottamiseen käyttöön esimerkiksi valmiuslain kautta. Tämä korostaa sitä, että eri turvallisuusviranomaisten pitää pystyä jo normaaliolojenkin toimintavaltuuksin tehokkaaseen ja nopeaan toimintaan. Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää huomiota kriittiseen infrastruktuuriin liittyvän avoimen tiedon suojaamiseen, sillä sitä voidaan käyttää myös kansallista turvallisuutta heikentävällä tavalla.

Arvoisa puhemies! Hybridivaikuttamisen torjunnasta valiokunta jatkaa, että Venäjän vihamieliset hybridi- ja sabotaasitoimet ovat ulottuneet laajasti Eurooppaan. Myös Venäjän Suomeen kohdistama hybridivaikuttaminen on kasvanut merkittävästi. Esimerkkeinä tästä ovat syksyllä 2023 alkanut välineellistetty maahantulo itärajalla ja informaatiovaikuttamisen lisääntyminen. EU:n ja Naton ulkorajavaltiona Suomella on korostettu vastuu ulkorajoista ja Schengen-valtiona myös Schengenin toimivuudesta ja kestävydestä. Turvallisuuden kannalta on keskeistä, että Suomi pystyy vastaamaan välineellistetyin maahantulon tilanteeseen ja hybridivaikuttamiseen ulkorajoillaan. Selonteon mukaan on todennäköistä, ettei uhka lähiaikoina pienene, vaan Suomeen kohdistuvan hybridivaikuttamisen intensiteetti ja keinovalikoima vaihtelevat. Suomi osallistuu ja vaikuttaa ilmiötä koskevaan oikeudelliseen vuoropuheluun myös kansainvälisesti.

Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä, että hybridivaikuttamisen torjuntaan varaudutaan mahdollisimman laaja-alaisesti. Hybridiuhkien tehokas torjunta edellyttää yhtenäistä ja ajantasaista tilannekuvaa, sillä hybridiuhat ovat luonteeltaan tarkoituksellisen monitulkintaisia ja niiden vaikutukset ja torjuntavastuut ulottuvat useiden kansallisten viranomaisten vastuulle. Valiokunta pitää tärkeänä Suomen aktiivista toimintaa EU:n ja Naton kyvykkyyksien vahvistamiseksi hybridiuhkien torjunnassa.

Selonteossa nostetaan erääksi mahdolliseksi hybridivaikuttamisen keinoksi kriittisen infrastruktuurin tahallinen vaurioittaminen. Valiokunta korostaa viranomaisten ja yksityisen sektorin välisen yhteistyön merkitystä tähän haasteeseen vastaamisessa.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

Arvoisa puhemies! Digitaalinen toimintaympäristö, kyberturvallisuus ja uudet teknologiat ovat myös keskeisesti esillä ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä. Selonteossa korostetaan kyberturvallisuuden ja puolustuksen merkitystä valtiollisen suvereniteetin turvaamisessa. Vihamielinen kybertoiminta on vakiintunut osaksi voimapolitiikkaa. Saatujen asiantuntija-arvioiden mukaan vaikuttamisessa pyritään pitäytymään aseellisen voimankäytön kynnyksen alapuolella, mikä hämärtää sodan ja rauhan rajaa sekä haastaa eri toimijoiden nykyisiä rooleja. Valiokunta pitää tärkeänä, että valtioneuvosto valmistelee kyberpuolustusdoktriinia poikkihallinnollisesti. Osana tätä työtä tulee tunnistaa mahdolliset lainsäädännölliset tarpeet esimerkiksi tarkennettaessa Puolustusvoimien tehtäviä kyberpuolustuksessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom.

17.12 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Puolustusta voidaan toki vahvistaa poliittisin päätöksin. Sitä voidaan vahvistaa siten, että laitetaan enemmän rahaa siihen, ja sitä voidaan vahvistaa liittymällä erilaisiin liittoumiin, mutta viime kädessä Suomen puolustus nojaa meidän maanpuolustustahtoomme, siihen, kuinka moni suomalainen on valmis puolustamaan isänmaata, vaikka tulos olisi epävarma. Tätähän siis MTS selvittää vuosittain, ja tänä vuonna tulokseksi saatiin 78 prosenttia, jotka ovat, siis näin selkeä enemmistö, sitä mieltä, että ovat valmiina puolustamaan isänmaata, vaikka lopputulos olisikin epävarma. Ja tämä on lähtökohta sille, että Suomen puolustus myös on niin vahva kuin se on, koska siihenhän se rakentuu. Ei auta hienot laitteet, ei auta hienot asejärjestelmät, ei vätkä auta isot budjetit, jos kukaan ei halua puolustaa tätä maata.

Kiinnitinkin huomiota itsenäisyyspäivänä siihen, että eräs, yksi Suomen suosituimmista nuorisoartisteista, Sexmane, julkaisi uuden biisin, jossa sanotaan muun muassa näin: ”Jos tää Suomi hajoo, lähen lätkii.” Toinen sitaatti: ”Sotisin puolesta kenen? Ai niiden, jotka haluaa mut Suomesta menee?” Artisteilla, kulttuuriväellä on toki oikeus tähän moniääniseen kritiikkiin, jota harjoittavat, mutta haluaisin huomauttaa, että maanpuolustustahdon ei pitäisi liikkua sen mukana, millainen meillä kulloinkin hallitus tässä maassa on. Nimittäin on avoimesti myönnettävä, että en ollut itse edellisen hallituksen mikään suuri fani, mutta siitä huolimatta — siitä huolimatta — olisin ehdottomasti ollut valmiina puolustamaan isänmaata, mikäli tarve olisi vaatinut. Olisin valmis puolustamaan tätä maata, vaikka täällä olisi vasemmistoliitto pääministeripuolueena, [Kokoomuksen ryhmästä: Kyllä!] olisi vihreät, olisi sosiaalidemokraatit tai vaikka joku pienpuolue tätä maata johtamassa, [Sanna Antikaisen välihuuto] koska sen ei pidä rajoittua siihen, millainen poliittinen voima tässä maassa on kulloinkin vallassa.

Maanpuolustustahto on yhtä eduskuntapuoluetta, yhtä hallitusta suurempi asia. Se on tahto puolustaa tätä maata ja sen kansaa. Lähtökohtaisesti demokratiassa ihmisillä, suomalaisilla, on kaikilla oikeus olla asioista eri mieltä, se kuuluu vapaaseen maahan, ja tarvittaessa sitä pitää pystyä puolustamaan sellaisilta uhilta, jotka meitä voivat uhata, kuten esimerkiksi Venäjä. Näin Suomi on viimeksi menetellyt esimerkiksi talvisodassa — siis noin 20 vuotta sitä aikaisemmin oli maassa sota, jossa suomalaiset tappoivat toisiaan. Siitä huolimatta koko kansa yhdistyi suurempaa vihollista vastaan reilu 20 vuotta siitä eteenpäin talvisodassa ja sen jälkeen jatkosodassa. Haluaisin siis muistuttaa kulttuuriväkeä siitä, että teillä on toki oikeus täyteen sananvapauteen, teillä on toki oikeus pilkata hallitusta, mutta tämä on nöyrä toive siitä, että älkää lietsoko sellaista ilmapiiriä Suomeen, jossa maanpuo-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

lustustahto otetaan mukaan tähän poliittiseen vastakkainasetteluun, koska sen ei pitäisi riippua siitä vallasta. Vaikka itse Sexmane olisi Suomen pääministerinä, niin minä puolustaisin tätä maata viimeiseen asti. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Jäntti.

17.15 Aleksi Jäntti kok: Arvoisa rouva puhemies! Alkuun jatkona tuohon edustaja Bergbomin puheenvuoroon sen verran, että juuri siitä syystä muun muassa Puolustusvoimat ei ole aktiivinen toimija politiikassa, vaan se toimii armeijana, puolustusvoimina, kokoonpanosta riippumatta kaikille niille hallituksille, jotka Suomessa on laillisesti valittu — ja luonnollisesti myöskin eduskunnalle näin ollen.

Arvoisa puhemies! Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut perustavanlaatuisella tavalla ja pitkäkestoisesti. Vaikka Suomeen ei tällä hetkellä kohdistu välitöntä sotilaallista uhkaa, meihin on vaikutettu jo pitkään informaationsodankäynnin keinoin, ja Venäjän keinovalikoima on laajentunut jo hybridisodankäyntiin. On siis paitsi perusteltua myös hyvin luonnollista ja vastuullista varautua sotilaalliseen voimankäyttöön tai sillä uhkaamiseen Suomea vastaan. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan perustana on sääntöpohjainen kansainvälinen järjestelmä ja kansainväliseen oikeuteen nojaava monenkeskinen yhteistyö. Muun muassa Venäjä ja Kiina talloivat tällä hetkellä julkeasti sääntöpohjaista järjestelmää. Niiden tavoitteena on moninapaisuus, jossa suurvallat kontrolloisivat maailmaa ja niillä kullakin olisi oikeus omiin valtapiireihinsä.

Venäjän laajamittainen hyökkäys Ukrainaun on vaikuttanut dramaattisesti Suomen ja Venäjän kahdenvälisiin suhteisiin. On oikein, että Suomi on pidättäytynyt poliittisista suhteista maan rikkoessa hyökkäyssodallaan räikeästi kansainvälistä oikeutta ja YK:n peruskirjaa. Venäjän Ukrainassa käymän hyökkäyssodan lopputuloksella on keskeinen merkitys Euroopan ja sitä kautta Suomen turvallisuuskehitykselle. Siksi tuen Ukrainalle tuleea säilyä Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeisenä prioriteettina. Maan suvereniteetille, itsenäisyydelle ja alueelliselle koskemattomuudelle tulevaisuudessa on luotava hyvät edellytykset.

Oman laajan tuen lisäksi on ensisijaista, että Suomi tekee päättäväistä vaikuttamistyötä myös kansainvälisesti. Kansainvälisellä tuella autetaan Ukrainaa käyttämään sille kuuluvaa YK:n peruskirjan mukaista oikeutta puolustautua Venäjän hyökkäystä vastaan, puolustaa omaa alueellista koskemattomuuttaan ja suvereniteettiaan sekä suojella maan siviilejä. Tuessa on myös kysymys kansainvälisen oikeuden perusperiaatteiden ja demokraattisten arvojen puolustamisesta. Jatkuva kansainvälinen tuki on välttämätöntä Ukrainan puolustuskyyvylle ja maan neuvotteluaseman vahvistamiselle, jotta sille voidaan varmistaa oikeudenmukainen ja kestävä rauha. Ukraina on valinnut eurooppalaisen ja transatlanttisen tulevaisuuden ilmaistuaan tahtonsa liittyä Euroopan unioniin ja Natoon. Suomen on tuettava kaikin tavoin Ukrainaa näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Kun diplomatian keinoin pyritään pysäyttämään Venäjän hyökkäyssota, on olennaista, ettei ratkaisuja tehdä Ukrainan ja Euroopan päiden ylitse ja että EU:n laaja tuki Ukrainalle säilyy ja vahvistuu. Mikäli rauhanneuvotteluita aletaan käydä ohi Ukrainan tai Euroopan unionin, Suomen on ajettava aktiivisesti EU:n roolin kasvattamista prosessissa ja osallistuttava konkreettisesti toimiin, joilla Ukrainan ääni ja oikeudet nostetaan keskiöön.

Arvoisa rouva puhemies! On erinomaista, että Suomi kohtaa ulko- ja turvallisuuspoliittiset kysymykset osana EU:n ja Naton muodostamia järeitä liittokuntia. Ongelmallista sen

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

sijaan on se, että kummankaan päätöksenteko ja toimeenpanokyky ei ole täysin vakuuttanut. Siksi on tärkeää, että Suomella on myös ketterämpiä liittosuhteita, kuten esimerkiksi pohjoismainen yhteistyö, brittijohtoinen JEF tai DCA-sopimus Yhdysvaltojen kanssa.

Saksan ja Ranskan ollessa heikkouden tilassa katseeni kääntyy viime maanantaina aloitaneen Euroopan komission lisäksi myös Puolaan, jonka kausi EU:n puheenjohtajamaana alkaa tammikuussa. Sisäisistä ongelmistaan huolimatta se on toiminut ulko- ja turvallisuuspolitiikassaan yhtenäisesti ja päättäväisesti. Puola on kasvattanut ja tulee kasvattamaan sotilasmahtiaan lähitulevaisuudessa, ja siitä voidaan jo nyt puhua eurooppalaisella mittapuulla sotilaallisena suurvaltana. Arvoisa puhemies, Pohjoismaiden ja Baltian maiden lisäksi Puola on sellainen EU-maa, jonka kanssa Suomen kannattaa tehdä nyt tiivistävää yhteistyötä erityisesti ulko- ja turvallisuuspolitiikassa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kokko.

17.20 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Paljon on mietinnössä viitattu puolustusvaliokunnankin antamiin lausuntoihin ja näkemyksiin. Ehkä sanon siitä, mitä valiokunta itsekin nostaa esille liittyen nimenomaan Ukrainan saamaan aseelliseen tukeen. Mietinnössä todetaan: ”Valiokunta kiinnittää huomiota Ukrainan puolustuksen kokemuksiin siinä, millaisia vaikeuksia eri asejärjestelmien yhteentoimivuuden ja standardien puute on aiheuttanut maalle, joka on saanut laajasti aseapua eri Nato- ja EU-maista. Näistä kokemuksista tulisi ottaa oppia mahdollisia tulevia kriisejä varten.” Ehkä tämä olisi sellainen asia, mitä Suomen olisi aktiivisesti vietävä eteenpäin.

Unionin komission entinen puheenjohtaja Jean-Claude Juncker aikanaan totesi, että Euroopassa on enemmän helikopterin valmistajia kuin hallituksia, jotka voivat niitä tilata, ja Euroopalla on varaa 15 taistelupanssarivaunuun, kun amerikkalaiset pärjäävät yhdellä. Eli Euroopan unionin rahoitusmekanismien käyttö nimenomaan tässä sotilaallisen iskukyvyyn parantamisessa ja sen standardisoinnissa ja harmonisoinnissa olisi erittäin hyvä.

Se myös kannattaa nostaa esille, että tässäkin tietynlainen kansallinen itsekkyyks on ehkä perusteltua. Jos ajatellaan Ukrainaan annettavaa aseellista tukea, niin siinä missä Yhdysvallat antaa aseellista tukea, se ostaa niitä nimenomaan juuri omalta teollisuudelta, mutta Suomi kun antaa tukea, niin sitä ostetaan amerikkalaisilta ja muilta, täytetään omia varastoja sitä kautta. Siinä suhteessa Ukrainan tuessa ja nimenomaan oman puolustuskäytön vahvistamisessa Suomikin voisi ryhtyä panostamaan nimenomaan oman puolustusvälineteollisuuden nopeaan ylösskaalaamiseen. He ovat kyllä viestittäneet, että jos vain tilauksia tulee, niin tuotantolinjoja kyllä syntyy. Tämä olisi sekä Euroopan turvallisuuden, Suomen kansallisen puolustuksen että myös Ukrainan tukemisen kannalta varsin järkevää suomalaisten veronmaksajien rahojen käyttöä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Antikainen.

17.22 Sanna Antikainen ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Yksi asia, joka rikkoo yhtenäisyyttä Suomessa, on Venäjän vaikuttamisyritykset. Ne ilmenevät monin tavoin, kuten hybridioperaatioina, informaatiovaikuttamisena ja strategisina maakauppoina. Nyt hallituksen lakiesitys Venäjän maakauppojen täyskiellosta onkin osa tätä Suomen kokonaisturvallisuuden ennakoivaa parantamista. Meidän on kuitenkin varmistettava, että lakiesitys

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

kattaa myös mahdolliset kiertotiet, kuten asunto-osakkeiden tai vuokrauksen kautta tapahtuvat vaikutusyritykset.

Nyt Natoon liittymisen jälkeen Venäjän propaganda Suomesta on valitettavasti vain kiihtynyt. Se pyrkii luomaan kuvaa Suomesta muka Venäjä-vihamielisenä tai vastaavana, ja se pyrkii esittämään esimerkiksi itärajan sulun epäinhimillisenä toimenä, joka muka kohdistuisi tavallisiin venäläisiin. Me täällä tietenkin tiedämme ja valtaosa suomalaisistakin tietää, että tämä ei ole näin. Rajalaki ja rajan sulkutehtiin vain ja ainoastaan siksi, että Venäjä kohdisti meihin yksipuolisen hybridihyökkäyksen.

Mutta ylipäätään on sanottava, että Suomen on torjuttava yhä tehokkaammin tätä informaatiovaikuttamista ja varmistettava, että kansalaiset ja myös poliitikotkin saavat totuudenmukaista tietoa. On tärkeää, että kaikki poliitikot ovat silmät ja korvat auki ja pitävät huolen siitä, etteivät vain vahingossakaan tule, tai joskus ehkä jopa tarkoituksella, levittäneeksi Venäjän propagandaa ja osallistuneeksi näin sen vaikuttamisyritykseen Suomen maaperällä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vikman.

17.24 Sofia Vikman kok: Arvoisa puhemies! Vielä hieman jatkona edelliseen puheenvuorooni.

Oikean ja luotettavan informaation keskeistä merkitystä digitalisoituneessa yhteiskunnassa ulkoasiainvaliokunta mietinnössään korostaa. Informaatiovaikuttamisen tavoitteena on usein demokraattisten yhteiskuntien polarisaatio. Siihen voidaan vastata esimerkiksi oikea-aikaisella ja kohdistetulla strategisella viestinnällä. Päättäjien ja viranomaisten on kyettävä eri tilanteissa jakamaan oikea-aikaista ja paikkansapitävää tilannekuvaa, jotta disinformaatiolta voidaan mahdollisimman tehokkaasti välttyä.

Natossa tehtävä kognitiivisen sodankäynnin konseptin kehitystyö on tärkeää myös Suomelle. Valiokunnan mietinnön mukaan informaatiopuolustus on nykyisessä mittakaavassaan uusi asia ja sen kehittämiseksi tarvitaan selkeitä tavoitteita ja resursseja sekä määrittelyä työnjaosta ja siitä, kuka kokonaisuudesta kansallisesti vastaa. Tämä on tärkeä kirjaus, ja tämän toimme esiin myös kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa, kun selonteko oli lähetekeskustelussa.

Arvoisa puhemies! Suomi huolehtii kansallisen tiedustelun kehittämisestä vastaamaan lisääntyneisiin vaatimuksiin ja turvallisuusympäristön muutoksiin. Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä selonteon kirjausta siitä, että Suomi osallistuu aktiivisesti Naton tiedusteluyhteistyöhön. Huomattava osa valtiollisesta vaikuttamisesta on ei-sotilaallista, mikä lisää siviilitiedustelun merkitystä niin Suomelle kuin Natollekin sotilastiedustelun lisäksi.

Ja, arvoisa puhemies, vielä muutama sana maanpuolustustahdosta, johon valiokunta mietinnössään niin ikään kiinnittää huomiota.

Maanpuolustustahtohan on Suomen puolustuskyvyn yksi kivijaloista. Valiokunta korostaa, että resilienssin keskeinen osa muodostuu toimivasta yhteiskunnasta, jossa toteutuu luottamus viranomaisiin, luottamus väestöryhmien kesken ja yhteiskuntarauha. Nämä ovat olennaisia tekijöitä, kun ulkopuolisia hyökkäyksiä ja vaikuttamisen eri muotoja torjutaan.

Maanpuolustustahto on yhteiskunnan kriisinsietokyvyn, ylläpidon ja kehittämisen kannalta keskeinen asia, mutta kuten sanottu, se on myös puolustuskykymme kivijalka. Maanpuolustustahto on Suomessa ollut perinteisesti hyvin korkealla tasolla. Valiokunta mietin-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

nössäänkin kiinnittää huomiota siihen tärkeään asiaan, että meidän on jatkossakin kiinnitettävä huomiota siihen, että maanpuolustustahto säilyy korkealla tasolla, ja on paljon toimia, joilla voidaan vielä entisestään vahvistaa jo ennestään korkeaa suomalaisten maanpuolustustahtoa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom.

17.28 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Vielä muutama sana rajan poikkeuslaista, joka tässä salissa äänestettiin läpi hienolla enemmistöllä, ja kiitos siitä kaikille puolueille, jotka päätöksen takana olivat. Kiitos siitä myös sisäministeri Rantaselle, koko valtioneuvostolle sekä hallintovaliokunnalle, erityisesti hallintovaliokunnan puheenjohtaja Mauri Peltokankaalle. Loistavaa työtä teitte kokonaisuudessaan sen poikkeuslain eteen.

Mitä tulee siihen lakiin, lähtökohtaisesti sitä tietenkin toivoisi, kun tästä oikeudellisesta asemasta on käyty paljon keskustelua, että voidaanko sellainen säätää. No, perustuslakivaliokunta totesi, että näin voidaan säätää, mutta ehkä näitten kv-sopimusten osalta olisi toivottava tila, että tällainen saataisiin myös näihin meidän kv-sopimuksiin, että raja voidaan tosiaan sulkea, mikäli vieras valtio pyrkii toista valtiota horjuttamaan käyttämällä ihmisiä aseenaan.

Nyt täällä ei valitettavasti enää ole ministeri paikalla, mutta olisikin kiinnostavaa kuulla, mitenkä Suomi on edistänyt tuolla kansainvälisillä areenoilla sitä, että tämä Suomen rajan poikkeuslaki sellaisenaan esimerkkinä ja hienona mallina muille valtioille voitaisiin ottaa laajemmin käyttöön sitten myös muissa EU-maissa, etenkin EU:n itärajalla, mitä tulee vaikka Puolaan, Latviaan ja Liettuaan, että heilläkin olisi tällaiset samanlaiset välineet käytössään kuin Suomella ja saataisiin semmoinen kansainvälinen tulkinta siihen asiaan, voidaanko tällaisia lakeja säätää.

Totta kai suvereenilla valtiolla lähtökohtaisesti tulee olla oikeus sellainen säätää, ja niin Suomi myös toimi, mutta ainahan olisi parempi, jos kansainvälisestäkin oltaisiin tästä yksimielisiä. Tämä liittyy laajemmin tähän hybrdivaikuttamiseen, hybridisodankäyntiin, jota Venäjä valitettavasti harjoittaa tällä hetkellä, koska selväähän on se, että Venäjä ei voi perinteisin sotavoimin tällä hetkellä Suomea uhata, ja maavoimat on pitkälti sidottuna tällä hetkellä Ukrainaan, josta syystä niitä ei oikein muualle liikene. Mutta se ei poista sitä, ett-eikö muita keinoja olisi käytössä.

Ja Venäjän kaltaiset valtiot, kuten monet muutkin maat tällä maapallolla, pyrkivät aina löytämään lainsäädännöstä, kv-sopimuksista, mitä tulee Itämereen taikka maastorajoihin, sellaisia aukkoja, miten voitaisiin löytää sieltä semmoinen joku pieni heikkous, mitä ei ole otettu huomioon. Ajattelen nyt vaikka esimerkkinä yhtäkään maata nimeltä mainitsematta, että jos tuolla Itämerellä kaapeli katkeaa ja ollaan kansainvälisellä merialueella, voidaanko sitä laivaa mennä sitten tarkistamaan vai eikö voida. Todetaanko vaan, että kansainvälinen merioikeus lähtee liikkeelle siitä, että ei voida ollenkaan pysäyttää alusta siellä kv-alueella, tai sitten että voidaanko sulkea itäraja, mikäli toinen valtio käyttää häikäilemättä hyväksien ihmisiä puskeakseen niitä rajan yli. Niin kyllähän, totta kai, tällaisiin on löydettävä ratkaisut, koska muuten niitä käytetään meitä vastaan, ja näin on myös valitettavasti jo pyritty toimimaan. Mutta onneksi Suomi on siinä pystynyt hyvin olemaan ajan tasalla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

17.31 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa rouva puhemies! Ottawan sopimuksesta on täällä puhuttu, ja nyt tiedämme, että kansalaisaloite Suomen irtautumiseksi Ottawan sopimuksesta on saavuttanut 50 000 nimeä. Aloite mahdollistettiin lainsäädännöllä vuonna 2012, ja se on suomalaisille hieno tapa tuoda asioita eduskunnan käsittelyyn. Eli ainakin sitä kautta se tulee tänne, mahdollisesti muitakin reittejä pitkin olisi voinut tulla. Mutta olen varma, että se käsitellään kyllä huolellisesti täällä ja että se tulee saamaan paljon näkyvyyttä.

Selonteossa ja varsinkin sen mietinnössä nämä standardit, jotka liittyvät aseisiin ja aseisiin, joita on toimitettu Ukrainalle, ovat aiheuttaneet hyvin paljon haasteita sen takia, että standardien puute on merkittävä. Hyvin erityyppistä aseistusta tulee, ja tämä on yksi Ukrainan sodan oppi, joka Euroopassa ja Nato-maissa pitää ottaa ikään kuin onkeensa ja miettiä, miten tästä mennään eteenpäin, jotta tämmöisestä tilkkutäkkimäisestä standardimaailmasta päästään selkeämpään lähestymistapaan. Sotilaallisesta liikkuvuudesta ei ole täällä vielä taidettu paljon puhua, mutta Suomessakin on syytä tarkastella sitä asiaa lähinnä nyt ehkä Ruotsin ja Norjan kanssa, eli miten liikkuvuutta voidaan parantaa.

Sitten tästä informaatiovaikuttamisesta. Romaniassa pidettiin juuri presidentinvaalit, ja kuinka ollakaan, siellä tuli yllätystulos, ja tuloksen takaa löytyy informaatiovaikuttamista. Kanava, jota pitkin se tieto ja vaikuttaminen tapahtui, oli kiinalaisten hallussa oleva TikTok. Kyllä tässäkin mielestäni on erittäin vahva viesti myös Suomelle ja länsimaille, min-käläisiä ohjelmia ja sovellutuksia haluamme käyttää tai sallimme käytettävän. On sinänsä fiksu päätös, että eduskunnan laitteelle TikTokia, kiinalaista ohjelmaa, ei saa edes ladata.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eerola.

17.34 **Juho Eerola ps:** Arvoisa rouva puhemies! Ulko- ja turvallisuuspoliittinen tilanne on tosiaan herkkä ja herkempi kuin pitkään aikaan koko maailmassa. Se, mitä ihan viime päivinä, viikonlopun aikana, on tapahtunut Syyriassa, on nyt jokaisen huulilla, ja muutenkin kaikki se, mitä tapahtuu Lähi-idässä, ja se, mitä on kohta kolmen vuoden ajan tapahtunut Ukrainassa, ja kun laskee, niin jo vuodesta 2014 saakka. Nämä kaikki ovat sellaisia asioita, jotka ovat verraten lähellä meitä ja kansalaisten huulilla, kun heidän kanssaan keskustelelee. Siksi kiitänkin, että tämmöinen keskustelu myös täällä eduskunnassa tänään käydään.

Sitten jos mennään vähän kauemmaksi maailmassa, niin Taiwanin ja Kiinan tilanne, Yhdysvalloissa käytiin vaalit, tuore presidentti Donald Trump astuu uudelleen virkaan nyt tammikuussa — nämä ovat kaikki semmoisia seikkoja, jotka tulee ottaa huomioon.

No sitten, jos tullaan tähän ihan meidän lähialueelle takaisin, niin edustaja Bergbom tuossa hetki sitten puhui tästä kansainvälisestä merilaista, joka rajoittaa tietyllä tapaa hyvän ja oikeasuhtaisen puuttumisen näihin tilanteisiin. Tuntuu, että koko ajan jonkun maalainen alus Itämerellä purjehtii ja sitten jostain kumman syystä unohtaa nostaa ankkurinsa lähtiessään eteenpäin, ja sitten näitä kaapeleita siellä katkeaa. Periaatteessa olisi hyvin helppoa siinä Tanskansalmessa, Ruotsin ja Tanskan välillä, pysäyttää kaikki tämäntyyppinen laivaliikenne, mutta kansainväliset merilait tosiaan eivät sitä salli. Kehottaisin tässä kansainvälistä yhteisöä ennakkoluulottomuuteen, ihan kuten ennakkoluulottomia olimme itsekin, kun säädimme tämän rajalain tässä taannoin. Toivoisinkin, että tästä saataisiin mallia muualle Eurooppaan ja tosiaan näihin kansainvälisiin sopimuksiin mukaan. Euroopan pitää olla yhtenäinen tämän hybridivaikuttamisen, välineellistetyn maahantulon suhteen.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

Toivoisin, että tämä Suomen malli ikään kuin vientituotteena tosiaan saataisiin levitettyä myös muualle Eurooppaan.

No, edustaja Kiuru tuossa hetkeä aikaisemmin puhui tästä Ottawan jalkaväkimiinat kiel-
tävästä sopimuksesta. Itse olen aina puhunut siitä, että se on Ottawan osapuolen sopimus.
Silloin vuonna 2011 täällä eduskunnassa asiasta äänestettiin, ja valitettavasti silloin hävi-
ttiin aika reilustikin se äänestys. Olin tietysti itse tätä Ottawan sopimukseen liittymistä vas-
taan. Minulla oli jopa sillä lailla henkilökohtainen kontakti asiaan, että vuonna 95, kun olen
käynyt armeijan, nämä kielletyt jalkaväkimiinat olivat silloin käytännössä se tärkein ase,
jolla itseäni koulutettiin — sissi- ja tiedustelutoimintaa kun tehtiin — käyttämään näitä täl-
laisia putkimiinoja ynnä muita vastaavia laitteita, jotka sitten kiellettiin. No, meidät jo sil-
loin vuonna 95 opetettiin siihen, kun silloin jo ensimmäisen kerran puhuttiin siitä, että Suo-
mi yrittää silloisen ulkoministeri Tarja Halosen voimin saada aikaan sen, että Suomi tällai-
sen Ottawan osapuolen... — Jatkanpa sieltä ylhäältä. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vikman. [Juho Ee-
rola: Niin, jatkanpa sieltä ylhäältä.] — Jaha, selvä. — Olkaa hyvä.

Arvoisa puhemies! Mainitsin, että kun jäivät nämä armeijamuistelut kesken, niin päätin
tulla ihan tänne saakka puhumaan. — Silloin tosiaan vuonna 1995 silloinen ulkoministeri
Tarja Halonen ilmoitti, että tällaiseen Ottawan osapuolen sopimukseen pitäisi Suomenkin
sitten lähteä mukaan. Kun Afganistanissa ja Angolassa niin monet lapset silpoutuvat mii-
noin, niin Suomenkin piti sitten niistä miinoista muka luopua. No 16 vuotta se kesti, mut-
ta silloin vuonna 95 jo armeijassa meille opetettiin, kuinka esimerkiksi muovailtavasta
heksogeenistä, rautanauloista ja sitten tämmöisistä polkupyöränketjuista ja muista pystyt-
tiin tällaisia korvaavia miinoitteita näppärästi rakentamaan. Eli niissäkin maissa, missä pe-
riaatteessa ollaan jo tähän Ottawan osapuolen sopimukseen lähdetty, on tietotaito siitä, että
tosipaikan tullen periaatteessa pystytään sitten korvaavilla miinoitteilla aiheuttamaan lä-
hes vastaavankaltaista tuhoa, eli se on sikälikin täysin turha sopimus, ja toivoisinkin, että
nyt tämä keskustelu, mitä nyt tänäänkin täällä käydään, herättäisi kansalaiset ja meidät po-
liitikot ennen kaikkea sitten siihen, että voitaisiin irtautua tästä Ottawan osapuolen sopi-
muksesta.

Suomalaisten maanpuolustustahtohan on erittäin korkealla ollut pitkään, ja nytten näit-
ten Ukrainan tapahtumien myötä tuntuu, että se entisestään on noussut. Paljon on puhuttu
siitä, kuinka reservistä väkeä siirtyy sivarin puolelle. Tällaisiakin henkilöitä on ollut ja vä-
hän enenevässä määrin myöskin. Tämä on vähän ristiriitaista, että samalla, kun maanpuo-
lustustahto nousee, niin sitten nousee myöskin tämmöinen, että lähdetään reservistä kälp-
pimään.

Mutta semmoisen haluaisin tuoda esiin, että se lakimuutos, mikä tarvittaisiin — kun
sieltä reservistä pystyy siirtymään sivarin puolelle, mutta sitten päinvastoin se ei onnistu-
kaan — eli jos joku on aikanaan käynyt siviilipalveluksen, mutta tulee katumapäälle ja ha-
luaisi suorittaa asepalveluksen, niin tämäpä ei sitten nykylain puitteissa ilmeisesti onnistu-
kaan. Minuun on ottanut yhteyttä muutamakin henkilö, jotka ovat halunneet sen siviilipal-
veluksen jälkeen sitten kuitenkin sen armeijan suorittaa, mutta se ei ole ollut enää mahdol-
lista, joten tässä heidän porkkanan — tämä nyt ei ehkä ulkoministeri Valtoselle niin kuulu,
mutta saman puolueen miehiä on ministeri Häkkänen, ja jos hän tästä kopin ottaa, niin olen
oikein tyytyväinen. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vikman.

17.40 Sofia Vikman kok: Arvoisa puhemies! Kiitän selonteon realistista kuvausta toimintaympäristöstä ja Venäjän muodostamasta uhasta. Uutta aikakautta leimaavat myös monipuolistuvat turvallisuushkat, lisääntynyt strateginen kilpailu ja vastakkainasettelu, teknologinen kehitys sekä ilmastomuutoksen ja luontokadon kaltaiset koko ihmiskuntaa koskevat ongelmat.

Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että Venäjä on kyennyt ylläpitämään ja myös kehittämään sodankäyntikykyään Ukrainassa käynnissä olevista taistelutoimista ja kokemistaan huomattavista miehistö- ja kalustotappioista huolimatta. Tuki sellaisilta mailta kuten Kiina, Pohjois-Korea ja Iran on tässä keskeisessä asemassa, samoin kuin Venäjän kyky nostaa omaa puolustusteollista kapasiteettiaan. Valiokunta arvioi, että nämä tiedot tarkoittavat sitä, että Venäjä muodostaa pitkäkestoisen turvallisuushkan Euroopalle ja asettaa sen vakavan haasteen eteen.

Selonteon mukaan Suomi tukee hyökkäyssodan kohteeksi joutunutta Ukrainaa sekä sen sodasta kärsiviä naapurimaita laaja-alaisesti. Tuki Ukrainalle ja maan suvereniteetille, itsenäisyydelle ja alueelliselle koskemattomuudelle on Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeinen prioriteetti. Jatkuva kansainvälinen tuki on välttämätöntä Ukrainan puolustuskyvylle ja maan neuvotteluaseman vahvistamiselle, jotta hyökkäyssodan kohteeksi joutuneelle Ukrainalle varmistetaan oikeudenmukainen ja kestävä rauha. Suomi jatkaa Ukrainan tukemista.

Arvoisa puhemies! Kiina puolestaan on vahvistanut määrätietoisesti globaalia asemaansa. Kiinan ydinasevarustelu jatkuu merkittävänä. Kiina lähestyy kansainvälisiä aiheita usein kiristyvän suurvaltakilpailun näkökulmasta, ja sen suhteet Venäjän kanssa ovat tiivistyneet. Ulkoasiainvaliokunta pitää valitettavana saamiaan asiantuntija-arvioita maiden sotilaallisesta yhteistyöstä sekä siitä, että Kiinan-vienti on keskeisin Venäjän sotatalouden mahdollistaja. Tässä yhteydessä valiokunta kuuli huolestuttavia arvioita myös muiden maiden, kuten Intian ja Vietnamin, kaupasta Venäjän kanssa, joka osaltaan tukee Venäjän hyökkäyssodan jatkumista. Valiokunta pitää tärkeänä, että EU, Suomi mukaan lukien, jatkaa vaikuttamista näihin maihin tämän kehityssuunnan kääntämiseksi.

Kiinan osalta valiokunta yhtyy selonteon tavoitteeseen taloudellisen, teknologisen ja teollisen riippuvuuden vähentämisestä yhteiskunnallisen resilienssimme vahvistamiseksi ja epäasiallisten vaikuttamispyrkimysten ehkäisemiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kaleva.

17.43 Atte Kaleva kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Täällä on pidetty monia hyviä puheenvuoroja. Esimerkiksi edustaja Bergbom viittasi merilakeihin, niin kuin edustaja Eerolakin. Sehän on selvää, että kansainväliset lait, voisi jopa sanoa, että koko kansainvälinen sääntöpohjainen järjestelmähän perustuu näihin merilakeihin ja vapaaseen kauttakulkuun myös sellaisissa salmissa, joissa kummankin puolen maiden omat aluevedet ikään kuin kohtaavat, eli salmi on niin kapea, että ne aluevedet kohtaavat toisensa, mutta silti on taattu vapaa kauttakulku silloin, kun salmen kummallakin puolella on avomerta. On olemassa hyviä perusteita siihen, miksi juuri näin pitää toimia. Toki tässä merilaissa on nämä perusteet tuotu esiin. Mutta en kuitenkaan voi uskoa, että silloin, kun tätä kansainvälistä lainsäädäntöä ja sen pohjana olevia merilakeja oltiin säätämässä, kyseessä olisi ollut se, että olisi yritetty

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

sallia tämmöistä selkeästi rikollista toimintaa tai sabotaasitoimintaa harjoittavien alusten vapaa kulku ilman, että viranomaiset pääsevät siihen puuttumaan.

Olihan aikanaan sekin tapa, että rikoksentekijä mennessään kirkkoon oli ikään kuin viranomaisten toimivallan ulkopuolella, ja hän sai sieltä turvapaikan. No, eihän siinä ole mitään järkeä, että sinne sitten pesiytyy näitä rikollisia, joita viranomaiset eivät ikään kuin pystyisi saamaan lailliseen edesvastuuseen. Eihän tässä merilaissakaan ole kysymys siitä, että pyritään mahdollistamaan rikollinen toiminta tai tämmöinen sabotaasitoiminta, ei tietenkään ole.

Sitten edustaja Kiuru käytti täällä minusta erittäin hyvän puheenvuoron kulttuurista, kulttuuriperinteestä ja sen merkityksestä kokonaisuomaanpuolustuksen kentässä. Jos ajatellaan kulttuuria, sehän siis alun perin käsitettiin tarkoittamaan pelkästään maanviljelyä, ruoan kasvattamista, siis ruoan alkutuotantoa nykykielellä sanottuna, mutta sitten roomalainen Marcus Tullius Cicero laajensi tätä termiä ”cultus” koskemaan myös hengen viljelyä, henkistä kasvamista ja henkistä kasvattamista. Jos me mietitään tällaista kokonaisuomaanpuolustusta ja resilienssiä, siis kansan vastustuskykyä ulkoista vihollista, ulkoista propagandaa ja ulkoista vihamielistä vaikuttamista kohtaan, niin kyllä kaksi asiaa nousee silloin esiin: maanpuolustustahto, joka varmasti pohjautuu hyvin pitkälti siihen meidän omaan kulttuuriperimäämme, kulttuuriperinteeseemme, siihen, että meillä on se ainutlaatuinen omanlainen kulttuurimme, jota me halutaan puolustaa. Ranskan presidentti Macron aikanaan totesi, että Ranskan yhteiskunta on kahden ulkoisen vihamielisen vaikutuksen alaisena. Toinen on tämä Amerikasta suoraan kopioitu woke ja toinen on Lähi-idästä muslimimaahanmuuttajien mukana tullut islamismi, ja niitä pitää ranskalaisten uskaltaa vastustaa ja torjua, tätä vihamielistä vaikuttamista Ranskan yhteiskunnassa. Ja tämä on sellainen, mitä meidän pitää myös täällä Suomessa uskaltaa: olla ylpeitä omasta kulttuurista. Ihan niin kuin tässä artikkelissa Maanpuolustus-lehdessä oli kirjoitettu, meidän pitää uskaltaa puolustaa meidän omaa erinomaista kulttuuriamme näitä vihamielisiä, haitallisia vaikutuksia vastaan. Se on myös maanpuolustustyötä. Se on myös hyvin tärkeää työtä, mitä meidän täällä, myös tässä salissa, täytyy tehdä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom.

17.46 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Vielä muutama sana tuosta hybridi-vaikuttamisesta ja ehkä niistä tavoitteista, mitä sellaisilla toimijoilla siinä voi olla.

Siis välttämättähän ei tapahdu mitään kovin järkyttävää, siis yksittäisenä toimenä, sikäli, että siinä esimerkiksi menetettäisiin ihmishenkiä tai näin poispäin tai että joku ydinvoimala räjähtäisi — tämmöinen ei välttämättä olisi kovin todennäköistä. Sen sijaan todennäköistä on, että koko ajan tapahtuu jotain pieniä asioita. Ajatelkaa, milloin menee, että puhelimet eivät oikein toimi tai sinä et oikeastaan pääse pankkiin — ollaan nähty nyt näitä Nordean palvelun häiriöitä pitkän aikaa tässä — tai että kaapeleita katkeaa, nettiyhteydet hidastuvat. Tämmöiset arkiset asiat, pikkuhiljaa koko ajan joku on vähän viallaan. Siinä tietysti ensimmäinen tavoite on se, että syypäätä on hyvin vaikea osoittaa toteen. Sen jälkeen alkaa se jatkuva keskustelu siitä, onko se Venäjä, onko se Kiina, kuka se on. Oikein kukaan ei pysty sanomaan selvää vastausta. Mitä se aiheuttaa? Hämmennystä suomalaisen väestöön siitä, pystyvätkö meidän viranomaiset torjumaan ne uhat, joita meidän yhteiskuntaan kohdistuu, oli kyseessä sitten yksityisten yritysten tietoverkot taikka pankkipalvelut. Ja sitten se aiheuttaa toisaalta myöskin sitä, että alkaa epäluottamusta syntymään

nimenomaan niitä viranomaisia kohtaan, että kun koko ajan sattuu jotain pientä, ne pienet arkiset asiat eivät toimi — pankkipalvelut, nettiyhteydet, puhelinverkko — niin sen jälkeen heräsi kysymys, pystyvätkö ne viranomaiset toimimaan, eli vähän sama kuin mitä äsken mainitsin. Tämä on just se, minkä takia meillä pitää olla a) lainsäädäntö ajan tasalla, niin että näihin mahdollisiin uhkiin pystytään vastaamaan, mutta toisaalta myös b), että meidän sisäisen turvallisuuden ja ulkoisen turvallisuuden resurssit ovat kunnossa — Puolustusvoimat, Rajavartiolaitos, poliisi, Tulli ja niin poispäin, kyberturvallisuuden puolella viranomaiset, joissa muuten on paljon lainsäädännöllisesti tehtävää edelleen ottaen huomioon, että se on nyt niin iso asia tänä päivänä, mitä ei ehkä ole vuosikymmeniä sitten vielä ajateltukaan.

Mutta tähän asiaan liittyen: Ehkä moni onkin huomannut, että kun valtiontaloutta sopeutetaan sillä yhdeksällä miljardilla, niin pitkälti sieltä nämä sisäisen turvallisuuden ja ulkoisen turvallisuuden toimijat PV, poliisi ja Rajavartiolaitos ovat ulkona näistä sopeutustoimista. Se on valinta, minkä poliittiset päättäjät ja tämä hallitus eritoten ovat tehneet, ja silloinhan se tarkoittaa sitä, että kun näin valtavia summia sopeutetaan, niin se sopeutustarve kohdistuu silloin kaikille muille toimialoille ja muille sektoreille. Ja tämä kannattaa muistaa, että totta kai sitä sopeutusta oltaisiin voitu levittää, mutta minkä kustannuksella — minkä kustannuksella? Turvallisuuden kustannuksella, ja sitä tuskin kukaan haluaa. Tietysti näitä poliisi- ja puolustusresursseja ei välttämättä tule sillä lailla arjessa ajateltua, mutta sanoisin näin, että on hyvä varautua hyvän sään aikana sen sijaan, että ihmetellään sitten pahan sään aikana, miksei olekaan varauduttu. — No, aika loppuukin kesken, joten jatkan itse asiassa tästä vielä pöytäkirjasta. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Rouva puhemies! Tosiaan näihin turvallisuuden resursseihin liittyen vielä, että Suomihan on tässä hoitanut oman osansa hienosti ja hoitaa yhä edelleen, mutta kiinnitän huomion Yhdysvaltojen uuteen presidenttiin Donald Trumpiin, josta on Suomessakin ja länsimaissa laajemminkin kohistusta hyvin voimakkaasti. Milloin saa ilta- ja aamulehdistä lukea otsikon, että nyt Donald Trump on taas vetämässä Yhdysvallat pois Natosta ja niin poispäin, ja täällä sitten ihmetellään ja pohditaan, onko se nyt tosissaan vai eikö se ole tosissaan ja kuinka paljon tästä pitää minäkin päivänä sitten järkyttyä.

Mutta jos katsotaan vähän pintaa syvemmälle, että mitä Donald Trump nyt sitten on sanonutkaan erityisesti liittyen siihen, onko Yhdysvallat mukana Natossa ja näin poispäin, niin kyllähän sieltä taustalta kumpuaa se ärsyntyminen Yhdysvalloissa — ei vain republikaanien sisällä vaan myös demokraateissa — että Yhdysvallat toistuvasti maksaa enemmän kuin mitä Eurooppa. Mitä tulee Ukrainan sotaan, Yhdysvallat on suurin tukija. Mitä tulee puolustukseen, Yhdysvalloilla on aika kova prosenttiosuus bkt:stä omaan puolustukseensa. Mutta sitten kun katsotaan monia Euroopan maita, niin siellä on, kuulkaa, ajateltu, että antaa muiden hoitaa, ja ehkä vähän laajemminkin ajateltu, että kyllä Yhdysvallat tulee ja turvaa meidän turvallisuuden. Tämä on vaarallinen ajattelutapa. Kyllä Euroopan pitää pystyä seisomaan omilla jaloillaan, ja uskoakseni tämä on myös Donald Trumpin tavoite. Ja jos Eurooppa hoitaa oman tonttinsa, kuten sen tehtäviin kuuluu, niin en usko, että Yhdysvalloillakaan on minkäänlaista intressiä irtaantua Euroopasta. Yhdysvalloilla sen sijaan on aika paljon huolia tällä hetkellä — ei vain pelkästään Euroopassa mutta myös Kiinan suuntaan, Kiinan—Taiwanin-tilanteeseen, Etelä-Korea—Pohjois-Korea-akselilla ja sitten vielä Lähi-Idässä siihen kylkeen. Tätä taustaa vasten on minun mielestäni ihan selvää, että Euroopan pitää silloin ottaa enemmän vastuuta omasta tontistaan. Ja onko se liikaa vaadittu: huolehtia omasta puolustuksestaan? Ei mielestäni. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Jäntti.

17.51 Aleksi Jäntti kok: Arvoisa rouva puhemies! Viime viikon kyselytunnilla esitettiin tuulesta temmattuja väitteitä hallituksen suhtautumisesta suomalaiseen kulttuuriin. Itse en paikalla ollut, mutta sain lukea niistä laajasti mediassa. Solahdamatta nyt sen enempää identiteettipolitiikan syövereihin totean, että kulttuuri on yksi keskeisimmistä kansallisen identiteettimme rakennuspalikoista.

Täällä salissa tämän keskustelun aikana jo edustajat Pauli Kiuru ja Atte Kaleva ovat viitanneet Museoviraston pääjohtajan Tiina Merisalon ja Kulttuuriympäristöpalvelut-osaston johtajan Ulla Salmelan erinomaiseen kirjoitukseen viime viikolla Maanpuolustuskurssiyhdistyksen julkaisussa. Siinä käsiteltiin kulttuuriperinnön turvaamisen merkitystä kaikissa olosuhteissa. Kirjoituksessa todetaan:

”Kulttuuriperintö ei ole mitä tahansa materiaa vaan voimakas ideologinen ja poliittinen ase. Sen tarkoituksellinen tuhoaminen osuu suoraan kansojen ja yhteisöjen ytimeen, identiteettiin. Ukrainassa on Venäjän hyökkäyssodan vuoksi tuhoutunut ja vaurioitunut merkittävä määrä ainutkertaista kulttuuriomaisuutta: maailmanperintöä, historiallisia rakennuksia, kirkkoja, monumentteja, kirjastoja, museoita, arkeologisia kohteita. Tämä on yksi parhaillaan käynnissä oleva esimerkki kulttuuriperinnön tuhoamisesta tai ryöstelystä, jonka tietoisena tavoitteena on vastapuolen identiteetin ja vastarinnan murentaminen. Konkreettisen tuhoamisen rinnalla historia, kulttuuriperintö ja kulttuuri ovat myös osa Venäjän informaationsodankäyntiä.

Kulttuuriperinnön merkitystä osana kokonaisturvallisuutta tullaan nostamaan esiin yhteiskunnan turvallisuusstrategian meneillään olevassa päivitystyössä, jossa tarkoituksena on ottaa huomioon Venäjän hyökkäyssodasta kerätyt opit. Strategiassa kulttuuriomaisuuden suojeleminen ja kulttuuripalvelut ovat osa henkistä kriisinkestävyttä. Suomen on syytä panostaa käytännössä kulttuuripalveluiden huoltovarmuuteen ja kulttuuriperinnön suojelemiseen kriisiaikoina. Suomen kokonaisturvallisuuden toimintamalli on hyvä lähtökohta.

Yhden työkalun tarjoaa myös Unescon vuoden 1954 Haagin yleissopimus kulttuuriomaisuuden suojelemisesta aseellisen selkkauksen sattuessa. Se on ensimmäinen ja kattavin monenvälinen sopimus, joka tähtää kulttuuriperinnön suojeeluun sekä rauhan että aseellisen selkkauksen aikana.

Ukrainan tilanne on vahvistanut ymmärrystä myös siitä, kuinka tärkeää on turvata digitaalinen kulttuuriperintö ja kulttuuriperintöä koskeva tieto. Digitoinnin avulla voidaan varmistaa, että keskeinen tieto ja kulttuuriperintö säilyvät myös konfliktitilanteissa. Tähänkin meidän tulisi Suomessa panostaa tämänhetkistä enemmän.

Museovirasto on mukana lähimaiden Haagin sopimuksen toimeenpanoa koskevassa keskustelussa, joka toivottavasti syvenee tiiviiksi varautumista vahvistavaksi turvallisuusyhteistyöksi. Pohjoismaiden ja Itämeren maiden yhteistyö kulttuuriomaisuuden suojelemissa konfliktien varalta on paitsi geopolitiittisesti ja historiallisesti luontevaa myös olennaisen tärkeää. Myös sotilasliitto Nato tunnistaa kulttuuriomaisuuden suojeleminen olennaiseksi tekijäksi sekä sotilaallisessa ympäristössä että yhteisöjen turvallisuuden, yhteenkuuluvuuden ja identiteetin kannalta.”

Arvoisa rouva puhemies! Kulttuuri muuttaa jatkuvasti muotoaan. Se ei ainoastaan muutu yhteiskunnan mukana vaan usein muuttaa itse yhteiskuntaa. On selvää, että kaikki kulttuuriset ilmiöt eivät kiinnosta kaikkia. Vaikka jokin kulttuurinen ilmiö tai teos tuntuisi itsestä vastenmieliseltä, tulee kulttuurin olemassaoloa puolustaa siinä, missä kansallista su-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

vereniteettiäkin. Kokonaan toinen kysymys on kuitenkin se, mikä on oikea määrä valtiolta tukea kulttuuria.

Yhtä kaikki, Suomen tulee varmistaa laajassa kansainvälisessä, kansallisessa ja alueellisessa yhteistyössä, että varaudumme historiaa ja kulttuuria väärinkäyttävään hybridivaikuttamiseen ja että pahimpien skenaarioiden toteutuessa pystymme puolustamaan ja turvaamaan myös kulttuuriamme ja kulttuuriperintöämme, olemassaolomme perustaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Kiuru, Pauli.

17.56 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Jäntti otti hyviä kohtia tästä Maanpuolustuskurssiyhdistyksen julkaisusta. Juuri näinhän se on, että juuri sen takia me teemme sitä, että voimme puolustaa itseämme, lapsiamme, tulevaisuuttamme, suomalaista kulttuuria ja tulevaisuutta. Se on sen kaiken ydin.

Otan tässä esiin vielä muutamia asioita.

Jalkaväkimiinoista on puhuttu. Sehän on itsestäänselvä asia tai sen pitäisi olla itsestäänselvä asia, että tässä on kysymys puolustuksellisesta aseesta. Ja kun sopimusta tehtiin, Venäjä ei ollut siinä mukana eikä moni muu maa, Intia, Kiina, USA. Ja kun sopimuksia tehdään, niin ainakin itse ymmärrän, että jonkinlaiseen symmetrisyyteen siinä pitää pyrkiä. Kun meillä on 1 300 kilometriä yhteistä rajaa, niin itse en oikein ymmärtänyt, miksi sitä symmetriaa ei tässä sitten noudateta. Nyt voimme sitä asiaa uudestaan miettiä, koska tämä kansalaisaloite ainakin nyt sitten tulee eduskunnan käsittelyyn. Olen varma, että perinteiseen tapaan, kuten kansalaisaloitteiden osalta tehdään, se käsitellään huolellisesti. Joissakin tapauksissa — ei kovin monissa mutta joissakin tapauksissa — ne ovat johtaneet kyllä muutoksiin ikään kuin sen paineen kautta, mikä on aloitteen kautta, mediahuomion kautta. Ja sitten ihan arkijärjen kautta, kun mietitään tätä turvallisuuspoliittista tilannetta, asiaa on hyvä katsoa uudessa valossa.

Ukrainasta yksi huomio. Suomalaisia sotilaita on taistellut ja taistelee Ukrainassa, ja jokainen tietää, että he eivät ole sinne Suomen virallisesti lähettämiä taistelijoita. He ovat lähteneet sinne omasta halustaan, omasta päätöksestään. Ne ovat raskaita päätöksiä paitsi heille itselleen myös omaisille. Suomi ei ole virallisesti tässä asiassa toimija, päätöksentekijä. He eivät edusta Suomea, Suomen puolustusvoimia vaan ovat itsenäisiä taistelijoita, joilla on vapaus tällaisia liikkeitä tehdä. Mutta se, mikä tulee huomata, on se, että jokainen näistä taistelijoista kokee sodan kauhuja, osa haavoittuu, osa kaatuu. He, jotka pääsevät Suomeen takaisin, ovat ihan varmasti henkisesti, ainakin jossain määrin, traumatisoituneita — posttraumaattisia oireita tulee varmasti — ja meillä täytyy olla valmius ja halu myös heitä auttaa enemmän kuin normaali terveydenhoito ehkä antaisi ymmärtää.

Trumpin valinnasta vielä sen verran, kun tammikuussa valta vaihtuu: Trump on hyvin selkeästi sanonut, että hän edellyttää, että sopimuksista pidetään kiinni. Se on aivan terve lähestymistapa. Nato-maat, jotka ovat Natoon lähteneet, ovat sitoutuneet yhteisiin päätöksiin, ja kun on päätetty, että kahden prosentin bruttokansantuoteosuudesta pidetään kiinni, niin siitä on sitten pidettävä kiinni. Siellä on mukana maita, jotka ovat menneet yhdellä prosentilla tai hieman alle kahdella prosentilla — no huonoin taitaa olla yhden prosentin tasoa, ja sitten on alle kahden prosentin alisuoriutujia — ja tällaista varusteluvelkaa heille on kertynyt. Ihan oikeutettu huoli: että pitääkö sopimuksista kiinni. Suomi on hyvä esimerkki siitä, että me pidämme kyllä sopimuksistamme kiinni, ja tällä hetkellä ylitämme sen kaksi prosenttia selkeästi. Kun investoinnit uusiin hävittäjiin alkavat olla loppusuoralla, niin sit-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

ten täytyy katsoa tilannetta uudestaan, sitä, miten se prosenttiosuus määräytyy. Jalkaväen, Maavoimien, vuoro on seuraavana.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vikman.

18.00 Sofia Vikman kok: Arvoisa puhemies! Orpon hallitus on tehnyt mittavia panostuksia puolustukseen. Meillä vaikuttaa vallitsevan laaja konsensus siitä, että Euroopan on kannettava nykyistä enemmän vastuuta omasta turvallisuudestaan. Eksistentiaalisten uhkien edessä turvallisuus ei lopulta voi olla budjettikysymys.

Arvoisa puhemies! Itänaapurista kohdistuu meihin monenlaisia hybridivaikuttamisyrityksiä. Taistelut kansalaisten korvien välisellä rintamalla tulevat kiihtymään tekoälyn yleistymisen ja autoritääristen maiden kanssa käytävän konfliktin siivittämisenä. Hyväkin tarkoittavat kannanotot voivat auttaa vastapuolen tavoitteessa aiheuttaa hämmennystä ja hallita mediatilaa. Informaatiopuolustus on, kuten sanottu, nykyisessä mittakaavassaan meille uusi asia, ja sen kehittämiseen on tartuttava. Olen iloinen siitä, että ulkoasiainvaliokunta kiinnitti mietinnössäänkin tähän asiaan huomiota.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Kokoomus haluaa, että Suomi pidetään maailman turvallisimpana maana myös jatkossa. Viime ajat ovat edelleen osoittaneet kykymme tehdä keskeiset kansalliset turvallisuusratkaisut laajalla parlamentaarisella yhtenäisyydellä. Siinä hengessä valmistui myös ulkoasiainvaliokunnan yksimielinen mietintö, joka koski tätä valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa. On tärkeää, että pystymme tekemään näin myös jatkossa, kansakunnan yhtenäisyyttä vaalien. Kiitän valtioneuvostoa hyvästä yhteistyöstä ja hyvästä selonteosta sekä ulkoasiainvaliokuntaa hyvästä yhteistyöstä ja yksimielisestä mietinnöstä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskiewicz, olkaa hyvä.

18.02 Ben Zyskiewicz kok: Arvoisa herra puhemies! Arvoiset kansanedustajat! Mielestäni tässä keskustelussa on käytetty valtavasti hyviä puheenvuoroja ja käyty näin ollen hyvää keskustelua. Erityisesti on hienoa ja tärkeätä, että meillä on tässä salissa yksituumaisuus Ukrainan tukemisen jatkamisesta ja vahvistamisesta ja siitä, että sellainen rauha Ukrainaan, joka tehtäisiin Ukrainan päälle ja joka rohkaisisi Venäjää jatkamaan aggressiotaan muita Euroopan maita kohtaan, ei ole toivottava rauha.

Arvostan sitä, että ulkoasiainvaliokunnassa puolueet yli hallitus—oppositio-ajan saavuttivat yksituumaisuuden tästä mietinnöstä, vaikka totta kai yksityiskohdissa on erimielisyyttä puolueiden välillä ja eri kansanedustajien välillä. Lähi-idän tilanne ja Israelin ja Hamasin sota Gazassa, jonka Hamas aloitti runsas vuosi sitten, näyttää olevan aihe, joka jonkin verran jakaa mielipiteitä tässä salissa. Luulen, että kuitenkin vallitsee hyvin laaja yksituumaisuus siitä, että tässä Israelin ja Hamasin välisessä sodassa tulisi mahdollisimman pian aikaansaada tulitauko Gazaan, tulisi saada vapaaksi Hamasin panttivangit, tulisi saada humanitäärisen avun vahvempi perillepääsy ja tulisi saada alku sellaiselle prosessille, joka pitkän päälle voisi johtaa rauhaan ja kestäväan rauhaan. Erimielisyyttä näyttää sen sijaan olevan esimerkiksi Palestiinan valtion tunnustamisesta. Itse näen, että jos Suomi nyt menisi tunnustamaan, se tuntuisi palkkiolta Hamasille siitä, että se runsas vuosi sitten raa'alla terrori-iskulla israelilaisia siviilejä vastaan aloitti tämän sodan. Tunnustaminen

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

toivottavasti Suomenkin osalta tulee ajankohtaiseksi silloin, kun tunnustaminen olisi osa todellista rauhanprosessia ja edistäisi siinä tilanteessa rauhan saavuttamista.

Haluan selvyiden vuoksi vielä tässä vaiheessa Lähi-idän asiasta todeta, että henkilökohdaisesti en tietystikään hyväksy kaikkia niitä kovia otteita, joilla Israel käy sotaansa Hamasia vastaan. Samalla pitää kuitenkin sanoa se, että Israelin sota Hizbollahia vastaan ja osin myös Irania vastaan oli yksi tekijä siinä, että nyt Syyrian diktaattori on kaatunut. Kävimme keskustelun alkupuolella edustaja Honkasalon kanssa debattia tästä Palestiina—Israel-tilanteesta ja Syyrian tilanteesta. Haluan vielä tässä varsinaisessa puheenvuorossa sanoa, mikä oli pointtini. Pointtini oli se, että edustaja Honkasalo ja hänen puolueensa vasemmistoliitto ja sen nuorisjärjestö ovat olleet hyvin aktiivisia erilaisessa Israelin vastaisessa toiminnassa, Israelin tuomitsemisessa ja Israelin arvostelemisessa. Enkä sano sitä — selvyiden vuoksi sanottakoon vielä tänne saliin — ettei Israelin hallituksen politiikassa olisi arvostelemista. Itse esimerkiksi en nykyistä Israelin hallitusta kannata, vaan toivoisin, että siellä olisi vallassa hallitus, joka tekisi enemmän rauhan aikaansaamiseksi Gazaan. Mutta tästä Palestiina-aktivismista, ja nyt en puhu pelkästään edustaja Honkasalosta ja hänen puolueestaan... — Puhemies, onko seitsemän minuuttia aikaa? — ...vaan puhun laajemmin Suomessa nähtävästä...

Puhemies Jussi Halla-aho: Tässä on suosituksena viisi minuuttia.

Suositus aika, ja se toinen suositusaika on seitsemän minuuttia? Olin varautunut seitsemään minuuttiin. Pahoittelen, että ylitän parilla minuutilla suositusajan.

Eli nyt en puhu pelkästään edustaja Honkasalosta ja vasemmistoliitosta ja vasemmistonuorista vaan puhun nyt laajemmin Suomessakin ja muualla Euroopassa ja Amerikassa nähtävästä niin sanotusta Palestiina-aktivismista. Kun nyt Syyriassa verinen diktaattori on kaatunut, oman kansansa massamurhaaja on kaatunut, joka on murhannut, kiduttanut, käyttänyt jopa kemiallista asetaan omaa kansaansa vastaan, noin puoli miljoonaa kuollutta Syyriassa, kun nyt on näin tapahtunut näinä päivinä, niin ei voi olla kysymättä — ja nyt kysyn siis laajemmin tältä Palestiina-aktivismilta — missä on ollut se aktivismi Syyrian hirmuhallintoa vastaan. Missä ovat olleet ne viikoittaiset mielenosoitukset, missä ovat olleet ne kampusten valtaamiset, missä ovat olleet ne tempaukset, joista olemme saaneet oman osamme myös täällä eduskunnan lehterillä? Missä ne ovat olleet? Onko joku teistä nähnyt? Näittekö, kun menitte presidentin itsenäisyyspäivän vastaanotolle, että siellä osoitettiin mieltä Syyrian veristä diktaattoria vastaan? En minäkään nähnyt. Ja tämä oli minun pointtini. Mikä siinä on, että Israel ja länsi yleisesti ottaen on kaikkialla maailmassa Euroopassa ja Suomessa vasemmiston hampaissa, mutta kun tällainen verinen diktaattori, oman kansansa massamurhaaja, hallitsee Syyriassa, niin siitä ei ole juuri mitään sanottavaa, vaikka entinen edustaja Arhinmäki olisi jossakin blogissaan sen noteerannut?

Herra puhemies! Sanon vielä aivan lopuksi: Minulla ei ole mitään illuusioita siitä, että Syyriassa olisivat ottaneet nyt vallan sellaiset voimat, jotka haluavat tehdä demokraattisen ja ihmisoikeuksia kunnioittavan Syyrian valtion. Totta kai me sitä toivomme, mutta se on eri asia kuin se, mikä siellä nyt on todellisuus. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rasinkangas, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

18.10 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa puhemies! Valtioneuvosto on antanut eduskunnalle ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon, joka onkin tärkein selonteko tällä vaalikaudella. Selonteko käsittelee turvallisuutta laajasta näkökulmasta. On tärkeää havaita ilmiöitä ja niiden välisiä yhteyksiä, joilla on merkitystä Suomen turvallisuudelle. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkein päämäärä on turvata Suomen itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus. 107-vuotias itsenäinen Suomi on meille ja tuleville sukupolville paras ja rakas maa, jonka ovat meille taistelleet sotiemme veteraanit — heille kaikki kunnia ja kiitos.

Naapurimaamme Venäjän vihamieliset hybridi- ja sabotaasitoimet ovat ulottuneet laajasti Eurooppaan. Emme voi ajatella asuvamme ikuisesti lintukodossa. Suomen on pidettävä Puolustusvoimat puolustuskykyisenä, ja Suomen liittyminen Natoon oli tärkeä päätös. Tämäkin kertoo suomalaisten vahvasta puolustustahdosta.

Tämä hallitus on tehnyt rohkeasti oikea-aikaisia päätöksiä. Siitä yksi esimerkki on rajalaki. Tässä hetkessä ei voi kuin kuvitella, mikä tilanne Suomessa olisi ilman rajalakia. Turvallisuus on taattava myös huoltovarmuuden osalta. Huoltovarmuuden tehtävänä on turvata maamme väestön toimeentulo, maan talouselämä sekä maanpuolustuksen kannalta välttämätön ja kriittinen tuotanto ja palvelut sekä infrastruktuuri häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Arvoisa puhemies! Turvallisuusympäristön heikennyttyä myös pohjoismainen yhteistyö on ensiarvoisen tärkeää. Me olemme portti länteen. Tärkeää on kaupankäynnin ja huoltovarmuuden vuoksi myös liikenneyhteyksien parantaminen ja rakentaminen niin maanteiden, rautatieliikenteen kuin meriteidenkin osalta.

Meillä on paljon arvoja, mitä ei aina tule ajateltua, vaan niitä pidetään itsestäänselvytenä. On puhdas luonto, puhdas vesi, omavaraista ruuantuotantoa, energiantuotantoa, arvostettua teknologiaa, koulutusta ja paljon muuta. Tämän vuoksi meidän kannattaa arvostaa maatamme ja kansalaisiamme ja pitää puolustustahtomme edelleen korkeana. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

18.12 Miko Bergbom ps: Arvoisa herra puhemies! Vielä muutama sana valtiollisesta vaikuttamisesta ja valtioiden harjoittamasta propagandasta, eritoten siitä, miten Venäjä toimii. Muistatte varmaan kaikki, että Venäjä jo pitkään ennen hyökkäystä Ukrainaan maalaasi kuvaa Ukrainasta valtiona, jossa natsit ovat vallassa. Tämä oli myös yksi keskeinen toimi, millä Venäjä oikeutti hyökkäystään Ukrainaan toteuttamalla niin sanotun denatsifikation Ukrainaan, jossa Ukrainan fasistinen, rasistinen natsihallitus pitää kaataa, jotta siksäläisiä kansalaisia voidaan suojella.

Tästä vähän niin kuin aasinsiltana tähän Suomen tilanteeseen: En voi olla kiinnittämättä huomiota siihen, miten suomalainen poliittinen keskustelu on viime aikoina muuttunut. Jos katsotaan esimerkiksi sosiaalista mediaa, niin siellä ovat hyvin voimakkaasti viimeisen parin vuoden aikana eritoten — oikeastaan pitkälti siitä ajasta, kun tämä hallitus aloitti — alkaneet lisääntymään kommentit siitä, kuinka hallituspuolueiden edustajat tai jopa hallituspuolueiden kannattajat ovat milloin rasisteja, fasisteja, natseja, äärioikeistolaisia, laitaioikeistolaisia. Tätä rummutetaan jokaisella kanavalla joka päivä sosiaalisessa mediassa, ja uutiset pauhaavat siitä, kuinka äärioikeisto on joka paikassa tässäkin maassa. Ja sitten kun mennään tähän saliin ja täällä käytyyn keskusteluun, niin milloin syytetään äärioikeistolaisiksi, milloin laitaioikeistolaisiksi, hallitus on sinimusta, sinimusta, sinimusta. Ja toisaalta

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

esimerkiksi vasemmistoliiton tuore puheenjohtaja Minja Koskela sanoi viime viikon kyselytunnilla seuraavasti. ”Mitä autoritääriset johtajat tekevät ensimmäisenä päästessään valtaan? Leikkaavat taiteelta ja kulttuurilta, koska ne ovat demokraattisen yhteiskunnan perusta. Pidän surullisena ja pidän erittäin huolestuttavana sitä, että Suomen hallitus toimii juuri siten, miten autoritäärisissä maissa toimitaan.” Näin hän siis kommentoi viime viikolla.

En väitä, että tässä suoraan toimitaan Venäjän asialla, mutta valitettavasti en voi olla kiinnittämättä huomiota siihen, että tämä keskustelu on kiihtynyt hyvin voimakkaasti viime aikoina Suomessa. Jos ei itse ymmärrä sitä, niin kannattaa tajuta se, että Venäjä voi hyödyntää tämänkaltaista toimintaa ja tämänkaltaista poliittista viestintää. Näin tapahtui myös itsenäisyyspäivän jälkeen, josta Iltalehti uutisoi seuraavasti: ”Venäjän valtiollisen uutistoimisto Tassin haastattelema politiikan tutkija Aleksander Stepanov sanoo itsenäisyyspäivän tapahtumien ilmentävän Suomen ’ukrainasaatiota’. ’Antifasististen mielenosoittajien pidättäminen Helsingissä on Suomen ukrainalaistamista käytännössä.’ Stepanovin mukaan Suomen viranomaiset antavat tietoisesti äärioikeiston marssia kaduilla ja kohdistavat voimatoimet ainoastaan antifasisteihin. Stepanov väittää ilmiön todistavan myös Suomessa vallitsevasta venäläisvihasta sekä militarisaatiosta, joiden taakse julkinen mielipide on tiiviisti asettunut.” Tässä Iltalehden ansiokkaassa artikkelissa myös huomautetaan, että näin Venäjä on myös oikeuttanut hyökkäystään Ukrainaan, eli nimenomaan tällä natsiongelmallä, joka väitetysti Ukrainassa on.

Enkä voi olla kiinnittämättä huomiota siihenkään, että eritoten vasemmistoliitosta — vähän viitaten edustaja Zyskowiezin ansiokkaaseen puheenvuoroon — kritiikki on kohdistunut jatkuvasti nimenomaan ja vain ja ainoastaan Israeliin ja siihen liittyen siihen, miten Suomi harjoittaa omaa ulkopoliitiikkaansa. Kun tilauksesta sieltä on tullut jatkuvasti pyyteet sille, että Suomen pitäisi luopua asekaupasta Israelin kanssa, koska Suomi tukee kansanmurhaa näillä asekaupoilla. Herätys ja haloo: kyseessä ovat ilmatorjuntaohjukset — ilmatorjuntaohjukset, joilla puolustetaan Suomea. Niillä ei tapeta lapsia. Ne ovat ilmatorjuntaohjuksia, joilla torjutaan hyökkääjän ohjuksia. Ja en voi niin kuin... Siis ihmettelen vaan, että ensin syytetään äärioikeistoksi, somessa trollitilit ja anonyymit vasemmistotoimijat huutavat jatkuvasti, että te olette fasisteja, rasisteja ja natseja, sen jälkeen huudetaan tuolla kadulla Antifan ja muiden toimesta, että poliisi suojelee natseja. Kuinkas ollakaan kuin tilauksesta Venäjän valtionmedia kirjoittaa asiasta. Sitten sanotaan, että Suomen ei pidä harjoittaa asekauppaa, ikään kuin Suomi olisi vastuussa siitä, että maailmalla sodissa kuolee ihmisiä, mutta sitten jätetään toistuvasti rauhaan Iranin aiheuttamat ongelmat, Syyrian diktaattorin aiheuttamat ongelmat. Tämä on vain vähän kummallista: miten sattuu, että aina käy näin? Se on kummallista. Niin että kansainvälinen vasemmisto voisi välillä ottaa kohteekseen myös autoritääriset valtiot, kuten Kiinan ja Venäjän, eikä aina vain syyttää kaikesta länsimaita ja niitä, jotka pyrkivät säilyttämään rauhan ja puolustamaan omaa maatansa. — Kiitos. [Timo Furuholm pyytää vastauspuheenvuoroa]

Puhemies Jussi Halla-aho: Jatkamme puhujalistalla. — Edustaja Kaleva, olkaa hyvä.

18.17 **Atte Kaleva kok:** Arvoisa herra puhemies! Tässä edustaja Bergbomin erittäin hyvässä puheenvuorossa, aivan samoin kuin aikaisemmin pidetyssä edustaja Zyskowiezin erittäin hyvässä puheenvuorossa, tuotiin esille tätä kansainvälisen yhteisön, erityisesti YK:n, tietynlaista vinoumaa. YK:stahan on tullut Israelia tuomitsevia päätöslauselmia,

resoluutioita, kaksi kertaa enemmän kuin kaikkia muita maailman maita tuomitsevia päätöslauselmia yhteensä. [Miko Bergbom: Oho!] Voidaan ajatella, että joko juutalaiset sattuvat olemaan aivan poikkeuksellisen pahoja ja ilkeämielisiä ihmisiä ja Israelin valtio aivan poikkeuksellisen paha tai sitten kyseessä on tällainen tietynlainen vinouma, ja on kyllä perusteltua syytä olettaa, että tämä vinouma on olemassa. Kun katsoo vaikka YK:n ihmisoikeusneuvoston kokoonpanoa, niin kyllähän siitä näkee, mistä tämä vinouma johtuu. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö Israelin valtion toimia voisi ja itse asiassa pitäisikin kritisoida, aivan kuten edustaja Zyskowicz täällä sanoi. Sehän, että kritisoi Israelin hallinnon toimia, ei ole automaattisesti antisemitismia, ei tietenkään. Kyllä Israeliin pitää suhtautua niin kuin mihin tahansa muuhun maailman valtioon.

On sanottu, että Israelissa voi olla oikeastaan voimassa vain kaksi asiaa seuraavasta kolmesta israelilaisille tärkeästä seikasta. Nämä seikat ovat alue, juutalaisuus ja demokratia, mutta nämä eivät kaikki voi olla voimassa yhtä aikaa. Jos Israelin valtio käsittäisi koko tämän Israelin ja Palestiinan alueen, se ei voi silloin olla joko demokraattinen tai juutalainen. Mutta jos se käsittää vain juutalaisuuden ja demokratian, niin se ei voi käsittää koko tätä aluetta, koska on päivänselvää, että jos nämä kaikki palestiinalaiset arabit otetaan Israelin kansalaisiksi — Israelhan on demokratia, oikeusvaltio — jolloin he pystyisivät äänestämään, niin silloin saattaa käydä niin, että kun heidän määränsä lisääntyy ja juutalaisten määrä taas ei lisäännä, niin silloin juutalaisuus häviää. Näistä kolmesta seikasta, joista vain kaksi voi olla yhtä aikaa voimassa, Israel kyllä valitsee minun nähdäkseni juutalaisuuden ja demokratian. Tästä johtuu se, että tämä alue joudutaan kyseenalaistamaan. Se ei voi olla kokonaisuudessaan Israelia, vaan täytyy pystyä luomaan tällainen palestiinalainen oma valtio. Tästä kahden valtion mallista Suomen kanta, niin kuin kansainvälisen yhteisön kantakin, on hyvin selkeä: jos kaksi valtiota perustettaisiin juuri nyt ja Palestiinan valtio tunnustettaisiin, niin silloin rikottaisiin kyllä Suomen pitkää historiaa, pitkää perinnettä vastaan. Mehän ei olla tunnustettu ideologioita, ideoita vaan valtioita — valtioita, joiden Montevideon sopimuksessa 30-luvulta täytyy täyttää tietyt kriteerit, tietyt neljä kriteeriä, että voidaan puhua valtiosta. No, Palestiinan nykyinen ns. valtio ei täytä yhtäkään näistä kriteereistä. Eli sen tunnustamisen aika ei ole vielä, se on täysin päivänselvää. Me ei voida tunnustaa terroristijärjestö Hamasia. Me ei voida myöskään legitimoida Hamasia ja antaa ikään kuin palkintoa terroristijärjestöille tällaisesta järkyttävästä, brutaalista, silmittömän suunnitelmallisesta väkivallanteosta, terrori-iskusta, mitä 7.10. vuosi sitten Hamas Israeliin teki.

Se kaksi valtiota varmaan olisi se malli, mistä nyt Oslossa on puhuttu. Se ei silloin kelvannut palestiinalaisille. Sitä on itse asiassa useampaan kertaan tarjottu palestiinalaisille. Se ei ole heille kelvannut eri syistä. Mutta lähdetään siitä, että ensimmäisen tekijän Lähi-idän kestävään rauhaan pitää olla se, että Iranin epävakauttava vaikutus tuolla alueella pitää estää. Irania pitää estää epävakauttamasta tämän alueen muita maita, Libanonia, Syyriaa, Jemenissä huthien kautta sitä aluetta, ikään kuin patoamasta Saudi-Arabiaa sinne näitten šiialaisten — no, Syyriassa Assad oli alaviitti, mutta hänet laskettiin šiialaiseksi, koska se sopi Iranille — kapinallisryhmittymien kautta. Tämä varmasti ei onnistu ennen kuin Iranin islamistinen regiimi on syösty vallasta. Sitä ei kansainvälinen yhteisö voi tehdä, sitä ei voi ulkopuolelta tehdä, se pitää tulla iranilaisista itsestään. Kyllähän siellä on näitä oppositiovoimia, mutta ne eivät valitettavasti ole olleet kovin uskottavia, ainakaan minun silmiini. Ja se regiimin vaihtuminen ei tarkoita sitä, että joku yksittäinen toimija, presidentti tai kuka hyvänsä, sieltä vaihdetaan, vaan sen koko regiimin pitää vaihtua.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

Iranin epävakauttavan vaikutuksen pitää loppua, tai se on pakko lopettaa. Tämä on ensimmäinen premissi. Sitten toinen, mitä tarvitaan, on se, että pitää ymmärtää se, että juutalaisilla on oikeus omaan valtioon, myös palestiinalaisilla on oikeus omaan valtioon. Juutalaisilla on oikeus elää turvassa omassa valtiossaan, aivan samoin kuin palestiinalaisilla on oikeus elää turvassa omassa valtiossaan. Niin kauan kuin on olemassa toimijoita tällä alueella, lähinnä siellä palestiinalaisten puolella, jotka kiistävät juutalaisten oikeuden, jopa olemassaolon... ”From the river to the sea”, tätä iskulausettahan siellä huudetaan ja meilläkin näissä Palestiina-mielenosoituksissa. Se on yksiselitteisesti antisemitistinen iskulause, jolla pyritään estämään juutalaisten oikeus omaan valtioon, turvallisuuteen ja jopa omaan olemassaoloon. Kun kysytään, missä ne natsit ovat, niin voin kyllä sanoa, mistä ne löytyvät. No, tämä on sellainen, minkä täytyy siis muuttua, tämän ideologian siellä Palestiinassa. Suomikin on ollut valitettavasti välillisesti rahoittamassa UNRWA:n kautta erittäin antisemitististä materiaalia, jota Palestiinassa Gazan alueella kouluissa on opetettu. Me emme ole olleet siitä tietoisia, ja sitten kun ollaan tiedetty siitä, niin tämä on korjattu, mutta tämä on sellainen epäkohta, mitä ei saa jatkaa. Palestiinalaisten pitää opetella rakastamaan omia lapsiaan enemmän kuin he vihaavat juutalaisia, niin kuin Golda Meir sanoi aikanaan. — Anteeksi, oliko tämä seitsemän minuuttia täällä vai?

Puhemies Jussi Halla-aho: Viisi minuuttia.

Viisi minuuttia. — No, otan seuraavan puheenvuoron ja tulen jatkamaan, jos se sopii puhemiehelle. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Se sopii mainiosti. Kiitoksia. — Edustaja Jäntti, olkaa hyvä.

18.23 Aleksi Jäntti kok: Arvoisa herra puhemies! Muutama sana Ottawan sopimuksesta ja miinakiellosta.

Aikanaan kun päätös tehtiin, se perustui kyllä hyvin pitkälle tämmöisten ruusunpunaisien lasien läpi tulevaisuuteen katsomiseen, ja voi sanoa, että ei ainakaan tarkkanäköiseen ymmärrykseen siitä, minkälainen valtio meillä on tuossa naapurina. Ilman jälkiviisauttaakin voinee todeta, että päätös silloin aikanaan oli typerä. Tietysti ongelma on se, että se on tehty ja myöskin Suomessa ratifioitu. Toki Suomella on onneksi suvereniteetti ja Suomi voi irtautua sopimuksesta, mikäli niin parhaaksi katsoo.

Kun tätä miinakeskustelua on käyty, niin on ollut kiinnostavaa huomata se, kuinka erilaisia käsityksiä ihan tavallisilla ja, voi sanoa, jopa sivistyneillä ihmisillä on ollut siitä, mitä ne jalkaväkimiinat tarkoittavat. Ehkä erikoisin kysymys kuului, että kuinka leveä se miinoitettu alue Suomen rajalla oli. Eli ajateltiin, että siellä on jo ikään kuin valmiiksi levitetynä niitä miinoja tuonne maaperään. Käytännössähän niitä käytettäisiin ainoastaan rajoitetusti tietyissä murrosteissa, miinoitteissa, ehkä panssarimiinojen ansoittamiseen ja niin edelleen.

Minusta hyvä huomio, mitä voi pitää nyrkkisääntönä oikeastaan kaikessa sodankäynnissä, on se, mitä aikanaan Maanpuolustuskorkeakoulussa pioneeriopettaja sanoi meille, kun opeteltiin suluteselosteiden tekemistä. Suluteseloste tarkoittaa siis sitä, että siihen kirjaetaan tarkasti koordinaatteihin sitoen, minkälaisia miinoja ja miten on tietylle alueelle, tarkkaan rajatulle alueelle, sijoitettu. Hän sanoi, että nämä suluteselosteet on syytä tehdä huolella siitä syystä, että riippumatta siitä, voitetaanko me vai hävitäänkö me sota, on varmaa,

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

että me raivaamme, ja silloin on hyvä tietää, miten ne on tehty, jolloin vältetään henkilövahingoilta.

Nyt tämä keskustelu on käynnistynyt, ja kansalaisaloite ilmeisesti tänään on saanut riittävän määrän allekirjoituksia, niin että Ottawan sopimuksesta irtautuminen tulee joka tapauksessa eduskunnan käsittelyyn. Mutta itse en vielä hirttäytyisi tällaisiin julistuksiin, että siitä irtaudutaan. Nimittäin vaikka se siihen aikaan, kun niitä oli, oli edullinen värkki, niin jos nyt ruvetaan ajamaan ylös tuotantolinjoja sitä varten, että tehdään esimerkiksi se miljoona miinaa, mitä aikanaan oli, se saattaa olla kohtuullisen kallista. Kuinka monta vuotta tuommoista porapatruunaa sitten voidaan valmistaa, ja onko se aidosti bisnes? Jos on, niin veikkaan, että hinta on kohtuullisen iso. Toisaalta niitä maita, jotka miinoja valmistavat, ovat semmoiset kuin Venäjä, Pakistan ja Myanmar, ja on vaikea uskoa, että heidän kanssaan ruvetaan kauppaa käymään.

Lyhyesti vielä se, että muun muassa näistä syistä on erittäin perusteltua, että tehdään selvitys, ja itse katson niin, että Puolustusvoimilla on keskeinen rooli, kun sitten tehdään johtopäätökset siitä, irtaudutaanko ja miltä osin tuosta Ottawan sopimuksesta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

18.26 Sara Seppänen ps: Arvoisa herra puhemies! Sanontahan kuuluu, että taistelut voitetaan aseina mutta sodat voitetaan taloudella, ja sen vuoksi on erittäin tärkeää, että tämä meidän nykyinen hallitus jatkaa tätä päämäärätietoista työtään näiden meidän rakenteiden uudistamiseksi. Toivottavasti tulevina vuosina näemme sen, että Suomen talous ja kilpailukyky vahvistuvat.

No, me emme ole enää yksin, ja vaikka on tärkeää, että huolehdimme yleisestä asevelvollisuudesta ja varautumisesta, on meillä nyt liittolaisia Naton jäsenyyden kautta ja olemme sopineet kahdenvälisen yhteistyösopimuksen Yhdysvaltojen kanssa.

Yhdysvallat on Suomen keskeinen liittolainen ja strateginen kumppani, ja Suomen turvallisuuspoliittinen intressi suhteessa Yhdysvaltoihin on vahvempi kuin koskaan aikaisemmin. On välttämätöntä, että Suomi pystyy viestimään selkeästi ja vaikuttavasti, miksi Pohjois-Euroopan turvallisuuteen panostaminen on myös Yhdysvaltojen edun mukaista. Tämä edellyttää taitavaa ja määrätietoista toimintaa Yhdysvaltojen päätöksentekojärjestelmän kaikilla tasoilla sekä vahvaa pohjoismaista koordinaatiota.

Suomen tulee aktiivisesti ja tehokkaasti varmistaa, että omat turvallisuuspoliittiset tavoitteemme eivät vain päädy Yhdysvaltojen päättäjien tietoon vaan myös muuttuvat konkreettisiksi toimiksi, jotka vahvistavat Suomen ja Pohjois-Euroopan turvallisuutta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

18.28 Mauri Peltokangas ps: Kiitos, arvoisa puhemies! On ollut erittäin hienoa seurata keskustelua ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta. On kiinnitetty huomiota muuttuneeseen kokonaiskuvaan. Oikeastaan voisi sanoa, että monipuolinen uhkakuvaa on sellainen sana, mitä tänä päivänä voitaisiin käyttää.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikan selkeä nivoutuminen sisäisen turvallisuuden politiikkaan on myöskin nähtävissä. Siis kokonaisuushan on tänä päivänä täysin käsi kädessä, koska totuushan on se, että hybridivaikuttamisen monet syvät lonkerot vaikuttavat aina siellä, missä Raja ja poliisi valvovat. On sama mikä vaikuttaminen, niin sisäisen turvallisuuden vi-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

ranomaiset ovat siellä ensivasteen antamassa, ja tästä syystä nimenomaan ollaan ikään kuin rinta rinnan.

On ollut hienoa myöskin huomata eduskunnan työskentelyssä se huomio, mikä nimenomaan ulko- ja turvallisuuspolitiikan ja sisäisen turvallisuuden politiikan yhteistyön osalta on ollut ihan silmiin pantavaa, eli oikeastaan päivittäin keskustellaan näistä asioista aika pitkälti samassa linjassa.

Kiinnittäisin huomiota sellaiseen asiaan, joka voisi olla kenties hyvä nostaa jossain kohtaa keskusteluun, eli nimenomaan näiden kustannusten jakamiseen. Jos me ajatellaan sitä sisäisen turvallisuuden puolta, esimerkiksi suoraan rajaturvallisuutta, rajan kustannuksia, ainakin määrättyjä kustannuksia, kenties infraa, tulevia valvonta-aitoja, ylipäätään sitä kokonaisuutta, mikä sinne rajalle tullaan rakentamaan, niin saattaisi olla jossain vaiheessa hyvä keskustella, olisiko kenties tulevaisuudessa hyvä pohtia sitä vaihtoehtoa, olisivatko nämä myöskin yksi osa puolustusmäärärahoihin kuuluvaa osuutta, koska monta kertaa, kun ajatellaan tällaisia asioita, mitkä rajaturvallisuuden osaltakin ovat sisäisen turvallisuuden tärkeimpiä asioita, tämä rahoituspuoli tulee siellä, totta kai, mieleen. Tällä hetkellä, kun me puhutaan esimerkiksi Naton kahdesta prosentista ja siitä kontra sinne kolmeen prosenttiin, niin missä kohdassa se sitten näkyy eniten: mennäänkö me sinne raakaan rautaan, vai kiinnittämekö me kenties huomiota siihen valvonnan laatuun ja mahdollisuuksiin?

No, tästä puhuisin vaikka kuinka paljon, mutta sanon muutaman sanan myöskin jalkaväkimiinoista, koska ne ovat myöskin puhututtaneet, ja se on erinomaista. Itse olen sitä koulukuntaa, että olen ollut aina sitä mieltä, että Suomen ei olisi koskaan pitänyt liittyä Otawan sopimukseen vaan lähteä itsenäisesti päättämään omista puolustusmekanismeistaan ylipäätään. Pidän erittäin hyvänä sitä, että tämä asia on otettu keskusteluun. Täällä on ollut hyviä puheenvuoroja siitä, miten tätä tulisi nyt sitten käsitellä, mutta oma mielipiteeni on se, että itsenäinen maa ja itsenäiset toimenpiteet. Sillä tavoin kaikki tällaiset Suomen puolustukselle vahingolliset sopimukset tulisi täällä tässä maailmantilanteessa jättää taakse. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pauli Kiuru, olkaa hyvä.

18.31 Pauli Kiuru kok: Arvoisa puhemies! Kun puhumme ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta, niin emme voi olla sivuuttamatta tilannetta Ukrainassa, joka säteilee Suomeen, Eurooppaan ja koko maailmaan. Kun mietimme asiaa eteenpäin, niin jossain vaiheessa aika on kypsä rauhalle.

Vuonna 94 tehtiin Budapestin sopimus, jossa sovittiin siitä, että Ukrainasta siirretään ydinaseet pois ja että Ukrainan rajat taataan vastineeksi näistä ydinaseista luopumiselle, ja yksi sopijapuoli oli Venäjä. No, nyt tiedämme, että tämä sopimus ei ole pitänyt, ja se osaltaan varmasti vaikeuttaa rauhan löytämistä tässä tilanteessa. Kun luottamusta ei ole, luottamus on petetty, niin sen rakentaminen on äärimmäisen vaikeaa.

Rauhan saavuttaminen on monimutkainen ja haastava prosessi. Se edellyttää yhteistyötä ja kompromisseja. Luettelen joitakin tärkeimpiä askelmerkkejä kohti rauhaa, joita uskon olevan edessä.

Ensinnäkin tarvitaan sotatoimien lopettamista ja tulitaukoa. Tietysti sotatoimet loppuvat, jos Venäjä vetää joukkonsa pois ja vastaavasti tietysti Ukraina Kurskin alueelta. Tulitauko on sen jälkeen, sotatoimien lopettamisen jälkeen, välttämätön ensimmäinen askel. Mukaan tarvitaan toki YK, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö Etj, varmasti tar-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

vitaan päätöksiä Naton elimissä ja tietysti EU:ssa. Diplomaattiset neuvottelut eivät ole helppoja. Niitä on käytävä Venäjän ja Ukrainan välillä, ja on tärkeää, että neuvotteluja ei käydä Ukrainan yli ja ohi, ei myöskään Euroopan yli ja ohi. Niitä, jotka ovat äärimmäisen kiinnostuneita tulevasta rauhasta, on tietysti Nato-maiden lisäksi Nato järjestönä, EU, Kiina, Turkki, rajanaapurit ja näin poispäin.

Ratkaistavia kysymyksiä on pitkä lista: Krimin alueen status, Itä-Ukrainan tilanne, Venäjän vetäytyminen tunnustetuille rajoille ja tietysti nämä turvallisuustakuut. On ratkaistava humanitaarinen apu. Sitä tarvitaan aivan valtavasti. Infrastruktuuri on tuhottu, sähköverkoja on rikki, vesi ei kulje, logistiset yhteydet eivät toimi, jälleenrakennuksen mittasuhteet ovat valtavia. Tässä on myös Suomelle erinomainen mahdollisuus. Kun jälleenrakentamisen aika tulee, niin meillä on paljon osaamista. Tiedän, että valtioneuvosto on ollut aktiivinen sen asian suhteen, minkälaisia askelmerkkejä olemme valmiita ottamaan, kun aika on oikea.

On tärkeää, että Venäjän ja lännen suhteita pystytään parantamaan tulevan mahdollisen rauhanprosessin yhteydessä, koska tässä on kysymys laajemmasta Venäjän ja lännen välisestä jännityksestä. Vaihtuuko valta Venäjällä, ja koska se vaihtuu? No, tietysti on vääjäämätön tosiasia, että kukaan ei elä loputtomiin, mutta sitä emme tietenkään tiedä, minkälainen tilanne on Putinin jälkeen, kun sellainen tilanne on edessä.

Rauhaan liittyy myös sotarikoksien käsittely. Ihmisoikeusrikkomukset ovat mittaamattoman pitkiä. Ne on tutkittava, ja syylliset on saatava vastuuseen samalla tavalla kuin Nürnbergissä toisen maailmansodan jälkeen. Kansainvälisen tuomioistuimen apua tarvitaan.

Rauha ei ole aivan lähinäköpiirissä nähtävillä, mutta sen aika tulee. Näitä hahmotelmia on syytä ja on pakko tehdä.

No, nyt loppuu aika, mutta jatkan mahdollisesti seuraavassa puheenvuorossa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kinnari, olkaa hyvä.

18.37 Teemu Kinnari kok: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka elää murroksen aikaa, kuten tänään on kuultu. Meitä ympäröivän maailman tilanne on muuttunut entistä epävarmemmaksi ja ennakoimattommaksi kuin vuosikymmeniin. Venäjän bruttaali hyökkäyssota Ukrainassa on rikkonut Euroopan turvallisuuden peruspilarit ja osoittanut, kuinka tärkeää on ylläpitää uskottavaa puolustuskykyä ja vahvaa kansainvälistä yhteistyötä. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteet ovat kuitenkin pysyneet samoina: kansallinen itsenäisyys, kansalaisten turvallisuus ja vakauden edistäminen niin omassa ympäristössä kuin globaalisti. Nämä tavoitteet vaativat nyt entistä määrätietoisempia toimia.

Arvoisa puhemies! Suomen liittyminen Natoon on ollut historiamme merkittävimpiä turvallisuuspoliittisia päätöksiä. Liittoutuminen on tuonut meille paitsi turvatakuut myös uuden roolin osana läntistä puolustusliittoa. On selvää, että Nato-jäsenyyden myötä olemme turvatummassa asemassa kuin koskaan aiemmin mutta samalla vastuumme kasvaa. Meidän on huolehdittava siitä, että Suomi on aktiivinen ja luotettava liittolainen. Tämä tarkoittaa paitsi panostuksia oman puolustukseen myös osallistumista yhteisiin harjoituksiin ja operaatioihin. Nato-jäsenyys ei kuitenkaan muuta sitä tosiasiaa, että uskottava kansallinen puolustus on edelleen perusta turvallisuudellemme. Yleinen asevelvollisuus ja maanpuolustustahto on se kivijalka, jonka varaan Suomen vahvuuksia jatkossakin rakennetaan, ja niitä on myös vaalittava.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

Naton rinnalla Euroopan unioni on Suomelle keskeinen turvallisuusyhteisö. EU:n kyky vastata hybridisodankäyntiin, kyberuhkiin ja taloudelliseen painostukseen on yhä tärkeämpi osa Euroopan turvallisuusjärjestelmää. Suomalainen kokonaisturvallisuuden malli on esimerkillistä, ja tästä muut Euroopan maat voivat ottaa mallia. Samalla on muistettava, että ulko- ja turvallisuuspolitiikka ei ole vain sotilaallista varautumista. Kansainvälinen yhteistyö esimerkiksi ruokaturvan vahvistamiseksi ja köyhyyden vähentämiseksi on keskeistä vakauden ylläpitämistä globaalisti. Suomen on oltava rakentava toimija myös näillä areenoilla.

Venäjän hyökkäyssota on osoittanut, kuinka keskeinen osa turvallisuuspolitiikkaa on energiaomavaraisuus ja huoltovarmuus. Suomen on jatkettava määrätietoisesti riippuvuuden vähentämistä fossiilisista polttoaineista ja panostettava kotimaisiin ja uusiutuviin energialähteisiin ja täten energiaomavaraisuuteen. Samalla huoltovarmuuden edelleenkehittäminen on tärkeämpää kuin koskaan. Meidän on varmistettava, että kriittiset toimitusketjut, kyberturvallisuus ja infrastruktuuri kestävät mahdollisia häiriöitä, ja keskeinen osa huoltovarmuutta on luonnollisesti kotimainen ruuantuotanto ja ruokaturva.

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan perusta on vahva, yhtenäinen yhteiskunta. Hybriduhat, kyberhyökkäykset ja informaatiovaikuttaminen pyrkivät murentamaan tätä yhtenäisyyttä. Meidän on torjuttava nämä uhat vahvistamalla kansalaisten kriisinkestävyyyttä ja varmistettava laadukas tiedonvälitys. Samalla on tärkeää vaalia kansallista yhtenäisyyttä. Turvallisuuspolitiikan tulee perustua yhteisymmärrykseen ja pitkäjänteisyyteen, ei poliittiseen polarisaatioon. Yhteistyö yli puoluerajojen on tärkeää, kun kyse on Suomen tulevaisuudesta.

Arvoisa puhemies! Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa määrittää nyt historiallinen ajanjakso, jossa vanhat oletukset eivät enää päde. Uudet haasteet vaativat rohkeutta, päättäväisyyttä ja ennen kaikkea yhteistyötä niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Suomi on pieni maa, mutta meillä on vahva osaaminen, selkeä arvopohja ja kansainvälinen verkosto, joiden avulla voimme kohdata nämä haasteet. Pidetään huolta siitä, että maamme pysyy turvallisena, vakaana ja vahvana osana kansainvälistä yhteisöä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

18.42 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! On todella hieno ja arvokas asia, että ulkoasiainvaliokunta on tehnyt yksimielisen mietinnön tästä valtioneuvoston selonteosta koskien Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Kiitos valiokunnalle hyvästä työstä.

Arvoisa puhemies! Näin itsenäisyyspäivän läheisyydessä haluaisin muutamalla sanalla käsitellä myös tätä Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan pitkää linjaa. Kun eduskunta hyväksyi itsenäisyysjulistuksen 107 vuotta sitten, ei monikaan tuolloin uskaltanut uskoa asiaa todeksi. Pari päivää aiemmin senaatin antama julistus oli painettu lehtiinkin vain pienenä uutisena muiden tuolloin merkittävämmäksi koettujen maailman tapahtumien keskellä. Tuolloinhan maailma ympärillä paloi maailmansodan liekeissä. Moni aivan ymmärrettävästi epäili niin täällä meillä Suomessa kuin maailmalla, voisiko pieni kansakunta todella saada tunnustuksen itsenäisyydelleen. Mutta tässä me nyt olemme yli sata vuotta myöhemmin vahvana, yhtenäisenä kansakuntana ja itsenäisenä valtiona, valtiona, jota arvioidaan lähes mittarilla kuin mittarilla yhdeksi maailman parhaista. Viime perjantaina, itsenäisyyspäivänä, juhlimme sitä ihmettä, joka tämän on mahdollistanut: suomalaisten yhtenäisyys, yhtenäisyys, joka syntyi Neuvostoliiton hyökkäyksen järkyttäessä kansakuntaa, yhtenäi-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

syys, joka karaistiin pitkien sotavuosien aikana, yhtenäisyys, joka mahdollisti jälleenrakennuksen ja pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan luomisen, yhtenäisyys, joka kantaa kansakuntaa vaikeuksien yli nyt ja tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Meille tämän päivän suomalaisille on vaikeaa käsittää sitä uhrin suuruutta, jonka veteraanisukupolvi antoi sen puolesta, että saamme tänään elää vapaassa, itsenäisessä isänmaassa. Sodissa moni menetti lapsensa, moni veljensä, puolisonsa tai isänsä, Lapin ihmiset kotinsa ja karjalaiset sekä Sallan ja Petsamon väki kotiseutunsa. Meidän tulee edelleen ja aina kiittää veteraanisukupolvea siitä uhrista, jonka he olivat valmiit antamaan, kiittää siitä työstä, jonka he olivat valmiit tekemään. Sen ansiosta uudet kodit saatiin rakentaa itsenäisessä isänmaassa. Sen ansiosta siniristilippu tänäkin päivänä liehuu.

Arvoisa puhemies! Vaikka olemme nyt yksituumaisella päätöksellä Nato-maa jo toista vuotta, on muistettava, että vastuu Suomen puolustuksesta on lopulta jatkossakin meillä suomalaisilla. Nato-jäsenyys ei ole pienimmässäkään määrin syy maanpuolustuksesta tinkimiselle, päinvastoin. Ja Suomi toivottavasti omalla esimerkillään kannustaa myös liittolaisiamme lisäämään panostuksia yhteisen turvallisuuden vahvistamiseen. Itsenäisyyspäivä ei ole vain ulkoisten uhkien poistamista vaan aivan erityisesti sisäisen yhtenäisyyden vaalimista. Meidän on jatkossakin huolehdittava yhteiskuntaa rakentaessamme, että jokainen suomalainen kokee isänmaansa puolustamisen arvoiseksi. Niin kuin marsalkka Mannerheim viisaasti sanoi: eripura omissa joukoissa iskee pahemmin kuin vihollisen miekka. Siksi kansallisen yhtenäisyyden vaaliminen on ensiarvoisen tärkeää. Tuota kansallista yhtenäisyyttä rakentaa vahva luottamus suomalaisessa yhteiskunnassa: luottamus toisiimme ja luottamus yhteiskunnan instituutioihin.

Arvoisa puhemies! Huomaan, että viisi minuuttia kuluu nopeasti, kun on painavaa sanottavaa. Ehkäpä palaan näihin instituutioihin ja tähän luottamukseen tulevilla puheenvuoroissa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

18.47 Miko Bergbom ps: Arvoisa herra puhemies! Haluan itsekkin ottaa vielä kantaa tähän Ottawan sopimukseen, mistä on nytten viimeiset viikot käyty laajaa keskustelua Suomessa eri tahojen käynnistämänä, ja hyvä niin.

Suomihan on tosiaan liittynyt Ottawan sopimukseen aiemmin eduskunnan päätöksellä, ja sanalla sanoen sitä päätöstä voidaan tietysti pitää virhearviona, mutta ehkä siihen ei sinänsä kannata käyttää liikaa aikaa, koska jossittelu ja menneiden muistelu eivät tässä tapauksessa lisää Suomen turvallisuutta — sen sijaan ehkä se, mitä seuraavaksi tehdään.

Ottawan sopimuksellahan — Suomi on sen ratifioinut — on siis estetty, että Suomi voisi käyttää jalkaväkimiinoja, ja tämä on tietysti valitettavaa, koska osaltaan se tietenkin heikentää meidän turvallisuutta, koska jalkaväkimiinoilla voidaan suojata esimerkiksi muita miinoitteita. Tietysti Puolustusvoimille on hankittu korvaavia ratkaisuja ja näin poispäin, mutta eihän siitä päästä yli eikä ympäri, että jalkaväkimiinat yhä edelleen on hyvin käyttökelpoinen ase.

Mitä tulee siihen, että kun Suomi aikoinaan liittyi jalkaväkimiinat kieltävään Ottawan sopimukseen, niin sitähän perusteltiin nimenomaan sillä, että maailmalla on sattunut näitä tapauksia, missä siviilit ovat näihin jalkaväkimiinoihin astuneet päälle, ja se on tietenkin valitettavaa, mutta se ei nähdäkseni ole vielä mikään perustelu sille, että Suomen kaltaisen sivistyneen valtion pitää liittyä sopimukseen, koska meillä jalkaväkimiinoja, jos niitä käy-

tetään, käytettäisiin vastuullisesti. Ensinnäkin Suomessa armeijassa tehdään miinakarttoja eli tiedetään, missä ne miinat sijaitsevat, ja silloin, kun niille ei enää tarvetta ole, ne sieltä poistetaan. Jalkaväkimiinat Suomen käytössä on tarkoitettu ainoastaan ja vain Suomen puolustamiseen ulkoisilta uhilta eli toisilta valtioilta ja niiden armeijoilta. Eli niitä ei ole tarkoitettu siviilejä varten, eivätkä siviilit sinne luonnollisesti myöskään silloin mene, kun joitain miinakenttiä tehdään.

No, nyt sitten käydään keskustelua, että pitäisikö irtaantua. Lähden siitä, että sellainen voisi olla ihan hyvä ratkaisu, ja toisaalta toivon, että siinä saavutettaisiin myös mahdollisimman laaja konsensus läpi eduskunnan, vähän kuten rajan poikkeuslaissa, että tämä käsitys jaettaisiin läpi tämän eduskunnan, koska olisi aika tärkeätä, että jos tämmöiseen päätökseen päädytään, niin se kestäisi myös sitten aikaa yli hallituskausien riippumatta siitä, johtavatko maata sosiaalidemokraatit tai perussuomalaiset tai kokoomus, kuka kulloinkin. Se olisi äärimmäisen tärkeätä. Ja en näkisi pahitteeksi, jos siihen saataisiin myös kansainvälisesti muita maita mukaan. Jos katsotaan esimerkiksi näitä itäisen Euroopan valtioita, mitä tulee Puolaan, joka käsittääkseni myös kuuluu Ottawan sopimukseen, niin ei olisi olenkaan huono juttu, jos siihen saataisiin myös meidän kansainvälisiä kumppaneita mukaan. Tätäkin voidaan harkita.

Lopuksi haluan vielä mainita näistä nykyisistä jalkaväkimiinoista, että käsittääkseni julkisten lähteiden mukaan niissä jalkaväkimiinoissa, joita Yhdysvallat on luovuttanut Ukrainaan, on nykyään patterit, eli niitten toiminta-aikaa on rajattu, eli niistä ei sitenkään ole haittaa siviileille enää, mikäli sota päättyisi ja niitä sinne luontoon jäisi. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaleva, olkaa hyvä.

18.50 **Atte Kaleva kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Jatkan tässä puheenvuorossa sitä puheenvuoroa, joka tuossa aiemmin keskeytyi ajanpuutteen vuoksi. Siinähan puhuin tästä kestävästä ratkaisusta Lähi-idän kysymykseen ja puhuin siitä, miten Iranin epävakauttava vaikutus pitää estää, sen pitää loppua. Se on kerta kaikkiaan ensimmäinen, minkä pitää tapahtua. Sitten on myös se, että pitää tunnistaa se, että sekä israelilaisilla että palestiinalaisilla, siis juutalaisilla ja arabeilla, pitää olla oikeus olemassaoloon, omaan valtioon, turvallisuuteen tuolla alueella, tämä on selvä. Puhuin myös siitä, miten Golda Meir aikanaan totesi, että palestiinalaisten pitää oppia rakastamaan omia lapsiaan enemmän kuin he vihaavat juutalaisia. Tämä on juuri sitä, että pitää olla oikeus siihen olemassaoloon. Ja se kahden valtion malli lopulta kuitenkin on se — ehkei sellaisena kuin se nyt yleisesti käsitetään — miten tässä pitää eteenpäin mennä, koska Israelilla ei ole mahdollisuutta ottaa näitä kaikkia Palestiinan arabeja sinne äänestämään demokraattisesti ja he eivät luovu demokratiasta eivätkä juutalaisuudesta vaan mieluummin alueista.

No, minkälainen tämä kahden valtion malli sitten olisi? Tarkastellaan sitä ensiksi palestiinalaisten puolelta. Tällä hetkellähan palestiinalaishallinnon vaalit, jotka 2006 järjestettiin, olivat kaikkien tarkkailijoiden mukaan aivan avoimet, demokraattiset, rehelliset, aivan riittävässä määrin. Eli siellä kyllä se palestiinalaisten kansan tahto saatiin selville, ja se tahto oli se, että Gazassa valtaa ryhtyy pitämään Hamas, terroristijärjestö Hamas. Eli palestiinalaiset itse äänestivät Hamasin valtaan. Länsirannalla sen sijaan valtaan äänestettiin Fatah. No, on päivänselvää, että sen toisen osapuolen, palestiinalaisosapuolen, malli valtiosta ei voi perustua terroristijärjestön valtaan, se on selvää. Eli Hamas pitää eliminoida, Hamasin toiminnan pitää loppua. Mutta ei se voi perustua myöskään Fatahin valtaan, joka

on hyvin epäsuosittu. Sitä syytetään korruptiosta, aika hyvin perustein. Sitä paitsi Fatah, siis se palestiinalaishallinto, ei nauti tällä hetkellä kansansuosiota, eikä tämä uusi valtio voi perustua sellaiselle hallinnolle, joka ei nauti avoimesti, demokraattisesti vaaleissa mitattua kansansuosiota. Hamasin valtaantulon jälkeen Gazassa muuten ei tietenkään vaaleja ole järjestetty — sehän kuuluu myös tähän asiaan. No, millä tavalla voitaisiin sitten järjestää nämä vaalit? Jos tällä hetkellä siellä Gazassa vaaleja nyt ylipäätään pystyttäisiin järjestämään — tilannehan on siellä hyvin järkyttävä, hirvittävä, siis inhimillinen kärsimys on kovaa — niin saataisi hyvin olla, että jopa Gazassa mutta myös Länsirannalla valittaisiin Hamas. Eli jollakin tavalla täytyisi luoda tällainen väliaikainen hallinto, joka voisi ottaa sen alueen hallitakseen, siten että voitaisiin luoda kehitystä, jossa kansalaisjärjestöjä, vapaata mediaa, demokratiakasvatusta, koulujen kasvatusta uudistettaisiin ja sitä juutalaisvihan määrää laskettaisiin, antisemitismimateriaalin määrää laskettaisiin siellä kouluissa, niin että jatkossa olisi edellytykset siihen, että tällainen kahden valtion malli voisi ylipäätään tulla toteen.

No, tässä täytyy ottaa huomioon se, että niin sanotun arabikadun — kun me puhutaan arabikadusta, niin me tarkoitetaan arabimaissa olevan kansan syvien rivien mielipiteitä — tunnelma on voimakkaasti Palestiinan puolella Israelia vastaan. Se johtuu osittain tästä pitkäaikaisesta propagandasta, jolle heidät on altistettu. Tämähän on nyt muutoksessa. Esimerkiksi Arabiemiraateissa on poistettu antisemitistinen materiaali kouluista. Että kyllä siellä halua on Abraham Accordsin kautta tällaiseen kestävään suhteiden normalisointiin Israelin kanssa. Pitäisikin olla niin, että tulevan, perustettavan palestiinalaisvaltion väliaikaisen hallinnon ottaisi hoitaakseen arabimaista koottu sopiva ryhmä, jossa voisi olla esimerkiksi juuri tämä mainittu Yhdistyneet arabiemiraatit, Saudi-Arabia, ehkä Marokko, ehkä muita maita. Silloin se olisi arabikadulle hyväksyttävissä. Aivan ensimmäinen edellytys sille, että nämä maat tulevat sinne Gazaan hallitsemaan, on se, että Hamas saadaan pois pelikentältä. He eivät halua luoda tilannetta, jossa olisi arabi vastaan arabi -taisteluita Gazassa. Sitä ei arabikatu kestäisi, sitä nämä hallinnot eivät kestäisi. Mutta tämä on sellainen keino, millä saataisiin ikään kuin se tilanne normalisoitua.

Silloin Osllossahan palestiinalaisille tarjottiin, että he saisivat lähes koko sen alueen, Länsirannan ja Gazan yhdessä, hallintaansa, paitsi neljä prosenttia siitä, mutta tämänkin neljä prosenttia palestiinalaiset olisivat saaneet valita, sen, mistä päin Israelia he saavat tämän alueen itselleen. He olisivat saaneet itse valita sen: otamme tuolta tämän neljän prosentin kokoisen alueen. Se ei kelvannut palestiinalaisille, palestiinalaiset hylkäsivät tämän Oslon sopimuksen. Ja tähän täytyy tulla muutos, eli toivottavasti tilanne nyt on muuttunut niin, että myös palestiinalaisten keskuudessa löytyy aitoa halua siihen, että luodaan toimiva valtio. Olkoon se sitten niin, että se olisi tällainen kansainvälinen arabimaista koostuva koalitio, joka sen transiiohallituksen ottaisi ja loisi nämä demokratiaan tarvittavat yhteiskunnalliset instituutiot siten, että se Palestiinan valtio voisi jatkossa toimia niin, että se on suvereeni alueellaan, hallinnoi sitä, vastaa kansainvälisistä sopimuksista ja pystyy toimimaan yhteistyössä, rauhassa Israelin kanssa. — Näköjään aika meni tässä umpeen. Jatkan seuraavassa puheenvuorossa siitä, mitä tämä kahden valtion malli tarkoittaisi Israelin näkökulmasta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kumpula-Natri, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

18.56 Miapetra Kumpula-Natri sd: Arvoisa puhemies! Turvallisuusympäristömme on oleellisesti muuttunut siitä, kun olemme viimeksi käsitelleet valtioneuvoston selonteon ja Suomi on liittynyt Naton jäseneksi. Suomen lähialueilla Venäjän poliittinen muutos ja aktivoituminen muun muassa hyökkäyksellä Ukrainaankin sekä lisääntynyt kyber- ja hypervaikeuttaminen meillä sekä Itämeren muuttuminen kovin vilkkaaksi, eikä vain positiivisessa mielessä, vaativat myös meidän ulko- ja turvallisuuspoliittisen tehokkuuden ja toimintakyvyn takaamista tässä uudessa ajassa.

Suomen itsenäisyyttä ja alueellista koskemattomuutta vahvistaa liittoutuminen Natoon puolitoista vuotta sitten ja myös se, että EU-jäsenyys täyttää vuodenvaihteessa 30 vuotta. Ulko- ja turvallisuuspolitiikka ja turbulenssimpi maailmanpolitiikka vaativat meiltä laajaa katsantoa ulko- ja turvallisuuspolitiikan pariin. Hyvä ja monipuolinen ulkoasiainvaliokunnan yksimielinen mietintö on hyvä pohja, mutta se vaatii oikeastaan jokaisen valiokunnan työskentelyä, kun rakennamme laajaa turvallisuuspoliittista Suomea. Kyky toimia esimerkiksi saumattomasti EU-asioissa turvallisuuden vahvistamiseksi on tosi oleellista nyt, kun EU syventää myös turvallisuuspoliittista valmistautumistaan muun muassa puolustusteollisuuden vahvistamisen ja strategisen autonomian vahvistamisen sekä myös teknologisten kyvykkyyksien vahvistamisen kautta. Olisi kummallista nähdä, jos EU-poliittinen toimintamme ja turvallisuus- ja ulkopoliittinen toimintamme lähtisivät eri suuntiin. Sen takia korostan myös tätä yhteen pelaamista eri politiikan sektoreilla.

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka perustuu myös arvoihin maailmassa, jota haluamme rakentaa. Ihmisoikeudet, oikeusvaltio ja demokratia ovat puolustamisen arvoisia kotimaassamme, lähialueillamme mutta myös kehitysyhteistyön kautta maailmalla. Sellaista maailmaa haluamme rakentaa ja sitä tuemme eri politiikkasektoreidemme kautta. Soisin myös kansalaisjärjestöjen, jotka toimivat näillä sektoreilla, roolin arvostamisen näkyvän Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa vielä nykyistä vahvemmin.

Meitä monia kansanedustajia työllistää ulkoinen parlamentaarinen kansainvälinen edustaminen. Itselläni on ilo puheenjohtaa Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen Suomen delegaatiota. Kansainvälinen toiminta on minusta vilkastunut viimeisen kymmenen vuoden aikana, jotka olin eduskunnasta pois meppinä.

Kansainvälisissä organisaatioissa näen kirkkaana, tärkeimpänä toimintavälineenä tänä päivänä puolustaa Ukrainan tukea ja muistuttaa siitä niitä kollegoja, joille se tuntuu ehkä etäisemmältä tai jotka alkavat miettiä sotaväsymystä. Suomalaisten tehtävä on jokaisessa kansainvälisessä organisaatiossa muistuttaa Ukrainan vielä tarvitsevan vahvaa tukea, jotta sillä on mahdollisuus edes lähteä minkäänäköisiin neuvotteluihin. Tuen tarve ei tässä ajassa ole vähentynyt, ehkä päinvastoin, jos hyvät tukijat muualla löysentävät tukiajatuksiaan. Samalla tuomme terveisiä myös Venäjän naapurimaiden asemasta laajemmaltikin.

Yksimielinen eduskunnan ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko on maallemme hieno asia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm, olkaa hyvä.

19.00 Timo Furuholm vas: Arvoisa puhemies! On todella hieno nähdä, että hallituspuolueiden jäsenet käyvät näin monipuolista ja vilkasta keskustelua tästä aiheesta. Se osoittaa, kuinka tärkeää on keskustella ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. Voi sanoa, että tämä keskustelu osoittaa myös sitä, mitä demokratia on parhaimmillaan, kun jokainen voi vuorollaan

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

käydä pöntössä ja käyttää juuri sellaisen puheenvuoron ja kertoa ne asiat, mitä me tarvitaan. Tätä meidän pitää ehdottomasti täällä vaalia.

Täällä on puhuttu paljon myös yhtenäisyydestä näissä puheenvuoroissa. On totta, että ulko- ja turvallisuuspoliittisesti oleellinen seikka on sisäpoliittiset asiat, sisäinen turvallisuus, sisäinen koheesio, mikä on suomalaisten luottamus yhteiskuntaan, toisiinsa ja sitä kautta siihen vallitsevaan tilanteeseen, miltä se huomina päivä kellekin näyttää. Me voidaan tätä keskustelua, yhtenäisyyttä, jatkaa täällä tänään yötä myöten. Myöhemmin saliin saadaan ehkä sairaalaverkon karsimista, joka on sitten taas omiaan suomalaisten luottamusta huomiseen vähän rapistamaan, mutta me voidaan jatkaa siitä keskustelua, ja odotan ja toivon, että keskustelu on yhtä vilkasta kuin se on ollut tässä asiakohdassa.

Itse mietinnössä puhutaan paljon puolustusmenoista. Aihe on tosissaan hyvin relevantti, kun mietitään, mitä Euroopassa on nyt viime vuosina tapahtunut, mitä globaalisti ylipäättään turvallisuuspoliittisesti tapahtuu ja mitä Yhdysvaltojen vaaleissa tapahtui. On todella aiheellista puhua siitä, minkälaisia vaateita puolustusmenoihin kohdistuu tulevaisuudessa. Jotenkin toivon kuitenkin, että tätäkin keskustelua pystyttäisiin käymään hyvin maltillisesti. Ei aleta huutoäänestä tai huutokaupata erilaisia prosenttilukuja siitä, mikä se taso on. Tarvitaan Puolustusvoimien näkemystä, Natolta tulee oma näkemys, ja sitten kuitenkin kansallisesti tehdään poliittiset päätökset siitä, mihin meillä on varaa. Niiden kaikkien, jotka ehdottelevat tosi isoja prosenttimääriä, pitää sitten myös pystyä kertomaan, mistä ne rahat löydetään.

Haluan vielä muistuttaa loppuun, että me ollaan Suomessa sitouduttu maanpuolustukseen, me ollaan pidetty huoli siitä. Me ollaan tälläkin hetkellä reilusti yli sen tämänhetkisen minimin, joka on se kaksi prosenttia. Huomioin vielä sen, että meillä on myös yleinen laaja asevelvollisuus, ja sen kokonaiskustannuksia ei ole laskettu näihin puolustusmenoihin, eli siinä on yksi keskustelu, mitä voimme myös jatkaa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

19.03 Sara Seppänen ps: Arvoisa puhemies! Haluaisin puhua hieman tästä ydinasepelotteesta. Suomi on turvallisuuden tuottaja ja luotettava, suorituskykyinen liittolainen. Täällä meidän salin keskusteluissa tuntuu, että välillä unohtuu tämä näkökulma, että me olemme Nato, me emme ole sen ulkopuolella. Emme voi valita sen osalta rusinoita pullasta, ja ydinasepelote on nimenomaan se pelote, mille puolustusliitto Naton suojaava ja sotaa ennalta ehkäisevä vaikutus perustuu. Kaiken varautumisen ja varustelun tarkoitus on muodostaa pelote ja täten ehkäistä vihollisen hyökkäykset.

Sen vuoksi on todella tärkeää, että myös me suomalaiset sisäistämme ja ymmärrämme olevamme osa tuota ydinasepelotetta. Olisi täyttä hölmöyttä kieltää tämän pelotteen antama suoja Suomen osalta. Jotenkin valitettavasti tuntuu siltä, että vasemmiston suunnalta on mieluisampaa aina valita jotain hyvää opportunistisesti ilman, että ollaan halukkaita kantamaan vastuuta tilanteesta kokonaisuudessaan. Tätä voisi verrata vaikkapa Neuvostoliittoon: jokainen kansalainen huolehti vain omista kodeistaan, mutta yhteisistä tiloista ei huolehtinut kukaan. [Timo Furuholmin välihuuto] Me olemme sitoutuneet puolustusliittoon ja täten kaikkiin sen toimintoihin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Malm, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

19.05 Niina Malm sd: Arvoisa puhemies! Tänään on käyty pitkä keskustelu ja varsin erikoisiakin puheenvuoroja tässä kuultu — viimeisimpänäkin oli kielikuvia, joita en ehkä kyllä ihan ymmärtänyt ja mitä niillä haettiin, koska tarkoituksena ehkä kuitenkin on ulko- ja turvallisuuspolitiikassa Suomessa etsiä ja varsinkin pysyä yhteisessä konsensuksessa.

Kuten edustaja Kumpula-Natri täällä aiemmin totesi, Suomessa on tapahtunut kaksi merkittävää muutosta edellisen ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon jälkeen. Ensiksi-kin Suomen ja Euroopan turvallisuustilanne on muuttunut merkittävästi Venäjän hyökättyä Ukraina helmikuussa 2022, ja se laajamittainen ja laiton hyökkäyssota edelleen jatkuu. Toisena isona asiana on tietenkin se, että edellisten tapahtumien myötä myös Suomi on liittynyt Natoon ja tuli Naton jäsenmaaksi vuonna 2023.

On erityisen tärkeää muistaa, että Suomen pitkä linja ulko- ja turvallisuuspolitiikassa pitää. Se on nojautunut jo pitkään samoihin arvoihin, jotka ovat olleet demokratia, oikeusvaltioperiaate, ihmisoikeudet, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, ja näitä arvoja myös meidän sosiaalidemokraattien on helppo kunnioittaa, ne ovat meillä niin sanotusti geeniperimässä. Meille on myös tärkeää se, että Suomi pysyy kiinni sääntöperusteisuudessa ja monenkeskeisyydessä.

Näistä edellä mainituista syistä onkin erityisen tärkeää, että tämänhetkisestä tilanteesta huolimatta ei saa unohtaa kehityspolitiikkaa. Kehityspolitiikka on ollut ja tulee olemaan erottamaton osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pauli Kiuru, olkaa hyvä.

19.07 Pauli Kiuru kok: Arvoisa puhemies! Selonteon käsittely eduskunnassa on arvokas asia, ja puolustusvaliokunnassa käsitelimme myös asiaa ja annoimme siitä lausunnon ulkoasiainvaliokunnalle. Yksi asia, joka tässä ei ole vielä noussut esiin, koskee tiedustelua, mihin valiokuntamme lausunnossa puolustusvaliokunnassa otimme myös kantaa.

Pieni alustus tähän ensin Ukraina liittyen. Helmikuussa 22, kun täysimittainen sota Ukrainaa vastaan alkoi usealta eri suunnalta Venäjän puolelta, tapahtui yllättävä asia. USA:n tiedusteluviranomaiset kertoivat hyvin tavanomaisesta poikkeavalla tavalla etukäteen, mitkä ovat heidän tiedustelutietonsa pääaskelmerkit. USA:sta kerrottiin, että Venäjä on keskittänyt joukkoja ja hyökkäys on tulossa, ja sille annettiin kohtuullisen tarkka aikaraami, ja tämä tiedustelutieto osoittautui oikeaksi. Tiedustelun merkitys on äärimmäisen tärkeää. On tiedettävä mahdollisimman paljon, mahdollisimman aikaisin, mahdollisimman oikeaa tietoa, jotta päätöksentekijät aivan ylimmässä valtionjohdossa osaavat reagoida oikealla tavalla silloin, kun on aika reagoida. Voimme olla kiitollisia Suomessa, että vuonna 2019 tässä salissa hyväksyimme tiedustelulainsäädännön ison, laajan paketin. Taisi olla yli tuhat sivua kaikkiaan tekstiä näissä hallituksen esityksissä, jotka koskevat siis sotilastiedustelua ja siviilitiedustelua. Jotta asia ei olisi ollut liian helppo, asian käsittely edellytti eduskunnalta myös perustuslakivaliokunnan näkemystä, ja jotta perustuslain muutos saatiin nopeasti käsiteltyä, se edellytti viiden kuudesosan enemmistöstä, mikä enemmistö tästä salista myös löytyi. Se on myös osoitus siitä, että ymmärsimme turvallisuuden merkityksen ja ymmärsimme sen, mitä asioita kokonaisturvallisuuteen kuuluu. Siihen kuuluu vääjäämättä tiedustelun ymmärtäminen ja sen mahdollistava lainsäädäntö. Olimme siltä osin lainsäädännössä muita viitemaitamme jäljessä.

Tämä laki on nyt osoittautunut toimivaksi, ja se tuli, voisi sanoa, aivan viime hetkellä voimaan, kun mietimme, mitä sen jälkeen, vuoden 2019 jälkeen, on tapahtunut muuttu-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

neessa turvallisuusympäristössä. Lain merkitys ja sisältö ovat saaneet lisää syvyyttä ja näkökulmia sen jälkeen, kun liityimme Natoon. Arvomme Nato-jäsenenä, turvallisuutta lisäävänä maana kasvaa, kun pystymme tarjoamaan Nato-kumppaneille sellaista tiedustelutietoa, mitä heillä ei ole välttämättä saatavilla. Ja kun tiedustelusta puhutaan, niin silloin puhutaan myös vääjäämättä vaihtokaupasta. Kun annat jotain, niin sinulla on myös oikeus ja perusteet pyytää jotain. Kun annamme tiedustelutietoa, niin myös saamme tiedustelutietoa, ja siten olemme paremmin informoituja siitä, mitä ympärillämme tapahtuu, minkälaisia muutostekijöitä on tapahtumassa.

Olen saanut toimia reilut viisi vuotta tiedusteluvalvontavaliokunnassa. Se työ, mitä tiedusteluviranomaisemme tekevät, on todella arvokasta, ja on erityisen arvokasta, että mitä tulee niihin uhkakuihin, mitä tiedustelulainsäädäntöön liittyi lainsäädäntövaiheessa massavalvonnasta, viranomaisten oikeuksien oikealla tavalla käyttämisestä, niin olemme siinä pystyneet toimimaan juuri niin kuin lainsäätäjät halusivat. Meille on kehittynyt hyvä tiedustelukulttuuri, lainsäädäntöä noudatetaan prikuulleen, ja jos vähänkin epäkohtia on, niihin tartutaan tiukasti. Tiedusteluvalvontavaliokunnan mietintö tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomuksesta on valmistumassa, ja pääsemme sitä todennäköisesti helmikuussa käsittelemään tässä salissa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

19.13 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tuossa edellisen puheenvuoroni lopussa puhuin siitä, kuinka kansakunnan yhtenäisyyden kannalta vahva luottamus on tärkeää. Kieltämättä luottamus on varmasti suomalaisen yhteiskunnan suurin kilpailukykytut, joka meillä voi muihin kansakuntiin verrattuna olla. Luottamus toisiimme ja luottamus yhteiskunnan instituutioihin on Suomessa vahvemman tasolla kuin oikeastaan missään muualla. Erityisen vahvaa suomalaisten luottamus on Puolustusvoimiin instituutiona, ja se on erittäin ymmärrettävää, koska Suomen maanpuolustus, puolustusvoimamme, on yhtä kuin suomalaiset itse. Laajaan reserviin perustuvat puolustusvoimat on hyvä perusta järjestää uskottava, aiemmin itsenäinen, nyt yhdessä liittolaisten kanssa toteutettava puolustus niin, että koko laajaa maata puolustetaan tehokkaasti.

Asepalvelus, niin nuorten miesten velvollisuutena kuin nuorten naisten samalla tavoin mahdollisuutena, on kansakunnan yhtenäisyyttä todella vahvistava tekijä. Tietenkään päätöksiä ei saa perustaa omiin kokemuksiin vaan tutkittuun tietoon, mutta onneksi myös asepalveluksen positiivisista vaikutuksista on tutkittua tietoa. Asepalvelus rakentaa sosiaalisia taitoja, ja kun mietimme sitä, kuinka suomalaisen yhteiskunnan väestörakenne on muuttunut voimakkaasti perhekoon pienentyessä, niin on hyvin usein tilanteita, joissa lapsi on perheensä ainoa lapsi, ja kun näin on myös suvun muissa perheissä, niin myöskään serkkuja tai pikkuserkkuja, joiden kanssa sitten luontevasti oltaisiin tekemisissä, samanikäisten lasten ja nuorten kanssa, on hyvin paljon vähemmän.

Myös kulttuurinen muutos siinä, kuinka paljon vähemmän esimerkiksi lasten omaehtoista liikuntaa harrastetaan, on ollut varsin merkittävä, ja tässä mielessä se sosiaalistumisen kokemus, jonka asepalveluksen suorittaminen tarjoaa, että todella toimitaan yhdessä osana joukkoa, on valtavan tärkeä myös myöhemmän elämän kannalta, jotta osataan toimia empaattisesti, toiset huomioon ottaen, ymmärtäen, että olemme kaikki erilaisia mutta kaikki yhtä arvokkaita. Tämä on mielestäni aivan keskeinen, hyvä ja positiivinen ulottu-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

vuus asepalveluksessa, joka Suomessa edelleen on ja jonka toivon myös laajemmin Euroopan maihin puolustuksen järjestämisen perusteena leviävän.

Myös ne sosiaaliset verkostot, jotka asepalveluksessa muodostuvat, ovat mielestäni poikkeuksetta vain positiivisia. Ihmiselo ei aina mene kuten ajattelemme — kohtaamme ongelmia — ja silloin vahvat, yhteisten kokemusten kautta hankitut ihmissuhteet ovat hyvä tuki ja turva, kun ystävää tarvitsemme. Mutta toisaalta voidaan myös ajatella, että liiketoiminnan, elinkeinotoiminnan edistämiseksi on hyvä, että muodostuu eri elämän osa-alueet ylittäviä verkostoja. Kun ajatellaan, miten kertausharjoituksessa kohtaavat eri alojen edustajat pääsevät siellä hyvin luottamuksellisen ilmapiirin vallitessa kertomaan toisilleen, minkälaisen arjen askareiden parissa kulloinkin työtä tekevät, niin voi syntyä vaikka millaisia innovaatioita, ajatuksia tuotteista, joita Suomi pystyy sitten maailmalle viemään ja joiden pohjalta saamme niitä tuloja, joilla hyvinvointiyhteiskuntaamme ylläpidämme.

Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti, jos sallitte, vielä hyviä puolia laajasta reservin kouluttamisesta asevelvollisuuden kautta.

Johtajakoulutus on aivan keskeinen osa asepalvelusta heille, jotka tulevat johtajakoulutukseen valikoiduksi. Vuodesta 98 lähtien Suomen Puolustusvoimathan on systemaattisesti kouluttanut tällaista syväjohtamisen mallia, jossa todella veteraanien haastattelujen pohjalta on tutkittu sitä, millainen johtaja sai joukostaan tiukassa paikassa parhaan suorituksen irti. Tätä teemaa on paljon tutkittu myös akateemisesti, ja on osoittautunut, että esimerkiksi erinomaisen julkisjohtamisen näkökulmasta ne ovat juuri niitä samoja johtamisen ja johtajan käyttäytymismalleja, jotka ovat veteraanien näkökulmasta olleet niitä parhaita johtamismalleja, jotka toimivat myös sitten tässä ajassa esimerkiksi julkisjohtamisessa. Tässä mielessä ajattelen, että on suuri etu, että merkittävä osa henkilöistä, jotka myöhemmin tulevat käytännössä toimimaan esimiesasemassa, on saanut jo todella vahvan johtajakoulutuksen.

Näiden, jotka ovat siis vain pieni pintaraapaisu niistä asevelvollisuuden ja myös laajasti suoritettavan naisten vapaaehtoisen asepalveluksen hyvistä puolista, perusteella sanoisin, että aivan yli hallitus—oppositio-rajojen täysin parlamentaarisesti, yksituumaisesti meidän tulisi omaksua sellainen ajatus, että on kunnia-asia, että mahdollisimman suuri osa ikäluokasta suorittaa nimenomaan asepalveluksen. Jos ajattelemme, että nuori tuossa vaiheessa on käynyt läpi niin neuvolapalvelut, peruskoulun, nykyään myös pakollisen toisen asteen koulutuksen, on osallistunut kuntien ja kaupunkien tarjoamiin kulttuuri- ja liikunta-palveluihin, moniin muihin palveluihin, joiden ajatellaan lisäävän paitsi osaamista myös fyysisistä suorituskyykyä ja henkistä hyvinvointia, niin ei voi olla niin, että koko tämän hyvinvointiyhteiskunnan myllyn jälkeen liian suuri osa nuorista miehistä, nuorista naisista on henkisesti ja fyysisesti niin huonossa kunnossa, että ei kykene asepalvelustaan, asevelvollisuuttaan suorittamaan. Eli tämän palveluksen suorittamisprosentin nostamisen tulisi mielestäni olla kunnia-asia aivan jokaiselle puolueelle tässä salissa, niin oikealta, vasemmalta kuin keskeltäkin. Se mittaa mielestäni sitä, kuinka hyvin myös tällaisena pohjoismaisena hyvinvointiyhteiskuntana olemme onnistuneet samalla, kun rakennamme niin itsellemme kuin myös liittolaisillemme turvallista tulevaisuutta. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä. — Muistutan edustajia, että puhemiehistön suositus täältä korokkeelta pidettävän puheenvuoron pituudeksi on viisi minuuttia.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

19.21 **Miko Bergbom ps:** Arvoisa herra puhemies, yritetään pysyä siinä.

Muutama sana jatkoa tähän edelliseen puheenvuoroon — kiitoksia siitä edustaja Autolle — asevelvollisuudesta, maanpuolustustahdosta ja siitä, miten me saadaan koko Suomen kansa sitoutumaan siihen, että tätä maata puolustetaan, oli tilanne mikä hyvänsä.

Asevelvollisuus, joka koskee tällä hetkellä miehiä, lähtökohtaisesti antaa aika hyvät eväät maanpuolustamiseen. Yleisestikin ottaen se armeija-aika tietyllä tapaa ehkä luo jonkunasteista ymmärrystä siihen, miten Puolustusvoimat toimii ja miten se oma pieni rajattu joukko siellä toimii osana jotain isompaa kuin vain omaa itseänsä. Se oli hienoa aikaa. Täytyy sanoa, että itselläniinkin kyllä avasi ja avarsi aika paljon silmiä se, kun armeijan kävin, ja ehkä se jollain tavalla muuttikin omaa ajattelua.

Mutta valitettava tosiasia on se, että eivät vain naiset jää vaan myös moni mies jää sen asevelvollisuuden ulkopuolelle erinäisistä syistä, joista tietysti merkittävimmät lienevät terveydellisiä. On fyysisiä ongelmia, ei yksinkertaisesti kunto riitä, sitten toisinaan saattaa olla joitain sairauksia, tai sitten on esimerkiksi henkisiä syitä, on esimerkiksi mielenterveyden kanssa niin merkittäviä haasteita, ettei kyetä suorittamaan sitä asepalvelusta, ja se on tietenkin sääli.

Toisaalta meillä ei naisilla ole pakollista asepalvelusta, vaan he voivat tällä hetkellä käydä vapaaehtoisen asepalveluksen. Mutta kannan lievästi huolta siitä, miten me saadaan naiset ehkä kokemaan ja toisaalta myöskin ymmärtämään se, miten maanpuolustus toimii. Meillähän asevelvollisuuslaki koskee 18—60-vuotiaita miehiä, mutta maanpuolustusvelvollisuus koskee jokaista Suomen kansalaista. Tätä taustaa vasten olisikin minun mielestäni hyvin tärkeitä kehittää meidän koko väestön kriisinsietokykyä ja myöskin osaamista erilaisissa kriisitilanteissa toimimiseen.

Jos ajatellaan nyt, että Suomeen kohdistuisi — mennään nyt ihan äärimmäisyyksiin — sotilaallinen hyökkäys ja esimerkiksi meidän reserviläisiä ruvettaisiin kutsumaan toimiin, niin mitäs sitten, kun meillä on hyvin paljon ihmisiä, joilla ei ole niin sanotusti sitä käskettyä paikkaa tai annettua koulutusta toimia sellaisissa kriisitilanteissa? Se saattaa aiheuttaa haasteita. Totta kai me voidaan lähteä siitä, että yhteiskunnan tulee pyöriä myös sota-aikana normaalilla tavalla. Mutta olisihan se parempi, mitä useampi meillä olisi koulutettu toimimaan myöskin siellä siviilipuolella. Me tarvitaan väestönsuojeluun, terveydenhuoltoon, etsintään ja ihan alkaen lasten hoitamisesta kaikennäköisiin erilaisiin tehtäviin paljon lisää ihmisiä silloin, kun merkittävä osa väestöstä on sidottu maanpuolustuksen tehtäviin esimerkiksi Puolustusvoimissa.

Esimerkiksi Naisten Valmiusliitto tekee nähdäkseni äärimmäisen hyvää työtä sen osalta, että he kouluttavat naisia erilaisilla koulutuksilla. Mutta olisi varmaan aika suuri tarve sellaiselle rekisterille, sille, että tällaiset koulutetut siviilit saataisiin tavallaan rekisteriin, josta voitaisiin löytää se, että he ovat käyneet esimerkiksi tämän ja tämän koulutuksen liittyen tähän ja tähän asiaan. Naisten Valmiusliitto on tätä toivonutkin. Ja nyt en kuollaksenikaan muista, oliko itse asiassa hallitusohjelmassakin maininta tästä, että tällainen jonkinasteinen rekisteri voitaisiin luoda — täytyypä tarkistaa tämä omaa seuraavaa puhetani varten. Mutta sellaiselle mitä ilmeisemmin olisi tarvetta, koska kyllähän se näin on, että jos kriisitilanne tulee, niin sekin helpottaa sitä tilanteen käsittelyä jo siellä omassa päässä, jos tietää sen oman paikkansa ja tietää sen, mitä pitää tehdä. Oli sitten kyseessä sotilas, reserviläinen tai siviili, niin se on kaikkien kannalta helpompaa.

Kannustankin jokaista suomalaista lähtemään esimerkiksi omalla alueellaan erilaiseen toimintaan. Esimerkiksi täällä Helsingissä sain kunnian päästä tutustumaan tällaiseen

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

väestönsuojelutilaan, jossa vapaaehtoisia siis toimii siinä tehtävässä niin, että heidät on koulutettu toimimaan siellä väestönsuojassa erilaisissa tehtävissä, esimerkiksi avustamaan siviileitä, jotka sinne saapuvat, järjestelemään paikkoja. He siis harjoittelevat tätä rauhan-aikana, ja sitten jos käsky käy, niin he osaavat toimia. Tällaiseen kannattaa, jos vain on mahdollisuus omassa elämässä, lähteä mukaan. Esimerkiksi Naisten Valmiusliittoa suositelen kaikille naisille. Heidän nettisivuiltaan löytyy hyviä kursseja. MPK järjestää hyviä kursseja myös sellaisille ihmisille, jotka eivät ole käyneet esimerkiksi armeijaa oman elämänsä aikana. Vaihtoehtoja kyllä löytyy, mutta ehkä se tietoisuus niistä ei valitettavasti ole riittävällä tasolla. Mutta jos me halutaan vahvistaa meidän kriisinkestävyttä, niin tämä olisi äärimmäisen suositeltavaa kaikille suomalaisille, jotka vain suinkin siihen kykenevät, koska niitä ihmisiä, joita pitää auttaa, tulee olemaan paljon. Ja mitä enemmän meillä on ihmisiä, jotka ovat valmiina toimimaan, kun tilanne sitä edellyttää ja vaatii, sen parempi se on koko tälle yhteiskunnalle ja sitä turvallisempaa meillä kaikilla täällä tulee olemaan. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaleva, olkaa hyvä.

19.27 **Atte Kaleva kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Aiemmin puheenvuorossani käsittelin sitä, mitä kahden valtion malli Lähi-idässä tarkoittaisi palestiinalaisten kannalta. Nyt ajattelin käsitellä sitä, mitä se tarkoittaa israelilaisten kannalta.

Ihan ensimmäisenä täytyy sanoa, että mitään kestäväää rauhaa Lähi-itään ei voida saada eikä kahden valtion mallia voida saada aikaan, ellei Israel vedä näitä kansainvälisen lain tuomitsemia siirtokuntia pois Länsirannalta. Sehän on aika kova vaatimus monellekin juutalaiselle, monelle israelilaiselle, mutta se on se hinta — tai yksi osa sitä hintaa — mikä heidän täytyy maksaa siitä, että he saavat turvallisen ympäristön, että he saavat kestäväen rauhan tuonne alueelle.

On olemassa paljon tämmöisiä hyvinkin ortodoksisia juutalaisia, joiden mielestä mitään juutalaisvaltiota ei voida perustaa, ennen kuin messias on tullut maan päälle. Vasta sitten messias perustaa tämän juutalaisvaltion. No, nämähän ovat näitä antisionisteja. Heitä on muun muassa Yhdysvalloissa paljon. Heitä saattaa nähdä näissä pro Palestiina -mielenosoituksissa kipa päässä ja sosisopa-puku päällään. Kuitenkin kun Israelin valtio silloin aikanaan perustettiin, niin näitä ortodoksijuutalaisia sillä alueella oli aika vähän. He saivat silloin David Ben-Gurionilta, kun hän joutui tietysti aika ikävään tilanteeseen, kun välittömästi Israelin perustamisen jälkeen kaikki ympäröivät arabivaltiot hyökkäsivät heidän kimppuunsa... He hyökkäsivät Israelin kimppuun tavoitteena ajaa heidät mereen, se oli se ääneen lausuttu tavoite. Silloin nämä ortodoksijuutalaiset eivät halunneet suorittaa asepalvelusta, siis varusmiespalvelusta, joka Israelissa on miehille kolmevuotinen ja naisille kaksivuotinen. Ben-Gurion silloin vasta perustetun valtion päämiehenä lupasi ortodoksijuutalaisille vapautuksen asepalveluksesta sillä perusteella, että koska he opiskelevat Tooraa ja tekevät tätä hengellistä palvelusta, niin he saavat sitten vapautuksen tästä maallisesta palveluksesta. Silloin se porukka oli niin pieni, että sillä ei oikeastaan ollut suurta merkitystä, mutta nykyään se porukka on valtavan suuri. Siellä on hyvin paljon näitä ortodoksijuutalaisia, jotka saavat vapautuksen. Herää perusteltu kysymys, miksi tälle ryhmälle on annettu vapautus palveluksesta, maanpuolustusvelvollisuudesta, kun muille ei ole annettu.

No, nythän kävi niin, että puolustusministeri Gallant, joka yritti tätä maanpuolustusvelvollisuutta näille ortodoksijuutalaisille lanseerata, vaihdettiin. Netanjahu pisti hänet pihal-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

le siitä syystä, että Netanjahu on ikään kuin näitten ortodoksi- ja ääriryhmien panttivankina siinä omassa koalitiohallituksessaan. Se taas johtuu siitä, että Israelin vaalijärjestelmä on hyvin erikoinen. Siellähän on valtakunnallisissa vaaleissa vain yksi vaalipiiri, eli kaikki ovat sitä samaa vaalipiiriä. Tämä aiheuttaa tämän äänikynnyksen ja muiden syiden johdosta sitä, että siellä on itse asiassa hyvin paljon pieniä puolueita parlamentissa knesetissä, mikä aiheuttaa sen, että minkä tahansa enemmistökoalition kerääminen vaatii sen, että siellä on paljon pieniä puolueita, jotka voivat sitten asettaa tällaisia erilaisia kynnyskysymyksiä itselleen tärkeissä asioissa. Ja kun näitä kynnyskysymyksiä riittävän paljon tulee, niin silloinhan ollaan aika isoissa ongelmissa, niin kuin siellä nyt on nähty.

Sitten on kokonaan muunlaisia ongelmia, jotka johtuvat siitä, että Israelissa ei ole perustuslakia. Ei lainkaan, ei minkäänlaista. Sitä ei ehditty kirjoittaa silloin aikanaan juuri sen takia, että heti kun valtio perustettiin, niin hyökkäys oli välitön, mikä heihin kohdistui. Ja sen jälkeenhän näitä yllätyshyökkäyksiä on tasaisin väliajoin tullut silloin ja tällöin, ja aina he ovat joutuneet puolustautumaan. No, perustuslain sijaan Israelissa on tällaisia peruslakeja — niitä kutsutaan peruslaeiksi — jotka sitten muodostavat tällaisen kaanonin, jota korkein oikeus siellä tulkitsee, näitten peruslakien henkeä, ja jos mikä tahansa hallituksen esitys on peruslakien hengen vastainen — vaikka perustuslakia ei olekaan — se voidaan tuomita veto-oikeudella, että sitä ei voi asettaa.

Näitä tuomareita, jotka sitten itse täydentävät itseään — tämä korkein oikeus Israelissa — on syytetty hyvin vasemmistolaisiksi. Eli siellä on vasemmistolaiset tuomarit, jotka nimittävät uusia vasemmistolaisia tuomareita, ja siis pidetään vasemmistolaisena tätä korkeinta oikeutta. Tähänhän Netanjahu pyrkii puuttumaan sillä tavoin, että hän olisi ottanut näitten tuomareitten nimitysoikeuden hallitukselle, jolloin syytettiin politisoitumisesta. No, totta kai se on politisoitunut. Ainahan, kun kysytään perustuslakituomioistuimesta, kuka nimittää tuomarit, kysymys on silloin politisoitunut, ja helposti politisoituu tällainen poliittinen tuomioistuin. Tästä syystähän Israelissa oli ennen tätä Hamasin järkyttävää, brutaalia terrori-iskua 7.10. viime vuonna hyvin paljon mielenosoituksia Netanjahun hallintoa vastaan, nimenomaan tästä syystä, että koettiin, että hän yrittää saada politisoitua tämän korkeimman oikeuden, jotta hän saisi runnottua läpi näitä omia lakejaan, joiden koettiin olevan ainakin näitten tuomareitten mielissä ristiriidassa näiden peruslakien hengen eli ikään kuin Israelin perustuslain kanssa, vaikka heillä ei sellaista olekaan. Tämä on johtanut siihen, että oikeusjärjestelmän riippumattomuus siellä on kyseenalaistettu, ja tämähän on itse asiassa aika iso ongelma valtiolle.

Eli nämä Israelin sisäiset ongelmat pitää kyllä ratkaista — mukaan lukien se siirtokuntakysymys ja näitten ortodoksisjuutalaisten erillinen asema — ennen kuin voidaan puhua mistään kestävästä rauhasta.

Nyt viisi minuuttia on täynnä. Arvoisa puhemies, tulen jatkamaan tätä seuraavassa puheenvuorossa vielä Israelin näkökulmasta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, se sopii. — Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

19.32 **Veijo Niemi ps:** Arvoisa herra puhemies! Edellinen puhuja toi kyllä esille todella hyvin tämän Israelin tilanteen, en siihen puutu, mutta nyt meillä on käsittelyssä tämä ulkoasiainvaliokunnan ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko, ja ulkoasiainvaliokunnan jäsenenä haluan nostaa muutamia kohtia esille tästä asiasta.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

Ensinnäkin tämä oli yksimielinen. 71 kohtaa käsitelimme, saimme hyvässä vauhdissa kaikki käsiteltyä, ja asia on nyt hoidossa.

Toinen asia, mitä pidän hyvin tärkeänä, on nämä jalkaväkimiinat. Lyhyessä ajassa on tullut 50 000 allekirjoitusta siitä, että saamme tämän asian tänne eduskuntaan käsittelyyn. Viime kaudella, kun olin puolustusvaliokunnassa, kenraali Kivinen antoi ymmärtää, että jalkaväkimiinat on korvattu riittävästi. Ymmärrän sen, koska Ottawan sopimus on edelleen voimassa, mutta nyt uusi komentaja Jaakkola on varsin selkeästi antanut ymmärtää, että nyt lähdetään selvittämään sitten tätä jalkaväkimiina-asiaa.

Toinen asia on bruttokansantuoteosuus, joka Suomessa tällä hetkellä on jonkun verran päälle kaksi prosenttia. Todennäköisesti monissa Nato-maissa on mentävä siihen noin kolmeen prosenttiin, koska muun muassa tuleva presidentti Donald Trump on lausunut, että USA on Natossa mukana, jos muut Nato-maat täyttävät velvoitteensa. Sehän tarkoittaa silloin sitä, että jokainen maa on täysillä mukana ja bkt:sta laitetaan riittävä määrä tähän asiaan.

Ukrainan tuki on mielestäni aivan ehdoton. Ukrainaa on tuettava tässä taistelussa niin kauan, kunnes järkevä rauha ja ratkaisu saadaan aikaiseksi.

Syyrian tilanne on tällä hetkellä todella huolestuttava. Monet taistelijat ovat sinne nyt menossa, ja tällä hetkellä sieltä on sitten presidentti paennut. Ei ole aivan varmaa, onko hän Moskovassa perheineen vai missä on, mutta seuraaville, jotka siellä valtaan pyrkivät, tilanne voi mennä todella pahaksi, ja katastrofi on valmis sen jälkeen.

Olen ollut keskustelussa myöskin täällä Taiwanin edustuston päällikön Janet Changin kanssa. Tällä hetkellä Taiwan on nostanut taisteluvalmiuttaan, kun kiinalaiset koko ajan suurine laivoineen ja hävittäjineen kiertävät Taiwaninsalmea ja myöskin Taiwanin saarta ympäri, eliikkä myös se suunta rupeaa olemaan todella huolestuttava tällä kohtaa.

Pohjois-Korean toimet Venäjällä ovat ihan omaa luokkaansa — ei tunnu olevan ihmishengellä mitään väliä, ei sen paremmin presidentti Putinille kuin Pohjois-Korean johtajalekaan.

Suomen oma tilanne on toistaiseksi rauhallinen, ja siitä meidän on pidettävä huolta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm, olkaa hyvä.

19.35 Timo Furuholm vas: Arvoisa puhemies! Meillä on tosissaan käsittelyssä yksimielinen mietintö, ja siitä huolimatta täältä nyt lentää tätä kuittia tänne suuntaan. Viimeisin taisi tulla edustaja Seppäselä, vähän tällainen itselleni outo vertaus liittyen ydinaseisiin ja Neuvostoliittoon ja tämän salin vasemmistoon. Eikö Neuvostoliitossa juuri ydinaseita kehitetty? Kun samaan aikaan kritisoitte meidän kriittistä asennettamme, esimerkiksi vasemmistoliitossa, ydinaseisiin ja ydinasesotaharjoituksiin, niin jos suinkin voitte — teillä on kohta puheenvuoro tuossa — avata vähän tätä heittoanne.

Kuten edustaja Kiuru edellä totesi, on totta, että me puolustusvaliokunnassa lausuimme UaV:lle tästä selonteosta, ja puolustusvaliokunnassa nostimme erityisen vahvalla painotuksella esiin tämän pohjoismaisen yhteistyön. Pidän sitä itse tärkeänä tässä turvallisuuspoliittisessa tilanteessa, jossa elämme, koska meitä yhdistävät arvot, maantiede ja historia-kin monelta osin, ja tavallaan on olemassa monia palikkoja, joiden varaan voimme sitten rakentaa Nato-Suomea. Tässä mielessä oli myös positiivista mielestäni se, kun tehtiin tämä päätös näistä FLF-joukoista Suomen Lappiin, pohjoiseen, että Ruotsista sitten tuli tämä ke-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

hysvaltio näille joukoille. Se syventää monella tapaa sitä yhteistyötä. Toivottavasti myös esimerkiksi Norja olisi sitten mukana, kun näitä joukkoja, rotaatiojoukkoja, jotka eivät ole pysyviä, tänne perustetaan.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä edustaja Auton puheesta inspiroituneena: Kyllä, se on huolestuttavaa tietyllä tavalla, kun puhutaan erityisesti nuorten miesten fyysisestä ja henkisestä huonovointisuudesta, siitä, että armeijan käyminen tuottaa tuskaa ja haasteita. Ehkä oleellisempaa kuin puhua tässä asiakohdassa tästä asiasta olisi puhua niissä muissa asiakohdissa, joita tänäänkin tulee, joilla on selkeä hyvinvointia heikentävä vaikutus suomalaisiin, myös lapsiin ja nuoriin. Joten huoli on kyllä yhteinen, kuten edustaja Autto tuolta pöntöstä penäsi, mutta ehkä me voisimme käydä vielä vähän laajempaa keskustelua sitten niistä toimista tämän huolen korjaamiseksi. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pauli Kiuru, olkaa hyvä.

19.38 Pauli Kiuru kok: Arvoisa puhemies! Ensin tähän alkuun huomio edustaja Kumpula-Natrin puheenvuoroon. Hän puhui hyvin ja nosti esille sanan ”sotaväsymys”. Olen tästä teemasta useampaan otteeseen myös täällä puhunut. Euroopalla ei ole varaa sotaväsymykseen. Sotaväsymyksestä varmasti aiheesta kärsitään Ukrainassa, jossa miehistöpulankin vuoksi sotilaat joutuvat palvelemaan pitkiä aikoja, käytännössä ilman lomaa ja palauttavia jaksoja. Euroopassa saamme ilmastoiduissa ja lämpimissä huoneissa miettiä tukeen liittyviä asioita ja muita sotaan liittyviä diplomaattisia asioita. Varsinaisesta sotaväsymyksestä puhuminen kuulostaa jopa hieman irvokkaalta.

Varsinainen asiani koskee ulkoasiainvaliokunnan mietintöä selonteosta. Näkökulma, joka ei ole vielä tässä keskustelussa noussut esiin ollenkaan, on valiokunnan mietinnössä sivulla kymmenen mainittu asia ympäristöön liittyen. ”Valiokunta kiinnittää myös huomiota sodan ympäristötuhoihin ja huomauttaa, että niillä voi olla myös terveyteen liittyviä kauaskantoisia vaikutuksia”, ja näinhän se on. Edelleen valiokunta ”pitää tärkeänä Suomen keskeistä roolia Ukrainan rauhansuunnitelman sodan ympäristötuhoja käsittelevässä työssä.”

Kun rauha koittaa, ympäristöä kohdanneet tuhot tulevat myös eteen, ja se on todella laaja ongelma. Luettelen tässä joitakin asioita, mitä on tapahtunut. Maaperän ja vesistöjen saastuminen, kemialliset päästöt: aseiden, ammusten ja räjähteiden käytöstä vapautuu erilaisia raskasmetalleja, jotka jäävät maaperään ja saastuttavat peltomaata ja pohjavesiä. Öljyvuodot: aivan mittaamaton määrä öljyvuotoja. Sodassa ei ole ensimmäinen prioriteetti miettiä ympäristönäkökulmia tai öljyvuotoja tai pommien päästöjä. Kaivovedet ovat monin paikoin saastuneet. Räjähdykset, laajat tulipalot, pommitukset vapauttavat suuria määriä hiilidioksidia, erilaisia hiukkasia ja muita saasteita, jotka jäävät maaperään ja erilaisille pinnoille. Raskaimpia ympäristörikoksia Venäjän puolelta ovat ydinvoimaloita ja niiden lähimaastoa koskevat pommitukset, kranaattikeskitykset. Radioaktiivisia päästöjä ja pölyä on vapautunut, ja tietysti ydinvoimaloiden toiminnan vaarantaminen sinänsä on jo vakava rikos, koska riskit ovat niin merkittäviä. Miinat, joita on kylvetty täysin hallitsemattomasti Venäjän puolelta, tuhoavat metsiä, peltoja ja muita luonnonalueita. Ne on raivattava pois. Patojen ja vesilaitosten tuhoaminen on tuhonnut maaperää, juomavettä, kokonaisia kaupunkeja ja kyliä. Jätteen kierrätys, jätteen asiallinen hoito ei tietenkään sodan olosuhteissa ole mitenkään mahdollista. Valtavat määrät rakennusjätettä, asbestia, muita vaaral-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

lisiä aineita on ympäristössä käsittelemättä. Erilaista sotilasromua on vaikka kuinka paljon maastossa taistelutantereilla.

Pitkällä aikavälillä nämä kuormittavat ympäristöä ja ovat ihmisille merkittävä terveysriski. Kun sodan loppu toivottavasti joskus hämmöittää, pitäisin aivan oikeutettuna ja perusteltuna, että sodan aloittanut osapuoli joutuu maksamaan sotakorvaukset, joihin lasketaan mukaan myös ympäristölle aiheutetut vahingot ja tuhot. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

19.43 **Sara Seppänen ps:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Furuholm kysyi täällä, mihin oikein viittasin aikaisemmassa puheenvuorossani. Viittasin nimenomaan siihen, että kun meillä on yhteisen puolustusliiton suoja tämän ydinasepelotteen osalta, niin emme me voi valita, mitä suojia me nyt sieltä yhteisestä puolustusliitosta valitsemme. Ja itäisen naapurimme aikaisemmassa järjestelmässä tunnetusti oli niin, että yhteisistä asioista tai tiloista tai muista eduista ei niinkään huolehdittu, vaan jokainen kansalainen oppi siinä järjestelmässä huolehtimaan siitä omasta edustaan.

Mutta varsinainen puheenvuoroni koskee vihamielistä informaatiovaikuttamista ja sen lisääntymistä, ja se, millä siihen pystymme kansakuntana vastaamaan ja vaikuttamaan, on tietysti strateginen viestintä, jonka on oltava oikea-aikaista ja hyvin kohdistettua. Mikä kuitenkin on se perusta, on vahva medialukutaito, joka on osa meidän kansakunnan resilienssiä. Medialukutaito perustuu tietysti hyvään lukutaitoon, ja maassamme se on tunnetusti ollut maailmankuululla, hyvällä tasolla. Se on edelleen hyvällä tasolla, vaikka Pisatutkimuksissa laskua siihen on tullutkin. Tämä hallitus panostaa erityisesti peruskouluun ja siellä perustaitojen oppimiseen, lukutaitoon, kirjallisuuden opetukseen lisäämällä kolme vuosiviikkotuntia alakouluihin.

Ihmisellä, jolla on hyvä lukutaito, on myös hyvät välineet ajatteluun. Monipuolinen lukeminen auttaa ihmistä kriittisesti arvioimaan erilaisia tekstejä ja informaatiolähteiden luotettavuutta. Tällöin myös vihamielisen vaikuttamisen, informaatiovaikuttamisen keinoilla on huomattavasti vaikeampi onnistua. Tämä on sellainen asia, mihin meidän tulee kiinnittää huomiota entistäkin painokkaammin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kosonen, olkaa hyvä.

19.46 **Hanna Kosonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Olen nyt useamman tunnin kuunnellut tätä keskustelua, ja aika vähän täällä puhutaan loppujen lopuksi siitä, minkä pitäisi olla kaikkein tärkein asia, nimittäin rauhasta ja siihen pyrkimisestä. Täällä on jopa semmoisia puheenvuoroja ollut, että kuulostaa siltä, että on aivan väijäämätöntä, että kohta on täällä meidänkin maaperällämme sotatila. Ajattelen kuten presidentti, rauhan nobelisti Martti Ahtisaarikin on sanonut, että sodat ja kriisit eivät ole väistämättömiä, ne ovat seurausta ihmisten toimista. Meidän täytyy kyllä tehdä kaikkemme ja puhua enemmän myös siitä rauhasta, niin että sotatilaa ei olisi täällä ikinä koskaan enää, vaikka tilanne toki ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteonkin mukaan on muuttunut todella merkittävästi. Ja vaikka meillä ei ole nyt tällä hetkellä mitään sotilaallista uhkaa, niin siihen on syytä varustautua. En ole siitä lainkaan eri mieltä.

Kahteen asiaan haluan kiinnittää huomiota. On hyvä, että hallitus on lähtenyt nyt vieläkin voimakkaammalla kädellä suitsimaan venäläisten kiinteistöomistuksia mutta nimen-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

omaan niitä uusia kiinteistöomistuksia. Olen tehnyt esimerkiksi kirjallisen kysymyksen näistä nykyisistä kiinteistöomistuksista ja siitä, että meillä siellä itäisessä Suomessa niitä on hyvin paljon. Niitä on myös käytetty erilaisissa tarkoituksissa, niin kuin varmasti monet voivat kuvitella, ja niissä muhii turvallisuuspoliittisia riskejä mutta myös ympäristöongelmia ja myös taloudellisia ongelmia, koska nämä henkilöt eivät todellakaan ole maksamassa tienhoitomaksuja eivätkä myöskään esimerkiksi asukkaiden maksuja mistään kerrostalo-omistuksista, jolloin esimerkiksi Punkaharjulla on mennyt tällainen kerrostaloyhtiö konkurssiin maksamattomista vastikkeista.

Edustaja Bergbomin kanssa olen aivan samaa mieltä siitä, että meillä jokaisella pitäisi täällä olla oma paikka, ei pelkästään asepalveluksen suorittaneilla miehillä ja niillä naisilla, jotka ovat sen suorittaneet. Ajattelen, että maanpuolustuspalvelus pitäisi olla kaikilla, niin naisilla kuin miehillä, ja myös meillä vähän vanhemmilla, jotka emme nyt enää sitä maanpuolustuspalvelusta varmasti tule suorittamaan, pitäisi kuitenkin olla osoitettuna paikka sitten kriisin keskellä, koska sillä hetkellä sen paikan olisi hyvä olla tiedossa, ja tämä olisi sitä tärkeää varautumista. Varmasti me jokainen suomalainen haluamme olla tässä varautumisessa mukana.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Minuutin mittainen vastauspuheenvuoro, edustaja Kokko, olkaa hyvä.

19.50 Jani Kokko sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On siinä mielessä mukavaa, että ulko- ja turvallisuuspolitiikka kiinnostaa. Olemme nyt jo lähes kuusi tuntia keskustelleet ulkoasiainvaliokunnan yksimielisestä mietinnöstä, ja nyt on nähtävästi jo ainakin Lähi-idän rauhanprosessi hyvässä vaiheessa käynnissä. [Atte Kalevan välihuuto] Puheenvuoroista päätellen jalkaväkimiinoistakin on jo vahva yhteisymmärrys, ja olemme nähtävästi saaneet jo varusmiesten terveysongelmatkin varsin hyvällä tavalla ratkaistua ja saaneet katsauksen myös Suomen ulkopoliittikan pitkään linjaan. Eli kun tätä keskustelua puolenyön jälkeen vielä jatkamme, niin varmasti saamme ratkaistua vielä nämä kaikki muutkin murheet, mitä tässä listauksessa on nostettu esille vaikka luontokadon aiheuttamista turvallisuusuhista tai Itämeren alla menevistä kaapeleista. [Kokoomuksen ryhmästä: Hyvä pointti!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

19.50 Miko Bergbom ps: Arvoisa herra puhemies! Oli äärimmäisen hyvä, että edustaja Kokko nosti esiin näitä erilaisia teemoja, mitä tässä keskustelussa on käsitelty. Siitä juolahtikin mieleen, että itse asiassa taloudellisesta turvallisuudesta ei ole puhuttu vielä paljon eikä taloudellisesta itsemääräämisoikeudesta eikä siitä, miten se liittyy meidän maanpuolustukseen ja miten se liittyy laajemmin meidän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan.

Ajatelkaapa — käydään sitä läpi ensin vaikka tämän bkt-prosentsuosuuskustelun kautta. No, kuten sanottua, osuus bruttokansantuotteesta: kuinka paljon käytetään rahaa puolustukseen? Jos bruttokansantuote on alhainen, rahaa käytetään puolustukseen vähemmän riippumatta siitä, onko se prosentti 1,5, 2 vai 3 — jos bkt on alhainen, siihen käytetään vähemmän rahaa. Jos bkt sen sijaan kasvaa, niin silloin siihen käytetään enemmän rahaa, eli jo tästäkin syystä on toivottavaa, että Suomi saavuttaisi sellaisen tilanteen, jossa tähän maahan syntyisi talouskasvua, jota kautta hyöty valuisi ennemmin tai myöhemmin myös

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

meidän puolustukseen. Eli tämän takia talouspolitiikassa kannattaa tavoitella kasvua. Vasemmalla joskus ollaan sitä mieltä, että ei kannattaisi tavoitella kasvua, mutta lopulta se johtaisi aika moniin ongelmiin ja myös turvallisuuspolitiikka ottaisi siitä osansa.

No, toista esimerkkiä pitkin me voidaan käsitellä taloudellista itsemääräämisoikeutta ja sitä, miten se liittyy turvallisuuspolitiikkaan, esimerkiksi Ukrainan kautta. Ukrainahan tällä hetkellä taistelee oman maansa itsenäisyyden ja oman kansansa puolesta, mutta on kiinnitettävä huomio siihen, että koska Ukrainan talous oli niin heikossa jamassa jo ennen sotaa, niin käytännössä se tarkoittaa sitä, että Ukraina ei ole kyennyt varustautumaan ennalta niin voimakkaasti eikä toisaalta myöskään itsenäisesti selviämään kriisistä ilman ulkoisia tukipaketteja. On tietenkin selvää, että mikäli sota on pitkäkestoinen, niin varmaan itse kukin maa jossain kohtaa tulisi tarvitsemaan ulkoista apua, mutta lähtökohdaksi voidaan tietenkin laittaa se, että kansan itsensä olisi hyvä pystyä mahdollisuuksien mukaan reagoimaan kriisiin — esimerkiksi onko lainanotto kykyä, pysytäänkö rahoittamaan valtion muita menoja ja lisäämään puolustuksen menoja, kun turvallisuustilanne alkaa kiristyä tai kun mahdollinen kriisi on jo päällä? Tätä taustaa vasten on syytä huolehtia siitä, että valtiolla säilyy velanotto kyky. Toisin sanoen se tarkoittaa sitä, että julkisesta taloudesta on pidettävä huolta, ja sitähän tämä hallitus nyt pyrkii omalla toiminnallaan ja politiikallaan tekemään. Se ei ole helppo rasti, ei ole.

Aiemmassa puheenvuorossani vähän mainitsinkin siitä, että kun hallitus on päätenyt aivan oikein siihen ratkaisuun, että eritoten sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden resursseista ei leikata, niin se johtaa siihen, että muualta on sopeutettava enemmän. Ja nyt jos me ajatellaan tätä turvallisuuspoliittista tilannetta ja sellaista tilannetta, että se vielä entisestään kiristyy, tai esimerkiksi keskustelua siitä, nousevatko nämä Naton asettamat tasot — bkt 2 prosenttia, joka tällä hetkellä on, nouseeko se esimerkiksi 2,5:een, vai nouseeko se 3 prosenttiin — niin sehän tarkoittaa silloin jopa miljardien lisäyksiä meidän Puolustusvoimien budjettiin tällä hetkellä. Ja mistä ne miljardit tulisivat? No, nehän pitäisi kaivaa jostain muualta, joko a) ottamalla velkaa tai b) sopeuttamalla jostain muualta.

No, sitten jos yhteisesti jaetaan se tilannekuva ja käsitys, että puolustukseen pitää laittaa lisää resursseja — se on tietenkin järkevää — niin sitten täytyy käydä myös rehellinen keskustelu siitä, mistä ne rahat otetaan. Jos me halutaan, että me ei jouduta EU:n alijäämämennettelyyn eikä toisaalta myöskään heikennetä esimerkiksi meidän maan luottoluokitusta, niin silloinhan me joudutaan tekemään erilaisia valintoja, ja siinä herää se kysymys, että käynnistyykö sen jälkeen sitten keskustelu, että ilkeä, paha, kamala hallitus leikkaa taas jostain muualta, vaikka todellinen syy esimerkiksi sopeutustoimille voisi olla se, että meidän on pakko saada lisää resursseja puolustukseen. Eli tästäkin syystä on tärkeitä huolehtia siitä, että tähän maahan syntyy talouskasvua ja tässä maassa pidetään julkisesta taloudesta huolta, jotta meillä on valmius ja mahdollisuus reagoida kriiseihin jo ennalta niiden edellyttämällä tavalla ja tarvittaessa kriisin aikana myös rahoittaa lisää meidän Puolustusvoimia ja muita turvallisuusviranomaisten resursseja, koska se on kriiseissä aivan keskeistä.

Totta kai Ukrainaa pitää auttaa ja autetaan erilaisin tukipaketein ja erilaisin välinein, mutta totta kai se olisi toivottava tila heidän itsensäkin kannalta, että ei tarvitsisi odottaa esimerkiksi sitä, pääsevätkö kaikki EU-maat sopuun jostain uudesta tukipaketista. Se on kauhean raskasta heille itselleenkin. Tästä syystä meidän pitää omassa kotimaassa huolehtia siitä, että meillä ei koskaan käy näin vaan täällä pidetään huolta julkisesta taloudesta. Se on ihan yhtä lailla osa kestävästä kokonaisturvallisuuden hoitamisesta, kestävästä turvallisuus-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

politiikkaa. Toivoisinkin, että tästä käytäisiin laajemminkin keskustelua tässä eduskunnassa, koska se liittyy niin kiinteästi meidän puolustuskykyyn. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kinnari, olkaa hyvä.

19.56 Teemu Kinnari kok: Arvoisa puhemies, hyvät edustajat! Huoltovarmuus on keskeinen osa turvallisuuspolitiikkaa, ja se on esillä monessa kohtaa myös selontekoa, joten ajattelin sanoa muutaman sanan huoltovarmuudesta.

Huoltovarmuus on yhteiskuntamme peruskivi. Se tarkoittaa kykyämme varmistaa, että yhteiskunta toimii häiriötilanteissa tai kriisien aikana, oli sitten kyse energiasta, ruuasta, terveydestä tai logistiikasta. Viime vuosien globaalit tapahtumat, kuten koronapandemia, Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja erilaiset sääilmiöt, ovat tehneet huoltovarmuuden merkityksen entistä selkeämmäksi. Huoltovarmuus ei ole pelkkä kriisien aikana tarvittava vakuutus vaan jatkuva prosessi. Se perustuu kykyyn ennakoida, reagoida ja palautua. Suomen vahva huoltovarmuusjärjestelmä on kansainvälisesti tunnustettu, mutta muuttuvassa maailmassa on kriittistä arvioida, mitä voimme parantaa ja mihin on panostettava enemmän.

Arvoisa puhemies! Energia on huoltovarmuuden kulmakivi. Venäjän energiariippuvuudesta irtautuminen on osoittanut monelle Euroopan maalle, kuinka haavoittuvaisia riippuvuudet voivat olla. On ollut oikea päätös panostaa kotimaiseen energiatuotantoon, kuten uusiutuviin energialähteisiin sekä ydinvoimaan. Samalla meidän on varmistettava, että energiansiirtoinfrastruktuuri, kuten sähköverkot ja kaasutoimitukset, on luotettava ja kestävä myös kriisitilanteissa. Energiaturpeen rooli huoltovarmuudessa on herättänyt keskustelua, ja on tärkeää, että kriittisenä pidettävät polttoaineet, kuten turve, säilyvät myös jatkossa käytettävissä.

Huoltovarmuuteen kuuluu myös kyky tuottaa ruokaa omavaraisesti. Suomen maatalous on viime vuosina kärsinyt kustannusten noususta ja kannattavuushaasteista. Meidän on varmistettava, että maatalousyrittäjät voivat toimia kannattavasti ja että maamme ruuan tuotanto säilyy hyvällä, riittävällä tasolla. On myös muistettava, että ruokahuollossa ei ole kysymys vain alkutuotannosta. Se kattaa koko ketjun pellolta kauppaan, logistiikkaan, varastointiin ja jakeluun. Näiden kaikkien osien on toimittava saumattomasti myös poikkeustilanteissa.

Huoltovarmuus riippuu myös siitä, että tavarat ja ihmiset liikkuvat. Suomen maantieteellinen sijainti, pitkät välimatkat ja riippuvuus merikuljetuksista tekevät logistiikasta kriittisen osan huoltovarmuutta. Meidän on varmistettava, että satamamme, maantie- ja rautatieverkostomme sekä lentoliikenteemme toimivat kaikissa tilanteissa. Lisäksi digitaalisen infrastruktuurin suojaaminen on yhä tärkeämpää. Kyberhyökkäykset voivat lamauttaa kriittisiä toimintoja yhtä tehokkaasti kuin perinteiset uhat.

Arvoisa puhemies! Suomen huoltovarmuus on rakennettu vahvan kansallisen rakenteen varaan, mutta kansainvälinen yhteistyö on yhä tärkeämpää. Olemme osa Euroopan unionia, ja jäsenmaiden välinen yhteistyö huoltovarmuuskysymyksissä on elintärkeää. On kuitenkin tärkeää, että Suomi säilyttää myös kansallisen omavaraisuuden kriittisissä asioissa. Vaikka yhteistyö tuo turvaa, olemme nähneet, kuinka kriisitilanteissa maat asettavat usein oman etunsa etusijalle.

Suomen huoltovarmuus nojaa myös tiiviiseen yhteistyöhön julkisen ja yksityisen sektorin välillä. Huoltovarmuuskeskuksen rooli on keskeinen, mutta ilman yritysten osallistu-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

mista järjestelmä ei toimi. Yritysten sitoutuminen huoltovarmuuteen on turvattava, ja heidän osallistumistaan kriisivalmiussuunnitteluun on vahvistettava. Samalla meidän on pidettävä huolta siitä, että varmuusvarastointi pysyy ajan tasalla. Tämä koskee niin energiaa, lääkkeitä, elintarvikkeita kuin muita kriittisiä hyödykkeitä.

Huoltovarmuus ei ole vain kriisiaikojen kysymys, se on keskeinen osa yhteiskuntamme normaalia toimintaa. Se vaatii pitkäjänteistä suunnittelua, resursseja ja yhteistyötä. On tärkeää, ettemme koskaan ota huoltovarmuutta itsestäänselvyytenä. Se, mikä näyttää toimivan tänään, voi olla haavoittuvainen huomissa kriiseissä. Meidän on siis jatkuvasti kehitettävä järjestelmäämme ja pidettävä huolta siitä, että Suomi on valmis kohtaamaan minkä tahansa haasteen. Vahva huoltovarmuus on vahva Suomi, ja sitä kansalaiset meiltä odottavat. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kaleva.

20.01 Atte Kaleva kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Aikaisemmassa puheenvuorossani käsittelevästä kahden valtion mallista ensin toki sitä Palestiinan osuutta, mutta sitten Israelin osuutta. Jatkan nyt hiukan siitä Israelin osuudesta, koska Israel kuitenkin tuolla alueella valtaa pitävänä entiteettinä on enemmän vastuussa siitä, että tämä saadaan raiteille. Israel on myös ollut ajamassa tätä kahden valtion mallin prosessia väärille urille. Tässäkin valtionpäämies Netanjahu on ollut hiukan, voisin sanoa jopa, syyllinen tähän.

Ensin kun sanon, että Israelin pitää vetäytyä, nämä siirtokunnat pitää vetää pois sieltä Länsirannan alueelta, niin kriitikot sanovat, että no, eihän se ikinä tule tapahtumaan, eihän Israel sitä tule tekemään. Näin on kuitenkin toimittu jo aikaisemmin. Esimerkiksi syyskuussa 2005 Israelhan veti pois siirtokunnat Gazan alueelta. Siellä oli noin 9 000 juutalaista, jotka vedettiin pois. Heillä oli muun muassa noin 4 000 kasvihuonetta, ja siellä kävi paljon palestiinalaisia töissä näissä kasvihuoneissa. No, sitten kun Israel vetäytyi sieltä, niin nämä kasvihuoneethan ryöstettiin, ja se toiminta loppui siihen. Mutta joka tapauksessa tätä on tapahtunut aikaisemmin. Netanjahu on omalla politiikallaan tukenut Hamasin vallanpitoa Gazan alueella osittain sen takia, että sillä on pystytty estämään tämän kahden valtion mallin toteuttaminen, koska ollaan voitu sanoa, että palestiinalaiset ovat hajalla, Fatah pitää valtaa Länsirannalla, terroristijärjestö Hamas Gazassa. Eli kuka on se vastapuoli, jonka kanssa tästä neuvoteltaisiin? Israel on sallinut Netanjahun kaudella esimerkiksi Qatarin rahoituksen Hamasille juuri sen takia, että lietsottaisiin tätä kahtiajakoa ja vastakkainasettelua.

Täytyy sanoa näistä siirtokuntalaisista, joita siellä Länsirannalle perustetuissa siirtokunnissa on ollut, että kyllähän sieltä on raportoitu ihan uskottaviakin raportteja, ei ainoastaan raportteja Haaretz-lehdestä, joka on erittäin vasemmistolainen lehti, jota kuitenkin Euroopassa ja myös Suomessa aika usein ikään kuin puolueettomana siteerataan jostakin syystä — no, siinä on varmaan sisäpolitiikkaa meillä. Mutta siis myös muistakin lähteistä kuin vain tästä Haaretzista voidaan kyllä lukea, että tämmöistä rasistista, arabivastaista, hyvin ikävää mielialaa siellä näitten siirtokuntalaisten keskuudessa on ollut ja on esiintynyt sellaisia tunteita, jotka eivät kyllä sovi tähän kahden valtion malliin. Silloin on täysin selvää, että myös Länsirannalta nämä siirtokunnat pitää vetää pois.

Miten nämä ortodoksijuutalaiset sitten suhtautuvat? Tässä varmaan tämä Netanjahun vastustus tätä prosessia kohtaan osittain tulee myös siitä, niin kuin sanoin aiemmassa puheenvuorossani, että hänhän on tavallaan vähän niin kuin näitten ortodoksijuutalaisten —

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

ääriajattelevien, hyvin fundamentalistisesti uskontoon suhtautuvien juutalaisten — ja heidän muodostamiensa pienten puolueitten vankina, koska se koalition muodostaminen vaatii sitä, että siellä on paljon näitä pieniä puolueita. Eli tässä Israelin puolen tehtävänä on se, että heidän pitää nämä siirtokunnat sieltä vetää pois. Heidän pitää niellä se karvas kalkki, mikä tästä heille aiheutuu yhteiskunnassa, ja se on se hinta, mitä heidän pitää maksaa.

Samalla täytyy ymmärtää se, että kun näitä siirtokuntia ollaan sieltä vetämässä, niin myös tämmöisen poliittisen ajattelun — miten sen voisi kuvata — pitää Israelissa kokonaan muuttua. Eli se, että on jouduttu rakentamaan näitä muureja niin kuin Gazassa, ei palvele ketään. Aikaisemmin, vielä 2005, siellä oli kuitenkin tilanne, kun näitä siirtokuntia siellä Gazassa oli, että hyvin monet palestiinalaiset kävivät töissä siellä: oli jonkunnäköistä rinnakkaiseloa. Mutta sitten aloitettiin tällainen politiikka, että jos jostain korttelista esimerkiksi on tullut itsemurhapommittaja, niin silloin se koko kortteli pommitetaan ja hajotetaan maan tasalle. Jopa saattoi olla niin, että ihmisille kerrottiin, että teillä on 15 minuuttia aikaa, ottakaa kaikki tavaranne mukaan, me hajotamme puskutraktoreilla koko tämän korttelin. Tämmöinen kollektiivinen rangaistus siitä, että nämä korttelin asukkaat eivät olleet estäneet tätä yksittäistä itsemurhaiskijää tekemästä tätä itsemurhaterroritekoa. No, eiväthän he siihen tietenkään mitenkään voineet syyllisiä olla. Osa ehkä olikin, mutta eivät ainakaan kaikki. Ainakaan heitä ei voitu siihen pitää syyllisinä. Eli tämä politiikka, jota Israelissa on harjoitettu, on myös ollut virheellistä. Se ei ole ainakaan johtanut hyvään.

Kokonaan toinen asia on sitten se, että ylipäätään tämän Hamasin 7.10. toimeenpaneman silmittömän bruttaalin, suunnitelmallisen terrori-iskun sallittiin toteutua — tai ei sallittu, mutta sitä ei kyetty estämään. Tämähän oli selkeä epäonnistuminen Israelin turvallisuusviranomaisille ja myös, täytyy sanoa, suoraan Netanjahun hallinnolle. Eli kyllä varmaan tämänkin syyn takia nyt sitten on poliittisia syitä, miksi tätä akuuttia konfliktia ylläpidetään Gazassa.

Hamasista on päästävä eroon. Hamas on eliminointava. Se kuuluu tähän rauhanprosessiin ehtona, ja se pitää tehdä, ihan samalla tavalla kuin al-Qaidasta aikanaan oli päästävä eroon, Isisistä oli päästävä, Daeshista oli päästävä eroon. Se ei ole helppoa, se kestää, se on hankalaa. Siinä tulee myös oheisvahinkoja, mutta se on pakko tehdä. Nyt on Hamasin vuoro.

Jatkan seuraavassa puheenvuorossa, kun huomasin, että viisi minuuttia on tullut täyteen, hiukan lähialueen muitten maitten asemasta ja myös hiukan siitä historiallisesta konfliktista ja historiallisesta kehityksestä, mikä nyt esimerkiksi Syyriassa tällä hetkellä nähdään. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Kiuru, Pauli.

20.06 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on tärkeä keskustelu ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta, ja on ilahduttavaa, kuinka perusteellisesti ja syvällisesti haluamme käydä tämän lävitse. Aihe todellakin ansaitsee perusteellisen käsittelyn.

Otan tähän alkuun edustaja Kokon tärkeän huomion kaapeleista, ja se liittyy tietysti hybridivaikuttamiseen. Niin kuin tiedämme, näitä kaapelivaurioita on tapahtunut. Samaan asiaan kiinnittää huomiota myös selonteosta lausunnon antanut hallintovaliokunta.

Huoltovarmuuteenhan kuuluu keskeisenä elementtinä kriittinen infrastruktuuri ja sen suojaaminen, toimitusketjujen turvallisuus ja elintärkeiden toimintojen jatkuvuus. Kulje-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

tusreitit on turvattava kaikissa tilanteissa. Edustaja Kinnari puhui tärkeästä teemasta eli huoltovarmuudesta. Huoltovarmuuteen myös hallintovaliokunta on keskeisellä tavalla ottanut kantaa. — En nyt lähde tarkemmin sitä kohtaa avaamaan.

Hallintovaliokunnan lausunnosta haluan kuitenkin yhdestä lempiteemoistani ottaa hieman koppia. Puhuin tuossa aikaisemmassa puheenvuorossani tiedustelusta, mutta aikapulan vuoksi puheenvuoroni jäi hieman lyhyeksi tai kesken. Viidessä minuutissa ei toki aivan kaikkea ehdi tärkeästä asiasta sanoa. Otan suoran sitaatin valiokunnan lausunnosta: ”Valiokunta korostaa kansallisen tiedustelun ja kansainvälisen tiedusteluyhteistyön merkitystä kansallisen turvallisuuden uhkien tunnistamisessa, ennaltaehkäisyssä ja torjumisessa sekä turvallisuusympäristön muutosten havaitsemisessa. Valiokunta toteaa, että Natossa tehdään sotilaallisen yhteistyön lisäksi yhteistyötä myös siviilitiedusteluun ja resilienssiin liittyvissä kysymyksissä. Edelleen valiokunta tähdentää, että tiedusteluviranomaisten toimintakyvystä ja riittävistä resursseista on huolehdittava kaikissa olosuhteissa.”

Niin kuin aikaisemmassa puheenvuorossani sanoin, tiedusteluvalvontavalio­kunnan mietintö tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomuksesta on valmistumassa, ja uskon, että näihin samantyyppisiin teemoihin otetaan kantaa siinä mietinnössä menemättä nyt vielä keskeneräiseen työhön ja sen sisältöön tarkemmin sisälle. Koska työ on todellakin kesken, asioista ei vielä voi puhua, mutta sen voi tietysti sanoa, että valiokunta sitä käsittelee ja mietintö on eduskuntaan tulossa.

Nostan joitakin hallintovaliokunnan keskeisiä havaintoja: Ylipäätään turvallisuusympäristön analyysi — muuttuminen — sisäinen ja ulkoinen turvallisuus, hybridivaikuttamisen torjunta, joista täällä on puhuttu. Tämä edellyttää muun muassa yhtenäistä tilannekuvaa ja viranomaisten tiivistä yhteistyötä ja lainsäädännön kehittämistä. No, viranomaisyhteistyö turvallisuusviranomaisilla on meillä laadukasta. Meillä esimerkiksi turvallisuusviranomaiset tai tiedusteluviranomaiset eivät ikään kuin väärällä tavalla kilpaile keskenään, vaan se käsitys, mikä meillä on tiedusteluvalvontavalio­kunnassa tullut, on, että sotilas- ja siviilitiedustelun parissa työskentelevät viranomaiset, supo ja Puolustusvoimat, tekevät tiiviisti yhteistyötä ja näkevät, mikä on kansakunnan etu, mikä on kokonaisu­tu, mikä on kokonaisturvallisuus, ja silloin keskinäiselle väärälle kilpailulle ei tietenkään ole sijaa eikä paikkaa.

Kyberturvallisuudesta hallintovaliokunta nostaa esille teknologian kehityksen ja myös yksityisen sektorin tärkeyden jatkotyöskentelyssä. Huoltovarmuus, kriisinsietokyky, maahanmuuton hallinta ja rikosvastuun toteutuminen järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa ovat tärkeitä asioita, joita myös hallintovaliokunta korostaa omassa lausunnossaan. Mutta nyt taisi aika loppua kesken, ja mahdollisesti jatkan seuraavassa puheenvuorossa, koska asia on tärkeä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Autto.

20.12 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Huomaan, että puhujalistalla seuraavana oleva edustaja Kokko on paitsi erittäin arvostettu edustaja myös tunnettu siitä, että hän on Suomen johtava Yhdysvaltain asioiden asiantuntija. Jos mietimme sitä, kuinka keskeinen rooli Yhdysvalloilla on koko tässä Euroopan turvallisuus­struktuurissa, ja eittämättä Yhdysvallat on myös Suomen tärkein Nato-liittolainen — totta kai omalla tavallaan myös Ruotsi ja muut Pohjoismaat sekä totta kai Baltian maat ja Puola ovat tärkeitä, mutta Yhdysvalloilla on aivan erityinen rooli — niin olen kyllä, rouva puhemies, erittäin otettu siitä, että voin jopa samassa keskustelussa käyttää tämän oman vaatimattoman panokseni kuin

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

missä edustaja Kokko tulee seuraavaksi puhumaan. Itse ehkä puhun enemmän EU:n merkityksestä turvallisuuden tuottajana ja toivon, että edustaja Kokko pystyy sitten reflektimaan enemmän tuota Yhdysvaltain merkitystä maamme ja Euroopan turvallisuudelle.

Euroopan unionia voidaan aivan ehdottomasti pitää modernin ajan tärkeimpänä rauhanprojektina. Historiansa aikana hyvin sotaissat Euroopan kansat saatiin sidottua taloudellisista intresseistään yhteen niin, että jokainen koki hyötyvänsä siitä, mitä tehdään, ja siksi sotakirveet voitiin haudata. Tänäpä itse asiassa eduskunnassa vietettiin hienoa juhlaseminaaria teemalla ”Suomi 30 vuotta EU:ssa, yhden vuoden Natossa”. Tämä oli hyvin vahvasti tulevaisuuteen katsonut seminaari — tulevaisuuteen katsonut huolimatta siitä, että siellä oli paljon neuvotteluvaltuuskunnan jäseniä paikalla, ja heille tietysti suuren valiokunnan puheenjohtajana toin eduskunnan erittäin kunnioittavan ja kiittävän tervehdyksen ja kiitin siitä työstä, jota he aikanaan pääneuvottelija Pertti Salolaisen johdolla tekivät, että Suomelle tie EU-jäsenyyteen raivattiin — ja siellä käytiin keskustelua siitä, millä tavoin EU ja Nato nyt ennen kaikkea tässä rajusti poliittisten mannerlaattojen liikkeen ravisuttamassa geopolittisessä tilanteessa voivat sitten turvata eurooppalaisille vakaan näkymän kohti tulevia vuosia. Siellä todella tuotiin hyvin historiaan peilaten esille niitä erityispiirteitä, joita eri jäsenmailla on.

Itsekin olen paljon sitä pohtinut, miten olisi lopulta käynyt, jos Suomi olisi mennyt Pohjois-Atlantin liiton jäseneksi suunnilleen samantahtisesti kuin myös Euroopan unionin jäseneksi. Olisiko meillä ollut malttia ja viisautta pitää kiinni laajaan asevelvollisuuteen perustuvasta reserviläisarmeijasta maanpuolustuksemme perusratkaisuna, vai olisiko ollut houkutus siirtyä samanlaiseen puolustusratkaisuun kuin pääosalla eurooppalaisista Nato-liittolaisistamme, kun nyt juuri mietimme geopolittistä tilannetta, Venäjän brutaalia hyökkäystä Ukrainaän ja Venäjän ympärille kerääntyneen autoritääristen kleptokraattijohtajien verkoston tuomaa uhkaa koko vapaalle maailmalle? Tässä tilanteessa tarvitaan juuri Suomen puolustusratkaisun tuomia laajoja maavoimia, joilla pystytään turvaamaan alueiden hallinta ja joilla pystytään tuottamaan niin vahva pelote, että Venäjä tai muutkaan autoritääristen kleptokraattijohtajien ja monenlaisten tyranniin, kuten vaikkapa Syyriassa juuri vallasta syöstyn Assadin, verkostot eivät uskalla Nato-maita tai laajemminkaan täällä perinteisissä länsimaissa asuvia kansalaisia uhata.

Tosiaan, arvoisa rouva puhemies, viisi minuuttia on niin tavattoman lyhyt aika, että aivan viimeisenä ajatuksena haluan siis jakaa kysymyksen siitä, kun pohdin, olisiko Suomella ollut sitten myös Nato-jäsenenä malttia säilyttää tämän puolustusratkaisumme perusta yleisessä asevelvollisuudessa. Tuossa keskustelussa jo hieman aiemmin otin esiin näitä asevelvollisuuden tuomia hyviä puolia. Ehkä en ole vielä ehtinyt kovin paljon siis sivuta niitä näkökulmia, jotka liittyvät nimenomaan siihen, miten asevelvollisuuden kautta tuotetaan se paras mahdollinen puolustuskyky, mutta ennemminkin olen käsitellyt näitä asevelvollisuuden tuomia yhteiskunnallisia hyötyjä, [Puhemies koputtaa] ja nyt ehkä aivan lyhyesti vielä... — No, ehkä otan vielä seuraavan puheenvuoron, arvoisa rouva puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kokko.

20.18 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Suorastaan häkellyin hyvän kollegan, edustaja Auton suoranaisista kehuista allekirjoittaneen asiantuntemusta kohtaan, ja mielelläni kyllä teidän kanssanne reflektoin Yhdysvaltain turvallisuuspolitiikkaa ja sen vaikutuksia Eu-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

rooppaan. Mutta koska aika on rajattu, niin käytän sen siihen, mitä ajattelin nyt tässä puheenvuorossani nostaa esille.

Selonteossa todetaan, että turvallisuutta ajatellaan laaja-alaisesti, ja se on ehdottoman tärkeää, ja siellä on nostettu hyvin esille myös yhteiskunnallinen eheys ja ennen kaikkea hyvinvointi. Ehkä näin turvallisuuden näkökulmasta sosiaali- ja terveyspalvelut ovat varsin keskeisessä roolissa oikeastaan koko yhteiskunnan turvallisuuden perustana. Siksi olen ehkä hieman huolissani siitä, mitä tekevät kansalaisten turvallisuudelle ja oikeastaan koko kansakunnan turvallisuudelle nimenomaan nyt nämä hallituksen kaavailut sairaalaverkon karsimisesta, muun muassa perus- ja erikoistason päivystykset Salossa sekä Varkauden ja Iisalmen päivystykset 24/7 kokonaisuudessaan, jos ajatellaan huoltovarmuuden näkökulmasta ja sitä, että kansalaiset voivat luottaa, että hädän hetkellä he tulevat saamaan apua varsinkin poikkeusoloissa, jos kansakuntaa kohtaa sotilaallinen kriisi tai joku muu häiriötilanne, jolloin nimenomaan nämä alueelliset ja paikalliset sairaanhoidon yksiköt pystyisivät toimimaan keskussairaaloiden, isojen sairaaloiden, yliopistosairaaloiden apuna ja tukena. Siinä mielessä olen kyllä hyvin huolissani siitä, mitä tämä tekee turvallisuudelle, varsinkin koska monet näistä leikkauksista tuntuvat kohdistuvan itäiseen Suomeen, reuna-alueille, joiden tiedetään olevan jo muutenkin erittäin haasteellisessa tilanteessa johtuen Venäjän laittomasta sodasta Ukrainassa — tiedetään, minkälaisia heijastusvaikutuksia sillä on ollut koko Eurooppaan mutta ennen kaikkea Suomen itärajan tilanteeseen. Siinä mielessä olisi ehkä hyvä kuulla jopa hallituspuolueiden edustajilta vastauksia siihen, miten te näette esimerkiksi nyt tämän sairaalaverkkokäytöksen, miten se tulee vaikuttamaan kansalaisten turvallisuuteen ja oikeastaan koko kansakunnan turvallisuuteen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen.

20.20 Sara Seppänen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kuten ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa todetaan, on maailman väestönkehitys vahvasti eriytynyttä. Puolet maailman tulevasta väestönkasvusta keskittyy Afrikkaan, jonka väestön ennustetaan kaksinkertaistuvan vuoteen 2050 mennessä. 1700-luvulla oli maapallolla noin 700 miljoonaa ihmistä. Tällä hetkellä meitä on maailmassa noin 8 miljardia. YK:n ennusteen mukaan vuonna 2030 meitä olisi noin 8,5 miljardia ja vuonna 2050 olisi 9,7 miljardia. On tietenkin aivan selvää, että tämä maapallo on kestävyytensä äärirajoilla, ja ihmiselle on luonnollista, mikäli hän asuu heikomman elintason maassa, haluta itselleen parempaa. Tämä tilanne on kuitenkin kestävä. Sen lisäksi, että ruuantuotannolta loppuu tila, hakeutuvat ihmiset paremman elintason maihin. Tämä valtava maahanmuuttopaine kohdistuu myöskin Eurooppaan ja aiheuttaa väistämättä erilaisia yhteentörmäyksiä ja vastakkainasetteluita erilaisten väestöryhmien välillä.

Kuten tässä selonteossa mainitaan, väkivaltainen radikaali-islamistinen liikehdintä muodostaa merkittävän terrorismin uhan globaalisti, myös Eurooppaan suuntautuvan muuttoliikkeen lähtöalueilta ja vierastaistelijoiden mukana. Valitettavasti tämä radikalisoituminen koskettaa yhä nuorempia, kuten olemme jo havainneet myös täällä Pohjoismaissa. Tässä ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa todetaan: ”Euroopassa terroristisen isku-uhan muodostavat pääsääntöisesti radikaali-islamistista tai äärilaitojen ideologioita kannattavat yksittäiset henkilöt sekä toisaalta salassa toimivat pienryhmät”.

Olemme nähneet, että Euroopassa antisemitismi on nostanut päätään. On huolestuttavaa seurata, miten muun muassa näissä pro Palestiina -mielenosoituksissa kannetaan radikaali-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

islamistista Hamasin tai Hizbollahin lippua. Kulkueissa ja mielenosoituksissa hoetaan lausetta ”from the river to the sea”, joka tarkoittaa juutalaisten tuhoamista. Mielestäni tähän avoimeen antisemitismiin pitäisi meidänkin puuttua tarmokkaammin. Juutalaisilla on oikeus olla turvassa Suomessa, ja valitettavasti viestit tällä hetkellä heidän kokemuksistaan viestittävät siitä, että asiat eivät ole hyvällä tolalla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rasinkangas.

20.24 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Meneillään oleva sotatilanne Venäjän laittoman hyökkäyksen johdosta Ukrainaan on aiheuttanut monille suomalaisille ristiriitaisia tunteita maamme turvallisuudesta. Surullista onkin se, että myös meidän lapset ja nuoret ovat syntyneet sotaa käyvän naapurimme aikakauteen. Lapset ja nuoret pysyvät näkemään sodan raakuudet ja kaiken julmuuden ihan livenä sosiaalisen median mahdollistamana.

Samaan aikaan, kun naapurimaamme Venäjä uutisoi raukkamaisilla hyökkäyksillä Ukrainaan ja kohdistaa hybridihyökkäyksiä eri puolille Eurooppaa ja myöskin Suomeen, meidän lasten ja nuorten pahoinvointi on lisääntynyt. Syitä tähän on toki monia, mutta on selvää, että tällainen silmittömän väkivallan näkeminen ja päivittäinen uutisointi luovat etenkin nuorille epävarmuuden ja pelon tunteita, jotka vaikuttavat normaaliin arkirytmiin epäsuotuisasti.

Lasten ja nuorten kännykän käyttö onkin herättänyt mielenkiintoa myös tutkijoissa, jotka ovat löytäneet yhteneväisyyksiä lasten levottomuuteen, väsyneisyyteen ja erilaisten neuropsykologisten oireiden puhkeamiseen. Nuorten maailmassa on lisääntynyt väkivallan ihannointi. On järjestettyjä tappeluja ja nöyryytyksiä ja niiden kuvaamista, joita jaetaan sosiaalisessa mediassa. Saamme lukea mediasta aivan liian usein myös alaikäisten tekemistä itsemurhista ja henkirikoksista.

Hyvinkin nuoret lapset kuljettavat teräaseita mukanaan kouluissa ja vapaa-ajalla, ja kiinni jäätyä poliisille usein selityksenä on: ”Kannan puukkoa itsepuolustuksen vuoksi.” Tämä kertoo lisääntyneestä turvattomuuden tunteesta.

Yhtä lailla erilaiset hybridihyökkäykset ja lähellä oleva naapurimaan Venäjän sotatilanne ovat aiheuttaneet pelonsekaisia tunteita myös aikuisten keskuudessa ja ikääntyneille, jotka ovat kaukana läheisistä tai potevat yksinäisyyttä.

Nykyinen Petteri Orpon hallitus on jälleen tehnyt sisäisen turvallisuutemme hyväksi taloutemme sopeutustilanteesta huolimatta arvokkaan päätöksen, että turvallisuusalan ammattilaiset, kuten Puolustusvoimat, poliisi, Rajavartiolaitos ja Tulli, eivät ole säästöjen kohteena. Tämä edistää meidän puolustuspolitiikkamme valmiutta turvallisuustoimiin niin sisä- kuin ulkopolitiikassakin.

Vaikka emme asukkaan enää lintukodossa, meidän on äärimmäisen tärkeää puhua myös rauhan puolesta. Meidän tulee rohkaista ja kannustaa lapsiamme varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja tukea heidän opinpolkuaan aina toisen asteen opintoihin saakka sekä kannustaa heitä terveellisiin harrastuksiin. Meidän on tärkeää olla rohkeita vanhempia, jotka kasvattavat lapsiamme suvaitsevaisuuteen ja lähimmäisen rakkauteen. Vanhemmuuden ja turvallisuuden kulmakiviä ovatkin rajat ja rakkaus. Empatiakaan ei ole itsestäänselvyys, sitä pitää opettaa.

Arvoisa puhemies! Meidän tulee olla rehellisiä, mutta joitakin asioita on, miltä kannattaa lastemme henkistä hyvinvointia suojella. Tärkeintä on kuunnella ja olla läsnä niin las-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

ten, nuorten kuin yksinäisten ikääntyneidenkin kanssa, kuten Presidentinlinnan itsenäisyyspäivän juhlan teemakin oli, yhdessä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kaleva.

20.27 Atte Kaleva kok: Arvoisa puhemies! Aikaisemmissa puheenvuoroissani käsittelin vähän tätä Lähi-idän kestävään rauhaan johtavaa tiekarttaa, sitä, minkälainen se voisi olla, mitä siihen pitää sisältyä, miten siinä pitää mennä eteenpäin. Nyt tässä viimeisessä puheenvuorossani katson vähän tätä tämän alueen jihad-liikkeen historiaa ja sitä, miten se vaikuttaa tähän päivään ja tähän tiekarttaan.

Nyt kun puhutaan siitä, että ihan viime päivinä, viimeisen parin viikon aikana Syyrian oppositiovoimat ovat saavuttaneet suuria voittoja ja ihan hiljattain on jopa tämä al-Assadin hirmuhallinto saatu kaadettua ja Syyria on vapautumassa, niin se vapautuminen ei välttämättä tapahdu sillä tavalla kuin me toivotaan, koska kaikki nämä oppositiovoimat eivät suinkaan ole kyllä mitenkään luottamusta herättäviä.

Kaikkein tärkeimpänä näistä oppositiovoimista on nyt varmasti tämä Hayat Tahrir al-Šam, jolla on aika synkkä historia. Katsotaanpa vähän sitä historiaa. Silloin kun Usama bin Ladin ja Aiman al-Zawahri perustivat al-Qaida-verkoston Afganistanissa 1980-luvulla, verkostohan toimi erittäin hyvin, koska he saivat ainakin omasta mielestään ajettua Neuvostoliiton pois Afganistanista, eikä vain se, vaan koko Neuvostoliitto romahti näiden al-Qaidan toimijoiden mielestä heidän ansiokkaan taistelunsa takia. No siitä, mistä se romahdus johtui, voidaan keskustella, mutta tämä oli se ajatus, mikä siellä vallitsi. Siellä oli myös tällainen toimija kuin Abu Mus’ab al-Zarqawi, joka oli sunnalainen jihadisti niin kuin bin Ladin ja Aiman al-Zawahrikin, mutta hän oli niin poikkeuksellisen väkivaltainen, että jopa al-Qaida sanoi, että me ei haluta sinua tähän mukaan, me ei hyväksytä sinua jäseneksi, koska al-Zarqawi vihasi erityisesti šiioja — niin kuin globaalit jihadistit, sunnalaiset jihad-liikkeen kaikki toimijat vihaavat šiioja, mutta hänelle se šiiviha oli aivan erityisen voimakasta. No hän perusti oman militanttiryhmittymän, jihadistisen sellaisen. Sitten eri vaiheiden jälkeen he saivat muun muassa Iranista turvapaikan yhdessä vaiheessa, mikä on aika erikoista, kun ajattelee, että Iran on kuitenkin šiialaisuuden johtovaltio. Mutta Iranissa ymmärrettiin jo silloin, että tämmöisestä al-Zarqawin tapaisesta toimijasta, joka on erittäin väkivaltainen, erittäin šiivivihamielinen, saattaa olla hyötyä tämän alueen epävakauttamisessa myöhemmin. Ja tämä tulikin silloin, kun yhdysvaltalaiset hyökkäsivät Irakiin, kaatoivat Saddam Husseinin hallinnon, koko Irak luhistui tällaisen sekasorron valtaan. Silloinhan olikin Iranille hyödyllistä lyödä sinne tämmöinen Abu Mus’ab al-Zarqawin kaltainen toimija, joka ei lähtenytäkään hyökkäämään omalla verkostollaan niinkään amerikkalaisia maahantunkeutujia vastaan vaan šiioja vastaan, joita Irakissa kuitenkin on väestöstä suurin osa, jopa siinä määrin, että taas al-Qaidan keskusjohdon silloinen kakkosmies Aiman al-Zawahri joutui lähettämään kirjeen al-Zarqawille ja sanomaan, että älä nyt hyökkää niin voimakkaasti niitä šiioja vastaan, että ensimmäisenä pitää saada amerikkalaiset tapettua ja ulos Irakista ja sitten vasta otetaan šiit kohteeksi. No kuitenkin tämän al-Zarqawin järjestö hyväksyttiin osaksi al-Qaidaa 2004—2006 ja toimi siinä nimenomaan Irakissa. Mutta sitten al-Qaidan edustajaksi Syyriassa taas, kun siellä oli tämä arabikevät, nousi tämmöinen Jabhat al-Nusra eli Nusran rintama, ja he aikanaan olivat, kun tämän Abu Mus’ab al-Zarqawin liikkeen tavallaan raunioille, tai ei voi sanoa raunioille, mutta kun hänet tapettiin 2006 ilmaiskulla, amerikkalaiset tappoivat hänet, niin siitä liikkeestä kehittyi myöhemmin

muutaman välivaiheen kautta tämä islamilainen valtio Isis eli kalifaatti, Isis-kalifaatti. Ja kalifaatti ja Nusran rintama kilpailivat siitä, kuka saa edustaa al-Qaidaa ja globaalia jihad-liikettä Syyriassa. No se kilpailu päättyi siihen, että tämä kalifaatin perustaminen ja julistaminen ei suinkaan ollut täysin ongelmaton globaalin jihad-liikkeen toimijoitten mielestä, mukaan lukien al-Qaidan keskusjohdon mielestä, vaan ajateltiin, että sitä ei pitäisi vielä julistaa vaan vasta sitten, kun ollaan saatu uskovien yhteisö eli umma yhdistettyä. No kuitenkin Abu Bakr al-Baghdadi, joka johti tätä Daeshia eli Isis-kalifaattia, sen kalifaatin siten perusti ja julisti. Siellä tapahtui jopa taisteluita Nusran rintaman ja Isisin välillä, niin että al-Qaidan keskusjohto asettautui tukemaan Jabhat al-Nusraa. Tästä Nusra-rintamasta myöhemmin kehittyi sitten Hayat Tahrir al-Šam, joka nyt on sitten saavuttanut siellä suuren voiton.

Eli vaikka tämä liike Syyriassa esiintyy hyvinkin maltillisena ja äänenpainot nyt ovat maltillisia, niin aivan kuten Afganistanissa silloin, kun Taliban-liike uudestaan sai vallan siellä, olivathan silloinkin äänenpainot alkuun maltillisia. Naisille ja vähemmistöille piti antaa oikeuksia, mutta kuinka kävi? Niitä ei sitten tullutkaan. Tämä sama saattaa käydä Syyriassa. Mutta se, mikä on tässä nyt tärkeätä huomata, on se, että silloin aikanaan amerikkalaiset toimivat — muistan, että Winston Churchill sanoi aikanaan, että amerikkalaiset kyllä toimivat lopulta oikein, kunhan he ovat ensin tehneet joka ikisen kuviteltavissa olevan virheen, toisessa maailmansodassa siis näin. No, näin he toimivat tietenkin myös Irakissa, ja siellähän tapahtui tämä, että Saddam Husseinilla oli Baath-puolue, joka oli valtaa pitävä puolue, yksipuoluejärjestelmä. Kaikkien, jotka Irakissa silloin Saddamin aikaan halusivat nousta millään tavalla virkakoneistossa, diplomaattikunnassa, armeijassa, piti kuulua puolueeseen. Sitten kun amerikkalaiset tulivat valtaan — eivät he kaikki olleet Saddamin kannattajia, siis baathisteja, vakaumuksellisia — niin he toteuttivat tämän debaathifikaatioksi kutsutun prosessin, jossa siis nämä Baath-puolueen jäsenet kaikki siivottiin julkisista viroistaan, mikä tarkoitti, että Irakiin syntyi valtava valtatyhjiö. Armeija käytännössä typistettiin, virkakunta samoin ja luotiin hyvin voimakas verkottunut sunnalainen porukka, joka oli katkeroitunut siitä, että heidät oli potkittu viroistaan. Sitten valtaan asetettiin Nuri al-Maliki, joka oli šiialainen, joka ryhtyi sortamaan sunnejia, kun taas Saddam-sunni oli sortanut šiioja. Ja tämä katkeruus levisi, ja sitä kautta Isis saavutti niin suuria voittoja, koska tämä vaikutusvaltainen porukka liittyi Isisin riveihin. Tästä myös puhutaan, kun sanotaan, että amerikkalaiset ojensivat kultalautasella Irakin Iranille. No tämä debaathifikaatio on se, mistä se kaikki alkoi. Joka tapauksessa Iranin vaikutusvalta ulottui Irakiin. [Puhemies koputtaa] — Anteeksi, puhemies, kun nyt tämä on viimeinen puheenvuoro tässä, niin käytän perustuslaillista oikeuttani. Ei mene enää kauaa. — Iranin vaikutusvalta ulottui Irakin kautta, Syyrian kautta Hizbollahiin. Tämähän on se perinteinen šiia-akseli tai šiia-puolikuu, niin kuin sanotaan tuolla Lähi-idässä.

Nyt, niin kuin aikaisemmissa puheenvuoroissani sanoin, ensimmäinen askel kestävän rauhan prosessissa on se, että Iranin epävakauttava vaikutus tuolla alueella pitää estää. Sanon, että siihen voidaan tarvita regiimin vaihdos, se saattaa olla näin, mutta nyt on ensimmäinen askel siihen, että tämä šiia-akseli on katkaistu, se on nyt otettu. Näyttää siltä, että Iranin vaikutusvalta on tuolla alueella hajoamassa. Sitä, mihin Syyria kehittyi, pitää seurata, ja en ole itse ihan täysin luottavaisin mielin sitä seuraamassa, mutta se on mielenkiintoista nähdä. Joka tapauksessa voi olla, että niitä ensimmäisiä askeleita otetaan nyt tällä hetkellä. Tämä on mielenkiintoista, miten Israel toimii, miten palestiinalaiset toimivat sekä entiset Hamasin kannattajat, Fatahin kannattajat ja sitten ne muut, jos sellaisia on, ja miten

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

ympäröivät arabimaat toimivat, mukaan lukien Arabiemiraatit, Saudi-Arabia, Marokko, Qatar. Tätä on mielenkiintoista seurata, mutta joka tapauksessa tällaisia askeleita, mitä tässä nyt luonnostelin tätä tiekarttaa, varmasti on otettava, ja ne ovat aika katkeria askelia sekä palestiinalaisille että israelilaisille, kuten tässä puheenvuoroissani olen todennut, mutta ne ovat välttämättömiä ottaa, jotta mihinkään kestäväan rauhaan ylipäätään voidaan päästä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltokangas.

20.35 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Tässä kun olen kuunnellut illan hämytyessä erinomaista keskustelua ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta ja kun tässä olen kuullut useampaan otteeseen viitattavan hallintovaliokunnan lausuntoon ulkoasiainvaliokunnalle kyseisessä asiassa, niin katsoin lähestulkoon velvollisuudekseni hallintovaliokunnan puheenjohtajan ominaisuudessa esitellä hieman nimenomaan hallintovaliokunnan näkemystä ja lausuntoa valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittiseen selontekoon ulkoasiainvaliokunnalle. Siinä mielessä tämä on mielenkiintoinen tilanne, että olen saanut tuossa useita viestejä, sekä sähköposteja että tekstiviestejä, että kerro nyt, Mauri, vähän, mitä nämä tarkoittavat, kun välillä edustajat puhuvat lausunnoista ja välillä taas tästä itse asiasta.

Täällä ollaan kuultu erittäin laajaakin keskustelua aiheen ympäriltä, jota pidän hyvin suuressa arvossa. Äskeinen puheenvuoro ja sitä edeltävät puheenvuorot ovat olleet kaikki todella mielenkiintoista kuultavaa. Halusinkin sen takia kertoa lähinnä, että kun valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko ylipäätään on annettu ja se silloin saapui valiokuntiin, sekä puolustusvaliokuntaan että hallintovaliokuntaan, lausunnoille, niin sitten, totta kai, täydellä valiokunnalla lähdimme tekemään sitä parasta mahdollista työtä, mitä voimme ylipäätään tehdä, että ulkoasiainvaliokunta saa sen työkalun, mitä pyytää kyseisiltä lausuntovaliokunnilta.

Haluan kertoa sen verran taustaksi kuulijoille — koska tämä on monta kertaa sellaista aika vaikeaselkoista, ja sanotaanko näin, että tavan kansalaiset kyselevät usein, miten tämä käytäntö menee — arvoisa puhemies, ihan siitä, että siis ensinnäkin valiokuntahan kuulee useita asiantuntijoita, ministeriöitä, siellä on erilaisia osastopäälliköitä, siellä on poliisiylijohtajaa, on Poliisihallituksen, suojelupoliisin, keskusrikospoliisin, Rajavartiolaitoksen, Maahanmuuttoviraston, Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskuksen ynnä muiden, liikenne- ja viestintäministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, Turvallisuuskomitean, Tullin, Huoltovarmuuskuskuksen, Suomen Kuntaliiton ja — muutaman vielä mainitakseni — esimerkiksi Laajan turvallisuuden verkoston, WISEn, ja WWF Suomenkin edustajaa kuultu. Eli näitä lausuntoja ei tehdä valiokuntien mietintöjen pohjaksi mitenkään heppoisin perustein vaan erityistä tarkkuutta noudattaen ja voimakkaita ja ammattitaitoisia henkilöitä kuullen.

Valiokuntahan perusteli ylipäätään yleisesti kokonaisuutta sillä, että pitää valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon arviota Suomen kansainvälisestä toimintaympäristöstä ja sen muutostekijöistä hyvin realistisena sekä selonteon painopisteitä ja tavoitteita oikeansuuntaisina. Selonteko sisältää valiokunnan mukaan ensimmäistä kertaa myös Suomen Nato-jäsenyyden peruslinjaukset ulko- ja turvallisuuspolitiikan osalta. Nato-jäsenyyden vahvistaa Suomen turvallisuutta.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

Perusteluissa myöskin mainitaan, että pidetään tärkeänä, että kaikkien turvallisuusselonteiden ja muiden keskeisten strategioiden valmistelun pohjana on yhteinen tilannekuva, vaikka toimintaympäristöä kuvataankin niissä osin eri painotuksin. Ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon toimintaympäristön analyysin on määrä ohjata eduskunnalle myöhemmin annettavan puolustusselonteon valmistelua, ja se otetaan huomioon myös valmisteltaessa kansallisen turvallisuuden strategiaa, joka sisältää tarkemmat linjaukset kansallisen turvallisuuden suojaamisesta. Nämä strategiat ovat erinomaisia, kun ajatellaan, että ne tulevat pikkasen lomittain. Eli tällä hetkellähän tuolla taustalla ollaan valmistelussa sisäisen turvallisuuden strategian kanssa, jonka eduskunta saa sitten syyskaudella 2025 käsiteltäväkseen. Tämä on erittäin hyvä tieto jo tässä vaiheessa. Ja nämähän, niin kuin tuossa aikaisemmissa puheenvuoroissa olen sanonut, lomittuvat hyvinkin kylki kylkeen toistensa kanssa.

No, Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkeimpänä päämääränähän on turvata Suomen itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus ja estää Suomen joutuminen sotilaalliseen konfliktiin ja taata suomalaisten turvallisuus ja hyvinvointi. Tämä tuodaan erittäin selkeällä kielellä esiin myöskin hallintovaliokunnan lausunnossa ulkoasiainvaliokunnalle.

Koska aika, arvoisa puhemies, loppuu ja yritän noudattaa aikarajoja, niin jatkan seuraavassa puheenvuorossa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom.

20.41 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Ulko- ja turvallisuuspolitiikassa meidän tulevaisuuden päättäjät kasvavat tällä hetkellä nuorisojärjestöissä, enkä voinut olla kiinnittämättä huomiota Vihreiden nuorten julkaisemaan kannanottoon, jossa Vihreät nuoret muistuttaa oman puolueensa johtoa puolueensa linjoista: vihreät ovat osa rauhanliikettä ja tavoittelevat aseista vapaata maailmaa. Summa summarum: vihreät nuoret suuttuivat siis vihreiden puoluejohdolle siitä, että vihreiden puoluejohto esitti blogitekstissään tällaista puolen miljardin pakettia aseteollisuuden vauhdittamiseksi Suomessa — ja siitä iso kiitos vihreille, se oli ihan hyvä ehdotus. En tiedä, esitittekö te siihen vaihtoehtobudjetissanne rahoitusta, mutta joka tapauksessa hyvä ehdotus. Mutta kiinnitin tosiaan huomiota tähän hyvin voimakkaaseen kritiikkiin Vihreiltä nuorilta, ja se harmittaa siitä syystä, että sitä toivoisi, että myös nuorisojärjestöissä, eritoten vasemman laidan nuorisojärjestöissä, ymmärrettäisiin, mikä merkitys meidän Puolustusvoimilla ja sen resursseilla on esimerkiksi meidän turvallisuuspoliittiseen tilanteeseen. Se harmittaa, että tällä tavalla ajatellaan nuorissa.

Jäin sitten pohtimaan, että kun meillä yhteiskunnassahan järjestetään esimerkiksi maanpuolustuskursseja — ja niitä järjestetään yleensä sekä poliitikoille että muissa korkeissa asemissa oleville ihmisille niin siviilipuolella eli yritys-elämässä ja elinkeinoelämässä kuin julkisella puolella ministeriöissä ja erilaisissa virastoissa toimiville — niin jonkunnäköinen tällainen vastaava kurssi myös nuorisojärjestöille olisi meinaan ihan paikallansa. Täytyy kuitenkin ottaa huomioon, että heissä kasvaa tulevaisuuden poliittinen sukupolvi ja toisaalta he toimivat myös merkittävinä vaikuttajina nuoriin ihmisiin tässä maassa. Ja jos nyt lähdetään liikkeelle siitä, että nuorissa alkaa tällainen ajattelu ikään kuin laajenemaan, että panostukset puolustukseen ovat pahasta ja eivät edistä rauhaa, niin ollaan äkkiä hakoteillä tulevaisuudessa.

Nimittäin Suomihan ei halua sota, se on päivänselvä asia, mutta varautuminen on paras puolustus ja varautuminen itsessään ehkäisee siten, että Suomi ei joudu sotaan, koska totta

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

kai, aina kun joku maa hyökkää toiseen maahan, se tekee arvion siitä, onko sillä a) mahdollisuus saavuttaa tavoitteitansa ja b) millä hinnalla. Ja jos sitten nähdään, että riskianalyysi päätty sellaiseen lopputulokseen, että se hyökkäys kannattaa tehdä, niin siitä ei hyvä heilu sitten kenellekään. Tämän takia kannattaa varautua ennalta hyvin, jotta se potentiaalinen uhkakin toteaa itse, että ei kannata lähteä ottamaan mittaa, koska siinä saattaa käydä huonosti. Suomihan on omasta puolustuksestaan huolehtinut jo pitkään todella hyvin, ja täällä on ollut poikkeuksellisen vahvat puolustusvoimat, eritoten huomioiden, kuinka pieni valtio me ollaan ja kuinka suuri reservi meillä on — saa moni maa ottaa mallia.

Vähän tästä laajennettuna: Kun laajemmin Euroopassa käytiin, ennen Venäjän laajempaa hyökkäystä Ukraina, keskustelua 2000-luvulla esimerkiksi siitä, että tällaiset asevelvollisuusarmeijat ovat vanhentuneita, ja Suomellekin ehkä vähän jopa naureskeltiin, niin eipä naureta enää. Ei naureta enää. Päinvastoin, ollaan kateellisia siitä, että miksi ei ole tällaista reserviläismallia. Katsokaas, kun sitä ei saa takaisin sitten, kun se kerran on menetetty. Tai sanotaan, että sen saa takaisin, mutta sellaisen kasaaminen vie vuosikymmeniä, koska ei se koulutettu reservi mistään taivaasta tipahda sinne maahan, vaan se täytyy ensin kouluttaa, tarvitaan useita saapumiseriä ja tarvitaan myös kouluttajia, jotka kouluttavat ne saapumiserät, ja tällaisen luominen kestää, valitettavasti. Eli se ei ole mikään nopea ratkaisu. Silloin turvallisuuspolitiikkaa kannattaa toteuttaa pitkäjänteisesti eikä pompia aina vain ajassa joihinkin uusiin suuntauksiin niin, että heti kun saadaan johonkin josain rauha, niin sitten leikataan kaikki puolustuksen resurssit pois.

Suomessa on 2000-luvulla tehty pääsääntöisesti hyviä päätöksiä mutta valitettavasti myös vähän huonompia päätöksiä, muun muassa nämä sopeutustoimet Puolustusvoimiin, joissa leikattiin aiemmin PV:ltä merkittävästi, tai esimerkiksi Ottawan sopimukseen liittyminen. Mutta ei takerruta niihin liikaa, koska myös hyviä päätöksiä on tehty paljon, ja se on ehkä yksi syy sille, miksi Suomi on saanut elää rauhassa eikä meihin ole kohdistunut välitöntä sotilaallista uhkaa, kuten on kohdistunut esimerkiksi Ukraina tai kuten on kohdistunut Georgiaan. Suomi on huolehtinut itsestään. Ja eritoten näinä aikoina, kun Yhdysvalloissakin on presidentti, joka toteaa selvällä suomen kielellä sanottuna, että Euroopankin pitää kantaa itsestään vastuuta, on äärimmäisen tärkeää, että ei vain Suomessa vaan myös laajemmin Euroopassa kannetaan vastuu omasta puolustuksesta. Uskon vahvasti siihen, että Yhdysvalloilla säilyy laaja intressi pysyä Euroopan tukena ja olla Euroopan kanssa liittolainen, mutta se ei tapahdu niin, että vain Yhdysvallat maksaa ja Eurooppa odottaa saavansa ilmaiseksi kaiken. Totta kai Euroopankin kannattaa kantaa vastuu. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Autto.

20.46 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Edellinen puheenvuoroni päättyi tähän EU:n merkitykseen Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kannalta. Toki olisin toivonut, että esimerkiksi edustaja Kokko, joka tunnetaan Yhdysvallat-asiantuntijana, olisi voinut reflektoida hieman tätä Yhdysvaltain merkitystä EU:n ja laajemmin Euroopan turvallisuuden kannalta. [Jani Kokko pyytää vastauspuheenvuoroa]

Tosiaan edustaja Bergbom tuossa edellä kyllä puhui myös erittäin hyvin, ja siinäkin olisi monta kohtaa, joista voisi ottaa kiinni. Ehkä se kaikkein tärkein on tämä koko ulko- ja turvallisuuspolitiikkamme iso idea eli se, että Suomi pidetään rauhassa, Suomi pidetään konfliktien ulkopuolella. Tässä mielessä tietysti se vanha viisaus siitä, vaikka tämä keskustelu nyt kuulostaa osittain hirveän sotaistakin, että jos haluamme rauhaa, niin meidän tu-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

lee varautua sotaan, ja sillä tavoin vahvalla puolustuksella pidämme yllä nimenomaan rauhaa.

Tässä mielessä Euroopan on toki sitten tärkeää myös mennä unionina peilin eteen. Vaikka totta kai yksin Venäjä on syyllinen sotaan, yksin Venäjä on syyllinen kaikkeen siihen kärsimykseen ja kauheuteen, mitä sota Eurooppaan tuo, nämä konventionaalisen sodan kauhut ovat siellä Ukrainassa — todennäköisesti tänäkin yönä pimeyden tultua ukrainalaiset eri puolilla maata joutuvat ilmahälytysten pelossa menemään pommisuojiin — ne kauhut ovat siellä. Mutta tämä Venäjän sotahan on tällaista hybridisotaa, jota he käyvät rauhaa vastaan, jota he käyvät niitä maita vastaan, jotka haluavat rauhaa rakentaa, jotka rauhaa arvostavat. Tässä mielessä voidaan tietysti olla myös Euroopan unionin jäsenenä ja Euroopan unionina kollektiivina itsekriittisiä sen suhteen, että olemme todella laskeneet paitsi oman puolustuskykymme myös ylipäättään sotilaallisen pelotteemme niin alas, että Venäjä on nähnyt, että se voi puolestaan tällaisella konventionaalaisella sodankäynnillä saavuttaa tavoitteitaan Euroopassa.

Onneksi Putin oli siinä väärässä, että Eurooppa ei yhdistyisi tukemaan Ukrainaa. Eurooppa on yhdistynyt tukemaan Ukrainaa niillä rajallisilla voimavaroilla, joita Euroopalla on käytettävissään, mutta toki meillä olisi voimavaroja vielä paljon enempään. Mutta tässä nyt Suomella on todella tärkeä tehtävä saada eurooppalaiset kumppanimme niin EU:ssa kuin sitten liittolaisemme Natossa vakuuttuneiksi siitä, että on jokaisen meidän etu nyt ja pitkälle tulevaisuuteen, että Ukrainaa tuetaan voittamaan paha.

Kaiken kaikkiaan edustaja Bergbom puhui hyvin siitä, että ei tietenkään Euroopan puolustus voikaan perustua sellaiseen ajatteluun, että maailman ainoa supervaltta eli Yhdysvallat yksin sen joutuu takaamaan ja yksin sen joutuu rahoittamaan. Tässä mielessä on aivan oikein, että Euroopan maat nyt sitten tekevät työtä puolustuskykynsä nostamiseksi. Mutta se on toki pitkä tie, kun puolustuskky kerran on laskettu alas. Siinä, miten puolustuskky on Euroopassa heikentynyt, on ollut yhtenä keskeisenä tekijänä se, että asevelvollisuudesta on luovuttu.

Arvoisa rouva puhemies! Jo tuossa aiemmassa puheenvuorossani toin esille näitä asevelvollisuuden hyviä puolia. Kyllähän eittämättä yksi on se, että saadaan paitsi tämä laaja reservi myös koko yhteiskunnan kaikki voimat valjastettua siihen maanpuolustustyöhön. Silloin myös ne kaikkein parhaat voimat saadaan sitten osaksi sitä maanpuolustuksen toteuttamista. Toisaalta tällainen asevelvollisuusarmeija on tietysti sillä tavoin rauhanomainen, että harvoin sillä pystytään projisoimaan voimaa minnekään kovin kauas sieltä omasta maasta. Mutta toisaalta sitten taas sillä, että varmistetaan sen oman maan turvallisuus, kun siitä kaikki Euroopan maat ja Nato-maat yhdessä huolehtivat ja avaamme selvän näkymän myös sille EU- ja Nato-polulle kaikille Euroopan vapaille kansakunnille, luomme kyllä turvallista maanosamme.

Arvoisa rouva puhemies! Aika näyttää jälleen juoksevan tiimalasissa. Olisin vielä halunnut ehkä hieman reflektoida noiden maamiinojen merkityksestä niin Suomen kansalliselle puolustuskyyllä kuin ehkä jonkin verran myös osana tätä ihan kansainvälistä järjestelmää. Olemme tietysti... No, ehkä, arvoisa rouva puhemies, otan vielä puheenvuoron.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia. — Edustaja Suhonen. — Ai niin, edustaja Kokko, vastauspuheenvuoro, ja sitten Suhonen.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

20.52 **Jani Kokko sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitokset, arvoisa puhemies! Jos nyt edustaja Autto välttämättä haluaa reflektointia, niin voin sen yrittää tässä tiivistää minuutin vastauspuheenvuoroon. Toki olen jo istunnon alussa pitämissäni puheenvuoroissa aika laajasti Yhdysvaltain ja Euroopan suhdetta problematisoinut. Mutta ehkä se peruskulmakivi on nimenomaisesti se, että huolimatta hallinnon vaihtumisesta miksi Yhdysvallat on sitoutunut Eurooppaan. Koska sillä on täällä kaikista tehokkaimmat liittolaiset, mitä globaalisti voi ajatella. Kylmän sodan jälkeen Yhdysvallat ei ole tehnyt mitään merkittävää sotilasoperaatiota ilman, että jotkut eurooppalaiset liittolaiset ovat olleet mukana. Samaten tämä laaja liittolaisten verkosto on oikeastaan Yhdysvaltojen globaalin valta-aseman keskeisin kivi, joten on vaikea nähdä, että Trumpin hallinto tulisi tekemään minkäänlaisia sellaisia ratkaisuja, joissa se hylkäisi edes jollain tasolla eurooppalaiset liittolaiset tai liittolaiset muualla, koska se merkitsisi Yhdysvaltain koko globaalin valta-aseman murtumista. Verkosto on selkeästi etu verrattuna vaikka Venäjään ja Kiinaan, joilla tämä kansainvälisten liittolaisten verkosto on varsin pieni. Ja kuten nyt viime päivien tapahtumissa olemme nähneet, mitä Syyriassa on tapahtunut, niin siellä Venäjä on juuri menettänyt yhden liittolaisen, jos Syyrian al-Assadin hallintoa voi edes sellaiseksi sanoa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Suho-

nen.

20.53 **Timo Suhonen sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä nyt on noin seitsemän tuntia kuunneltu tätä keskustelua. Olen kuunnellut lähes jokaisen puheenvuoron, toistastaa puheenvuoroa turvallisuuspolitiikasta ja Puolustusvoimista ynnä muuta, ja on äärimmäisen hyviä puheenvuoroja kuultu. Mutta siitä olen huolissani, että ainoastaan yhden puheenvuoron olen kuullut tänään tässä tärkeässä turvallisuuspoliittisessa keskustelussa siitä, mikä rooli Itä-Suomella on silloin, kun puhutaan turvallisuuspolitiikasta. Aina kun arvostamani edustaja Kokko avaa suunsa, siellä tulee vain täyttä asiaa. Tänäänkin hän ainoana edustajana on tuonut esiin Itä-Suomen tilanteen ja haasteet siinä, [Jani Kokko: Minä olen Keski-Suomesta!] mitenkä Itä-Suomi liittyy turvallisuuspolitiikkaan. Kuitenkin luonnollisesti, kun olemme idässä, olemme lähellä rajaa.

Sitten kun puhutaan turvallisuuspolitiikasta, niin sehän on muutakin kuin miinat, panssarit, rynnäkkökiväärit. Se on myös sitä huoltovarmuutta, mikä liittyy sairaalatoimintoihin, mihin arvostamani edustaja Kokko hyvin viittasi. Juuri hetki sitten tulleen tiedon mukaan sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus on äänestänyt sairaalaverkkopäätöksestä niin, että Varkauden ja Iisalmen elikkä siellä Itä-Suomessa sijaitsevien sairaaloiden yöpäävystykset elikkä ympärivuorokautiset päivystykset ovat päättymässä. Se kuulostaa kyllä aika ristiriitaiselta, kun tässä tänään tätä keskustelua olemme kuulleet — nimenomaan keskustelua siitä, mitenkä turvallisuuspolitiikka ja kaikki siihen liittyvät toimet ovat meille kaikille äärimmäisen tärkeitä. Kun sitten kuitenkin hallitus on päättämässä Itä-Suomessa olevan sairaalatoiminnan ison osan lähes suorastaan alasajosta, niin se on vähän ristiriitaista.

Mutta kiitän edelleen edustaja Kokkoa äärimmäisen hyvistä huomioista. Ainoana edustajana tässä salissa otitte puheeksi Itä-Suomen. — Kiitoksia. [Jani Kokko: Sydämeni sykkee Savolle ja Karjalalle!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltokangas.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

20.55 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Suhosen innoittamana kerron terveiset täältä eduskunnasta sekä Itä-Suomeen että Pohjanmaalle ja myöskin koko muuhun Suomeen.

Me käsitellään tänään siis ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa, ja osaltani nyt olen päättänyt kertoa hallintovaliokunnan näkökulman lausunnon muodossa, jonka ulkoasiainvaliokunta pyysi, jotta tätä valtioneuvoston selontekoa 3/2024 vp käsiteltäessä olisi siitä sitten tukea. Sekä puolustusvaliokunta että hallintovaliokunta lausunnot antoivat.

Jäin edellisessä puheenvuorossani siihen tärkeään kohtaan, että Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkeimpänä päämääränään on turvata Suomen itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus, estää Suomen joutuminen sotilaalliseen konfliktiin ja taata suomalaisten turvallisuus ja hyvinvointi. Tämän kun lausuu ääneen, niin silloin tietää, kuinka tärkeiden asioiden parissa tänään täällä olemme.

On mainittava, että valiokunta otti lausunnossaan myös kantaa siihen, että Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka perustuu arvopohjaiseen realismiin, jonka sisältö määrittellään selonteossa. Suomen turvallisuuden takaaminen edellyttää luovimista nopeasti muuttuvassa ja vaikeasti ennakoitavassa toimintaympäristössä, jota leimaavat ylipäättään monipuolistuvat turvallisuusuhat.

Turvallisuutta käsitellään selonteossa laajasta näkökulmasta. Turvallisuuteen liittyviä kysymyksiä on välttämätöntä tarkastella laajana kokonaisuutena, jotta Suomen turvallisuuden vaikuttavat tekijät ja ilmiöt sekä niiden väliset yhteydet voidaan mahdollisimman tehokkaasti havaita. Selvää jakoa ulkoiseen ja sisäiseen turvallisuuteen ei voida enää tehdä, kuten täällä on monesti jo kuultu, vaan ne ovat kiinteässä keskinäisessä riippuvuussuhteessa toisiinsa. Ja tämä on nyt ehkä sitä uusinta uutta, joka kylläkin tässä talossa on otettu todella hienosti haltuun, eli koppi on saatu siitä, että sisäinen ja ulkoinen turvallisuuspolitiikka elävät käsi kädessä. Suomen sotilaallinen puolustaminen ja kokonaisturvallisuus ovat aiempaa tiiviimmin siis kytköksissä. Tarkasteltaessa turvallisuutta laajasta näkökulmasta keskeisiä ovat myös talouden kilpailukyky, sosiaalinen ja ekologinen kestävyys, teknologinen suorituskyky sekä, totta kai, strategisten riippuvuuksien tunnistaminen ja hallinta.

Hallintovaliokunta korostaa viranomaisten ja eri hallinnon tasojen yhteisen tilannekuvan merkitystä jatkuvasti muuttuvassa ja vaikeasti ennakoitavassa toimintaympäristössä. Tämä on erittäin tärkeää. Tässä talossa puhutaan paljon eikä koskaan liikaa siitä, että myös viranomaisten yhteistyöhön on kiinnitettävä päivä päivältä enemmän huomiota ja se on mahdollistettava kaikin keinoin. Lausunnossaan valiokunta pitää myös tarpeellisena arvioida, miten sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden yhä tiiviimpi yhteys voidaan ottaa asioiden eduskuntakäsittelyssä kokonaisturvallisuuden näkökulmasta nykyistä paremmin huomioon, eli valiokunta on kyllä asioista erittäin perillä.

Yhteiskunnan kriisinsietokyky eli resilienssi, kansallinen puolustuskyky ja sisäisen turvallisuuden ylläpitäminen korostuvat muuttuneessa turvallisuustilanteessa. Valiokunta painottaa toimialansa huomioon ottaen erityisesti sisäisen turvallisuuden viranomaisten riittävien resurssien ja ajantasaisten toimivaltuuksien sekä viranomaisten välisten sujuvan tiedonkulun merkitystä. Tämä on juurikin yksi niitä tärkeimpiä, ja tässä ollaan edetty mielestäni todella hienosti. Kansallinen poikkihallinnollinen yhteistyö ja kansainvälinen yhteistyö ovat välttämättömiä jatkuvasti monipuolistuvien turvallisuusuhkien ennakoinnissa ja torjunnassa. Valiokunta katsookin lisäksi, että luottamus viranomaisiin, luottamus väestöryhmien kesken sekä yhteiskuntarauhan ylläpitäminen ovat olennaisia, jotta ulkopuoli-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

sia hyökkäyksiä ja vaikuttamisen eri muotoja voidaan tehokkaasti torjua. Olen sataprosenttisesti samaa mieltä valiokunnan toteamuksen kanssa.

Hallintovaliokunta pitää yhteiskunnan turvallisuuden kannalta myös keskeisenä tekijänä sitä, että luottamus turvallisuusviranomaisiin sekä laajemmin julkisiin instituutioihin on väestössä yleisesti korkea. Valiokunta pitää tärkeänä, että eri toimenpitein huolehditaan siitä, että luottamus pysyy jatkossakin korkeana. Mehän tiedämme sen, että suomalaisen yhteiskunnan kriisinsietokyky perustuu kokonaisturvallisuuden toimintamallin mukaisesti kykyyn ylläpitää yhteiskunnan tärkeät, elintärkeät toiminnot kaikissa olosuhteissa. Se on suomalaisten taito. Tämän toteuttamiseksi on huolehdittava myös siitä, että kuntien ja hyvinvointialueiden varautumisen ja resilienssin kehittämiseen on riittävät edellytykset. Tässä juuri taidettiin vähän aikaa sitten puhua aiheesta.

Valiokunta pitää perusteltuna, että kokonaisturvallisuusajattelua ja suomalaista huoltovarmuuskonseptia edistetään myös EU-tasolla.

Arvoisa puhemies, jatkan seuraavassa puheenvuorossa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen.

21.01 Sara Seppänen ps: Arvoisa rouva puhemies! Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan perinteisessä haastattelututkimuksessa on selvitetty suomalaisten mielipiteitä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, maanpuolustuksesta ja turvallisuudesta. Tämä tutkimus on aivan uunituore, valmistunut 4.12. eli muutama päivä sitten. Raportin mukaan Suomen Nato-jäsenyyteen suhtautuu myönteisesti kahdeksan kymmenestä. Haastattelututkimuksen mukaan suomalaiset tiedostavat toimintaympäristön uhkan ja näkevät tulevaisuuden turvattomampana.

Tässä haastattelututkimuksessa puolustusmäärärahojen korottamista tukee 51 prosenttia, ja mitä vanhempi henkilö on kyseessä, sitä vankempaa tämä tuki puolustusmäärärahojen kasvattamiselle on. Tämän tutkimuksen mukaan puolustusmäärärahojen korottamista tukee kokoomuksen kannattajista 69 prosenttia, perussuomalaisten 68 prosenttia, keskustan 65, SDP:n 51, vihreiden 31 ja vasemmistoliiton kannattajista 20 prosenttia.

Suomalaisten luottamus sotilaalliseen puolustuskykyyn on erittäin vahvaa, ja tämä on totta kai tulevaisuudenkin näkymien kannalta hyvä asia. 86 prosenttia luottaa puolustuskykyyn erittäin tai melko paljon, siihen, että Puolustusvoimilla on kykyä puolustaa Suomea erilaisia sotilaallisia uhkia vastaan.

Tässä tutkimuksessa kysyttiin, että jos Suomeen hyökätään, niin olisiko suomalaisten mielestänne puolustauduttava aseellisesti kaikissa tilanteissa, vaikka tulos näyttäisi epävarmalta. Myönteisesti tähän kysymykseen vastaa 78 prosenttia miehistä ja 71 prosenttia naisista.

Asevelvollisuudelle on tämän tutkimuksen mukaan suomalaisten keskuudessa erittäin vahva tuki. Täällä on aikaisemmin käytetty erittäin hyviä puheenvuoroja siihen liittyen, että tämä yleinen asevelvollisuus on meidän yhteiskunnassa eräänlainen sitova liima, joka vahvistaa tätä meidän maanpuolustushenkeä. Olen myös sitä mieltä, että vaikka meillä kaikki eivät kävisikään tätä asepalvelusta suorittamassa, niin jokaiselle tulisi löytää paikka tässä yhteiskunnassa siinä tilanteessa, jossa tarvittaisiin sitten jonkinlaista valmiutta toimia. Tosiasia on se, että meidän kutsuntoihin menevät ikäluokat pienenevät, ja meidän on tehtävä jotain sen eteen, että yhä useampi nuori, kutsuntoihin menevä, olisi sitten henkises-

ti ja fyysisesti kykeneväinen suorittamaan sen asevelvollisuuden. Ja olisi myös naisia saatava enemmän mukaan, vapaaehtoisena käymään armeijan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom.

21.04 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Vielä muutama sana puolustuksesta, puolustusteollisuudesta, Euroopasta ja Yhdysvalloista. Törmäsin tuossa muutamia päiviä sitten sosiaalisessa mediassa tällaiseen kuvaan, mikä oli muistaakseni jonkin tutkimuslaitoksen tekemä ja missä oli vertailtu Yhdysvaltoihin viime vuosikymmeninä syntyneitä tällaisia kymppimiljardiluokassa olevia yrityksiä, ja sitten siinä oli Euroopan unioni toisessa. Euroopan unionin kohdalla oli muutama pieni pallo, oliko siellä Spotify yhtenä, ja Yhdysvalloissa niitä palloja olikin sitten pikkusen enemmän. Siitä herää tietysti se kysymys, kuinka tavallaan kestäväällä pohjalla tämä eurooppalainen talous on.

Jostain syystä joka kerta kun täällä alkavat asiat mennä huonoon suuntaan, niin ratkaisuksi ehdotetaan uutta yhteisvelkaa. Eritoten itseäni ihmetyttää se. Ehkä se kertoo jotain siitä, miten meidän markkinatalous täällä on yleisesti järjestetty. Sitähän on sanottu, että jos Yhdysvalloissa innovoidaan, Kiinassa se kopioidaan ja Euroopassa se säännellään. Ollaanko menty jollain tavalla aika pahasti vikaan? Syntyykö tänne innovaatioita? Syntyykö tänne kannattavaa ja tuottavaa liiketoimintaa? Syntyykö tänne toimijoita, jotka haluavat ylläpitää ja laajentaa sitä yritystä Euroopassa? Vai siirtyvätkö ne kaikki toimijat Yhdysvaltoihin järkevämmän sääntely-ympäristön ja järkevämmän verotuksen perässä? Siinä on ihan turha sitten ruikuttaa, jos tosiasia on se, että tänne ei oikeasti synny. Minä toivoisin nyt alkavalta uudelta komissiolta sitä, että tähän sääntelyn purkamiseen lähdetään oikeasti ottamaan kunnon askeleita, koska eihän se nyt voi olla niin, että täällä säännellään yritykset hengiltä ja sitten ihmetellään, kun mitään ei tapahdu.

Sama koskee puolustusteollisuuttakin. Tämä on mennyt siinä mielessä kummalliseksi, että me ei saada puolustusteollisuutta Euroopassa täysillä käyntiin, eritoten esimerkiksi eurooppalaisen investointipankin osalta, kun siellä ihmetellään, että kun eivät täyty joitain vastuullisuuskriteereitä nämä puolustusteollisuuden tuotteet, niin ei voida myöntää lainaa. On se, hei, pelleilyä, ei voi muuta sanoa. Anteeksi, puhemies, mutta näin se on. Meillä Euroopassa käydään sotaa, ja täällä ihmetellään, että ei, ei kyllä voi puolustusteollisuudelle antaa lainaa, kun tämä investointi on jotenkin vastaan kaikkea tällaista. Ei tällaisia pitäisi miettiä, ei todellakaan. Auttaako se, jos ne puolustustuotteet, mitä siellä valmistetaan, nimetään sitten vaikka rauhanilmantorjuntaohjukseksi tai annetaan joku vastaava termi niille? Sekö helpottaisi? No ei, vaan vakavissaan: totta kai tällaiset pitää purkaa. Haluan kiittää siitä pääministeri Orpoa ja valtiovarainministeri Riikka Purraa, jotka ovat osaltaan edistäneet sitä, että tällainen toiminta lopetetaan nyt kerta kaikkiaan ja ruvetaan panostamaan eurooppalaiseen puolustusteollisuuteen. Se on saatava ylös, koska myös sillä on sodankäynnissä merkitystä.

Nythän me ollaan saatu lukea lehdistä, että Venäjä on onnistunut käynnistämään oman puolustusteollisuutensa tuotannon, siellä virtaa ammuksia rintamalle, siellä virtaa kalustoa rintamalle. Okei, se on heille helpompaa, koska valtio on autoritäärinen, niin että siellä voidaan vain laittaa toimeen näitä asioita, mutta ei sen edessä voida vain todeta, että voi, voi, me ei pystytä parempaan. Pitää ruveta toimimaan: Pitää laittaa rahoitus kuntoon puolustusteollisuudelle. Pitää purkaa sellaista sääntelyä, joka estää sen, että sinne saadaan sitä rahoitusta. Onko joitain muita vastaavia ongelmia saada meidän investoinnit liikkeelle? Sekin

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

on vähän sama asia, että täällä ihmetellään jatkuvasti, että voi että, kun me ollaan niin riipuvaisia Kiinasta. No sitten kun joku sanoo, että hei, itse asiassa me voitaisiin perustaa se tehdas tänne Eurooppaan tai vaikka tänne Suomeen, niin sitten käynnistetään lupamenettely. On ympäristölupamenettelyä ja ties mitä menettelyä, ja sitten ihmetellään, kun kymmenen vuoden päästä ei vielä ole päätöstä. Eihän mikään täysjärkinen yritys kymmentä vuotta rupea odottelemaan, saavatko ne investointia aikaiseksi. Ne sijoittavat sen jonnekin muualle sen jälkeen. Esimerkiksi Nokian Renkaat teki investoinnin Romaniaan. Siellä muutamassa vuodessa homma oli paketissa. Suomessa ihmeteltäisiin vieläkin jossain ensimmäisessä oikeusasteessa, että onko siellä nyt joku liito-orava pyörinyt 20 vuotta sitten tai joku uhanalainen perhonen.

Siis tämmöistä on tämä touhu ollut, ja tämän pitää kerta kaikkiaan muuttua. Se on hyvä, että tästäkin linjataan hallitusohjelmassa. Se, että meillä on taloudellisesti vahva ja kestävä yhteiskunta eikä myöskään pelkästään Suomessa vaan laajemmin Euroopassa, vahvistaa meidän turvallisuutta. Jos meidän taloudessa on kantokykyä, meidän taloudella on innovointikykyä ja sillä on voimaa tuottaa tuotteita markkinoille, niin se vahvistaa meidän turvallisuutta. Mutta jos me jäädytämme tämmöiseksi periferiaksi, mihin ei kukaan halua sijoittaa enää euron euroakaan kohti, niin ei hyvä heilu pitkässä juoksussa. Jos Yhdysvaltoihin menevät kaikki investoinnit, Kiinaan, Afrikkaan ehkä tulevaisuudessa, Intiaan, muihin maihin, niin mitä sitten tehdään Euroopassa? Se heikentää meidän turvallisuutta pitkällä tähtäimellä, ja kerta kaikkiaan siihen on saatava muutos. Toivon sydämeni pohjasta, että myös uusi komissio ryhtyy niihin toimiin. Vastustusta tulee totta kai, eritoten vasemmalta Euroopassa, koska kaikki uudet innovaatiot, kaikki uudet tehtaat Euroopassa ovat pahasta. Mutta sen edessä ei voida tuudittautua, eikä sen edestä voida perääntyä. Se on järkevää politiikkaa, jota kannattaa harjoittaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Fagerström.

21.10 Noora Fagerström kok: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Täällä on tänään ollut erittäin hyviä puheenvuoroja laajasti, ja on helppo yhtyä niistä moneen. Kuten esimerkiksi tässä edellä edustaja Bergbom mainitsi Euroopan sääntelystä, olen täysin samaa mieltä. Toivottavasti komissiolta tulee sellainen ohjelma, joka erityisesti tähän kiinnittää huomiota.

Mutta ajattelin, että voisin itse kertoa tällaisesta omakohtaisesta kokemuksesta. Olin nimittäin Islannissa käymässä tuossa vähän vajaa kuukausi sitten. Siellä järjestettiin tällainen naisjohtajien globaali foorumi, ja siellä tuli laajasti keskusteltua eri henkilöiden kanssa, muun muassa kanadalaisten kanssa, oli henkilöitä Intiasta, Japanista, Yhdysvalloista, Myanmarista, Kambodžasta, joka tapauksessa erittäin laaja osallistujakunta. Siellä erittäin paljon koin ylpeyttä Suomesta ja Suomen turvallisuudesta ja Suomen puolustuksesta. Siellä nimittäin tiedettiin Suomen Nato-jäsenyydestä, siellä tiedettiin, että Suomella on hyvä puolustus, ollaan varautuneita. Tiedettiin rajalaista, siitä, että Suomi on yksi turvallisimmista maista ja valittu seitsemän kertaa maailman onnellisimmaksi maaksi. Ja nyt kun tätä keskustelua tänään on seurannut, niin jotenkin palaan ajatuksissani niihin keskusteluihin siellä Islannissa ja ajattelen, että siitä on kyllä syytä kokea ylpeyttä. Onkin hienoa, että ollaan täällä yhtä mieltä siitä, että huolehditaan Suomen turvallisuudesta ja puolustuksesta ja ollaan varautuneita. Tästä voidaan olla ylpeitä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen.

21.12 **Rami Lehtinen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Ajattelin alun perin, että en tästä aiheesta juurikaan käytä puheenvuoroja, mutta täällä on käyty niin ansiokasta keskustelua muutaman tunnin ajan, että ajattelin itsekin tulla mukaan tähän hyvään keskusteluun. Ei voi kuin ihailla niitä yksituumaisia ja hyviä puheenvuoroja, joita täällä on tähän mennessä käytetty.

Ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko on asioita, jotka yksimielisesti tehtyinä ovat kyllä osoitus siitä, että silloin kun pienen maan tärkeistä asioista puhutaan, niin yksimielisyys myöskin löytyy. Mikään ei ole sen arvokkaampaa pienessä maassa.

Mutta muutama asia, mistä haluaisin puhua:

Ensinnäkin näistä miinoista, joista täällä jonkun verran jo on puhuttu. On tullut ilmeisen selväksi, että perussuomalaiset eivät koskaan ole kannattaneet miinoista luopumista. Jo ajatuksena se on aika kummallinen siinä mielessä, että se todennäköinen uhka muodostuu meille rajanaapurista, mutta he eivät samaan sopimukseen liity vaan Suomi liittyy, ja silloin herää väistämättä kysymys, miksi Suomi tällaisen ratkaisun tekee. Se ei voi olla hyväntahtoisuutta, koska niin kuin olemme Ukrainasta nähneet, niin kun kriisi pahenee ja sota alkaa, siinä monesti sopimukset ja hyväntahtoisuus unohtuvat, niin kuin jo aikaisemmin se Ukrainan sopimuskin ydinaseista luopumisen osalta unohtui. Mutta tästä tulee ikään kuin viesti siitä, että koska olemme ystäviä, niin me voimme luopua miinoista, mutta pitääkää te miinat, ettehan te tietenkään meitä vastaan niitä käytä — ikään kuin se näin menisi. Totuus on kuitenkin se, niin kuin ollaan Ukrainastakin nähty, että mikäli Suomeen joku hyökkäisi ja pystyisi tänne tunkeutumaan johtuen siitä, että meillä ei ole omia miinoja, mitkä toimivat hyvänä pelotteena ja puolustajana, niin varmasti se johtaisi siihen, että ensimmäisenä tämä hyökkääjä miinoittaisi sen meidän maan, jos se tänne pääsee tunkeutumaan, mikä johtaa siihen tilanteeseen, että meillä ei ole mitään tietoa siitä, missä niitä miinoja on ja miten niitä voi sitten lähteä purkamaan. Tästä aiheutuu huomattavasti suurempi riski, niin siviileille kuin muillekin, kuin siitä, että meillä olisi omat miinoitteet täällä. Pitää muistaa, että meillä on 1 300 kilometriä pitkä raja, ja siellä tällainen halpa ja nopeasti tehtävä puolustuksellinen ase on äärimmäisen hyvä ja tehokas käyttää. Se on myöskin nykYTEKNOLOGIALLA ottaen äärimmäisen turvallinen.

No sitten muutama sana tästä rajan poikkeuslaista, josta hallintovaliokunnan puheenjohtaja ansiokkaasti on täällä jo kertonutkin aikaisemmin, ja hän on käynyt myöskin tässä turvallisuuspoliittisessa selonteossa läpi sitä ja sen merkitystä meille. — Jaa, itse asiassa tässä näyttääkin, että aika rupeaa päättymään, joten palaanpa tähän seuraavassa puheenvuorossa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm.

21.15 **Timo Furuholm vas:** Kiitos, arvoisa puhemies! Täällä tosiaan on otettu uusia puheenvuoroja aika runsaasti, niin ettei sitä tarvitse, edustaja Lehtinen, pelätä.

Tässä turvallisuuspoliittisessa keskustelussa on noussut tämä maamme sisäinen tila. Hyvinvointivaltioon on mainittu monta kertaa, on puhuttu luottamuksesta, on puhuttu yhtenäisyydestä. Kyllä se näin on, että tämä kansakunnan tila, koheesio, on merkittävä tekijä, kun puhutaan turvallisuudesta, ja yksi sitä nakertava tekijä on eriarvoisuuden kasvu.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

Otin tässä puolueeni tekemän muistion budjettilaeista, ja selailin tätä nopeasti läpi. Täältä löytyy hoitotakuun pidennystä, joka on mittava leikkaus meidän sote-palveluihimme. Se tarkoittaa hyvinvoinnin heikentymistä, eriarvoisuuden kasvua. Täällä itse asiassa mainittiin vielä, että se osuu erityisesti heikko-osaisiin, kuten ikääntyneisiin, vammaisiin, työttömiin, päihde- ja mielenterveyspotilaisiin. Eli kyllä tässä luodaan yhteiskuntaan sellaisia ikäviä eroja, jotka sitten heijastuvat monella tapaa. Täältä löytyy myös sairauspäivärahan leikkaus, jonka idean takana on kannustaa sairaat ihmiset nopeammin töihin, lääkekorvauksen leikkaus, työttömyysturvan leikkaus. Kun mietitään, mikä tällä hetkellä on ollut työttömyyden kasvu tässä maassa, niin se tuskin vähenee sillä, että leikataan työttömyysturvasta.

No sitten, kun täällä on oltu huolissaan nuorista ylipäätään jopa maanpuolustuksellisesta näkökulmasta, niin täällä on myös leikkaus nuorten kuntoutukseen ja kuntoutusetuihin. Sieltä napsaistaan 27 miljoonaa pois. Sitten yhtenä budjettilakina on lasten ja nuorten terapiatakuu, jota on totta kai kannatettava siltä osin kuin se on nyt rakennettu, mutta se ei myöskään vaikuta siihen kaikkeen muuhun politiikkaan, jota sen ympärillä tehdään, joka tätä palveluntarvetta kasvattaa. Eli kun hallitus tekee päätöksiä, jotka työntävät 17 000 lasta köyhyyteen, ja kun terapiatakuu on rajattu 23 ikävuoteen, niin on selvä, että jo nämä yhdessä tuottavat sen, että osa ei saa hoitoa ja tulevaisuudessa meillä on lisää hoitoa tarvitsevia ihmisiä.

Sitten täällä viimeisenä löytyy tämä sairaala- ja päivystysverkon uudistaminen. En nyt tarkkaan tiedä, mikä sen tilanne on tuolla sosiaali- ja terveyslautakunnassa, mutta tähän on todella eriarvoistava, keskittävä laki. Tässä on mainittu paikkoja, joihin tämä tulee vaikuttamaan: Kouvola, Iisalmi, Jämsä, Raahe, Varkaus, Kemi, Oulainen, Salo. Esimerkkinä nyt vain. Kyllä näillä on myös tekemistä tämän yhteiskunnan tilan ja sitä kautta myös turvallisuuden kanssa, eli ei tätä keskustelua kannata koko ajan viedä pelkkiin miinoihin tai puolustusmenoihin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vigelius.

21.19 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Tässä ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa on tärkeä kohta, joka kuuluu seuraavasti: ”Maailman väestönkehitys on vahvasti eriytynyt. Väestönkasvu on globaalisti taantumassa, mutta jatkuu kiivaana useissa Afrikan ja Etelä-Aasian köyhissä valtioissa. Puolet maailman tulevasta väestönkasvusta keskittyy Afrikkaan, jonka väestön ennustetaan kaksinkertaistuvan vuoteen 2050 mennessä.” Tämän luettuani ja jonkin verran asiaan perehdyttyäni tahdon puhua tästä vielä hieman laajemmin.

Tässä Orpon hallituskauden alussa pohdiskelin hiljaa mielessäni, että jos me pyrkisimme humanitäärisellä maahanmuutolla pelastamaan maailman hätää kärsivät, niin kuinka paljon ihmisiä Euroopan ja Suomen olisi vastaanotettava vuosittain ikävistä oloista Afrikasta ja köyhistä valtioista. Siinä keksin tällaisen ajatusleikin, että ihmiseltä voidaan kysyä, että tiedätekö ylipäätään, kuinka paljon Afrikan väkiluku kasvaa vuodessa ja kuinka paljon se kasvaa Orpon hallituskauden aikana, neljänä vuotena hallituksessa. Vuodessa Afrikan väkiluku kasvaa tällä hetkellä noin 35 miljoonalla ihmisellä — vuodessa maailman köyhimpiin, ikävimpiin, karuimpiin, epädemokraattisimpiin olosuhteisiin. Onko se ongelma, jonka me voimme ratkaista rajat avaamalla, pakolaiskiintiöitä kasvattamalla, turvapaikanhakijoita vastaanottamalla? En usko. 35 miljoonaa vuodessa, 140 miljoonaa hal-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

lituskaudessa. Se alkaa lähennellä jo kolmasosaa koko Euroopan unionin väkiluvusta, siis yhdessä Orpon hallituskaudessa. Orpoa tästä ei tietenkään voida syyttää vaan sitä, että siellä Afrikassa väkiluku kasvaa hillitöntä tahtia erityisesti verrattuna Eurooppaan ja länsimaihin, kehittyneeseen länteen, jossa väestö ei kasva.

Pistin tähän ihan ylös, miten Afrikan väkiluku on kehittynyt, ja otin tällaisen otannan, joka on ehkä jotakuinkin jokaiselle läheinen. Eli voidaan ajatella, että jos kansanedustajien keski-ikä on 48 vuotta, kuten se tällä hetkellä on, niin teidän isoisänne ja isoäitinne ovat saattaneet syntyä 1920-luvun paikoilla, siis noin sata vuotta sitten. Silloin Afrikan väkiluku on ollut — pysykää perässä numeroissa — Afrikan väkiluku on ollut sata vuotta sitten noin 150 miljoonaa. [Miko Bergbom: Oho!] Siitä seuraava sukupolvi, siitä noin 25—30 vuotta: silloin, kun teidän isänne ja äitinne ovat syntyneet, Afrikan väkiluku on ollut noin 230 miljoonaa. Sitten teidän keski-ikäisten kansanedustajien syntyessä, ehkä vuonna 76 Afrikan väkiluku oli noussut 430 miljoonaan. Siitä seuraava sukupolvi eli minun sukupolveni, joka on syntynyt 1997: Afrikan väkiluku oli noussut 760 miljoonaan. Tähän vuoteen mennessä se on kasvanut 1 520 miljoonaan. Seuraavan sukupolven päästä liikumme 2,4—2,5 miljardissa ihmisessä. Vuonna 2075 eli siinä kohtaa, kun te olette, edustaja Peltokangas, noin satavuotias, Afrikan väkiluku on 3 360 miljoonaa ja vuosisadan loppuun mennessä vuonna 2100 noin 3,9 miljardia.

Jatkan ulko- ja turvallisuuspoliittisella selonteolla. Siellä todetaan seuraavasti: ”Jos väestönkasvu onnistutaan yhdistämään demokraattisten yhteiskuntarakenteiden vakiinnuttamiseen, talousrakenteen monipuolistamiseen ja työpaikkojen luomiseen, taloudelliset yhteistyömahdollisuudet Afrikassa korostuvat entisestään. Jos väestönkasvu yhdistyy epävaakaaseen yhteiskunnalliseen kehitykseen, vahvistaa tämä köyhyyden, ilmastonmuutoksen, tarttuvien tautien ja ääriliikkeiden toiminnan negatiivisia vaikutuksia. Tämä puolestaan voi heijastua yhä kasvavana siirtolaispaineena Eurooppaan.” Tämä kertoo siitä, että yhden keskeisimmistä Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisista tavoitteista on oltava hillitä väestönkasvua Afrikassa, ja samanaikaisesti on myös pyrittävä torjumaan hallitsemattomia muuttoliikkeitä sieltä tänne.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Autto.

21.24 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelussa on tosiaan hyvin laajasti käyty läpi näitä Euroopan turvallisuuteen ja koko globaaliinkin turvallisuuteen vaikuttavia asioita. Yksi sellainen hyvin konkreettinen teema, jota monissa puheenvuoroissa on sivuttu ja joka varmasti on enemmän tämän tulevan puolustusselonteon aihe, jonka pohjana tietysti on tämä ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko ja nyt eduskunnan yksimielisesti hyväksymä tai pian hyväksymä ulkoasiainvaliokunnan mietintö, on tämä jalkaväkimiinäkysymys. Tosiaan keskustelu on sinänsä lähtenyt varmastikin erittäin perustellusta syystä käyntiin, koska kun on nähty, kuinka brutaaliin sodankäyntiin Venäjä on ollut Ukrainassa valmis — kaikki se tappaminen, raiskaaminen, tuhoaminen, ryöstäminen, mitä Ukrainassa on tapahtunut — niin se on tietysti herättänyt koko läntisessä maailmassa ja varmasti kaikissa vastuullisissa ihmisissä ympäri maailman tunteen siitä, että Ukrainaa täytyy tukea heidän oikeutetussa puolustustaistelussaan kaikin käytettävissä olevin keinoin. No, Ukrainalle valitettavasti on asetettu erinäisiä rajoitteita siihen, millaisia asejärjestelmiä ja miten näitä asejärjestelmiä he ovat voineet käyttää, ja vasta, sanoisinko, aivan liian myöhään — toki parempi myöhään kuin ei ollenkaan — on annettu Ukrainalle mah-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

dollisuus käyttää vaikkapa näitä kaukovaikutteisia länsiaseita niin, että niiden asevaikutus voidaan ulottaa myös Venäjän maaperälle, joka on nimenomaan sitä Venäjän aggression keskeistä tukialuetta. On aivan olennaista, että Ukraina pystyy iskemään sinne, mistä hyökkäykset heidän alueelleen lähtevät liikkeelle.

Kun aikanaan Suomessa päätettiin liittyä mukaan Ottawan sopimukseen, ajateltiin, että voidaan korvata se miinojen tuoma psykologinen vaikutus, se pelotevaikutus, että kun vihollistaistelija on väärällä asialla, hyökkäämässä laittomasti toiseen maahan, niin vihollistaistelija tietää, että jokainen askel voi olla se viimeinen täällä maallisella matkalla. Se pelotevaikutte korvattaisiin sitten tällaisilla kaukovaikutteisilla asejärjestelmillä. Näin on varmasti voitu tuudittautua siihen, että kun Suomella on laajasti monenlaisia asejärjestelmiä ja eri puolustushaarat, niin vahvat ilmavoimamme, erittäin hyvin olosuhteisiimme soveltuvat merivoimamme kuin yhdet Euroopan laajimmista maavoimista, ne muodostavat senkaltaisen vahvan puolustuksellisen kokonaisuuden. — Arvoisa rouva puhemies, ehkä jatkan sieltä pöntöstä vähän tarkemmin. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa rouva puhemies! Vielä lyhyesti tästä maanpuolustuksen kokonaisuudesta ja siitä, minkälainen palanen siinä tulevaisuudessa jälleen toivottavasti nämä jalkaväkimiinat Suomen osalta ovat.

Kun meillä on ollut näin vahva oma, uskottava ja itsenäinen puolustus, niin on voitu katsoa, että se on riittävä pelote Venäjälle. No, nythän on nähty, kun Venäjä on hyökännyt Ukrainaan, että se käyttää jalkaväkeä erittäin massamaisesti näissä hyökkäyksissään. Lisäksi Venäjähän ei ole Ottawan sopimuksen sopijaosapuoli, Ukraina puolestaan on. Tilanne Ukrainan osalta onkin sillä tavoin kiusallinen, vaikka itsekin tietysti kannatan sitä, että Yhdysvallat, joka taas ei ole Ottawan sopimuksen sopijaosapuoli, on nyt toimittanut Ukrainalle näitä jalkaväkimiinoja, jotta Ukraina voi tehokkaasti taistella Venäjää vastaan juuri sitä taistelutapaa hyödyntäen, joka tehokkaimmin puree sitten tähän Venäjän brutaaliin tapaan hyökätä, ja Ukraina joutuu toimimaan vastoin kansainvälisiä velvoitteita. Näinpä olen kuinka moni kansanedustaja voisi ajatella, että mikäli Suomi joutuisi hyökkäyksen kohteeksi, niin emme siinä tilanteessa käyttäisi kaikkia vaikuttavia, tehokkaita keinoja aggression, tässä tapauksessa tietysti Venäjän hyökkäyksen, pysäyttämiseen? Totta kai käyttäisimme, ja sen vuoksi on rehellistä sanoa ja on rehellistä toimia sen puolesta, että irtaudumme Ottawan sopimuksesta hyvässä järjestyksessä, hyvässä vuoropuhelussa Nato-liittolaistemme ja esimerkiksi EU-kumppaneidemme kanssa. Itse asiassa mielestäni olisi hyvin viisasta, että tämä ratkaisu tehtäisiin yhdessä niin, että vähintään kaikki ne EU- ja Nato-maat, joilla on yhteistä rajaa Venäjän kanssa, tai ehkä kaikki ulkorajavaltiotkin voisivat irtaantua tästä sopimuksesta. Itse asiassahan tällainen jalkaväkimiinoitehan on täysin puolustuksellinen asejärjestelmä.

Ymmärrän hyvin, rouva puhemies, miksi aikanaan on haluttu lähteä luomaan sopimusta, jolla jalkaväkimiinojen käyttöä rajoitettaisiin. Afrikan sisällissodissa, toki varmasti myös Indokiinan alueella aiempina vuosikymmeninä jalkaväkimiinoitteita on käytetty täysin epäeettisin tavoin, sellaisin tavoin, joilla Suomen puolustusvoimat ei olisi ikinä tullut käyttämään tai ei ikinä tule käyttämään jalkaväkimiinoja. Meillä miinat ovat tietysti lähtökohtaisesti varastoituina turvallisesti, niiden käyttö koulutetaan turvallisesti, kaikki joukot osaavat niiden kanssa toimia, ja kun huolellisesta miinojen käytöstä tehdään aina selosteet, niin myös sitten miinoitteet pystytään turvallisesti raivaamaan siinä vaiheessa, kun niiden taistelutekninen merkitys on mennyt ohi. Näin ollen ajattelen, että Suomen tulisi nimen-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

omaan näyttää esimerkkiä kansainväliselle yhteisölle siinä, millä tavoin hyvin leimallisesti puolustuksellisia asejärjestelmiä kehitetään ja käytetään maanpuolustuksen tueksi.

Arvoisa rouva puhemies! On selvää, että Suomen puolustus ei nouse tai kaadu sen myötä, mikä meidän suhteemme yksittäiseen asejärjestelmään on, ei myöskään siis miinojen suhteen. Mutta on aivan selvää, että se meidän kaikkein tärkein asejärjestelmämme on tuolla meidän jokaisen korvien välissä — se on se vahva maanpuolustustahtomme. Se on paljon tärkeämpi järjestelmä kuin vaikkapa tulevat F-35-hävittäjät. Se on paljon tärkeämpi järjestelmä kuin koko tykistöemme. Se on paljon tärkeämpi järjestelmä kuin tulevat merivoimien korvetit. Vahva maanpuolustustahto. Ja se nojaa tietysti siihen reserviläisten isänmaanrakkauteen, rouva puhemies — se on kaiken perusta — mutta myös siihen reservin johtajien käsitykseen, että heillä jokaisella on käytössään kaikki mahdolliset keinot suoriutua hyvin omasta tehtävästään, suojata itsensä, oma joukkonsa ja sen kautta isänmaansa ja läheiset, rakkaat ihmiset. Sen vuoksi näen, että on myös psykologisesti välttämätöntä reserviläisten maanpuolustustahdon ylläpitämiseksi tuoda Suomen puolustusvoimille se mahdollisuus, että harkinnan mukaan voidaan käyttää myös näitä jalkaväkimiinoja vastuullisesti tulevaisuudessa. Se psykologinen vaikutus ei siis ole ainoastaan se miinakauhu, joka aiheutuu niille täysin väärällä asialla oleville, hyökkääville vihollisen sotilaille, vaan se on myös se varmuus, joka tulee niille oikealla asialla oleville, meidän omille maattamme puolustaville reserviläisille, siitä, että valtionjohto tekee kaikissa tilanteissa kaikkensa, jotta meidän reserviläisillä on kaikki ne työkalut, joita tarvitaan sen varmistamiseksi, että rauha Suomessa säilyy ja voimme aina pitää maamme irti sodista ja itsenäisenä. — Kiitos, rouva puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltokangas.

21.34 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Jatkan nyt hallintovaliokunnan lausunnon läpikäyntiä. Tässä vaiheessa haluan todeta ääneen sen, että lausuntoja luotaessa valiokunnissa tehdään — varsinkin tässä kohtaa voin sanoa — ammattilaisten jälkeä. Jokaisessa valiokunnassahan vaikuttavat myöskin valiokuntaneuvokset, jotka ovat siellä kansanedustajien kanssa tekemässä tätä työtä, ja sieltä kynästä tulee sitten se jälki, mitä siellä asiantuntijat lausuvat, ja kansanedustajat keskenään keskustelevat asiasta, ja yhteistuloksena tulee sitten aivan loistavaa jälkeä tässä talossa.

Luen otteen hallintovaliokunnan lausunnosta ulkoasiainvaliokunnalle ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta, eliikkä jatkuu näin: ”Hybridivaikuttamisen torjunta. Suomen turvallisuusympäristö on heikentynyt perustavanlaatuisesti ja pitkäkestoisesti erityisesti Venäjän aggressiivisen toiminnan myötä. Venäjä on osoittanut, ettei se kunnioita valtioiden suvereniteettia tai alueellista koskemattomuutta, ja se on räikeästi loukannut YK:n peruskirjaa sekä rikkonut eurooppalaista sopimuspohjaista turvallisuusjärjestystä. Venäjän vihamieliset hybridi- ja sabotaasitoimet ovat ulottuneet laajasti Eurooppaan, myös Venäjän Suomeen kohdistama hybridivaikuttaminen on kasvanut merkittävästi. Esimerkkeinä tästä ovat syksyllä 2023 alkanut välineellistetty maahantulo itärajalla ja informaatiovaikuttamisen lisääntyminen. Selonteon mukaan on todennäköistä...” — Anteeksi puhemies, otan tilkan vettä. Onkohan se pöly noussut tässä illan aikana saliin? — Näin.

”Esimerkkeinä tästä ovat syksyllä 2023 alkanut välineellistetty maahantulo itärajalla ja informaatiovaikuttamisen lisääntyminen. Selonteon mukaan on todennäköistä, ettei uhka lähiaikoina pienene, vaan Suomeen kohdistuvan hybridivaikuttamisen intensiteetti ja kei-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

novalikoima vaihtelevat. Suomen turvallisuusympäristöön vaikuttavat myös muun muassa kiristyvät maailmanpoliittiset jännitteet ja suurvaltasuhteet, uudet teknologiat sekä terrorismi. Hallintovaliokunta pitää välttämättömänä, että toimintaympäristön muutokseen liittyviä turvallisuusuhkia kyetään mahdollisimman tehokkaasti ennakoimaan ja muuttuneeseen tilanteeseen vastataan määrätietoisesti.

Hallintovaliokunta on käsitellyt hybridivaikuttamista useissa aiemmissa kannanotoissaan vuonna 2021 ja 2022, ja valiokunta viittaakin tässä yhteydessä erityisesti turvallisuusympäristön muutosta koskevasta ajankohtaiselonteosta antamaansa lausuntoon” — elikkä hallintovaliokunnan lausunto 14/2022 vp, joka siis liittyi valtioneuvoston selonteokoon 1 vuodelta 2022 — ”jossa on kuvattu laajasti muuttuneen tilanteen vaikutuksia valiokunnan toimialalla.

Hybridivaikuttamisen tavoitteena on kohdevaltion toimintakyvyn heikentäminen. Hybridivaikuttaminen voi sisältää esimerkiksi kyberoperaatioita, valheellisten uutisten ja propagandan levittämistä, poliittisten ääriliikkeiden rahoittamista sekä demokratian keskeisiin instituutioihin vaikuttamista. Valiokunta pitää tärkeänä, että hybridivaikuttamisen torjuntaan varaudutaan mahdollisimman laaja-alaisesti.

Hybridiuhkien tehokas torjunta edellyttää yhtenäistä ja ajantasaista tilannekuvaa, sillä hybridiuhat ovat luonteeltaan tarkoituksellisen moniulotteisia ja niiden vaikutukset ja torjuntavastuut ulottuvat useiden kansallisten viranomaisten vastuulle. Yhteistä hybridiuhkille on se, että ne ovat tarkoituksellisia, perinteistä sodankäyntiä lievempiä häirintätoimia, esimerkiksi terroristisia tai muita rikollisia toimia. Valiokunta tähdentää, että sisäisen turvallisuuden viranomaiset, etenkin poliisi ja Rajavartiolaitos, ovat ensivasteen viranomaisia useimmissa hybriditilanteissa. Tämä korostuu entisestään Suomen ollessa Naton jäsen. Turvallisuusviranomaisten ja muiden toimijoiden tiivis yhteistyö ja toimiva tiedonvaihto ovat välttämättömiä hybridiuhkien tehokkaassa torjunnassa.

Yksi mahdollinen hybridivaikuttamisen keino on kriittisen infrastruktuurin tahallinen vaurioittaminen. Valiokunta pitää välttämättömänä, että kriittinen infrastruktuuri kyetään kaikissa olosuhteissa suojaamaan. Viranomaisten ja yksityisen sektorin välinen yhteistyö on tässä keskeistä. Häiriöt esimerkiksi energian tuotannossa ja tietoliikenteessä tai vesihuollossa heijastuvat kokonaisturvallisuuteen ja vaikuttavat kansalaisten turvallisuuden tunteeseen. Valiokunta kiinnittääkin tässä yhteydessä huomiota myös kriittiseen infrastruktuuriin liittyvän avoimen tiedon, kuten paikkatiedon, suojaamiseen.”

Arvoisa puhemies! Ihan pieni pätkä, niin saan tämän tärkeän kappaleen loppuun. ”Turvallisuusympäristön jännitteet ovat heijastuneet rajaturvallisuustilanteeseen Suomen itärajalla.” — Tämä itäraja on hyvin tärkeä meidän muistaa, koska siellä se 1 343,6 kilometriä yhteistä rajaa hyökkäävän valtion kanssa sijaitsee. — ”Suomeen saapui rajanylityspaikkojen kautta syksyllä 2023 ilman maahantulon edellytyksiä noin 1 300 henkilöä, jotka ovat hakeneet Suomessa kansainvälistä suojelua. Merkittävä osa näistä henkilöistä on poistunut maasta ennen hakemuksen tutkinnan päättymistä ja jatkanut matkaansa muualle Euroopan unionin alueelle. Valiokunta toteaa, että välineellistetyllä maahantulolla voi olla merkittäviä vaikutuksia kansalliseen turvallisuuteen ja sisäiseen turvallisuuteen.” — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

21.40 **Sara Seppänen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä on puhuttu hyvin laajasti kokonaisturvallisuudesta ja puolustuksesta ja yleisestä asevelvollisuudesta. Haluaisin lyhyesti puhua vähän tästä kulttuurista ja siitä, mikä sen merkitys on.

Tässä selonteossa todetaan, että Suomeen ei kohdistu suoranaista sotilaallista uhkaa, ja samoin on todennut Puolustusvoimain komentaja Janne Jaakkola. On epätodennäköistä, että Venäjä lähtisi testaamaan Naton viidennen artiklan toteutumista eli hyökkäisi johonkin Naton jäsenmaahan. Muu laaja-alainen vaikuttaminen sen sijaan on hyvin todennäköistä jatkossakin. Konkreettisin esimerkki tästä on välineellistetty maahanmuutto itärajalla.

Varautumisen merkitystä ei voi liikaa korostaa. Sen lisäksi, että varaudumme Venäjän vaikuttamistoimintaan, meidän on varauduttava siihen, että turvallisuustilanne jatkuu huonona vielä pitkään. Tämä vaatii Suomen kansalta kriisinkestävyyttä ja henkistä resilienssiä. On tärkeää, että puhumme myös henkisistä tarpeista, uskonnon merkityksestä, sivistyksestä ja kulttuurista.

Kulttuuri käsittää laajasti kaikkea suomalaiseen kulttuuriin liittyvää. Se ei ole vain oopperaa tai jotain korkeakulttuuria. Se on lavatanssikulttuuria, penkkiurheilukulttuuria, pilkkimistä, musiikkia, tanssia, elokuvia, televisiota ja erilaisia perinteitä. No, jos mietitään pahinta mahdollista tilannetta eli sotaa, niin mitä itse asiassa sotavoimat tuhoavat usein ensimmäisenä? Kuten Ukrainassa näemme, ei ole kyse Ukrainasta sinällään maa-alueena, vaan Venäjä haluaa tuhota ukrainalaisuuden, Ukrainan kulttuurin ja kielen, ikään kuin sitä ei olisi enää olemassakaan.

Usein sodissa tuhoetaan ensimmäisenä juurikin kulttuurihistoriaa. Se, mihin kiteytyy jotain ominaista — kirkot, museot, taidepatsaat, kaikki se, mitä voitaisiin tunnistaa tuhoettavan maan omaksi kulttuuriksi. Eli jos meillä nyt taiteessa kuvattaisiin tätä meidän saunakulttuuria tai jotain muuta, niin olisi tärkeää saada se tuhottua, jotta tällaista suomalaista kulttuuria ei sitten enää olisi olemassa.

Esimerkkinä Lapissa Lapin sodassa tuhottiin lähes kaikki rakennukset, mitä sieltä löytyi. Tuolla Inarijärvellä Pielpajärvellä on erämaakirkko, joka säilyi, koska sinne ei mennyt tietä. Eli se on niitä harvoja kirkkoja, joita Lapissa Lapin sodassa säilyi, ja tämä kirkko on hyvin erityinen. Se on rakennettu sillä tavalla, että hirret ovat sen mittaisia, mitä poro on jaksanut vetää sinne kirkkoon. Suosittelen vierailemaan. Se on hyvin pieni ja kaunis kirkko.

Ajattelen, että täällä eduskunnassa olisi myös tärkeää, että me edustajat keskustelisimme enemmän henkisestä resilienssistä ja tämän yhteisen suomalaisen kulttuurin merkityksestä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom.

21.44 **Miko Bergbom ps:** Arvoisa rouva puhemies! Muutama sana vielä ilmatorjunnasta, jonka roolia ei voi tarpeeksi korostaa. Nythän me ollaan nähty Ukrainan sodan alettua, että Venäjä täysin häikäilemättömästi käyttää ohjuksiaan hyökätessään Ukrainan siviili-infraa vastaan. Kohteina ovat olleet niin energialaitokset kuin myös sairaalat ja siviilien asutuskeskukset. Se ei tapahdu vahingossa. Tällaisen torjuminen on kovin vaikeaa, jos ei ole torjuntakykyä: erilaisia ilmatorjuntaohjuksia, lavetteja tai vaikka torjuntahävittäjiä. Olenkin äärimmäisen onnellinen siitä, että Suomi on päätenyt hankkimaan ilmatorjuntaa vahvistaakseen Daavidin lingon Israelista. Ja haluan nöyrästi tässä kohtaa kiittää siitä, että tätä

hankintaa on edistetty vasemmistoliiton vahtivuorolla hallituksessa — kiitos siitä myös vasemmistoliitolle, että saamme tällaisen merkittävän ilmatorjunnan vahvistuksen Israelista.

Mutta panin merkille jo viime vuonna — ja siihen reagoimmekin perussuomalaisten puolustusvaliokuntaryhmän kanssa — että vasemmistoliitto yllättäen irtaantui tästä Daavidin linko -hankinnasta ja totesi, että heillä ei ollut tähän hallituksessa osaa eikä arpaa ja itse asiassa tämä päätös pitäisi perua, niin että Suomi ei hankkisikaan Daavidin linkoa. Ihmettelen, ihmettelen. Me nähdään reaaliajassa, mitä tapahtuu Ukrainassa. Ballistisilla ohjuksilla isketään energiaverkkoon, siviilien kimppuun, sairaaloihin, niin kuin tässä aiemmin totesin, ja sellaisen puolustaminen vaatii tiettyjä asejärjestelmiä. Ja nyt jos me hankitaan yksi maailman tehokkaimmista ja parhaimmista järjestelmistä Suomeen, niin sillä nimenomaan ehkäistään se, että meidän infraa ei voida vakavassakaan sotilaallisessa tilanteessa niin helposti tuhota. [Timo Furuholm: Pitäisikö Gazaankin myydä yksi semmoinen?] — Ottakaa nyt huomioon se, että jos me katsotaan sitä Israelin ja Gazan konfliktia, niin tämä uusin niistä lähti sen seurauksena, että Hamas murhasi ja teurasti israelilaisia ihmisiä. Hamas on se, joka ampuu raketteja siviilien keskuudesta. Ajatelkaa, raketit asennetaan päiväkotien pihaan ja sieltä ammutaan Israelin väestöä kohtaan. Ei se ole yhtään naurun asia, se on fakta, mitä Hamas tekee siellä, ja tämän tietävät kaikki, jotka seuraavat sitä tilannetta. — Ja jos nyt Suomi sitten hankkii Israelilta, joka joutuu lähes päivittäin raketti-iskujen kohteeksi ja joka on suunnitellut tällaisen Daavidin linko -järjestelmän yhdessä Yhdysvaltojen kanssa, tällaisen meidän puolustustamme vahvistamaan, niin sekin halutaan perua, tässä maailmanpoliittisessa tilanteessa.

Haluaisin myös kysyä vasemmistoliitolta, että jos tämä hankinta peruttaisiin, niin mistä hommattaisiin korvaava suorituskky, korvaava järjestelmä samalla rahalla, samalla laadulla ja samassa aikataulussa. Tiedätte itsekin vastauksen: ei yhtään mistään. Eli teidän toimintanne — jos te voisitte sen yksin päättää, onneksi ette voi — johtaisi siihen, että Suomelta puuttuisi yksi osa ilmapuolustuksesta, ja silloin niitä tehtäviä jouduttaisiin sitten levittämään käytännössä muille järjestelmille, esimerkiksi meidän torjuntahävittäjille, ja osittain se heikentäisi tulevaisuudessa meidän ilmapuolustusta. Oletteko aivan varma, että olisitte tekemässä tällaisen päätöksen, minkä puolesta julistatte teidän nettisivuillanne ja lehtien alustoilla? Oletteko aivan varma?

Pidän myös jollakin tavalla kyseenalaisena, kun tuolla sosiaalisessa mediassa erilaiset toimijat huutavat, että nyt Gazan lasten kuolemalla ja verellä Suomi ostaa tällaisen asejärjestelmän. Eihän sitä Daavidin linkoa käytetä siviilejä vastaan. Se on ilmatorjuntaohjus, jolla torjutaan esimerkiksi Hamasin ampumia raketteja. Toivoisin, että tuota Israelin ja Gazan konfliktia tarkasteltaisiin myös vasemmistoliitossa vähän laajemmin. Meidän täytyy ottaa huomioon se, että sillä alueella operoi tällä hetkellä hyvin voimakkaasti Iran omien proxyjensa kautta, joihin myös Hamas lukeutuu ja tämän lisäksi muun muassa Hizbollah, joka on Iranin suora proxy. Ja kun me tiedetään, että Iranilla on tahtotilaa pitää sitä aluetta epävakana, koska se heikentää Israelia ja siten edesauttaa Iranin tavoitteita sillä alueella, niin en kerta kaikkiaan voi ymmärtää, minkä takia meidän pitäisi nyt kauppasaartaa Israel ja luopua kaikesta yhteistyöstä Israelin, sen alueen ainoan demokraattisen valtion, kanssa. Ja jos vielä sen jollakin tavalla ymmärtäisin, että joku moraalinen perusta teillä tälle on, niin sitä en kerta kaikkiaan ymmärrä, että oltaisiin valmiita tuollaisella politiikalla heikentämään Suomen ilmapuolustusta. Tästä olen kyllä kieltämättä vähän pettynyt ja odotan, että vastaatte, a) mistä korvaava järjestelmä, b) millä rahalla, saadaanko samalla rahalla, c) saadaanko samassa aikataulussa, ja jos ei saada, niin mitäs sitten tehdään. Toivon, että saan

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

tähän vastauksen edustaja Furuholmilta. — Kiitoksia. [Timo Furuholm pyytää vastauspuheenvuoroa]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, otetaan vastauspuheenvuoro. — Edustaja Furuholm.

21.49 Timo Furuholm vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jälleen kerran näyttävä, hyvin tyylitelty puhe edustaja Bergbomilta. Mutta ymmärrän, että täällä nyt esitetään painetta tähän suuntaan, että mistä korvaavaa asejärjestelmä, ja se on ihan hyvä kysymys. [Jenna Simulan välihuuto] Mutta kysyn teiltä nyt vastapalloon, missä menee, edustaja Bergbom, teidän henkilökohtainen rajanne sen suhteen, että Israelia voi kritisoida, voi puhua asekaupasta Israelin kanssa kriittiseen sävyyn. Kuinka monta lasta Gazassa pitää vielä kuolla, kuinka monta lasta siellä pitää näännyttää hengiltä, että teillä, edustaja Bergbom, soi joku omantunnon osa sen verran? Kuinka monta? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten edustaja Bergbom.

21.50 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Furuholmin vastaus oli juuri sellainen kuin odotin. Te ette kyennyt siis analysoimaan ettekä edes tarkentamaan oman politiikkanne seurauksia, mikäli sitä pystyisitte täysimääräisesti toteuttamaan. Toisin sanoen voimme olettaa, että mikäli kykenisitte toteuttamaan teidän päätöksenne, että Suomi ei hankkisi ilmapuolustusjärjestelmää Israelista, mikä teidän hallituskautenne aikana tässä maassa päätettiin käytännössä, niin se johtaisi tilanteeseen, että ei tulisi korvaavaa järjestelmää samalla rahalla ja Suomi menettäisi osan tulevaisuuden ilmatorjuntakyvystään. Tämä on totuus.

Mutta mitä tulee siihen konfliktiin, niin jonkunnäköinen vastuu on myös Hamasilla, joka on kidnapannut Israelista siviilejä Gazaan, joka murhasi ja teurasti syyttömiä siviilejä Israelissa. Mikä on teidän kantanne siihen?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja Furuholm, vastauspuheenvuoro.

21.51 Timo Furuholm vas (vastauspuheenvuoro): Kiitos, rouva puhemies! Olen pitänyt täällä tänään puheenvuoron, jossa kävin läpi sitä, miten helppoa on tuomita Venäjän hyökkäys Ukrainaan, miten helppoa on tuomita Hamasin isku Israeliin, miten helppoa on vaatia kidnapattujen israelilaisten vapauttamista. Mutta tuntuu olevan silti kovin vaikeaa täällä salissa kritisoida Israelia, nostaa esiin se, että se, mitä Gazassa tapahtui, ei ole itsepuolustusta ollut enää pitkään aikaan. Se on kansanmurhaa. Valtava osa uhreista on naisia, lapsia. Ja se ei muutu muuksi, vaikka kuinka nyt edustaja Bergbom haukkuisi vasemmistoliittoa ihan kaikesta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja vielä Bergbom, vastauspuheenvuoro.

21.52 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, rouva puhemies! Edustaja Furuholm, nyt täytyy ymmärtää se, että se konflikti on osin seurausta siitä toiminnasta, mitä Hamas on harjoittanut. Ja tarkennettakoon tässä koko Suomen kansalle ja myös teille, että

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

minä en missään nimessä pidä Israelin valtiota minään pulmusena, joka on kaikin keinoin pyrkinyt toiminnassaan tavallaan täydellisesti estämään siviiliuhrit, joita Gazassa väistämättä on syntynyt. Mutta te ette voi poissulkea niitä tosiasioita, miten Hamas alueella toimii. Hamas ampuu rakettejaan siviilien keskuudesta systemaattisesti. Raketit laukaistaan esimerkiksi koulujen, päiväkotien pihasta. Mitä te ajattelette siitä? Miten sellaista voi torjua? Se on hyvin vaikeaa. Teidän täytyy ottaa tämä huomioon. Ja sitten tämä huomio Iranista: Iran epävakauttaa aluetta tarkoituksella, ja niiden proxyinä toimivat Hamas sekä Hizbollah, muun muassa. Toivoisin, että joskus kommentoisitte myös tätä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, ja sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Wallinheimo.

21.53 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Tämä valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko on hyvin kattava, ja ulkoasiainvaliokunnan mietintö myös. Katsoin tuossa läpi hiukan, mitä kaikkea tulevaisuusasioita siellä voisi olla esillä, ja se itse asiassa jäi mielestäni aika köykäiseksi tässä mietinnössä. Siellä oli kyllä sanottu kappaleessa 95: ”Selonteossa todetaan, että murroksellisilla teknologioilla, kuten tekoälyllä ja kvanttiteknologioilla, voi olla merkittäviä turvallisuuspoliittisia vaikutuksia sen lisäksi, että teknologinen kehitys avaa uusia mahdollisuuksia.” No, se on juuri näin, ja itse asiassa tämä on täysin totta jo tänään.

Kun katsoo sitä, miten tällä hetkellä teknologia kehittyy ja miten varsinkin alustatalouden yritykset ovat maailmaan sijoittuneet, niin valitettavasti Euroopalla ei mene tässä kauhean hyvin, kun yli 60 prosenttia alustatalouden yrityksistä on USA:ssa ja yli 30 prosenttia on Aasiassa. Ja kun tämän sitten yhdistää siihen, että tekoäly tulee muuttamaan kyllä rajusti tätä ulko- ja turvallisuuspoliittista ympäristöä, ja kun olemme näin perässä teknologiassa jo nyt, niin mitä se sitten tulevaisuudessa voi tarkoittaa? Tässä on se perustavanlaatuisen ongelma, että Euroopassa sääntelyä teknologioissa tehdään eettis-moraalisin perustein, kun taas Yhdysvalloissa se tehdään markkinavetoisesti ja Aasiassa ja Venäjällä se tehdään valtiovetoisesti. Tällä eettis-moraalisella lähestymiskulmalla valitettavasti olemme jääneet teknologiassa valtavasti jälkeen, ja tämä tulee kyllä näkymään myös sitten ulko- ja turvallisuuspoliittisesti seuraavina vuosina hyvin vahvasti.

Mietinnössä sivuttiin myös autonomista robotiikkaa ja siitä sanottiin, että se voi muuttaa sodankäyntiä. No, se tulee muuttamaan sodankäyntiä merkittävästi tarjoamalla uusia strategisia ja taktisia mahdollisuuksia, mutta ilman muuta sen käyttöön liittyy myös riskejä ja eettisiä ongelmia, jotka vaativat kansainvälistä sääntelyä ja valvontaa. No, tämmöistä sääntelyä ja valvontaa kansainvälisesti ei ole tulossa, joten nyt taas jää pohdituttamaan, mikä on sitten eurooppalainen lähestyminen tässä. Menemmekö taas eettis-moraalisilla keinoilla, kun toiset vetävät markkinavetoisesti ja valtiovetoisesti? Siellä tulee todella monta erilaista näkemystä vaikka näistä autonomisista roboteista: kuka on vastuussa, jos autonominen robotti tekee virheen tai aiheuttaa siviiliuhreja, valmistaja, ohjelmoija vai komentaja? Nämä ovat semmoisia kysymyksiä, jotka toivon, että Euroopassakin sitten otetaan siinä vaiheessa todella tiukkaan, koska tästä teknologisesta kehityksestä me emme voi jäädä jälkeen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

21.56 **Rami Lehtinen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Ajattelin tosiaan muutaman sanan sanoa tästä rajan poikkeuslaista. Nyt on tullut lähes puoli vuotta kuluneeksi siitä, kun se säädettiin, ja tietyllä tapaa se on jopa jäänyt hiukan unholaan, koska se on toiminut juuri niin kuin se on tarkoitettukin. Mutta ajattelin hieman kerrata sitä, miksi rajan poikkeuslaki aikanaan säädettiin ja mitkä olivat ne keskeiset seikat ja mikä on sen vaikutus meidän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan.

Tosiaan, rajan poikkeuslakiin säädettiin siksi, että olisi mahdollista käännyttää ihmiset, jotka tänne välineellistämisen ansiosta tulevat, koska tällä hetkellä on se tilanne, että jos joku vihamielisesti ihmisiä tänne meille työntää, niin jokainen tulija pitää ottaa vastaan. On ymmärrettävää, että jos sieltä sitten tulee satojatuhansia tai jopa miljoonia ihmisiä pahimmillaan, niin se tarkoittaa, että Suomen kokoinen maa on kestävässä tilanteessa.

Toinen tärkeä seikka rajan poikkeuslaissa on se, että se mahdollistaa sen, että hakemuksia ei oteta lainkaan vastaan, ja myöskin sen, että jos laki otetaan kokonaisuutena käyttöön, niin kuukausi kerrallaan on mahdollisuus sulkea osa rajasta kokonaan. Ja totta kai pitää muistaa, että kyse on poikkeuslaista ja se on erittäin järeä toimi.

On hyvä myöskin muistaa tässä ja kerrata sitä, miten poikkeuksellinen päätös oli, että viiden kuudesosan enemmistöllä saatiin se tässä salissa läpi, tässä ajassa, joka on yhtenäisyyden kannalta vaikea ympäri maailmaa.

Se, mikä tässä rajan poikkeuslaissa on se kaikkein tärkein asia, josta olisi hyvä aina välillä muistuttaa ja käydä läpi, on se, että meillä ensimmäistä kertaa tehtiin laki, jonka tarkoitus on estää maahan tuleminen, ei siis vain hallita maassa olevaa turvapaikanhakijoiden määrää tai väestöä, joka tänne pyrkii, vaan estää sen maahan tuleminen. Samalla se toimii pelotevaikutteena niille, jotka tänne kolmansista maista pyrkivät tuhansia kilometrejä vaeltamaan, ja mahdollistaa sen, että koko matkaan ei lähdetä.

Nyt kun rajan poikkeuslaki on ollut voimassa, niin on huomattu, että sen vaikutus on kyllä toiminut juuri niin kuin ajateltiinkin eli pelotevaikutte on toiminut ja rajalla on ollut hyvin hiljaista. Huolestuttavaa tässä toki on se, miten jatkon kanssa sitten käy. Se tulee ensi vuonna uudelleen päätettäväksi, jatketaanko vai luovutaanko tästä hyvästä laista, ja se on sitten oma laaja keskustelun aihe.

Täytyy myöskin todeta, että vaikka oli paljon kriittisyyttä siitä, että EU-lainsäädäntö ei mahdollistaisi tällaisen lain tekemistä, niin nyt kuitenkin on käynyt niin, että useampi Euroopan maa on ottamassa mallia Suomesta ja ollaan ikään kuin edelläkävijöitä siinä, miten EU-lainsäädäntöä voidaan tulkita suhteessa kansalliseen lainsäädäntöön ja kansalliseen turvallisuuteen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vigelius.

22.00 **Joakim Vigelius ps:** Arvoisa puhemies! Tässä ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa on nostettu esille myös radikalisaatio ja radikaali-islam sekä vierastaistelijat. Luen täältä suoran sitaatin: ”Väestöryhmien välisen vastakkainasettelun lisääntyminen luo myös kasvualustaa väkivaltaisten ekstremististen ryhmien toiminnalle. Väkivaltainen radikaali-islamistinen liikehdintä muodostaa merkittävän terrorismin uhan globaalisti, myös Eurooppaan suuntautuvan muuttoliikkeen lähtöalueilta ja vierastaistelijoiden mukana. Radikalisoituminen koskettaa yhä nuorempia. Euroopassa terroristisen isku-uhan muodostavat pääasiallisesti radikaali-islamistista tai äärilaitojen ideologioita kannattavat yksittäi-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

set henkilöt sekä toisaalta salassa toimivat pienryhmät.” Tässä olennainen huomio, mikä yhdistyy myös ajankohtaiseen uutisaiheeseen, on nimenomaan tässä Eurooppaan suuntautuvassa muuttoliikkeessä, sen lähtöalueissa sekä vierastaistelijoissa. Tämä ongelmatiikka-han nousi meidän pöydällemme Suomessa noin kymmenkunta vuotta sitten, kun Syyrian sisällissota ja toisaalta myös Irakin tilanne ja Isisin nousu alkoivat näkyä meillä Suomesakin siten, että meiltä lähti itse asiassa väkilukuun suhteutettuna hyvin suuri määrä ihmisiä vierastaistelijoina islamistisen kalifaatin riveihin. Ja nyt, kymmenen vuotta sen jälkeen, todistamme edelleen sisällissotaa Syyrian puolella ja sen uusimpia ja tuoreimpia käänteitä, mikä saattaa heijastua vielä Suomeenkin.

No, yksi vaihe tietysti tässä vierastaistelijoiden lähdössä ja heidän paluussaan nähtiin myös silloin, kun Suomeen päätettiin viime hallituskaudella tuoda niin sanottuja Isis-äitejä eli siis näitä naisia ja vaimoja, jotka sekä olivat varmasti omalta osaltaan lähteneet kalifaattia rakentamaan ja sitä palvelemaan että sitten lopulta lentokoneessa palautettiin takaisin Suomeen ulkoministeri Haaviston ja edellisen hallituksen toimesta. Muualla, monissa maissa, joissa vastaanlaisia palautuksia järjestettiin, nämä naiset, jotka olivat toimineet osana kalifaattia, ymmärrettiin ottaa talteen ja heille onnistuttiin myös langettamaan tuomioita omasta toiminnastaan. Meillä siinä poliittisessa keskustelussa, mitä jokunen vuosi sitten käytiin, osana sitä, varoitettiin, että meillä Suomessa me emme välttämättä saa näitä ihmisiä tuomiolle, vaikka on melko ilmiselvää, että he ovat syyllistyneet rikoksiin. No, niin kävikin. Meillä ei ilmeisesti vielääkään yhtäkään oikeusprosessia ole heitä vastaan meneillään.

Yksi asia, mikä on turvallisuuteen ja tähän vierastaistelijatematiikkaan liittyvä, on myös tämänhetkinen hallituksen esitys, numero 143, joka on meillä hallintovaliokunnassakin käsiteltävänä, siis hallituksen esitys 143 laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta, niin sanottu säilöönottolaki. Tässä esityksessähän on esitetty, että lisättäisiin lainsäädäntöön mahdollisuus ottaa ulkomaalainen säilöön yleisen järjestyksen ja turvallisuuden vaarantamisen vuoksi. Lisäksi säilöönoton enimmäiskesto pidennettäisiin. Ja se, mikä on erityisesti tästä vierastaistelijanäkökulmasta mielenkiintoinen ja merkittävä parannus nykytilaan, on oleskeluluvan peruuttaminen Suomen ulkopuolella oleskelevalta henkilöltä, joka vaarantaa yleistä järjestystä tai turvallisuutta tai kansallista turvallisuutta, sekä myös maahantulokielon määrääminen tällaiselle henkilölle. Tällainen uudistuspaketti on siis tällä hetkellä täällä eduskunnassa käsiteltävänä ja meilläkin hallintovaliokunnassa käsiteltävänä. Tämä nimenomaan vastaisi sellaiseen ulko- ja turvallisuuspoliittiseen ongelmaan, mikä on erityisesti kymmenisen vuotta sitten havaittu meillä Suomessa. Nyt näyttää siltä, että olemme saamassa läpi lakimuutoksia, jotka mahdollistavat tähän puuttumisen, eli vierastaistelijalta voitaisiin paitsi peruuttaa oleskelulupa Suomeen myös toisaalta asettaa hänelle maahantulo-kielto.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

22.05 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Hyvät naiset ja miehet! Edustaja Autto otti tässä keskustelussa esiin tärkeän asian, eli meillä on siis käsittelyssä valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko, ja tuo asia, mikä esiin nousi, oli Ottawan sopimus.

Viime vuosikymmenen alussa olin maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan varapuheenjohtajana, ja se oli niitä aikoja, kun tästä Ottawan sopimuksesta tehtiin päätös. Siihen aikaan sain kohtuullisen hyvin tietää ja kuulla erilaisia näkökulmia tästä asiasta, ja oli

muistaakseni kenraali Kiianlinna, joka sanoi jo silloin, että jalkaväkimiinojen pelotevaikutusta ei voi korvata millään. Ja se on ihan totta, se on yhä edelleen niin. Se on semmoinen asia, että meidän pitää kyllä vankasti tätä asiaa pohtia. Noihin aikoihin, kun en ollut kansanedustaja mutta olin kovin kiinnostunut politiikasta, kirjoitin Helsingin Sanomiin mielipidekirjoituksen, ja se onkin itse asiassa ainut mielipidekirjoitus minulta, jonka Hesari on julkaissut. Laitoin siihen vähän ronskimman otsikon: otsikko oli ”Puolustusvoimien aseistariisunta alkaa”.

Arvoisa puhemies! Kirjoituksessa sanasta sanaan sanoin näin: ”Sunnuntaina 27. tammi-kuuta 1918 aloittivat suojeluskunnat venäläisten aseistariisunnan. Perjantaina 25. marraskuuta 2011 aloitetaan aseistariisunta Suomen puolustusvoimissa. Asiasta päätetään Suomen hallituksen johdolla siunaamalla Ottawan sopimus.” — Saattoihan se olla, että siinä oli Halosellakin sormensa pelissä. — ”Miten marraskuun viimeinen perjantai tullaan muistamaan maanpuolustuspiireissä? Marrasperjantain suruliputuksellako?

Jalkaväkimiinat rampauttavat ja tappavat ihmisiä, se on niiden tehtävä. Kehitysmaissa miinoja on kylvetty paljon maastoon, ne tappavat ja rampauttavat myös siviilejä. Suomessa miinat ovat varastoissa eivätkä vahingoita sieltä käsin ketään. Sodan aikana ne asetetaan miinakartan mukaisesti ja niiden on tarkoitus tappaa ja hidastaa maahan tunkeutuvia vihollisia.

Vihollista ammutaan myös käsiasein ja tykein, tulisiko niistäkin luopua? Miksi meillä on puolustusvoimat? Miksi emme anna Puolustusvoimien pitää jo hallussaan olevaa toimivaa puolustusmateriaalia, jonka käyttöön kaikki varusmiehet on koulutettu?

Puolustusministeriön jalkaväkimiinaselvitystyöryhmän väliraportti totesi: ’Miina-ase on Suomelle erittäin kustannustehokas sodankäyntiväline, koska sillä voidaan olosuhteissamme merkittävästi vaikeuttaa teknologisesti kehittyneidenkin asevoimien operatiivista liikkuvuutta. Koska miinat ovat edullisia ja olosuhteissamme erittäin tehokkaita, on erityyppisiä miinoja hankittu riittävästi kaikille alueellisen puolustuksen joukoille. Maavoimillamme ei tällä hetkellä ole, ajoneuvomiinojen ohella, muita määrällisesti riittäviä asejärjestelmiä, joilla mekanisoidun hyökkääjän liike voitaisiin yhtä tehokkaasti hidastaa ja pysäyttää.’ YK:n turvallisuusneuvoston viidestä pysyvästä jäsenestä kolme, Yhdysvallat, Kiina ja Venäjä, ovat jäämässä Ottawan sopimuksen ulkopuolelle. Näillä mailla on hallussaan suurin osa maailman miinoista.

Kansanedustajien ja kansalaisten tulee miettiä seuraavia asioita: Miten leikkaukset vaikuttavat Suomen puolustuskykyyn? Entäpä maanpuolustustahtoon? Miten edustajasi äänestää? Onko miellyttävämpää kuolla viuhkapanokseen kuin miinaan?

Toivon, että kansanedustajat uskaltavat rikkoa puoluekurin ja äänestää isänmaan toimivan maanpuolustuksen puolesta. Kunniallinen tie perääntyä on Puolan tie: Puola ei ole ratifioinut Ottawan sopimusta, vaan liittänyt ratifioinnin siihen, että naapurivaltiot liittyvät tähän sopimukseen mukaan.” Allekirjoituksena on Juha Mäenpää.

Arvoisa puhemies! En tiennyt, että meillä on nyt nämä lyhyemmät puheenvuorot, mutta haluan nyt sen tuoda esiin, että mielipiteeni ei ole miinoista muuttunut.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

22.11 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tosiaan tähän miinakeskusteluun, jota ansiokkaasti myös edustaja Mäenpää tuossa kävi, totean vain sen, että sota Ukrainassa on vain ja ainoastaan Venäjän syytä. Ja tilanne, joka Venäjän hyökkäyssodan, täysin oikeu-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

dettoman hyökkäyssodan, vuoksi on muodostunut, on sen kaltainen, että Ukrainan täytyy voida käyttää kaikkia mahdollisia keinoja omassa oikeutetussa puolustustaistelussaan.

Arvoisa puhemies! Tästä UTP-selonteosta on käyty hyvää keskustelua tänään, mutta ehkä joitakin näkökulmia on kyllä jäänyt selvästi vähemmälle huomiolle, ja yksi sellainen on EU:n strateginen autonomia. Varsinkin tuossa jokin aika sitten Ranskan ollessa EU:n puheenjohtajamaa tämä strateginen autonomia oli erittäin vahvasti EU:n virallisella agendalla. Sillähän ajetaan tietysti EU:n riippumattomuutta ulkopuolisista toimijoistamme. No, nyt ehkä voidaan ajatella niin, että kyse on enemmän tällaisesta avoimesta strategisesta autonomiasta, eliikkä ajatellaan, että olemme riippumattomia nimenomaan erilaisista autoritäärisistä valtioista ja kleptokraattijohtajien verkoston hallitsemista valtioista, mutta edelleen EU tietysti tarvitsee myös kauppakumppaneita, kun tätä strategista autonomiaa vahvistamme. Siinähän kyse on nimenomaan siis siitä, että varmistamme, että energiahuoltomme, toisaalta ruoantuotantomme ja sitten tärkeänä ulottuvuutena teolliset arvoketjumme, niin siviiliyhteiskunnan tarvitsemat tuotteet ja niiden tuotanto kuin ennen kaikkea toki tietysti tässä maailmanajassa sotatarviketeollisuus, ovat sillä tavoin omissa käsissämme, että pystymme kaikissa tilanteissa näistä huolehtimaan ja olemaan siis strategisesti autonomisia.

Itse asiassa mielenkiintoisella tavalla Suomen näkökulmasta näiden kyvykkyyksien vahvistaminen Euroopassa on varmasti kyllä Suomelle iso mahdollisuus. Energiantuotannossa toki olemme aina olleet vahvoja, ja toivottavasti uusi EU:n komissio edistääkin sen kaltaista Suomen pitkäaikaista ja viisasta linjaa, että teknologianeutraalisti hyödynnetään kaikkia teknologioita niin, että muun muassa ydinvoima päästöttömänä energiantuotantomuotona on vahvasti mukana tässä kokonaispaletissa. — Arvoisa puhemies, näyttää, että aika on loppumassa. Siirryn sinne pönttöön aivan hetkeksi. [Puhemies: Tervetuloa! — Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa puhemies! Lyhyesti vielä jatkan tästä energiantuotannosta, ennen kuin käsittelem myös hieman ruoantuotantoa ja teollisia arvoketjuja. Energiantuotannosta tosiaan haluan sanoa sen verran, että ei ole aivan olennaisen tärkeää ainoastaan se, että Eurooppa itse tuottaa tarvitsemaansa energiaa ja pystyy myös niitä polttoaineita, esimerkiksi ydinpolttoainetta, tuottamaan omiin tarpeisiinsa, vaan myös se, että Eurooppa huolehtii lähialueensa kehityksestä sillä tavoin, että toisaalta kun esimerkiksi Venäjä aiemmin pystyi pitämään meitä vaikkapa edullisen maakaasunsa avulla varsin riippuvaisena — voisi sanoa, että esimerkiksi Saksan teollisuutta oli kiedottu Venäjän hallinnon pauloihin — niin jatkossa emme päästä muodostumaan tilanteita, joissa sitten tulisimme taas joistain uusista yksittäisistä toimijoista riippuvaisiksi varsinkaan näiden fossiilisten polttoaineiden osalta. Siksi on todella tärkeää monipuolistaa Euroopan omaa energiantuotantoa ja varmistaa se, että emme ole mistään yksittäisestä toimijasta riippuvaisia.

Arvoisa puhemies! Nyt viime päivinä on seurattu Syyrian tilannetta. Toki tietysti länsimaissa ajattelemme lähtökohtaisesti niin, että Assadin hallinnon kaatuminen oli hyvä asia. Syyrian kansalla on oikeus vapauteen, Syyrian kansalla on oikeus tavoitella maalleen menestystä, ja menestyksen parhaita takeita ovat varmasti demokratia, oikeusvaltio, sen pohjalta rakentuva mahdollisuus kehittää taloutta, käydä vapaata kauppaa toisten kansakuntien kanssa ja sitä kautta tavoitella vaurautta omalle maalle. Todettakoon, että nuo Venäjän aivan käsittämättömät julmuudet julman Assadin hallinnon tukena siellä Syyriassa ovat mitä ilmeisimmin olleet tällaista Venäjän todella kyynistä valtapoliittista peliä, jolla on siis estetty Venäjän kaasuputkien kannalta vaihtoehtoisten kaasutoimitusreittien rakentumi-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

nen Persianlahden maista Eurooppaan. Varmasti Venäjällä on ollut muitakin syitä, miksi siellä on tuhottu kodit ja koulut syyrialaisilta, eikä varmasti tämä keskustelu tai käytettävissä oleva aika varsinkaan riitä nyt analysoimaan enempää tätä Syyrian tilannetta, joka on siis ollut kammottava. Venäjä on sielläkin laittanut rumalla tavalla lusikkansa soppaan, tuhonnut kokonaisten sukupolvien tulevaisuuden omassa maassaan. Toki toivomme nyt, että syyrialaiset voivat sitten palata maataan jälleenrakentamaan ja voivat saada ansaitsemansa uuden alun kotimaalleen niin, että tosiaan pääsevät tavoittelemaan demokratiaa ja niitä hyveitä, joiden varaan esimerkiksi eurooppalaiset kansakunnat ovat toisen maailmansodan jälkeen rakentaneet hyvän elämän edellytyksiä kansalaisilleen.

Arvoisa puhemies! Olin vain sanomassa sitä, että toisaalta ei olisi Euroopankaan etu tulla riippuvaiseksi taas toisista ei-demokraattisista valtioista esimerkiksi näiden kaasutoimistusten muodossa, kun nyt tietysti olemme sodan seurauksena joutuneet nämä siteet Venäjään varsin rujollakin tavalla katkomaan. Tämä siis energiasta hyvin lyhyesti.

Toinen on ruoka, ruuantuotanto, joka on aivan keskeinen osa strategista autonomiaa. Jokaisen meistä on joka päivä syötävä, ja sen vuoksi tietysti ruokaa täytyy olla, ei vain sen kaikkein pahimman varalta, vaan tästä on varmasti ihan kansainvälistä tutkimustietoaakin, että kun päivittäin saatavat lämpimät ateriat alkavat jäädä väliin, niin väestön tyytymättömyys hyvin nopeasti lisääntyy, ja se aiheuttaa kyllä sitten erilaista levottomuutta hyvin vaikaissakin yhteiskunnissa. Elikkä tässä mielessä ruoasta huolehtiminen on aivan olennaisen tärkeää, ja sen vuoksi myös lannoitetuotanto, samalla tavalla kuin vaikka energiantuotannossa ydinpolttoaineen tuotanto, on jälleen tällainen tärkeä kysymys.

Kun tässä nyt joudutaan aikapulan vuoksi harppomaan valtavan nopeasti eteenpäin näitä strategisen autonomian keskeisiä ulottuvuuksia, niin totean teollisista arvoketjuista sen, että meillä ei voi olla esimerkiksi korkeatasoista elektroniikkaa, ylipäätyäkään oikeastaan mitään teollisia tuotteita, mikäli meillä ei ole perusmetalliteollisuutta. Ja kaikki metallin raaka-aineethan täytyy louhia maaperästä. Elikkä tässä mielessä palaamme sen tärkeän kysymyksen äärelle, jonka äärellä itse asiassa koko hallitusohjelma ja myös hallituksen käytännön toimet ovat, että Suomeen voisi tulla investointeja, jotka hyödyntävät vastuullisella, kestäväällä tavalla maaperämme rikkauksia. Suomella on juuri niitä raaka-aineita, joita Eurooppa välttämättä tarvitsee.

Kun teemme tämän vastuullisesti ja taitavasti, niin silloin emme ainoastaan auta Eurooppaa tässä kysymyksessä — eikä sen pidä edes olla meidän lähtökohtamme — vaan kun autamme itseämme, saamme Suomeen investointeja, luomme täällä talouden kestäväää kasvua, niin sillä saamme aikaan myös tätä Euroopan strategisen autonomian vahvistumista ja turvallisuutta maanosamme, ja se on taas tietysti meille itseisarvoisen tärkeää. Elikkä siinä mielessä nämä kolikon kaksi puolta eivät ole toisilleen vastakkaisia, vaan Suomen menestyminen ja Euroopan menestyminen tässä strategisen autonomian vahvistamisessa kulkevat siis käsi kädessä. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jäntti, olkaa hyvä.

22.22 Aleksi Jäntti kok: Arvoisa puhemies! Toisin kuin edustaja Autto minä en aio hosua.

Euroopan turvallisuustilanne heikkeni merkittävästi, kun Venäjä aloitti täysin perusteetoman ja kansainvälisen oikeuden sekä sopimusten vastaisen hyökkäyksen Ukraina. Se tapahtui vuonna 2014. Vasta laajamittainen hyökkäys 24. helmikuuta 2022 herätti Euroo-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

pan ja laajemmin koko läntisen maailman tilanteeseen. Saamme kiittää Ukrainan presidentti Zelenskyin johtajuutta ja Ukrainan kansan taistelutahtoa sekä urheutta Euroopan yhtenäistymisestä Venäjää vastaan. Sen jälkeen, kun USA tarjosi Zelenskyille turvapaikkaa ja hän vastasi, ettei tarvitsisi kyytiä vaan ammuksia, yksikään eurooppalainen johtaja ei kehdannut enää epäröidä — ellei sitten Unkarin pääministeri Orbánia lasketa.

Laajamittaisen hyökkäyksen seurauksena myös Suomi haki Nato-jäsenyyttä kansan tahto edellä. Voitaneen sanoa, että äänestäjien pelko voitti valtionjohdon Nato-pelon, hyvä niin. Viimeistään Nato-jäsenyyden myötä Suomi siirtyi ulko- ja turvallisuuspolitiikassaan sekä puolustuspolitiikassaan joukkuelajien pariin. Meidän on lopetettava pallon tuijottelu ja keskityttävä koko kentän peliin. Sanonnan mukaan jokainen puuttuu siihen, mihin pystyy. Venäjän toimet lähialueillamme ovat tuon sanonnan perusidean käytännön sovellutuksia. Venäjä tekee sen, mihin pystyy. Entisen suurvallan sotilaallinen voima on sidottu Ukrainaan, mutta itse luotu paine leikkiä edelleen suurvaltaa saa sen huseeraamaan muuallakin.

Totuus suurvaltaimagon valheellisuudesta lävähti meidän kaikkien silmille, kun Venäjän tukema Syyrian presidentti al-Assad syöstiin vallasta viime viikonloppuna. Kaasuputkien ja tietoliikennekaapeleiden katkominen Suomenlahden pohjassa, välineellistetyin maahantulon organisointi Suomen itärajalle ja aluevesirajojen yksipuolisella muuttamisella spekulointi Itämeren alueella ovat sentapaisia operaatioita, joihin Venäjä tällä suunnalla vielä pystyy.

Arvoisa puhemies! Pelkästään Saksan talous on lähes kaksi kertaa Venäjän talouden kokoinen ja Euroopan unionin yli kuusi kertaa Venäjää suurempi. EU:n ja USA:n yhteenlaskettu bruttokansantuote on lähes 20-kertainen Venäjän bkt:hen verrattuna. USA:n ja Naton eurooppalaisten jäsenmaiden sekä Ukrainan yhteenlasketut puolustusbudjetit ovat yli 12-kertaiset Venäjän puolustusbudjettiin nähden. Venäjästä ei ole lännen todelliseksi haastajaksi, ja se tietää sen. Globaalille lännelle Venäjä ei ole se välitunneilla pienempiään kiusaava iso poika. Venäjä on se apulaispormestari, joka piirtää hätäisen tägin metron oveen tai graffitin kalliioleikkaukseen. Se tietää rikkovansa sääntöjä, mutta Ukrainan ulkopuolella kaikki on tehtävä mahdollisimman salaa ja viatonta näytellen. Kiusa se on pienikin kiusa, kun kokee olevansa väärinymmärretty ja janoaa sekä ymmärrystä että hyväksyntää.

Teot voisi kuitata huvittuneella tuhahtuksella, mutta niihin on suhtauduttava vakavasti kuten kaikkiin laittomuuksiin: hermoilematta ja harkintaa osoittaen, kuten Suomen valtiojohto ja viranomaiset ovat tehneet. Emme ole enää yksin vaan osa Naton ja EU:n muodostamia liittokuntia, niiden etulinjan valtio ja monessa hyvä esimerkki muille. Velvollisuutemme on hoitaa oma ruutumme viileän ammattimaisesti, kuten esimerkiksi rajaturvallisuuslakia säätäessämme teimme. Tukea tulee, kun sitä tarvitaan.

Arvoisa puhemies! EU:sta ja Naton eurooppalaisista jäsenmaista on löydettävä niin paljon johtajuutta, että ne onnistuvat kokoamaan myös Ukrainalle riittävän tuen sodan voittamiseksi. Muussa tapauksessa Eurooppa jää ajopuuksi ja uuden maailmanjärjestyksen kurositeetiksi. Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon mukaisesti meidän on palattava reaali politiikkaan myös puolustaessamme liberaalia demokratiaa, länsimaisia arvoja ja sääntöpohjaista maailmanjärjestystä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

22.26 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Käyn vielä ripeästi tässä läpi loppuosan hallintovaliokunnan lausunnosta ulko- ja turvallisuusvaliokunnalle. Edellisessä puheen-
vuorossani jäin siihen erittäin tärkeään kohtaan, että valiokunta totesi, että välineellistetyllä maahantulolla voi olla merkittäviä vaikutuksia kansalliseen turvallisuuteen ja sisäiseen turvallisuuteen.

Selonteossa tunnistetaan maahantulon välineellistäminen osana hybridivaikuttamista. Tähän vastataan selonteon mukaan tarvittavin poliittisin, operatiivisin, oikeudellisin, diplomaattisin ja taloudellisin keinoin. Valiokunta toteaa, että lainsäädäntöön on tehty useita muutoksia, joiden tavoitteena on ollut parantaa viranomaisten kykyä varautua erilaisiin turvallisuusuhkiin. Maahantulon välineellistämiseen on pyritty varautumaan etenkin heinäkuussa 22 voimaan tulleen rajavartiolain muutoksella, jonka nojalla itäraja on ollut jo pitkään suljettuna. Eduskunta on lisäksi selonteon antamisen jälkeen heinäkuussa 24 hyväksynyt lain väliaikaisista toimenpiteistä välineellistetyn maahantulon torjumiseksi, jonka tarkoituksena on tehokkaasti torjua maahantulon välineellistämisen muodossa Suomeen kohdistettavaa painostamista, vahvistaa rajaturvallisuutta ja varautua maahantulon välineellistämisen vakavimpiin tilanteisiin.

Suomella on EU:n ja Naton ulkorajavaltiona korostettu vastuu ulkorajoista ja Schengen-
valtiona myös Schengenin toimivuudesta ja kestävydestä. Turvallisuuspoliittisesta näkökulmasta on ensiarvoisen tärkeää, että Suomi pystyy vastaamaan välineellistetyn maahantulon tilanteeseen ja hybridivaikuttamiseen ulkorajoillaan. Hallintovaliokunta pitää välttämättömänä, että ulkoisten toimijoiden mahdollisuudet käyttää muuttoliikettä Suomeen ja Euroopan unioniin kohdistuvan vihamielisen vaikuttamisen välineenä kyetään mahdollisimman tehokkaasti estämään. Valiokunta toteaa, että maahantulon välineellistämisen torjuntaan tulee löytää toimivat ja kestävät EU-tason ratkaisut, ja kiirehtii toimenpiteitä tällaisten ratkaisujen löytämiseksi.

Arvoisa puhemies! Muutama sana kyberturvallisuudesta.

Sen merkitys osana kokonaisturvallisuutta korostuu entisestään nykyisessä turvallisuusympäristössä. Murroksellisilla teknologioilla, kuten tekoälyllä ja kvanttiteknologioilla, voi olla merkittäviä turvallisuuspoliittisia vaikutuksia sen lisäksi, että teknologinen kehitys avaa uusia mahdollisuuksia. Tekoälyn kehitys tekee kyberhyökkäyksistä, informaatiovaikuttamisesta ja disinformaatiosta yhä kohdennetumpaa ja vaikuttavampaa. Esimerkiksi syvävääreännösten käyttö laajenee ja niiden tunnistaminen vaikeutuu. Muuttuneeseen kyberturvallisuuden uhkatasoon vastaaminen edellyttää uusia, tehokkaampia toimia, tiivistä yhteistyötä Euroopan unionissa, Natossa ja kumppanimaiden kanssa.

Valiokunta toteaa myös, että kyberosaamisen merkitys myös ihmisten arjessa korostuu jatkuvasti. Yksittäisiin kansalaisiin kohdistuvien verkkoavusteisten petosten kasvun lisäksi merkityksellisiä ovat myös lisääntyneet palvelunestohyökkäykset ja tietomurrot sekä niihin liittyvät kiristykset. Kansalaisten digi- ja kyberturvallisuustaitoja tulee myös kehittää.

Selonteossa mainitaan Suomen aktiivinen osallistuminen teknologian globaalista hallinnasta ja sääntelystä käytävään keskusteluun. Esimerkkejä keskeisestä EU-sääntelystä ovat tietosuojaa, tekoälyä ja kyberturvallisuutta koskevat säädökset.

Katsotaan vielä pieni pala huoltovarmuutta, arvoisa puhemies. Valiokunta pitää hyvin perusteltuna, että selonteossa korostetaan huoltovarmuuden turvaamisen merkitystä. Huoltovarmuudessa korostuvat kriittisen infrastruktuurin suojaaminen ja toimintavarmuus sekä toimitusketjujen turvallisuus ja niiden hajauttaminen. Yhteiskunnan kokonaisvarautumi-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

sen kannalta keskeisiä ovat selonteon mukaan elintarvikehuollon turvaaminen, terveydenhuollon materiaalien resurssien toimitusten varmistaminen sekä energiahuollon turvaaminen puhdasta siirtymää edistämällä. Valiokunta painottaa tässä yhteydessä myös riittävän kotimaisen energiatuotannon turvaamista.

Arvoisa puhemies! Muutamia muita huomioita.

Edellä mainitun maahantulon välineellistämisen lisäksi on syytä kiinnittää huomiota muutoinkin muuttoliikkeen hallintaan. Valiokunta on korostanut erityisesti tehokkaan palautusjärjestelmän merkitystä muuttoliikkeen hallinnassa. Selonteon mukaan esimerkiksi epävakaa yhteiskunnallisen kehityksen, konfliktien, köyhyyden ja ilmastomuutoksen negatiiviset vaikutukset voivat heijastua yhä kasvavana siirtolaispaineena Eurooppaan. Hallitsematon muuttoliike voi aiheuttaa jännitteitä ja epävakautta valtioiden sisällä ja välillä. EU:ssa hiljattain hyväksytty maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudistus kattaa yhteisen turvapaikkajärjestelmän uudistamisen ja siihen tähtäävät lainsäädäntöehdotukset, kumppanuudet EU:n ulkopuolisten maiden kanssa, paluiden tehostamisen sekä laillisten väylien edistämisen.

Valiokunta pitää tärkeänä, että muuttoliikepolitiikassa korostetaan kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jossa toimia edistetään niin EU:n sisällä kuin suhteessa kolmansiin maihin — siis myöskin hallintovaliokunnan lausunto kutonen vuodelta 24.

Valiokunta korostaa myös kansallisen tiedustelun ja kansainvälisen tiedusteluyhteistyön merkitystä kansallisen turvallisuuden uhkien tunnistamisessa, ennaltaehkäisyssä ja torjumisessa sekä turvallisuusympäristön muutosten havaitsemisessa.

Arvoisa puhemies! Valiokunta teki pitkän työn, luki tarkkaan valtioneuvoston selontekoa, antoi lausuntonsa mietintövaliokunnalle tästä ja teki sen yksimielisenä. Pidän tätä hyvin tärkeänä. Tämä, mitä olen käynyt tässä neljässä puheenvuorossani läpi, kertoo sen tehokkuudesta. Kiitän myöskin valiokuntaa siitä, että saimme aikaan superhyvän lausunnon. — Kiitoksia. [Timo Suhonen: Loistava puheenvuoro! — Saku Nikkanen: Superhyvä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

22.33 Sara Seppänen ps: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Vigelius käytti hyvän puheenvuoron äärijärjestöistä ja ääriajattelusta. Tämä ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko tunnistaa terrorismin uhan Euroopassa tulevan erityisesti islamististen äärijärjestöjen sisältä. Edellisen hallituksen mukaan Suomessa ei ollut väkivaltaisia katujengejä. Silloinen eduskuntaryhmämme teki kyllä kaikkensa pitääkseen asiaa esillä. No, nyt tiedämme, että väkivaltaiset katujengit ovat yhä paheneva ongelma. Poliittinen korrektius on usein asia, joka saa asiat menemään juuri siihen päinvastaiseen suuntaan kuin mihin toivoisimme.

Islamistisen ääriliikkeen suhteen emme saa olla sinisilmäisiä. Meidän tulee huolehtia, ettei niin sanottuja pesäkkeitä tällaiseen toimintaan pääse syntymään. Meillä Suomessa on tunnustukseton uskonnonopetus. Mikäli luokassa on vähintään kolme vähemmistöuskonnon edustajaa, tulee heille järjestää oman uskonnon opetusta. Meillä on kuitenkin sellainen haaste, ettei pienemmissä kunnissa välttämättä ole päteviä uskonnonopettajia tai sitten uskontokunnan edustajat eivät hyväksy uskonnonopettajaksi niin sanotusti väärää uskontoa edustavaa opettajaa. Meille ei saisi kuitenkaan muodostua tilanteita, joissa tällaista ääriajattelua opetetaan kouluissa. Koulujen resursseilla on nimittäin erittäin haasteellista järjestää valvontaa jokaiselle uskonnotunnille, mitä Suomenniemellä järjestetään.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

Suomen kielen ja kulttuurin oppiminen on parasta mahdollista turvallisuuspolitiikkaa. Meidän on huolehdittava, että täällä meillä maahanmuuttajat myös velvoitetaan noudattamaan maamme lakeja. Minkäänlaiselle ääriajattelulle tai sen muodoille ei ole sijaa. Tämä hallitus on tehnyt jo hyvin paljon. Olemme kriminalisoineet muun muassa ympärileikkaukset, tehostamme rikollisten palautusta, olemme vaikeuttaneet kansalaisuuden saamista ja niin edelleen. Näkemykseni on, että myös burkakiellon tyyppiset kiellot olisivat tarpeellisia meille tänne Suomeen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Wallinheimo, olkaa hyvä.

22.36 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Ulko- ja turvallisuuspolitiikkamme päämäärä on selkeä ja muuttumaton: turvata Suomen itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus, estää Suomen joutuminen sotilaalliseen konfliktiin sekä taata suomalaisten turvallisuus ja hyvinvointi kaikissa olosuhteissa. Tämän tavoitteen kivijalkana ovat demokratia, oikeusvaltioperiaate, ihmisoikeudet, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus. Näistä arvoista emme tingi, ja ne ohjaavat toimintaamme sekä kotimaassa että kansainvälisillä kentillä. Nämä seikat tulevat sekä selonteossa että mietinnössä hyvin esiin.

Arvoisa puhemies! Suomi on pitkään ollut vahva monenkeskisen yhteistyön ja sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän tukija. Näitä periaatteita puolustamme jatkossakin. Näiden tavoitteiden edistäminen ei ole vain arvokysymys vaan myös välttämätön osa kansallista turvallisuusajatteluamme.

Naton jäsenenä Suomi on sitoutunut liittokunnan toimintaan kokonaisuudessaan. Me emme ole asettaneet jäsenyydellemme kansallisia rajoitteita, sillä vain osallistumalla täysimääräisesti voimme hyödyntää Nato-jäsenyyden tarjoaman turvallisuuden täysimittaisesti. Suomi ei ainoastaan odota turvaa liittokunnalta vaan myös kantaa vastuunsa vahvana ja luotettavana liittolaisena. Suomi ylläpitää vahvaa kansallista puolustuskykyä osana Naton yhteistä pelotetta ja puolustusta. Tämä kyvykkyys on elintärkeä sekä oman että liittokuntamme turvallisuuden takaamiseksi. Olemme valmiita kantamaan vastuunme myös tukemalla muita Nato-maita tarpeen vaatiessa. Suomi toimii rakentavasti yhteistyöhön nojaten ja suorituskykyään jatkuvasti kehittäen.

Arvoisa puhemies! Suomen turvallisuuden perustana ovat kolme keskeistä pilaria: vahva kansallinen puolustus osana Naton yhteistä pelotetta, jäsenyys Euroopan unionissa ja Nato-liittokunnassa sekä kahdenvälinen yhteistyö keskeisten liittolaistemme ja kumppaneidemme kanssa. Näiden kolmen lukon yhteispeli takaa, että Suomen turvallisuus on kaikissa tilanteissa vahvalla pohjalla.

Haluan korostaa, että myös Suomen tuki Ukrainalle on ollut ja tulee olemaan vankkumatonta. Ukraina on tällä hallituskaudella maamme suurin kehitysyhteistyön kohde, ja tämä on myös selvä viesti kansainväliselle yhteisölle: Suomi seisoo oikeuden ja vapauden puolella. Jatkamme Ukrainan tukemista niin pitkään kuin se on tarpeen.

Arvoisa puhemies! Tulevaisuus vaatii meiltä vakautta, viisautta ja valmiutta yhteistyöhön. Ulko- ja turvallisuuspolitiikassa emme voi unohtaa yhtäkään näistä periaatteista, jos haluamme turvata maamme ja kansamme tulevaisuuden.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Fagerström, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

22.39 Noora Fagerström kok: Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä todetaan, että maanpuolustustahto on Suomessa ollut perinteisesti hyvin korkea ja tämä tulee myös jatkossa turvata. Ja kyllä, Suomessa on perinteisesti ollut korkea maanpuolustustahto, ja se onkin ollut yksi meidän turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kulmakivistä. Ajattelin käydä tässä keskeisiä tekijöitä, mitä on korkean maanpuolustustahdon taustalla.

Ensinnäkin meidän historiallinen taustamme: Suomen historiaan kuuluu useita sotia, kuten talvisota ja jatkosota, ja näissä yhtenäisyys sekä puolustustahto olivat ratkaisevia selviytymisen kannalta. Sen lisäksi yleinen asevelvollisuus: Suomi on yksi harvoista länsimaista, joissa on säilynyt yleinen asevelvollisuus. Kriisitietoisuus: Suomessa ymmärretään geopolitiittinen sijainti Venäjän naapurina. Lisäksi Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on entisestään vahvistanut suomalaisten maanpuolustustahtoa, ja on varauduttu myös huolellisemmin. Sen lisäksi meillä on erittäin korkea luottamus Puolustusvoimiin. Meillä on kriisivalmiutta ja kriisitietoisuutta. Suomalaiset ovat tottuneita ajattelemaan kriisivalmiutta osana arkea, mikä vahvistaa maanpuolustustahdon roolia. Myös Nato-jäsenyys on vahvistanut uskoa maan turvallisuuteen, mutta samaan aikaan suomalaisten oma halu puolustaa maataan on edelleen keskiössä.

Näiden kaikkien lisäksi kansalaisten mielipiteet vaikuttavat luonnollisesti myös maanpuolustustahtoon. Maanpuolustustahdon tasoa mitataan säännöllisillä tutkimuksilla. Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta MTS on tehnyt joulukuussa tällaisen mittauksen, tai he ovat julkaisseet tämän joulukuussa, ja täällä on tällainen kysymys: Jos Suomeen hyökätään, niin olisiko suomalaisten mielestänne puolustauduttava aseellisesti kaikissa tilanteissa, vaikka tulos näyttäisi epävarmalta? Myönteisesti tähän kysymykseen vastaa 78 prosenttia, ja yli 50-vuotiaista myönteisen vastauksen antaa 83 prosenttia. Mutta se, mistä olen huolissani, on se, että 25—34-vuotiaista vain 67 prosenttia vastaa myönteisesti. Toivon, että tätä asiaa käydään laajasti yhteiskunnassa läpi ja tuodaan myös nuorille tietoisuuteen, mitä tarkoittaa maanpuolustustahto. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi valtioneuvoston selonteon VNS 3/2024 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain ja kuntarakennelain 56 a §:n ja 59 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 110/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 27/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 27/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu. Hallintovaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

Keskustelu

22.43 **Mauri Peltokangas ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen lyhyesti hallintovaliokunnan mietinnön 27/2024, kuntien valtionosuuslaki. Hallituksen esityksessä on kyse vuotuisesta kunnan peruspalvelujen valtionosuuslain muutoksesta, jolla säädetään valtionosuusprosentista sekä valtionosuuteen tehtävistä määräaikaaisista vähennyksistä ja lisäyksistä seuraavalle talousarviovuodelle.

Esitys sisältää ehdotukset vuodelle 2025, joten se liittyy vuoden 2025 valtion talousarvioesitykseen. Kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentti on lakiehdotuksen mukaan vuoden 2025 alusta 25,02 prosenttia. Valtionosuusprosentti nousee 3,10 prosenttiyksiköllä kuluvan vuoden prosenttiin, joka on siis 21,92.

Kuntien omarahoitusosuus on ensi vuonna 74,98 prosenttia. Muutos lisää valtionosuuksia vuodelle 2025 noin 478,2 miljoonaa euroa. Vuoden 2025 talousarvioesityksessä kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen ehdotetaan yhteensä noin 3,4 miljardia euroa.

Tavoitteena on turvata kuntien edellytyksiä järjestää niiden vastuulla olevat lakisääteiset palvelut, kuten varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus. Ehdotetuilla muutoksilla ja valtionosuuden lisäyksellä myös varmistetaan TE-uudistuksen ja kotoutumislain kokonaisuudistuksen toimeenpano sekä lievennetään sote-uudistuksesta johtuvaa kuntien valtionosuusvähennyksestä aiheutuvan muutoksen suuruutta.

Valiokunta painottaa, että hallitusohjelman mukaan valtio sitoutuu kompensoimaan kunnille asetettavat uudet tehtävät ja velvoitteet sekä mahdolliset tehtävien laajennukset rahoittamalla ne täysimääräisesti tai purkamalla muita velvoitteita. Hallintovaliokunta tähdentää hallitusohjelman kirjausta siitä, että kuntien rahoituksen ja valtionosuusjärjestelmän kokonaisuus uudistetaan vastaamaan kuntien uutta roolia ja sote-uudistuksen voimaantumisen sekä TE-uudistuksen jälkeistä tilannetta. Valiokunta kiirehtii uudistuksen toteuttamista. Myös normien purkua tulee edelleen määrätietoisesti jatkaa.

Arvoisa puhemies! Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina. Mietintöön jätettiin kaksi vastalauseita.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nikkanen, olkaa hyvä.

22.46 **Saku Nikkanen sd:** Arvoisa herra puhemies! Nyt käsittelyssä olevassa esityksessä on kyse vuotuisesta valtionosuuslain muutoksesta, jolla säädetään kunnan peruspalveluiden valtionosuusprosentista sekä valtionosuuteen tehtävistä määräaikaaisista vähennyksistä ja lisäyksistä seuraavalle talousarviovuodelle.

Olemme sillä tavalla uuden tilanteen edessä, että ensi vuoden alussa kunnille siirtyvien julkisten työvoimapalveluiden järjestämiseen myönnettävä rahoitus kohdennetaan kunnille peruspalveluiden valtionosuuden kautta. Siksi valtionosuusrahoitus kunnille on kasvamassa. On kuitenkin huomioitava, että tämä rahoitus TE-palveluiden järjestämiseen ei ole lainkaan riittävällä tasolla ja hallitus on pettämässä lupauksensa työ- ja elinkeinopalveluiden kustannusneutraalista siirrosta.

Jotta kunnat eivät joudu heti alkuvuodesta valitsemaan, tekevätkö ne sopeutustoimia työllisyyspalveluista vai jostakin muualta, esitämme valtiolta kunnille siirtyviin työllisyysmäärärahoihin 37 miljoonan euron lisäystä osana kuntien peruspalveluiden valtionosuusrahoitusta.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

Muitakin vähennyksiä valtionosuuksiin hallituksen toimesta kohdistetaan. Hallitusohjelman mukaisesti peruspalveluiden valtionosuuden indeksikorotukseen tehdään yhtä prosenttiyksikköä vastaava vähennys. Tämä maksaa kunnille jälleen ensi vuonna 25 miljoonaa euroa.

Kuntien peruspalveluiden valtionosuuden indeksikorotuksen yhden prosenttiyksikön leikkaus tulisikin tässä kunnille vaikeassa taloustilanteessa perua. Myös normien purkamisen varjolla ollaan kunnilta leikkaamassa noin 23 miljoonan euron edestä, vaikka tosiasiasa kuntien tehtäviä ei vastaavasti vähennetä.

Katsomme, että kuntien rahoitusta ei pitäisi vähentää ilman tietoa vastaavalla laajuudella kunnilta poistettavista tehtävistä. Kannatamme sitä, että kuntien normeja pyritään purkamaan kestävästi. Tämän tulee kuitenkin tapahtua siten, että sekä purettavat normit että vähennettävä rahoitus kulkevat käsi kädessä.

Arvoisa puhemies! Esitän, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseen 1 mukaiset la-
kiehdotukset.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

22.49 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia ja kuntarakennelakia. Kuten tekemämme vastalauseen perusteluissa todetaan, on välttämätöntä, että sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelu-uudistuksen jälkeenkin kuntien edellytykset järjestää ja tuottaa palveluita sekä kyky tehdä investointeja turvataan. Kuntien tietä kohti sote-uudistuksen jälkeistä aikaa on tasoitettava samalla, kun kuntatalouden tilanne on tulevina vuosina hyvin haastava. Helpotusta tilanteeseen ei tuo tosiasia siitä, että hallitus on päättänyt siirtää eteenpäin kuntien kannalta hyvin tärkeän valtionosuusuudistuksen toteuttamista. Päätös uudistuksen siirtämisestä ei ainakaan vähennä kuntien tulevaisuudennäkömien ennakkoinnin monia haasteita. Kiirehdimme uudistuksen valmistelua.

Vuoden 2025 alusta alkaen työllisyys- ja elinkeinopalveluiden järjestäminen siirtyy kuntien vastuulle. Uudistus on kannatettava, sillä sen tavoitteena on tuoda työllisyys-, elinkeino- ja yrityspalvelut lähemmäs kuntalaisia sekä työnantajia. Uudistus ei kuitenkaan voi onnistua ilman valtiovallan aktiivisuutta kuntien tukena uudistuksen toimeenpanossa. Jotta kunnat eivät joudu heti alkuvuodesta valitsemaan, tekevätkö ne sopeutustoimia työllisyyspalveluista vai jostakin muualta, esitämme valtiolta kunnille siirtyviin työllisyysmäärärahoihin 37 miljoonan euron lisäystä osana kuntien peruspalvelujen valtionosuusrahoitusta. Kuntien järjestämisvastuulla olevat tehtävät, esimerkiksi koulutus ja varhaiskasvatus, kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntapalvelut, kaupunkisuunnittelu ja maankäyttö sekä ympäristöpalvelut, ovat edelleen kapenevan kokonaisrahoituksen raamissa. Miten kunnat ja kaupungit pystyvät jatkossa huolehtimaan niin lakisääteisistä edellä mainituista tehtävistä kuin mahdollisesti vetovoimaa lisäävistä erillisistä, asukkaitaan paremmin palvelevista ratkaisuista? Kuntien tulisi saada valtionosuudet tehtäviensä perusteella.

Arvoisa herra puhemies! Edellä kuullun perusteella kannatan edustaja Nikkasen tekemää vastalause-esitystä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kokko, poissa. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

22.52 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa puhemies! Nyt on merkittävästä kokonaisuudesta kuitenkin kysymys kuntien kannalta, kun puhutaan kuntien peruspalvelujen valtionosuudesta. Ja jos sanotaan tässä summia, kuntien peruspalvelujen valtionosuus on pikkasen vajaa 3,4 miljardia euroa vuodessa, ja toinen merkittävä valtiontuki on opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuus noin 1,3 miljardia euroa. Tässä on kunnille tulevat merkittävimmät valtionosuudet, ja tässä puhutaan nyt tästä valtionosuusprosentista 25,2. Käytännössä voi sanoa, että kuntien peruspalveluista joka neljäs euro tulee valtiolta, kolme neljästä kunta rahoittaa sitten muilla tavoilla.

Se on hyvä, että tätä päivitetään aika ajoin ja varsinkin nyt, kun tässä on tapahtunut sote-uudistus ja sen jälkirahoitteiset tarkennukset, ja nyt sitten TE-palvelu-uudistus tulee tässä ensi vuoden alusta, joka on tosi merkittävä muutos tässä, ja tämä peruspalveluiden valtionosuus kasvaa 874 miljoonaa euroa. Tästä on seurauksena se rahoitusvastuu, ja siellä työttömyysturvauudistus ja kotouttamislain uudistukset muodostavat tämän 874 miljoonaa euroa, eli merkittävistä siirtymistä on kysymys.

Mutta tämä tilanne kunnissa on erittäin haasteellinen monelta osin tällä hetkellä. Jos arvioidaan sitä, että nyt tässä TE-uudistuksessa, joka tulee voimaan vuoden alusta, Kuntaliitto itse arvioi, että tässä on noin sadan miljoonan euron rahoitusaliijäämä siihen nähden, mitä tässä siirrossa olisi pitänyt tapahtua, se selittyy oikeastansa niillä palvelurakenteilla, koska sieltä viedään niitä kotouttamistyökaluja pois, mutta erityisesti sillä, että työttömyys 2023 on ollut matalammalla tasolla kuin nytten 25, ja sieltä tulee toinen iso asia. Työttömyyden osalta tässä tulee olemaan kunnille merkittävä kuluerä, koska työttömyysturvan tasosta, ansiosidonnaisesta ja peruspäivärahasta, 100 päivän jälkeen kunta maksaa työttömyysturvamenoista kymmenen prosenttia, 200 päivän jälkeen 20 prosenttia, 300 päivän jälkeen 30 prosenttia, 400 päivän jälkeen 40 prosenttia ja 700:n päivien jälkeen 50 prosenttia. Eli tämä tulee olemaan iso tekijä. Kuntien taloudessa erityisesti voi sanoa, että työttömyys tulee heiluttelemaan kuntataloutta todella paljon joko positiiviseen tai negatiiviseen suuntaan, ja sinänsä talouskasvu ja työllisyyden hoitaminen tulevat olemaan kunnilla erittäin isossa roolissa. Tässä ollaan nyt alkutaipaleilla. Tämä TE-uudistus on toivottu uudistus, koska kunnalla on ne työvälineet. On se koulutuksellinen osaaminen siellä taustalla ja koulutuksen välineet, sitten on nämä yritysyttydet olemassa ja nyt, kun valtion ja kuntien resurssit laitetaan yhteen, saadaan resursseja lisää. Siinä on monta hyvää asiaa, jotka siinä yhdistyvät. Sitten kunnalla on isompi insentiivi saada sitä työllisyyttä, koska se näkyy sitten kuntataloudessa hyvin positiivisella tavalla hyvin nopeasti. Itse uskon, että tämä uudistus tulee olemaan meille vielä pitkässä juoksussa hyvä, joka tässä pitää tehdä.

Kun tässä edustaja Suhonen jo puhuu valtionosuusuudistuksesta, niin tässä kunnat ovat odottaneet tätä valtionosuusuudistusta vuoden 2026 alusta lähtien. Tätä on siirretty nyt vuodelle eteenpäin 2027:ään, ja tätä tarvitsisi kiirehtiä. Näytti, että valiokuntakin oli tuossa ollut siihen suuntaan lausumassa. Mutta tämä on semmoinen asia, joka kuitenkin pitäisi saada hyvin nopeasti toteutettua, koska silloin pystyttäisiin näitä ajankohtaisia kysymyksiä käsittelemään ja katsomaan. Valtiontalous on tosi tiukka, ja itse en usko, että siihen valtionosuusjärjestelmään tulee hirveästi uutta rahaa, mutta sitä jaetaan varmaan uudella tavalla.

Arvoisa puhemies! Tässäkö oli viiden minuutin aika?

Puhemies Jussi Halla-aho: No, tässä on seitsemän minuutin.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

— Tässä on seitsemän minuutin. Minä voin jatkaa sitten.

Eli TE-uudistus, VOS-uudistus ovat tässä tärkeitä asioita, jotka kuntien osalta tulevat.

Sitten tämä 37 miljoonan leikkaus näistä työllisyysrahoista liittyy siihen palkkatuettuun työhön, ja jos tämä on 37 miljoonaa, mitä tuossa on esitetty palautukseksi, niin tämä 25,02 prosenttia olisi 25,49 prosenttia, eli noin puoli prosenttia korkeampi olisi tämä kuntien osuus, eli merkittävästi tapahtuisi muutosta. Kunnat tarvitsisivat kaikki työkalut tämän osalta, kun työllisyyttä yritetään hoitaa. Tässä kokonaisuudessa, jos ajatellaan, että kunnilla ei ole kaikkia työkaluja nyt tällä hetkellä käytettävissään, olisi viisasta, että sille annettaisiin edes resurssit siihen, että voidaan miettiä uudella tavalla.

Joka tapauksessa, arvoisa puhemies, kunnat joutuvat tässä nytten todella tiukkaan ramiin sen takia, että nyt kun kuntien menoista yli puolet perustuu varhaiskasvatukseen, perusopetukseen ja esiopetukseen ja toiseen asteeseen ja jos pitää kunnan toimintoja tässä sopeuttaa, niin ollaan tällaisten asioiden äärellä, ja se tulee olemaan todella vaikea asia. Tämä TE-uudistus on yksistään noin 8—9 prosenttia kuntataloudesta.

Arvoisa puhemies! Jatkan seuraavassa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Joona Räsänen on poissa. — Edustaja Jäntti, olkaa hyvä.

22.59 Aleksi Jäntti kok: Arvoisa puhemies! Tänään käsittelyssä oleva hallituksen esitys koskee vuotuista kunnan peruspalvelujen valtionosuutta koskevaa lainmuutosta. Esityksen tarkoituksena on määrittää valtionosuusprosentit tulevalle talousarviovuodelle. Tavoitteena on vahvistaa kuntien kykyä huolehtia niille kuuluvista lakisääteisistä palveluista, kuten varhaiskasvatuksesta sekä esi- ja perusopetuksesta, jotka ovat suomalaisten arjessa keskeisiä.

Kuntatalouden haasteet ovat viime vuosina kasvaneet, ja tämän vuoksi on tärkeää, että hallitus esittää samalla valtionosuuden lisäyksiä, jotka tukevat erityisesti TE-uudistuksen ja kotoutumislain kokonaisuudistuksen toimeenpanoa. Näin varmistetaan, että kunnat voivat vastata tuleviin uusiin velvoitteisiin ilman, että niiden peruspalvelut vaarantuvat.

Arvoisa puhemies! Vuoden 2025 alusta kunnat ottavat vastuulleen julkisten työvoimapalveluiden eli TE-palveluiden järjestämisen. Tämä siirto on merkittävä ja tarjoaa kunnille mahdollisuuden vahvistaa elinvoimaansa ja työllisyyden edistämistä paikallisesti. On kuitenkin olennaista, että kuntien resursointi vastaa tätä uutta tehtävää, jotta tavoitteet voivat toteutua. Samaan aikaan esityksessä huomioidaan sote-uudistuksen vaikutukset valtionosuuksiin. Siirtolaskelmien tarkentumisen myötä valtionosuuksien vähennyksiä lievennetään niin sanotun hallituksen sote-kompensaation avulla. Tämä on tärkeä päätös, joka tukee kuntia sopeutumisessa sote-uudistuksen jälkeiseen aikaan.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä käsitellään myös muita tekijöitä, jotka vaikuttavat valtionosuusprosentteihin. Esimerkiksi peruspalvelujen valtionosuuksien indeksikorotuksen yhden prosenttiyksikön korotusjarru hillitsee valtion menoja mutta vaikuttaa osaltaan kuntien rahoitukseen. Lisäksi esitetään asukaskohtaista vähennystä, joka liittyy kuntien tehtävien ja velvoitteiden karsimiseen. Tämä on askel oikeaan suuntaan, mutta normien purkamista tulee jatkaa määrätietoisesti, jotta kuntien voimavarat voidaan suunnata tarkoituksenmukaisesti.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

On tärkeää huomata, että hallituksen ensi vuoden talousarvioesitys on kokonaisuudessaan lievästi kuntataloutta vahvistava. Tämä on positiivinen signaali, mutta pitkäaikaisen kestävyys takaamiseksi tarvitaan laajempia rakenneuudistuksia.

Kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmää on päivitettävä vastaamaan kuntien uutta roolia, kun sote-uudistus ja TE-uudistus yhdessä muuttavat perusteellisesti niiden tehtäväkenttää.

Arvoisa puhemies! Kuntatalouden pitkän aikavälin kestävyys on ratkaisevan tärkeää ei vain talouden vaan myös suomalaisten palveluiden ja hyvinvoinnin kannalta. Kunnilla on oltava realistiset mahdollisuudet hoitaa niille kuuluvat tehtävät. Samalla niiden uutta roolia elinvoimakuntina on tuettava rahoitusjärjestelmillä ja normien purkamisella.

Tämä hallituksen esitys on askel oikeaan suuntaan, mutta samalla muistutus siitä, että kehitystyötä on jatkettava systemaattisesti ja määrätietoisesti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nikkanen, olkaa hyvä.

23.03 Saku Nikkanen sd: Arvoisa herra puhemies! Kyllähän tämänkin lainsäädännön kohdalla sellainen tunnustettava tosiasia on se, että vaikka tässä nyt edustaja Jäntti nostikin, että on valonpilkahdusta kuntien talouteen tällä esityksellä tai tällä hallituksen politiikalla, niin tosiasia on kuitenkin se, että kuntien talous tulee lähivuosina heikkenemään huomattavasti myös tämän hallituksen toimien myötä. On ihan valtiovarainministerin omalla suulla todistettu valtiovarainvaliokunnassa, että kunnilta otetaan, koska kunnilla on siihen varaa. No, kaikilla kunnilla ei todellakaan ole varaa. Ehkä tässä kaupungissa, jossa nyt olemme, olisi hieman enemmän varaa leikata, mutta kyllä suuri osa Suomen kunnista tälläkin hetkellä nostaa veroprosentteja valtavasti. Se kyllä kielii siitä, että tämän hallituksen politiikka käytännössä on sitä, että esitetään ikään kuin itse valtion toimilla sellaista politiikkaa, joka alentaa työn tekemisen verotusta, mutta tosiasiassa, kun leikataan kuntien rahoitusta ja pakotetaan kunnat nostamaan omaa veroprosenttiaan, niin kenenkäs kukkarolle se silloin käy? No, niiden työssä käyvien, eli työn verotusta kiristetään sitten epäsuorasti kuntien kautta. Tämä on ikään kuin sellainen tietynlainen piiloteltu veronkiristys, jota hallitus on koettanut vältellä kovastikin tässä julkisessa keskustelussa, mutta ette te meitä täällä oppositiossa tälläkään asialla hämää, sillä kyllä tämä on tunnistettu.

Sen lisäksi, että kuntien taloutta heikennetään ja ikään kuin pakotetaan kunnat veronkorotuksiin, annetaan eittämättä liian vähän rahaa TE-palvelu-uudistuksen järjestämiseen, ja näin järjestetään myös ikään kuin uusi sote-kaaosta koskeva tilanne kuntien muodostamille TE-alueille. Eli kyllä tälläkin tavalla kuntien tilannetta ja myös kansantaloutta kurjistetaan huomattavasti. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

23.06 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos hallintovaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Peltokankaalle tämän mietinnön esittelystä, ja tuossa edellä esimerkiksi edustaja Jäntti käytti kyllä varsin oivallisen puheenvuoron teemaan liittyen.

Tosiaan tässä mietinnössähän ja sen pohjana olevassa hallituksen esityksessä on kyse vuotuisesta kuntien peruspalvelujen valtionosuuksia koskevasta lainmuutoksesta, jolla säädetään valtionosuus- eli tuttavallisemmin VOS-prosenteista seuraavalle talousarviovuodelle. Tämä esitys on merkittävä askel kuntien tehtävien ja niiden rahoituksen tasapai-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

nottamisessa. Tämän esityksen tavoitteena on turvata kuntien edellytykset järjestää lakisääteiset palvelut, kuten varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus. Näiden palveluiden toimivuus on suoraan sidoksissa meidän kaikkien arkeen, ja on välttämätöntä varmistaa, että kunnilla on riittävät resurssit niiden järjestämiseen. Esityksen mukaisilla muutoksilla ja valtionosuuden lisäyksillä tuetaan myös TE-uudistuksen ja kotoutumislain kokonaisuudistuksen toimeenpanoa.

Arvoisa puhemies! Ensi vuoden alusta kunnille siirtyy vastuu julkisten työvoimapalveluiden eli tuttavallisemmin TE-palveluiden järjestämisestä. On ensiarvoisen tärkeää, että kunnille varmistetaan riittävä rahoitus tämän uudistuksen toimeenpanoon, sillä TE-palvelut ovat avainasemassa työllisyyden parantamisessa ja kuntien elinvoiman vahvistamisessa. On tärkeää, että jokainen Suomeen investointeja suunnitteleva voi tuoda investoinnin toteuttamapaikkakuntaa pohtiessaan luottaa siihen, että paikalliset viranomaiset tulevat tekemään varmasti kaikkensa investoinnin menestyksekkään toteutumisen edistämiseksi.

Samanaikaisesti esityksessä on otettu huomioon sote-uudistuksen siirtolaskelmien tarkentuminen sekä tähän liittyvä valtionosuuksien kompensatio kunnille. Niin sanottu hallituksen sote-kompensatio on tarpeellinen korjaus, joka auttaa kuntia sopeutumaan tähän laajaan rakenneuudistukseen.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys sisältää myös muita merkittäviä toimenpiteitä. Esimerkiksi kuntien peruspalveluiden valtionosuuksien indeksikorotuksen yhden prosenttiyksikön eräänlainen korotusjarru vaikuttaa osaltaan VOS-prosenttiin.

On myös tärkeää huomata, että hallituksen ensi vuoden talousarvioesitys on siis kokonaisuutena kuntataloutta lievästi vahvistava. Tämä on hyvä signaali kuntien kannalta, mutta pitkän aikavälin kestävyys edellyttää varmasti perusteellisempaa, huolellisesti valmisteltua uudistusta. On ratkaisevan tärkeää toteuttaa hallitusohjelman kirjaus kuntien rahoituksen ja valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistuksesta, jotta se vastaa kuntien muuttuvaa roolia sote- ja TE-uudistusten jälkeen.

Ajattelen, että näissä tilanteissa, joissa Suomi nimenomaan kaipaa investointeja, juuri investointikannusteet kunnilla tulee olla esimerkiksi kiinteistöverotuksen kautta kunnossa.

Arvoisa puhemies! Kuntatalouden kestävyys turvaaminen ei ole vain taloudellinen kysymys. Se on myös kysymys palvelujen laadusta ja suomalaisten hyvinvoinnista. Kuntien rahoituksen rakenteiden on tuettava niiden uutta roolia sivistys- ja elinvoimakuntina, jotka toimivat alueidensa kehityksen moottoreina. Samalla kuntien ylimääräistä tehtäväkuormaa on syytä keventää, jotta ne voivat keskittyä nimenomaan näihin ydintehtäviinsä.

Hallituksen esitys on askel oikeaan suuntaan, mutta samalla muistutus siitä, että uudistustyö on oikeastaan käytännössä vasta alussa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

23.10 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Anteeksi, että tulee aika paljon lukuja, kun tämä kuntatalous on enempi lukuja kuin muuta — pitää vähän avata niitä, että saadaan kokonaisnäkemyks, missä tässä mennään.

Ensinnäkin tällä hetkellä arvioidaan, että kuntatalouteen vuonna 2028 kohdistuu vähän yli yhden prosenttiyksikön veronkorotuspaine. Se nähdään jo nyt, että siellä on tällainen veronkorotuspaine, ja se liittyy näihin kaikkiin täällä oleviin asioihin, jotka tässä nyt on tuotu esiin. Tämä on sillä lailla mielenkiintoinen, että kun on keskiarvona yhden prosenttiyksikön korotustarve, niin kuntaverot ovat Suomessa tosi jakaantuneet. 4,6 prosenttia on

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

pienin kuntaveron ja suurin taitaa olla 10,8. Tässä ollaan todella isossa haarukassa, ja sen takia tämä valtionosuusuudistuskin olisi tärkeä, että me saataisiin näitä eri kuntien välisiä eroja tasoitettua. Ja sitten tässä on isona haasteena se, että valtionosuusjärjestelmän pitäisi tukea siinä vaiheessa, kun kunta on menossa supistuvaan suuntaan, sitä muutosta siihen suuntaan, ja taas vastaavasti kasvavaa kuntaa pitäisi tukea siinä kasvussa ja tukea niitä asioita. Tässä on tosi haasteellinen kokonaisuus.

Sitten vielä tästä veroprosenttien erosta 4,6—10,8: Sillä yhdellä prosenttiyksiköllä kunta saa pienimmillään 135 euroa per asukas ja suurimmillaan 450 euroa per asukas. Siinä näkyy tämä kuntasektorin moninainen jako. Tässä on taustalla aika isoja kuntakohtaisia eroja.

Sitten jos katsotaan, mitkä haastavat kuntataloutta lähitulevaisuudessa: Äsken jo mainittiin tämä leikkaus näihin työllisyysrahoihin, ja toinen, isompi leikkaus tapahtui 58 miljoonan osuudella, nämä kotouttamisen määrärahat, jotka tässä muuttuivat, ja se on se määräraha, josta kunnat ovat sitä kotouttamistoimintaa pystyneet tekemään.

Sitten kaikkein suurin asia, jota tässä ei ole vielä käsitelty, liittyy näihin perustoimeentulotukimenoihin kunnissa. Viime vuonna perustoimeentulotuki vuositasona oli 700 miljoonaa euroa. Tänä vuonna se on 800 miljoonaa euroa ja ensi vuonna lähes 1 100 miljoonaa euroa — 1 090 miljoonaa euroa ensi vuonna. Kunnat maksavat tästä puolet, eli noin 400 miljoonan kasvusta kunnille tulee noin 200 miljoonaa menoja lisää tätä kautta. Tämä on iso pommi. Tässä on sen verran viivettä, että tämä kuntien osuus tulee noin kahden vuoden jälkirahoituksella maksettavaksi, mutta joka tapauksessa se on tässä lähivuosina tulossa eteen ja isoina lukuina.

Sitten tässä tuotiin tästä indeksijäädytyksestä, että se on tämmöinen pieni muutos. Tämä yhden prosentin indeksijäädytys on 25 miljoonaa euroa vuodessa, se on sen suuruinen. Byrokratian purkua tässä leikataan ensi vuonna 23 miljoonaa euroa, otetaan suoraan valtionosuuksista pois, vaikka itse byrokratiaa on purettu vasta 3—4 miljoonaa euroa, niin että yli 20 miljoonaa sinne taise mennä ylimäärästä. Ja sitten tässä on huolestuttavaa se, että joka vuosi tätä lukua noin 25 miljoonalla kasvatetaan, on sitä byrokratiaa purettu tai ei. Tästä tulee 100 miljoonaa kaiken kaikkiaan, on byrokratiaa saatu purettua tai ei.

Eli täällä taustalla on tämäntyyppisiä asioita, jotka tulevat haastamaan kuntataloutta todella voimakkaasti. Kunnat eriytyvät, ja varmaan joudumme keskustelemaan kuntien tulevaisuudesta nyt sitten laajemminkin, kun tehdään tätä VOS-uudistusta, että onko tästä eteenpäin olemassa yhtenäiskuntamalli vai onko niin, että eri kokoisilla ja eri suuruisilla kunnilla on sitten erilaisia tehtäviä ja joillakin voi olla vähän laajempia, oman kunnan ulkopuolellekin ulottuvia tehtäviä. Esimerkiksi työllisyyden TE-palvelut menevät yli kuntarajojen. Ne ovat kuntien vastuulla tällä hetkellä, ja siinä on hyvä esimerkki, että niitä joudutaan käyttämään hyväksi, että saadaan ne palvelut tasalaatuisesti siellä työssäkäyntialueella hoidettua.

Arvoisa puhemies! Kunnilla tulee olemaan erittäin isot haasteet, ja nyt tässä siirtyy valtiolta tehtäviä kunnille. Kunnat joutuvat sopeuttamaan toimintaansa, ja valtio saa myös tässä säästöjä siihen omaan toimintaansa, kun näitä toimintoja siirretään kunnille. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

23.16 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Kun tässä nyt puhutaan kuntien rahoituksesta ja peruspalveluista ja valtionosuuksista, niin voin tässä yhteydessä vielä tuoda keskusteluun seuraavia asioita:

Kuntien asema ja rooli on muuttunut historiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistuksen toteuduttua. Käytännössä puolet kuntien aiemmista tehtävistä ja rahoituksesta on tällä hetkellä toimintansa käynnistäneiden hyvinvointialueiden vastuulla pääkaupunkiamme Helsinkiä lukuun ottamatta. Yksi asia ei kuitenkaan muutu: kunnissa rakennetaan jatkossakin hyvinvointia ja arjen turvallisuutta kaikille. Sote-uudistuksen jälkeen kuntien on muun muassa rahoitettava investointinsa aiempaa pienemmällä tulorahoituksella, mikä edellyttää kunnilta entistäkin harkitumpaa investointien suunnittelua. Kasvavissa kaupungeissa ja kaupunkiseuduilla investointitarpeet ovat kuitenkin suuret kasvavan väestömäärän vuoksi, ja kuntien talouden ennakointi on haastavaa myös tulevinä vuosina. Helpotusta tilanteeseen ei tuo se, että Orpon hallitus on päättänyt siirtää eteenpäin kuntien kannalta hyvin tärkeän valtionosuusuudistuksen toteuttamista.

Kiirehdimme valtionosuusuudistuksen valmistelua, jotta rahoitus vastaa paremmin kuntien nykyisiä tehtäviä. Pidämme tärkeänä, että muuttuneessa tilanteessa kuntien edellytykset järjestää ja tuottaa palveluita sekä kyky tehdä investointeja turvataan. Kuntien tietä kohti sote-uudistuksen jälkeistä aikaa on tasoitettava. Suomen kasvun tukeminen hallitusta kunnianhimoisemmilla toimilla tukee myös kuntien taloutta, sillä ne ovat nykyisessä tilanteessa entistä enemmän riippuvaisia määrittelemistään verotuloista.

Vuoden 2025 alusta alkaen työllisyys- ja elinkeinopalveluiden järjestäminen siirtyy kuntien vastuulle. Tuemme uudistusta, jonka tavoitteena on tuoda työllisyys-, elinkeino- ja yrityspalvelut lähemmäs kuntalaisia sekä työnantajia. Uudistus ei kuitenkaan voi onnistua ilman valtiovallan aktiivisuutta uudistuksen toimeenpanossa. Kuntia on tuettava TE-uudistuksen toimeenpanossa hallitusti, jotta kunnat eivät joudu heti alkuvuodesta valitsemaan, tekevätkö ne sopeutustoimia työllisyyspalveluista vai jostakin muualta. Esitämme valtiolta kunnille siirtyvien työllistämismäärärahojen merkittävää lisäystä.

Arvoisa herra puhemies! Hallitus leikkaa kunnilta valtionosuuksia 23 miljoonaa euroa vedoten normien purkamiseen, jota ei todellisuudessa tapahdu. Toisin kuin hallitus, emme vähentäisi kuntien rahoitusta ilman tietoa kunnilta poistettavista tehtävistä. Kannatamme sitä, että kuntien normeja pyritään purkamaan, mutta tämän tulee tapahtua siten, että sekä purettavat normit että vähennettävä rahoitus kulkevat käsi kädessä. Muutoin normien purku vain lisää kuntien taloudellisia vaikeuksia. Helpottaisimme kuntien tilannetta siten, että emme kohdista kuntiin peruspalvelujen valtionosuuden indeksikorotuksen yhden prosenttiyksikön leikkausta, mikä parantaa kuntien tilannetta noin 25 miljoonalla eurolla.

Arvoisa puhemies! Jatkan varmaan vielä seuraavassa puheessa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Werning, olkaa hyvä.

23.20 Paula Werning sd: Arvoisa herra puhemies! Hallitus heikentää kuntien tilannetta monin tavoin. Kotoutumiskorvauksia ollaan leikkaamassa peräti 60 miljoonalla eurolla ensi vuonna. Tämä osuu erityisesti juuri niihin kuntiin, joissa on paljon maahanmuuttajia, ja vaikeuttaa kotouttamistyön järjestämistä. Samalla hallituksen tekemät sosiaaliturvaleikkaukset nostavat kuntien toimeentulotukimenoja. Nämä päätökset heikentävät kuntien mahdollisuuksia tarjota yhdenvertaisia palveluja asukkailleen.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

Lisäksi hallituksen päätös leikata kuntien peruspalvelujen valtionosuuksien indeksikorotusta yhdellä prosenttiyksiköllä on kohtuuton. Tämä leikkaus vie kunnilta 25 miljoonaa euroa tilanteessa, jossa jokainen euro on enemmän kuin tärkeä. Leikkaus olisi syytä peruuttaa. Saman hallituksen suunnitelmat vähentää valtionosuuksia 23 miljoonalla eurolla vedoten normien purkuun ovat epäjohdonmukaisia. Normien purkaminen ei saa tarkoittaa sitä, että kunnilta vähennetään rahoitusta ilman, että niiltä poistetaan vastaava määrä velvoitteita.

Arvoisa puhemies! On selvää, että kuntatalouden tulevaisuus on vakavan paineen alla. Hallituksen on kannettava siitä oma vastuunsa. Kuntien on voitava tarjota laadukkaita palveluita asukkailleen, ja tämä edellyttää riittävää rahoitusta sekä johdonmukaista ja ennakoitavaa kuntapolitiikkaa.

Kuntia ei saa jättää yksin kantamaan vastuuta hallituksen päätösten seurauksista. Siksi esitimme konkreettisia toimenpiteitä tilanteen korjaamiseksi: työllisyysmäärärahojen lisäämistä, kotoutumiskorvausten leikkausten purkamista, valtionosuusindeksin leikkausten purkamista sekä normien purun ja rahoituksen tasapainottamista. Olisi erittäin toivottavaa, että hallitus kuuntelisi vihdoinkin kuntia ja ymmärtäisi, että vahvat kunnat ovat edellytys toimivalle hyvinvointiyhteiskunnalle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nikkanen, olkaa hyvä.

23.22 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Vielä tähän kuntien tilanteeseen, kun äsken viittasin siihen, että vuoteen 2028 mennessä kunnilla on keskimäärin noin yhden prosenttiyksikön veronkorotuspaine ja joka tapauksessa jokaisessa kunnassa varmasti mietitään kaikkia muita toimenpiteitä, ennen kuin veronkorotuksiin mennään, eli se on yleensä viimeisin keino kuntien taloudenhoidossa. Sen takia, kun kuntien menoista yli puolet on esi- ja varhaiskasvatusta ja peruskoulutusta ja koulutukseen liittyvää asiaa ja sitten tulee kulttuuritoimet ja sitten tulee nyt vajaa 10 prosenttia TE-uudistusta, ja kun siinä joudutaan miettimään, mistä tekijöistä sitten saadaan niitä säästöjä aikaiseksi, niin kyllä siellä kuntien peruspalvelujen äärellä ollaan. Se on tässä se huolenaihe, mikä tässä joka tapauksessa on. Kunnat joutuvat tekemään vaikeita talouden tasapainottamisasioita, ja monilla kunnilla se tulee olemaan todella tuskainen tie, erityisesti niillä paikkakunnilla, joissa kasvua normaalisti ei ole.

Sen takia tämä TE-uudistus on nyt kunnille yksi työkalu siihen, että nyt näitä työllisyysasioita on pakko hoitaa todella voimallisesti ja hakea niitä avoimia työpaikkoja ja muita ja saada kasvua ja työllisyyttä aikaiseksi siellä kunnassa kaikella tavalla. Se voi tuoda siihen yhdellä tavalla sitä moottoria, jolla kunta pärjää vähän paremmin. Mutta nämä keinot, joita sitten on, kun näitä säästötoimia on käyty läpi pohjia myöten: sen jälkeen tulevat sitten varmasti nämä veroratkaisut, kiinteistöverot, omaisuuden myynnit ja viime kädessä kuntaveron nosto, jos siihen sitten päädytään. Mutta nämä ovat niitä asioita, jotka jokainen julkinen talous nyt joutuu käymään läpi, ja tässä tilanteessa meillä ainut julkisen talouden osio, joka on positiivinen, on nämä eläkerahastot, ja kuntatalous on vähemmän negatiivinen kuin valtio ja hyvinvointialueet, mutta sekin on negatiivinen. Tällä hetkellä nämä korotuspaineet täällä taustalla ovat.

Eli me joudutaan julkista taloutta tässä sopeuttamaan, mutta kaiken kaikkiaan kaikkien julkisen talouden toimintojen kannalta olisi erittäin tärkeää, että me saataisiin talouskas-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

vua aikaiseksi tähän maahan, ja sitä meidän pitäisi kaikin voimin yrittää tehdä niin monella sektorilla kuin se vain on mahdollista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

23.25 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tässä tietysti kun kuntien rahoituksesta puhutaan, niin kukapas muu olisi parempi asiantuntija siitä lausumaan ja sitä kommentoimaan kuin Kuntaliitto. Tuossa kun hallintovaliokunnassa varajäsenenä olen ollut muutamissa kokouksissa paikalla, niin tietysti sitten olen tutustunut näihin asiantuntijalausuntoihin. Kuntaliittohan myös ottaa tietysti aika vahvasti kantaa tähän kohtaan, mitä tässä nyt ollaan käsittelemässä. Siellä muun muassa todetaan näin:

”Hallituksen esitys valtionosuuslain muuttamisesta ja kuntarakennelain pykälien muuttamisesta on tässä vaiheessa lakipykälä- ja budjettitekniikan yksityiskohtien säätämistä. Kuntaliitolla ei ole tältä osin huomautettavaa.

Lakiesityksen yksityiskohtaisten perusteluiden alle hautautuu kuitenkin kokonaisuus ja itse pääasia eli se, kuinka kuntien valtionosuudet ja rahoitus kokonaisuudessaan kehittyvät ja kuinka kunnat selviävät niille säädettyjen tehtävien hoitamisesta. Kehityssuunta on huolestuttava. Kuntien talous heikkenee viime vuoden hyvästä tilanteesta jyrkästi jo tänä vuonna, ja ensi vuonna kuntien yhteenlaskettu tilikauden tulos painuu valtiovarainministeriön arvion mukaan miinukselle. Tälle on yksinkertainen selitys — menot kasvavat enemmän kuin tulot. Kuntien verorahoitus eli verotulot ja valtionosuudet yhteensä ovat ensi vuonna valtiovarainministeriön arvioiden mukaan vain 0,2 miljardia euroa suuremmat kuin ne olivat viime vuonna. Vastaavasti valtiovarainministeriö arvioi kuntien toimintakateen eli nettomenojen olevan ensi vuonna kaksi miljardia enemmän kuin vuonna 2023. Merkittävän osan tästä kasvusta selittää kunnille tuleva vastuu työllisyyspalveluiden järjestämisestä, mutta eivät toki kuntien sivistyspalvelut ja muutkaan toiminnot toteudu vuonna 2025 kahden vuoden takaisella kustannustasolla.

Kuntien ja kuntayhtymien valtionavut ovat kokonaisuudessaan ensi vuonna noin 5,6 miljardia euroa. Siitä valtiovarainministeriön kautta kunnille tuleva kuntien peruspalveluiden valtionosuus ja verotulomenetyksen korvaus on yhteensä vajaat 3,9 miljardia euroa. Valtionosuuksien kehitysverailu ei ole aivan yksinkertaista. Luvussa on sisällä 823 miljoonan euron lisäys työllisyyspalvelu-uudistuksen rahoittamiseen. Toisaalta verotulomenetyksen korvaukset pienenevät noin 300 miljoonalla, mutta tämä vähennys kompensoituu, kun kunnallisveron tuotto ansiotulovähennyksen poistumisen myötä kasvaa vastaavasti.

Tähän vuoteen vertailukelpoinen peruspalvelujen valtionosuus ilman TE-rahoitusta kasvaa vain 39 miljoonaa eli 2,4 prosenttia. Oletettavaa on, että kuntien nykyisten lakisääteisten tehtävien eli erityisesti varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kustannusten nousu on tätä nopeampaa. Vuodesta 2022 vuoteen 2023 menojen kasvu oli perusopetuksessa 9,1 prosenttia ja varhaiskasvatuksessa peräti 13,2 prosenttia.

Heikkoa valtionosuuskehitystä selittää sote-uudistuksen pitkä varjo, joka synkistää kuntien rahoitusta edelleen lisää ensi vuonna. ’Musta perjantai’ lähes päivälleen vuosi sitten toi kunnille suuremman sote-lisälaskun kuin oli siihen mennessä odotettu. Hallitus tuli vuonna 2024 kuntia vastaan 192 miljoonan euron määräaikaisella valtionosuuksien lisäyksellä — käytännössä lainalla, joka maksetaan ensi vuodesta alkaen kolmen vuoden aikana

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

takaisin — ja siten, että vuoden 2023 takautuva pysyvän leikkauksen perintä aloitetaan vasta vuonna 2025.

Nyt nämä heikennykset ovat toteutumassa, ja vaikka hallitus kevään kehysriihessään päätti kompensoida tätä leikkausvaikutusta 277 miljoonan pysyvällä valtionosuuksien lisäyksellä, mikä nyt on toteutumassa, niin nettovaikutus on kuitenkin kunnille negatiivinen. Kuluvaan vuoteen 2024 verrattuna sote-erät pienentävät valtionosuuksia noin 150 miljoonaa euroa, ja vuoden 2023 tasoon verrattuna heikennys on noin 450 miljoonaa euroa. Nämä muutokset kohdistuvat kuntiin tasasuuruisesti asukasta kohti.

Hallitusohjelmakirjaus kuntien laajenevien tehtävien täysimääräisestä kompensatiosta ei toteudu: Kasvanut työttömyys sekä TE-palveluiden ja kotoutumisen rahoitusleikkaukset johtavat siihen, että palvelut siirtyvät kuntiin aliresursoituna. Tämä ei toteuta hallitusohjelman linjauksia kustannusneutraalista siirrosta kunta—valtio-suhteessa. Riittämätön rahoitus vaarantaa uudistuksen tavoitteet, kun kunnat joutuvat tekemään palveluihin leikkauksia tai kiristämään verotustaan jo heti vuoden 2025 alusta alkaen.

Työtä kuntien toiminnan ja talouden kannalta merkittävien normien väljentämiseksi ja kuntien toimintavapauksien kasvattamiseksi tulee kuitenkin ehdottomasti jatkaa. Työllisyyspalveluissa norminpurun tulee kohdentua toimiin, joilla palveluprosessia sujuvoitetaan ja työllisyyspalveluiden vaikuttavuutta pystytään lisäämään.”

Arvoisa herra puhemies! Tässä kuultiin asiantuntijalausuntona Kuntaliiton hyvinkin painavaa sanomaa, ja toivon, että tämäkin asiantuntijalausunto nimenomaan asiaosaajalta eli Kuntaliitolta otetaan sitten vakavasti ja huomioon päätöksiä tehdessä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Werning, olkaa hyvä.

23.31 Paula Werning sd: Arvoisa herra puhemies! Hallitus heikentää kuntien tilannetta monin tavoin. Kotoutumiskorvauksia ollaan leikkaamassa peräti 60 miljoonalla eurolla ensi vuonna. Tämä osuu erityisesti juuri niihin kuntiin, joissa on paljon maahanmuuttajia, ja vaikeuttaa kotouttamistyön järjestämistä. Samalla hallituksen tekemät sosiaaliturvaleikkaukset nostavat kuntien toimeentulotukimenoja. Nämä päätökset heikentävät kuntien mahdollisuuksia tarjota yhdenvertaisia palveluja asukkailleen.

Lisäksi hallituksen päätös leikata kuntien peruspalvelujen valtionosuuksien indeksikorotusta yhdellä prosenttiyksiköllä on kohtuuton. Tämä leikkaus vie kunnilta 25 miljoonaa euroa tilanteessa, jossa jokainen euro on enemmän kuin tärkeä. Leikkaus olisi syytä peruuttaa. Samoin hallituksen suunnitelmat vähentää valtionosuuksia 23 miljoonalla eurolla, vedoten normien purkuun, ovat epäjohdonmukaisia. Normien purkaminen ei saa tarkoittaa sitä, että kunnilta vähennetään rahoitusta ilman, että niiltä poistetaan vastaava määrä velvoitteita.

Arvoisa puhemies! On selvää, että kuntatalouden tulevaisuus on vakavan paineen alla — hallituksen on kannettava siitä oma vastuunsa. Kuntien on voitava tarjota laadukkaita palveluita asukkailleen, ja tämä edellyttää riittävää rahoitusta sekä johdonmukaista ja ennakoitavaa kuntapolitiikkaa. Kuntia ei saa jättää yksin kantamaan vastuuta hallituksen päätösten seurauksista. Siksi esitimme konkreettisia toimenpiteitä tilanteen korjaamiseksi: työllisyysmäärärahojen lisäämistä, kotoutumiskorvausten leikkausten purkamista, valtionosuusindeksin leikkausten purkamista sekä normienpurun ja rahoituksen tasapainottamista. Olisi erittäin toivottavaa, että hallitus kuuntelee vihdoin kuntia ja ymmärtää, että vahvat kunnat ovat edellytys toimivalle hyvinvointiyhteiskunnalle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nikkanen, olkaa hyvä.

23.34 Saku Nikkanen sd: Arvoisa herra puhemies! Kun tässä nyt varsin laajastikin kuntien rahoituksesta kannetaan tämän esityksen myötä huolta, niin yksi huoli on vielä ehkä jäänyt vähän vähemmälle huomiolle. Nimittäin kun tämän sote-uudistuksen jälkeen kuntien on muun muassa rahoitettava investointinsa aiempaa pienemmällä tulorahoituksella, niin se edellyttää kunnilta toki entistä harkitumpaa investointien suunnittelua. Totta kai se on hyvä asia, että harkintaa ja tarkkaa suunnittelua kunnilta edellytetäänkin, mutta sitten kuitenkin meillä on paljon kasvavia kaupunkeja ja kaupunkiseutuja, joissa tämä investointipaine on varsin suuri. Tietysti nyt, kun rakennusosalakin suuren laman keskellä suorastaan kouristelee, kyllä olisi tärkeää, että kunnat myös pystyisivät investoimaan ja siellä olisi myöskin aidot mahdollisuudet vastata siihen väestönkehitykseen ja -kasvuun mutta myöskin sitten ikään kuin tulevaisuuden kannalta tehdä sellaisia investointeja, joilla myös pystytään houkuttelemaan väkeä ja yritysinvestointeja omille alueille. En ehkä taaskaan ole niin huolissani tästä pääkaupunkiseudusta, vaan enemmän maakuntien pääkaupungeista ja erityisesti niistä niin sanotuista maakuntien kakkoskaupungeista, joissa kuitenkin on paljon asukkaita ja paljon myöskin kasvupotentiaalia — joidenkin mielestä ehkä vähän vähemmän — mutta ainakin itse, kun tulen tällaisesta niin sanotusta maakunnan kakkoskaupungista, kyllä koen, että tavallaan se toimintakehys kunnalla on kaventunut varsin mittavasti, ja tähän meidän tarvitsisi löytää ratkaisuja. Siihen ei ehkä paras mahdollinen ratkaisu ole se, että kuntien taloutta entisestään kiristetään.

Kaikilla investoinneilla ei välttämättä se investointipaine ole siellä uudiskohteissa, vaan meillä on myöskin valtava määrä korjausinvestointeja, jotka kipeästi odottavat rahoitusta. Esimerkiksi tässä hiljattain uutisoitiin liikuntapaikkarakentamisen osalta näistä meidän uimahalleista, joita kunnat käytännössä suurimmilta osin ylläpitävät, ja niiden valtavasta korjausvelasta. Kun sitten taas mietitään uimahalleja ja niiden merkitystä meidän kansanterveystyölle ja kansamme hyvinvoinnille eri puolilla Suomea, niin ollaan sitten jo todella isojen kysymysten äärellä, sillä ei tämänkaltaista uimahalliverkkoa, mitä Suomenniemellä on, löydy edes muista Pohjoismaista, vaan meillä on ihan poikkeuksellisen laaja verkko näitä kuntien ylläpitämiä uimahalleja, joissa eri ikäiset ja eri kuntoiset pystyvät pitämään huolta omasta hyvinvoinnistaan. Jopa tilanteissa, joissa mikään muu liikuntamuoto ei enää käy, vesiliikunta on mitä useimmin ikään kuin se viimeinen mahdollisuus kuntoilla ja pitää huolta itsestään. Tämän havainnon tekee hyvinkin helposti astelemalla oman kotikuntansa uimahalliin ja katsomalla esimerkiksi, minkä ikäistä ja minkä kuntoista väkeä siellä päiväsaikaan liikkuu. Ja sitten kun tekee tämän havainnon, niin tulee johtopäätökseen, että näitä todellakin tarvitaan. Sitten kun katsoo vähän tarkemmin ympärilleen, missä kunnossa ne uimahallit näissä eri kunnissa ovat, niin tulee myös siihen johtopäätökseen, että eihän tällainen rakennus voi kauaa enää palvella näitä huonokuntoisia kuntalaisia täällä meidän kotikunnassamme.

Eli tätä rahoitusta näihin investointeihin ilman muuta tarvitaan, ja siksi esimerkiksi liikuntapaikkojen rakentamisen investointeihin tehty leikkaukset osana tätä kokonaisuutta ovat taas yksi pieni rikka rokassa, kuten joku voi puhua, mutta kyllä tästä on selvää näyttöä jo siinä, että kuntien investointisuunnitelmat liikuntapaikkarakentamiseen ovat nyt enätysalhaalla, ja tätä vauhtia ne siellä pysyvät. Eli kyllä tässä nyt hallitukselta ja hallituspuolueilta tarvitaan toimia, että nämä investointihankkeet saadaan liikkeelle, mutta tällaisilla esityksillä niitä ei kyllä tulla saamaan liikkeelle.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

23.39 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Vielä näitä kuntien lukuja. Kuntien ulkoiset menot ovat suuruusluokaltaan noin 23 miljardia euroa vuodessa tällä hetkellä, ja me puhumme tästä 3,4 miljardista, joka kuuluu peruspalvelujen valtionosuuteen, joka on noin 15 prosenttia kuntien kaikista menoista, jos sitä suhteuttaa siihen, eli sinänsä puhutaan merkittävästä osasta. Kunnilla on paljon muitakin tuloja, ja aika lailla omien verotulojen varassa pääosin kuitenkin toimitaan, mutta nämä valtionosuusjärjestelmät tasaavat kuntien välisiä eroja.

No sitten, jos katsotaan tätä yleistä tilannetta, niin valtio on sitoutunut aina korvaamaan uudet tehtävät ja velvoitteet. Varmasti sen pitäisi toimia myöskin toisinpäin: silloin kun sanotaan, että byrokratiaa puretaan ja saadaan sitä kautta säästöjä aikaiseksi, luulisi, että se toimisi juuri niinkin päin sitten. Nyt kun tässä on esimerkkinä tämä byrokratian purku, jossa tosiasiallisesti on muutama miljoona saatu byrokratiaa säännöspohjaisesti purettua, niin silti leikataan 23 miljoonaa. Ja sitten kun tämä jatkuu neljä vuotta, siitä tulee kohta sadan miljoonan potti, ja jos ei tätä byrokratian purkua tehdäkään sitten siinä laajuudessa kuin tämä sata miljoonaa edellyttää, niin se näkyy kuntien taloudessa todella isosti. Sinänsä näitä pitää tarkastella tämäntyyppisenä kunta—valtio-suhteen tarkasteluna eikä yksittäisinä asioina.

Joillekin isoille kunnille tämä tilanne on varmaan vähän helpompi, mutta kyllä voi ajatella, että kun katsoo esimerkiksi Pirkanmaata, niin se on Suomi pienoiskoossa: siinä keskustaupunki ja sen ympärillä olevat kunnat pärjäävät kohtuullisesti, mutta heti kun mennään sinne reunoille, niin siellä kyllä ovat todella isot haasteet edessä. Siellä on muuttotappiokuntia todella monia ja talous supistuu tästä syystä, ja sitten kun väki vanhenee ja keski-ikä nousee siitä syystä, että nuoret lähtevät sieltä ja muuttavat muualle, niin se johtaa vielä kiihtyvään kierteeseen, ja palveluntarvetta on.

Eli kuntien osalta nämä tulevat olemaan todella isoja leikkauksia. Monet kunnat ovat haasteen edessä pelkästään jo tästäkin syystä, mutta sitten kun tehdään nämä valtion toimenpiteet, joita tässä nyt on monia lueteltu ja mitkä tulevat vaikuttamaan lähivuosina, niin kuntatalous on ison haasteen edessä lähivuosina. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Furuholm.

23.42 Timo Furuholm vas: Kiitos, arvoisa puhemies! Ehkä loppukaneettina ja tuosta edustaja Nikkasen puheenvuorosta inspiroituneena: Tämä käsiteltävä asiakohtahan pitää sisällään tämän TE-palveluiden siirron, ja se tuo mukanaan paljon mahdollisuuksia, mitkä kunnissa toivottavasti kyetään hyödyntämään. Työpaikat, koulutus, kaikki tällaiset, kun ovat lähempänä toisiaan, niin se tuo tosissaan valtavasti mahdollisuuksia. Totta kai siinä on kysymys tästä rahoituksesta, mutta se, mistä Nikkanen puhui, oli juuri näistä uimahalleista ja ylipäätään liikuntapaikoista, ja ehkä jos ajatellaan kuntataloutta, niin oleellinen seikka tällä hetkellä olisi se, ettei hallituksen suunnasta, valtion suunnasta, tule nyt lisää sellaisia vaateita tai toimia, jotka sitten sitä kuntataloutta koettelevat.

Edustaja Nikkanen nosti tämän liikuntapaikkarakentamisen. Siinä on esimerkiksi tällainen hyvä työkalu, mikä on helpottanut kuntia tekemään näitä kansanterveyden kannalta tärkeitä liikuntapaikkainvestointeja. Niissä on tarkat kriteerit, miten sitä rahaa sitten eri hankkeille annetaan. Nämä ovat olleet tavallaan myös tällainen hyvä kannustin kunnille

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

mutta samaan aikaan vieneet kunnilta sitten sitä painetta pois niistä hankkeista, ja ne ovat pystyneet sitä rahaa käyttämään muihin palveluihin. Samanlainen konsepti on tämä pyöräteiden kehittämisohjelma, josta nyt hallitus on valitettavasti, kuten tuosta liikuntapaikkarakentamisestakin, leikannut ison siivun, ja tämä osuu nimenomaan, kuten edustaja Lyly tuossa mainitsi, näihin pienempiin paikkakuntiin. Siellä on pystytty tekemään tämmöisiä poikkeuksellisen hyviä pyörätiehankkeita juuri sillä, että valtio on lähtenyt siihen mukaan, mutta tätä rahaa ei ole tulevaisuudessa enää tarjolla.

Ehkä semmoinen pieni huoli, kun tässä on tätä Liikenne 12 -suunnitelmaakin nyt sorvattu, on se, että tavallaan liikenteen osalta ei tulisi enempää vaatimuksia sinne kuntien suuntaan, vaan pysyttäisiin siinä nykyisessä järjestyksessä, että tiedetään, mitkä tiet kenellekin kuuluvat ja päinvastoin. Varsinkin isoissa kaupungeissa olisi sitten taas toisaalta hyvä, jos valtio pystyisi tukemaan joukkoliikennehankkeita. Nämä olisivat ilmastotavoitteiden ja näiden kaupunkien kasvun toimivuuden kannalta todella tärkeitä seikkoja.

Mutta tässä tämä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

23.45 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tässä vielä innostuin muuttaman huomion tuomaan esiin. Tässä edustajat Nikkanen ja Furuholm, jotka ovat tunnetusti kansallisesti ja kansainvälisesti tunnettuja urheilumiehiä — varsinkin edustaja Furuholm on kansainvälisestikin tunnettu urheilumies, Nikkasesta nyt en ole ihan varma... [Puhuja nauraa] — Anteeksi, herra puhemies.

Halusin vielä kuvata lähinnä sitä, että kun kuntapäättäjänä olen neljä kautta ollut tuolla Varkaudessa, niin tavallaan se haaste siinä kuntarahoituksessa on todellinen. Elikkä siellä lasten leikkipaikkojen ja sitten liikuntapaikkojen toteutumisen osalta on ollut joka vuosi haasteellisempaa. Ja nyt tavallaan tässä, kun puhutaan kuntarahoituksesta, se haaste vain vielä vaikeutuu. Tietysti, kun ajatellaan niitä lasten leikkipaikkoja, nehan ovat äärimmäisen tärkeitä, ja se ei ole ollenkaan hyvä juttu, jos niitä joudutaan vähentämään. Samaten kun sitten tämän ilmastomuutoksen myötä esimerkiksi jäähalleja ja jääulkoilupaikkoja tarvitaan, niin tietysti niille tarvitaan sitten vielä satsauksia sen osalta, että tarvitaan halleja ja sitten näitä putkistoja, millä sitten kenttiä jäädytetään. Ne ovat ihan sitä todellista haastetta, mihin siellä kuntapäättäjänä sitten törmätään. Ja toki se voi olla vähän vielä ristiriitaista, jos edelleenkin ajatellaan hallitusohjelmaa, kun siellä hallitusohjelmassahan tietysti hienosti puhutaan liikkuvasta Suomesta. Toki siellä äitiyspakkauksessa se pallo oli, se oli hieno ele, mutta lähinnä sitten, jos ajatellaan muuta, vakavampaa liikkumista ja harrastusmahdollisuuksia, se on tietysti ikävää, että vähän niin kuin tämän kuntarahoituksen pienehmissä myötä sitten todellisuudessa ne voivat heiketä.

Tämmöisen huolen halusin vielä tässä vaiheessa tuoda. — Kiitoksia.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 70/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 23/2024 vp

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu. Edustaja Nikkanen, olkaa hyvä.

Keskustelu

23.47 Saku Nikkanen sd: Arvoisa herra puhemies! Hyvinvointialueiden tilanne sosiaali- ja terveys- sekä pelastuspalvelun uudistuksen toimeenpanon alkuvuosina on ollut ennakkointia huomattavasti vaikeampi. Kuten valtiovarainvaliokunnalle viime keväällä annetun selvityksen mukaan tiedämme, monet hyvinvointialueiden talouden haasteista johtuvat asioista, joita ei voitu ennakoida alkuperäistä hyvinvointialueiden rahoituslakia säädettäessä. Esimerkiksi sote-alan palkkaratkaisu, korkea inflaatio, pula henkilöstöstä ja palvelutarpeen kasvu ovat vaikuttaneet hyvinvointialueiden sote-kustannusten kasvuun. Hyvinvointialueille tulisi nyt antaa tarvittava aika ja työrauha saada palvelutuotantonsa kuntoon. Tämä oli yhtenäinen viesti kaikilta hyvinvointialueilta.

Hallitus kuitenkin ummistaa täysin korvansa tältä viestiltä kuvitellen, että se tietää paremmin. Hallitus esittää tässä nyt käsiteltävässä laissa, että siirtymävaiheen jälkeen rahoituksen jälkikäteiskorjaus tehtäisiin vain 70-prosenttisesti, jolloin 30 prosenttia jäisi hyvinvointialueiden itsensä katettavaksi mahdollisessa alijäämätilanteessa. Nykyisiin alijäämiin verraten 30 prosenttia alijäämästä on suuri summa tuottavuustoimilla alijäämän katamisajataulussa katettavaksi, ja se voi pahimmillaan uhata perustuslain mukaisten riittävien palveluiden turvaamista. Selvää on, että se ei ainakaan helpota kohonneiden kustannusten luomien alijäämien kanssa painiskelevia hyvinvointialueita. Tuntuukin, että tämä hallitus tekee kyllä kaikkensa, että hyvinvointialueilla olisi mahdollisimman vaikeaa ja ettei sen perimmäistä tavoitetta eli painopisteen siirtämistä peruspalveluihin ja ennalta ehkäiseviin palveluihin koskaan saavuteta.

Olisi myös syytä pohtia tarkemmin sitä, mikä on tällaisen sote-politiikan todellinen motiivi. Sen sijaan, että kuultaisiin aidosti hyvinvointialueiden tarpeita ja laitettaisiin yhdessä maan julkinen terveydenhuolto kuntoon, tämä hallitus kaataa rahaa yksityisten terveysjätien taskuun, jotka jo nyt antavat positiivisia tulosvaroituksia. Hyvinvointialueiden varoitukset ovatkin sitten vähän toisen sortisia.

Tässä hallituksen esityksessä säädetään myös asiakasmaksuista. Ensinnäkin asiakasmaksujen huomattava korottaminen voi aiheuttaa sen, että hoitoon hakeutuminen heikkenee ja hoidon saamisen viivästyksistä tulee viime kädessä lisäkustannuksia hyvinvointialueille. Tältäkin osin hallituksen esitys alueiden asiakasmaksujen pakkokorotuksista on huonosti harkittu. Lisäksi hallintovaliokunnan asiantuntijakuulemisissa on noussut esiin myös huoli esityksen vaikutuksista hyvinvointialueiden itsehallintoon. Kun rahoitusta vähennetään korotusten arvioidulla määrällä, hyvinvointialueilla ei ole muuta mahdollisuutta kuin nostaa asiakasmaksut ylärajoihin, vaikka alueella voisi olla perusteltua olla niitä nostamattakin. Pidämme tätäkin merkittävänä puutteena esityksessä.

Arvoisa herra puhemies! Tämän edellä olevan perusteella ehdotan, että lakiehdotus hylätään.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen on poissa. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

23.51 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta on erittäin huolestuttava esitys. Näin päätettäessä hyvinvointialueen rahoitus- ja palvelujen tuottaminen on erityisen haastavaa.

Hyvinvointialueiden tilanne sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelu-uudistuksen toimeenpanon alkuvuosina on ollut ennakoitua vaikeampi monilta osin alueista riippumattomista syistä. Monet hyvinvointialueiden talouden haasteista johtuvat asioista, joita ei voitu ennakoida alkuperäistä hyvinvointialueiden rahoituslakia säädettäessä. Esimerkiksi sote-alan palkkaratkaisu, korkea inflaatio ja pula henkilöstöstä ovat vaikuttaneet hyvinvointialueiden sote-kustannusten kasvuun.

Ison haasteen hyvinvointialueille tuo nykyisen lain edellytys alijäämien kattamisesta. Sen mukaan hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tämä tarkoittaa sitä, että alueiden kertynyt alijäämä pitää nykyisen lainsäädännön olosuhteissa kattaa vuoteen 2026 mennessä.

Hallintovaliokunnan useissa asiantuntijakuulemisissa on kuultu hyvinvointialueiden viesti alijäämien kattamisaikataulun epärealistisuudesta. Nyt käsittelyssä olevalla esityksellä hallitus on vaikeuttamassa hyvinvointialueiden tilannetta entisestään. Hyvinvointialueiden rahoitus tulisi ensin saada vakaalle ja riittävälle uralle ja hyvinvointialueille tulisi antaa riittävästi aikaa toimintansa järjestämiseksi siten, että lyhytnäköisiltä leikkauksilta voitaisiin välttyä ja säästöjä saataisiin tehtyä pidemmällä aikavälillä.

Hallituksen esityksessä myös säädettäisiin siitä, milloin asiakasmaksujen muutokset otettaisiin rahoituksessa etukäteen huomioon. Tällaisia muutoksia olisivat maksujen tason, perusteisiin tai maksullisuuden alaan tehtävät muutokset, joiden vaikutus rahoitukseen voidaan etukäteen arvioida ja ottaa huomioon hyvinvointialueiden rahoituksen turvaavalla tavalla.

Arvoisa herra puhemies! Hallintovaliokunnan saamien lausuntojen mukaan asiakasmaksuihin liittyy huomattavia riskejä ja asiakasmaksukorotusten maksutuottoja nostava vaikutus on erittäin epävarma. Asiakasmaksujen huomattava korottaminen voi aiheuttaa myös sen, että hoitoon hakeutuminen heikkenee ja hoidon saamisen viivästyksistä tulee viime kädessä lisää kustannuksia hyvinvointialueille. Tältäkin osin hallituksen esitys alueiden asiakasmaksujen pakkokorotuksista on huonosti harkittu. On toki toivottavaa, että nämä huomiot tulisivat toteen näytetyiksi ja toteutettaviksi sitten, kun hallitus näitä päätöksiä tulee toteuttamaan varsinaisesti käytäntöön. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen poissa, edustaja Forsgrén poissa. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

23.55 Vesa Kallio kesk: Arvoisa puhemies! Tuossa huoneella, kun tuli sote-valiokunnasta noita tietoja, ajattelin, että pistän tumman puvun päälle, kun on vähän synkkä päivä, mutta se olikin jäänyt asunnolle, joten mennään nyt näin. Tämä nyt on ehkä lähinnä tämmöinen muistopuhe sairaalaverkon muistoa kunnioittaen.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys on puhdas valtiontalouden säästölaki. Sillä ei ole mitään tekemistä kustannusten kasvun hillinnän eikä rahoituksen kannustavuuden ja ohjaavuuden hallitun parantamisen kanssa — puhumattakaan siitä, että esitettyjä muutoksia oltaisiin toteuttamassa hallitusti ja ennakoitavasti perustuslain mukaiset palvelut turvaten. Esityksen kolmas vakava ongelma on, että tämäkin esitys on omiaan viemään hyvinvointialueiden vastuulla olevista sosiaali- ja terveydenhuollon lähipalveluista sekä pelastustoimen rahoituksesta käytävää keskustelua entistä enemmän harhapoluille. Se osoittaa myös, että hallitukselta puuttuu osaaminen arvioida tilannetta tosiasioiden pohjalta sekä osaaminen toimeenpanna sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistuksia hyvinvointialueiden tukena. Hallitus romuttaa rahoitusleikkauksella julkisia sote-palveluita ja pakottaa hyvinvointialueiden sote-työntekijöitä jatkuviin muutosneuvotteluihin. Hallitus on pilaamassa sote-uudistuksen.

Arvoisa puhemies! Olennaista olisi huomata, että vuodelle 2023 varatussa hyvinvointialueiden valtionrahoituksessa oli jo lähtötilanteessa miljardin aukko. Olematta epärehellinen siitä ei voi syyttää ketään, koska vääristymän syyt ovat tapahtuneet kesäkuun 2021 jälkeen, jolloin eduskunta hyväksyi hyvinvointialueita sekä sote- ja pelastustoimen uudistuksia koskevat lait. Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan asiantuntijoiden kanssa talvella 2024 teettämän selvityksen yksimielinen johtopäätös oli, että kustannusnousun sekä alijäämien syyt kiteytyivät erityisesti Venäjän hyökkäyssodasta Ukrainaan alkaneeseen voimakkaaseen inflatioon, kalliiseen sote-palkkaratkaisuun sekä keikkalääkärfirmojen rahastukseen. Kustannuskehitystä vääristi myös koronapandemia, jolloin ei-kiireellisiä sote-palveluja ei annettu. Näiden summana kuntien maksamien sote-menojen nettokasvu hidastui vuosina 21—22. Tähän hyvinvointialueet eivät voineet mitenkään vaikuttaa. Nyt hallitus on sysännyt niiden vastuulle rahoitusvajeen umpeen kuromisen.

Arvoisa puhemies! Hallitus on vastannut ihmisten hätään vain moittimalla hyvinvointialueita ja syyllistämällä edellistä hallitusta tekemättä itse muuta kuin kiristämällä rahoitusruuvia ja valtiovarainministeriön taloudellista ohjausvaltaa. Voimassa oleva rahoituslaki on korjaamassa vuoden 2023 rahoitusvääristymää ensi vuonna toteutettavalla jälkikäteisrahoituksella. Jäljelle jää vielä kuluvan vuoden alirahoitus, jonka korjaamista vuonna 2026 hallitus esittää nyt leikattavaksi. Onkin selvää, että hyvinvointialueet eivät saa vuosien 25—26 tuloslaskelmia niin ylijäämäisiksi, että niillä voitaisiin kattaa kahden ensimmäisen vuoden alijäämät. Aika on aivan liian lyhyt varsinkin, kun hallitus tässä esityksessä leikkaa hyvinvointialueiden jälkikäteisrahoitusta ja imuroi itselleen takaisin kaikki hyvinvointialueille lainsäädäntömuutoksilla koituvat taloudelliset helpotukset. Hallitus tekee juuri päinvastoin kuin mitä tilanne vaatisi.

Arvoisa puhemies! Normaalisti hallitukset tekisivät vaikeiden tilanteiden ratkaisemiseksi toimenpideohjelman, jollainen tältä hallitukselta puuttuu. Näyttääkin siltä, että hallitus ei osaa reagoida eteen tulevien tilanteiden vaatimuksiin. Tämä taas johtuu siitä, että hallitukselta puuttuu kokonaisvaltainen ote johtamisessa. Sen sijaan kovakorvaisuudesta on tehty hyve. Siitä kertoo se, että yksikään keskustan tekemästä ehdotuksesta ei ole kelvannut hallitukselle, vaikka suurin osa niistä ei lisäisi valtion menoja — ei myöskään alijäämän kattamisajan määräaikainen pidentäminen, vaikka se on ollut hyvinvointialueiden ainoa toimi. Tilanne on ajautumassa kestäättömäksi. Kuten jo tiedämme, ovat työntekijäpulan kanssa painineet hyvinvointialueet olleet pakotettuja jatkuviin muutosneuvotteluihin. Alijäämien kattamisaikaa koskevaa lakia noudattaakseen hyvinvointialueet joko joutuvat ajamaan sote-palveluja liian alas joutuen siitä vastuuseen tai heidän voi olla vaikea

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

saada tili- ja vastuuvapautta, jos on menty ihmisten tarvitsemat palvelut edellä eikä alijäämiä ole saatu katettua lakiin kirjatussa määräajassa.

Arvoisa puhemies! Edellä olevin perustein esitän lakiehdotusta hylättäväksi sekä vastalauseen numero 2 mukaisesti neljää lausumaa.

Kohta 1) ”Eduskunta edellyttää, että hallitus pidentää hyvinvointialueiden alijäämien kattamisaikaa määräaikaikaisella kahden vuoden pidennyksellä.”

Kohta 2) ”Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii konkreettisen toimenpideohjelman aikatauluineen hyvinvointialueiden rahoituksen vakauttamiseksi ja palveluiden turvaamiseksi.”

Kohta 3) ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ei enää leikkaa hyvinvointialueiden rahoitusta.”

Ja kohta 4) ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tekee viipymättä selvityksen hyvinvointialueiden luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden oikeudellisesta vastuusta tilanteessa, missä hyvinvointialueet eivät saa taloudellisia alijäämiään katetuksi lakiin kirjatussa määräajassa ja täytettyä samanaikaisesti perustuslaissa säädettyä vaatimusta riittävästä sosiaali- ja terveyspalveluista.” — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kokko poissa, edustaja Räsänen, Joonas poissa. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

0.00 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Asiakasmaksuihin tehtävät muutokset ja niitten rahoittaminen jatkossa ovat tässä isona kysymyksenä. Voisi sanoa, että kun hyvinvointialueita tällä hetkellä taloudellisesti ohjataan monen taloudellisen tekijän avulla, tuntuu, että hyvinvointialueita johdetaan vain VM:stä käsin ja käytännössä niin, että tätä sisältöä, jota STM:n pitäisi tehdä, ei juuri näy.

Mutta jos katsotaan, mitä taloudellisia ohjauskeinoja tällä hetkellä hyvinvointialueita kohtaan on, johon tämäkin liittyy:

Alijäämän nopea kattamisvelvollisuus: vuoteen 26 mennessä pitäisi alijäämien olla katettuina. Se on todella nopea aikataulu.

Vuodesta 25 lähtien tarveperustaisesta kasvusta korvataan vain 80 prosenttia eli 20 prosenttia pitää tehostaa. Hyvinvointialueitten indeksi on osoittautunut alimittaiseksi näitten kustannuskehityksessä, mitä tässä on ollut.

Tehtävien muutokset huomioidaan heti rahoituksessa. Siellä muun muassa hoitotakuu ja hoitajamitoitukset on heti otettu rahoituksesta pois.

Jälkikäteistarkastelu tehdään niillä mittareilla, jotka muutenkin rahoituksen osalta ovat olemassa, eli se suosii niitä, jotka ovat kehittäneet toimintaansa.

Nyt uutena sitten tämä jälkikäteistarkastelun 5—30 prosentin omavastuuosuuden kasvu siinä, ja nyt puhutaan todella isoista summista. Kun katsotaan esimerkiksi nyt vuoden 2023 jälkikäteisrahoituksen suuruutta, se oli 1,4 miljardia euroa, ja nyt vuoden 24 osalta, eli tämän vuoden osalta, alijäämä näyttäisi olevan hyvinvointialueilla suurin piirtein samaa luokkaa, noin 1,4 miljardia euroa. Jos sieltä ruvetaan ottamaan 5—30 prosentin osuutta, niin se 30 prosenttia alkaa olla siinä 500 miljoonan luokkaa ja sitten tällaisissa summissa lähellä, eli ollaan isoissa luvuissa.

Sitten tässä unohdetaan koko ajan, että hyvinvointialueitten siirtohetkellä tämä 1,4 miljardin kattamisvelvollisuus vuodelle 23 kertoo siitä lähtötasosta, että siinä ollaan oltu selkeästi alle sen, mitä kulurakenteet ovat olleet, ja nyt sitten kulut sen jälkeen ovat kasvaneet

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

sen järjestämisen tavasta huolimatta monella tavalla. Ostopalvelut ovat kasvaneet todella voimakkaasti. On korkeampi palkkaratkaisu kuin on arvioitu aikoinaan. Hyvinvointialueindeksiin ei ole pystytty vastaamaan. Palvelutarpeen kasvu on ollut isompi kuin on arvioitu, ja näihin ei ole isoa vaikutusta sillä, millä tavalla tätä järjestetään: onko se kunta-pohjaista tai olisivatko ne sitten olleet hyvinvointialueen kokoisia, mitä nämä nyt ovat.

Ehkä ainut tekijä, joka tässä kokonaisuudessa näkyy, on tämä palkkaharmonisointi. Kun se tehdään näitten hyvinvointialueitten sisällä, niin sitä kuntaratkaisussa ei samassa laajuudessa olisi ollut, eli se on ainut tekijä, joka tässä vaikuttaa siihen kulurakenteeseen enemmän.

Tässä on tämäntyyppisiä toimia, jotka tuossa edellisessäkin puheenvuorossa hyvin tulivat esiin, että hyvinvointialueet itse eivät ole voineet vaikuttaa niihin kehikkoihin. Nyt tässä ollaan imuroimassa tämä 150 miljoonaa euroa asiakasmaksuilla, joka on vähän niin kuin velvoittava summa sen takia, että nyt valtionosuuksista otetaan pois ja korotukset ovat olleet 22:sta 45 prosenttiin eli merkittäviä. Arvatenkin on niin, että pienituloisilla alkaa jo olemaan kynns tulla palveluja hakemaan, kun nämä korotukset ovat niin isoja.

Sanoisin, että tässä nyt tehdään sellaisia toimenpiteitä, että kaikki hyvinvointialueet eivät näitä pysty tekemään. Siellä on ollut tavoitteena pitää hoitotakuu kahdessa viikossa ja sitten asiakasmaksuihin ei pitäisi tehdä nostoja, koska ne ovat nytkin jo eurooppalaisittain liian korkealla tasolla.

Tässä mielessä kannatan näitä esityksiä, joissa sanotaan tämän osalta, että tämä pitäisi hylätä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm.

0.06 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! Hyvinvointialueet ovat vasta aloittaneet työnsä ja niiden rahoitus on kokonaisuudessaan tälläkin hetkellä riittämätön. Hallituksen esityksen mukaiset leikkaukset tulevat väistämättä pahentamaan tilannetta ja vaarantamaan palveluiden laadun ja saatavuuden.

Hallitus esittää hyvinvointialueiden rahoituksen jälkikäteiskorjausta koskevan omavastuun kiristämistä tilanteessa, jossa lähes kaikki hyvinvointialueet täyttävät pian arviointimenettelyn kriteerit. Hallituksen esityksen mukaan yksittäisille alueille myönnettyä lisärahoitusta ei jatkossa otettaisi huomioon jälkikäteistarkastuksessa, vaikka lisärahoitusta voidaan myöntää vain välttämättömään tarpeeseen. Lisärahoitus on kiistatta osa hyvinvointialueiden todellista rahoitusta.

Asiakasmaksumuutosten kytkeminen rahoituksen tasoon ennakoivasti vähentää merkittävästi hyvinvointialueiden todellisia mahdollisuuksia päättää itse asiakasmaksujen suuruudesta. Käytännössä maksut on pakko nostaa hallituksen esityksen mukaiseen maksimiin, jolloin erityisesti pienituloiset julkisia sote-palveluja käyttävät ihmiset kärsivät. Tämä voi johtaa tarpeellisten palveluiden alikäyttöön ja lisätä merkittävästikin paitsi inhimillistä kärsimystä myös kustannuksia hoidon lykkäytymisen vuoksi. Tämä ei ole linjassa sote-uudistuksen tavoitteiden kanssa.

Valiokunnan saamien selvitysten mukaan vaikuttaa hyvin epärealistiselta, että hyvinvointialueilla olisi mahdollisuus selviytyä ehdotetusta sääntelystä, ottaen huomioon valtion rahoituksen riittävyys tehtävistä suoriutumiseksi sekä alueiden oman rahoituksen toteuttamisen ja lisäämisen mahdollisuudet.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

Arvoisa rouva puhemies! Valtiolla on vastuu turvata käytännön edellytysten toteutuminen, jotta hyvinvointialueilla on mahdollisuus suoriutua velvoitteistaan tarjota riittävät sote-palvelut ihmisille. Nähdäkseni riittävä rahoitus on yksi perustavanlaatuisista käytännön edellytyksistä. Nyt tarvittaisiin toimia, joilla hyvinvointialueiden rahoitus saadaan vakautettua pitkällä tähtäimellä ja kohtuuhintaiset palvelut turvattua jokaiselle. Tämä vaatisi sote-rahoitusmallin uudistamista siten, että hyvinvointialueiden alijäämän kattamisveloitte pidennetään neljään vuoteen, hyvinvointialueiden kustannusindeksi päivitetään vastaamaan paremmin alueiden todellisia menoja ja investointisääntelyä kehitetään. Hyvinvointialueille tulisi antaa verotusoikeus, jotta ne voivat kehittää toimintaansa pitkäjänteisesti ja vastuullisesti. Asiakasmaksukorotukset tulee perua. Hyvinvointialueille tulisi myöntää kertaluontoinen lisärahoitus akuuteimpaan tarpeeseen.

Me emme ole valmiita uhraamaan palveluita ja ihmisten terveyttä, siksi kannatan edustaja Nikkasen esittämää vastalauseita ja lakiesityksen hylkäämistä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

0.09 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Hyvinvointialueiden tilanne on ollut ennakoitua vaikeampi. Useat talouden haasteista johtuvat asioista, joita ei ole voitu ennakoida alkuperäistä hyvinvointialueiden rahoituslakia säädettäessä. Esimerkiksi korkea inflaatio ja pula henkilöstöstä ovat vaikuttaneet hyvinvointialueiden kustannusten kasvuun.

Mikäli sote-uudistusta ei olisi tehty, niin raskas rahoitusvaje olisi nyt kuormittamassa kuntien taloutta — sitä näkökantaa ei ole liiemmin otettu esiin näissä keskusteluissa. On myös hyvä muistaa, että hyvinvointialueilla on takana historiallisen suuri liikkeenluovutus. Pidän erikoisena sitä, jos joku ajattelee, että kaikki sujuu heti tehokkaasti. Nyt tarvittaisiinkin malttia ja aikaa kehittää palveluita pitkäjänteisesti.

Sote-palveluiden kehittäminen on Suomen väestön ikärakenne huomioiden välttämättömyys, mutta hallituksen leikkauslinja tekee tämän käytännössä mahdottomaksi. Nopeat säästöt eivät takaa kestävästä hyvinvointia, ja kehittämisen sijaan alueilla ajaututaan karsimaan ja leikkaamaan palveluita.

Tässä suuressa muutoksessa myös henkilöstön osaaminen ja jaksaminen on hyvä nostaa keskusteluun. Miten meidän tärkeät ammattilaiset jaksavat tämän muutoksen paineissa? Välillä tuntuu, että meidänkin keskustelut täällä saattavat sitä painetta heille lisätä.

Alijäämän kattamisveloitetta tulisikin pidentää, ja se olisi tässä tilanteessa aivan välttämättömyys, jotta julkisia sosiaali- ja terveyspalveluita saadaan kehitettyä siten, että uudet rakenteet kestävät — ei siten, että ohjataan hoitoa tarvitsevat yksityisten lääkärijättien palveluihin ohjaten rahoitusta sinne Kela-korvauksien siirron myötä. Nykyisen alijäämävelvoitteen kattamisaika ohjaa pikavoittoihin. Tämä johtaa myöhemmin kustannusten kasvuun, eli tämä toimii ikään kuin huonona sijoituksena. Myös hallintovaliokunnan useissa asiantuntijakuulemisissa on kuultu hyvinvointialueiden viesti alijäämien kattamisaikataulun epärealistisuudesta, ja näitä lausuntoja olisikin järkevää ottaa vakavammin huomioon. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Werning.

0.12 Paula Werning sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys hyvinvointialueiden rahoituslain muuttamisesta on vakava askel täysin väärään suuntaan. Hyvinvointi-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

alueet ovat jo nyt vaikeassa tilanteessa, jossa niiden taloutta rasittavat odottamattomat kustannukset, kuten sote-alan palkkaratkaisut, inflaation vaikutukset, ja krooninen henkilöstöpula on riesana. Sen sijaan, että hallitus pyrkisi tukemaan hyvinvointialueita näiden haasteiden yli, se on päättänyt lisätä painetta leikkauksilla ja rahoitusmallin heikennyksillä. Tämä on vastuutonta ja uhkaa suoraan riittävien sosiaali- ja terveystalouden toteutumista sekä palo- ja pelastustoimen palveluiden toteutumista.

Arvoisa puhemies! Nykyisen rahoituslain mukaan vaatimus alijäämien kattamisesta kahden vuoden sisällä on jo lähtökohtaisesti täysin epärealistinen, ja tämä on tuotu esiin hallintovaliokunnan asiantuntijalausunnoissa ja kuulemisissa. Alijäämäpaine yhdistettynä hallituksen esitykseen, jossa rahoituksen jälkikäteiskorjaus kavennetaan 70 prosenttiin, ajaa hyvinvointialueet mahdottomaan tilanteeseen. Näin suurten alijäämien kattaminen lyhyellä aikataululla pelkillä tuottavuustoimilla on epärealistista ja voi pakottaa alueet tekemään leikkauksia, jotka heikentävät palveluiden saatavuutta ja laatua. Hallituksen esityksellä poistetaan rahoitusmallin itsestään korjaava elementti, mikä pahentaa ongelmia pitkällä aikavälillä. Kun rahoituksen tason pysyvä korjaus jää pois, hyvinvointialueet joutuvat jatkuvaan selviytymistaisteluun sen sijaan, että he voisivat keskittyä palveluiden kehittämiseen.

Rouva puhemies! Olen todella huolissani hallituksen aikeista puuttua asiakasmaksuihin. Hallitus on tekemässä huomattavia 22,5—45 prosentin korotuksia sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuihin. Näillä korotuksilla on kaksi vakavaa seurausta.

Ensinnäkin ne lisäävät eriarvoisuutta ja voivat johtaa tilanteisiin, joissa pienituloiset ihmiset eivät enää hakeudu hoitoon, koska heillä ei yksinkertaisesti ole siihen varaa. Kuluttajaliiton selvityksen mukaan moni pienituloinen on tilanteessa, missä sata euroa on se summa, minkä talous kestää ylimääräisiä kustannuksia kuukaudessa. Monelle se on jo nyt valinnan paikka, käyttääkö ne muutamat ylimääräiset kymmit asiakasmaksuihin vai meneekö etusijalle esimerkiksi lapsen tarve saada uudet sopivat ja pakkasta pitävät talvikengät. Mitäs luulette, kumpaan ylimääräiset rahat käytetään? Nähtävissä on sekin, että tämä kasvattaa hoidon viivästymisestä aiheutuvia kustannuksia ja kuormittaa entisestään hyvinvointialueita.

Toiseksi, asiantuntijalausunnoissa on tuotu esiin, että asiakasmaksukorotusten tuottojen ennakoiminen on äärimmäisen epävarmaa. Perintään siirtyvien maksujen ja asiakasmaksusaatavien poistojen määrät ovat jo nyt kasvussa, ja maksukaton täyttymisellä sekä luottotappiolla on merkittävä vaikutus tuottoihin. Tästä huolimatta hallitus ei ota huomioon todellisia nettovaikutuksia vaan sitoo hyvinvointialueet asiakasmaksujen korottamiseen, vaikka alueella voisi olla perusteltua olla tekemättä niitä.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys ei vain heikennä hyvinvointialueiden taloudellisia edellytyksiä, se myös kaventaa niiden itsehallintoa. Kun rahoitusta vähennetään arvioidulla asiakasmaksutuotolla, hyvinvointialueilla ei käytännössä ole vaihtoehtoja. Niiden on korotettava maksut ylärajoihin. Tämä on hallituksen ohjausta väärällä keinolla ja väärään suuntaan. Hallituksen esitys asiakasmaksujen korottamisesta on vastuuton ja täysin epäinhimillinen.

Rouva puhemies! Hallituksen on nähtävä kokonaiskuva. Hyvinvointialueiden rahoitus on saatava vakaalle pohjalle, ennen kuin tehdään leikkauksia tai muutoksia, jotka vaarantavat niiden toiminnan. Alijäämien kattamiselle on annettava realistinen aikataulu, ja jälkikäteistarkastuksen 70 prosentin malli on hylättävä. Asiakasmaksujen vaikutukset on ar-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

vioitava todellisten nettotuottojen perusteella, eikä hyvinvointialueita saa pakottaa korottamaan maksuja vain rahoituksen turvaamiseksi.

Nyt on aika valita toisenlainen tie, sellainen, joka turvaa palvelut, hyvinvointialueiden taloudellisen kestävyys ja kansalaisten yhdenvertaisuuden. Tätä esitystä ei voi millään tavalla kannattaa eikä hyväksyä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Fagerström.

0.17 Noora Fagerström kok: Arvoisa rouva puhemies! Kyseisessä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annettua lakia. Laissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, milloin tehtävämuutoksista erilliset asiakasmaksuihin säädettävät muutokset otettaisiin rahoituksessa etukäteen huomioon niiden voimaantulovuodesta lukien. Tällaisia muutoksia olisivat asiakasmaksuja koskevassa sääntelyssä asiakasmaksujen tasoon, perusteisiin tai maksullisuuden alaan tehtävät muutokset, joiden vaikutus rahoitukseen voidaan etukäteen arvioida ja ottaa huomioon hyvinvointialueiden rahoituksen turvaavalla tavalla. Lisäksi rahoituksen jälkikäteistarkistusta muutettaisiin kannustavuuden lisäämiseksi siten, että hyvinvointialueilla olisi jälkikäteistarkistuksessa omavastuuosuus.

Ehdotuksen mukaan vuonna 2026 vuoden 2024 osalta tehtävässä jälkikäteistarkistuksessa omavastuu on 5 prosenttia. Vuonna 2027 tehtävässä tarkistuksessa omavastuu on 10 prosenttia. Vuonna 2028 tehtävässä tarkistuksessa 20 prosenttia ja vuodesta 2029 alkaen tehtävissä tarkistuksissa 30 prosenttia. Omavastuuosuuden vaikutus rahoitukseen riippuu kullekin vuodelle tehtävän jälkikäteistarkistuksen määrästä, ja omavastuu voi siten käytännössä tarkoittaa joko rahoituksen vähentämistä tai lisäämistä.

Rahoituslakia ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että yksittäisen hyvinvointialueen saamaa lisärahoitusta ei enää oteta huomioon koko maan rahoituksen tasoa korottavana eränä. Ehdotetuilla toimilla kannustetaan hyvinvointialueita vastuulliseen taloudenpitoon ja tuottavuuden kehittämiseen.

Arvoisa rouva puhemies! Vuoden 2024 tilinpäätösennustetietojen mukaan hyvinvointialueiden vuoden 2024 tulos on yhteensä noin 1,42 miljardia euroa alijäämäinen. Omavastuu vaikuttaa vain jälkikäteistarkistuksen vuosittaiseen muutokseen, ja on siitä 5 prosenttia vuonna 2026. Hallintovaliokunnalle esitetyn selvityksen mukaan omavastuuosuudella on siten suhteellisen pieni vaikutus alueiden rahoitukseen vuonna 2026, joten se ei merkittävästi vaikuta esimerkiksi alueiden alijäämien kattamiseen, jonka määräaika on vuoden 2026 loppuun mennessä.

Vaikka omavastuun määrä nousee ehdotuksen mukaan 30 prosenttiin, myös esityksen vaikutusarvioissa esitetystä nopeammassa kustannuskehitysarviossa omavastuun rahoitusta vähentävä vaikutus jäisi vuoteen 2030 mennessä alle yhteen prosenttiin koko maan rahoituksen tasosta. Jälkikäteistarkistuksen omavastuun kannattavuus perustuu siihen, että omavastuu lasketaan sekä ali- että ylijäämälle. Jos hyvinvointialueiden yhteenlaskettu tulos kohenee alueiden sopeutustoimien myötä, vähennetään jälkikäteistarkistusta vähemmän kuin mitä tehtäisiin ilman omavastuuta, eli rahoitus kasvaa koko maan tasolla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

0.21 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä asia on tavallaan nyt kolmatta kertaa täysistunnossa, koska ensin oli tietenkin lähetekeskustelu, sitten oli ensimmäinen käsittely ja nyt on toinen käsittely, mutta tämä on sen verta tärkeä asia, että niin minä kuin monet muutkin olemme tästä kokeneet tarpeelliseksi puhua. Tässä lakiehdotuksessa tai nyt jo mietintövaiheessa olevassa asiassahan on kaksi isoa kokonaisuutta, niin kuin tässä on käynyt ilmi: asiakasmaksujen keskitetyt korotukset ja sitten tämä jälkikäteistarkistukseen liittyvä muutos. Niistä molemmista nyt tässä muutama ajatus.

Ensiksi näistä asiakasmaksuista. Tiedättekö, arvoisat kansanedustajakollegat, paljonko tässä talossa, missä me olemme töissä, käytetään rahaa työterveyshuoltoon yhtä työntekijää kohti, joista me olemme osa? Toki sitten suurempi osa on palkallista henkilökuntaa täällä. [Lauri Lyly: Tiedetään!] No, se lähentelee tuhatta euroa per työntekijä, ja koko maan keskiarvo on Kelan tilastojen mukaan hieman alle 500 euroa. Kansanterveystyöhön, joka siis kattaa kaiken julkisen perusterveydenhuollon hammashuollosta neuvoloihin, kouluterveydenhuoltoon, kotisairaanhoidon ja vastaanottoimintaan, käytetään Suomessa 650 euroa per asukas. Työterveyshuolto on — yllättävää yllättävää — maksutonta. Eihän meillä mitään hätää täällä ole: hyvä työterveyshuolto, varmaan Suomen parhaita, läheteitä saa erikoissairaanhoidon, magneettitutkimuksiin ja mihin vaan tarpeen mukaan. Mielellään näkisi kaikilla suomalaisilla tällaisen työterveyshuollon, ja sellaisesta olen itse aina mielessäni haaveillut ja täällä eduskunnassakin kokenut ajavani.

Mutta palataan näihin maksuihin. Muut kansalaiset maksavat terveydenhuollostaan julkisessa terveydenhuollossa, ja nyt niitä maksuja korotetaan 150 miljoonalla eurolla. Ja koska se raha imuroidaan hyvinvointialueiden rahoituksesta pois, sillä tavalla pakotetaan alueet korottamaan maksuja, useimmilla alueilla kaiketi ihan siihen ylärajaan asti. Tietääkseni vain Helsingin kaupungissa on tehty päätös, että ihan maksimimaksuja ei ole otettu käyttöön, mutta Helsingin tilannehan on monella tavalla erilainen. Heillä on mahdollisuus käyttää myös itse asiassa kuntaveron tuottoa sosiaali- ja terveystalvelujen rahoitukseen, vaikka nämä asiat onkin periaatteessa erotettu toisistaan.

Itse näen tämän maksuasian enemmän osana sitä kokonaismaksurasitusta, joka kohdistuu Suomessa erityisen raskaana terveystalvelujen käyttöön. Ne muut maksut ovat tietenkin lääkkeiden omavastuut ja sitten yksityisen palvelun käyttäminen. Joku voi sanoa, että no sehän on vapaaehtoista. Ei se aina ole vapaaehtoista, kun julkinen tarjonta on kovin suppeaa tai jonot ovat erityisen pitkät.

Kaiken kaikkiaan suomalaiset käyttävät koko terveydenhuollon rahoituksesta 20 prosenttia siihen, että he maksavat itse suoraan joko näitä julkisen palvelun asiakasmaksuja, lääkkeiden omavastuita tai sitten suoraan yksityisten palveluiden käytöstä. Tämä 20 prosenttia erottaa Suomen aivan olennaisella tavalla muista OECD-maista. Tämä on yleensä alle 15 prosenttia, Ranskassa se on alle 10 prosenttia — siis tämä, niin kuin hienosti sanotaan, out of pocket -maksujen osuus. Tässä mielessä halusin nostaa esille sen, että tämäkin maksujen korotus tässä on yksi lisärasitus. Ja kun tiedetään, että usein paljon sairastavat ihmiset ovat myös pienituloisia ja iäkkäitä, niin heillä se todella tuntuu.

Tiedän, että toki tätä samaa asiaa voi pohdiskella muultakin kantilta. Kyllä minäkin pystyn sanomaan, että jos 10 000 euron arvoisen leikkauksen saa 200 eurolla, niin onhan se hieno asia. Se on sitä hyvinvointiyhteiskunnan ydintä.

Tämä sanonta muuten, ”hyvinvointiyhteiskunnan ydin”, on meikäläisellä lainatavaraa. Se tulee kirjailija Kari Hotakaiselta, joka julkisten tietojen mukaan — minulla ei ole tässä mitään muuta kuin julkista tietoa käytössä — oli aikanaan hyvin vaikeassa liikennetapatur-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

massa, jossa meinasi henki lähteä, ja hän sitten oli pari kuukautta täällä Helsingissä Töölön sairaalassa hoidossa teho-osastolla. Sitten hän antoi sen jälkeen haastattelun, jossa hän totesi, että ”nyt minä tiedän, mikä on hyvinvointivaltio: minä olen ollut sen ytimessä teho-osastolla” — eli hoidossa, jossa päiväkustannus on 3 000—5 000 euroa, ja siitä kuitenkin maksetaan sitten se neljän—viidenkymppin suuruinen sairaalan päivämaksu. Toki asiaa voi tälläkin tavalla tarkastella, ja niin pitää ollakin, että eivät sairaalamaksut saa meillä mitään tuhansia euroja ollakaan.

Mutta kun menemme sinne perusterveydenhuoltoon, jossa käyntejä tulee runsaasti, ja sitten kun lääkekulut ja matkakulut ja kaikki nämä otetaan huomioon, niin silloin ne omavastuut nousevat erittäin, erittäin suuriksi. Tämä oli se kokonaisuus, jonka tässä halusin ottaa huomioon.

Sitten tämä toinen puoli, eli tämä jälkikäteistarkastelu — vaikka tässä vielä olisi minuita aikaa, niin jätänpä sen seuraavaan puheenvuoroon.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Nikkanen.

0.27 Saku Nikkanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä salissa on aika paljon keskustelua käyty hyvinvointialueiden rahoituksesta, ja täytyykin sanoa, että ihan syystäkin, sillä onhan kyse kuitenkin meidän suomalaisten ehkä tärkeimmistä palveluista eli sosiaali- ja terveyspalveluista, niistä palveluista, joita me tarvitsemme silloin, kun meillä ei ole kaikki hyvin.

Tämän sote-uudistuksen historiaa tässä samassa yhteydessä kun hieman peilaa, niin kylä tulee hieman murheellinen olo siitä, että miksi me emme ole löytäneet näiden jo melkein runsaan 20 vuoden aikana sellaista yhteistä säveltä ja yhteistä ymmärrystä siitä, miten paljon nämä palvelut maksavat, miten näitä palveluita pitäisi kehittää ja miten julkisen terveydenhuollon toimivuus taataan nyt ja tulevaisuudessa.

Tietysti, niin kuin tiedämme, näitä vaihtoehtoja uudistukselle aika paljon eri hallitus-pohjilla on esitelty ja viime hallituskaudella sitten tämä hallintomalli saatiin aikaiseksi. Siinäkin yhteydessä tietysti monta kertaa on todettu tässä salissa, ettei siitä kerralla valmista tule, ja erityisesti ei tästä rahoitusmallista kerralla valmista tule. Tätä viestiä on sitten yritetty nyt nykyiselle hallitukselle välittää, että kun tämä uudistus tehtiin, emme voineet siinä tilanteessa tietää, millaiset haasteet, kustannushaasteet näille hyvinvointialueille syntyvät, ja kuitenkin me olemme saaneet valtiovarainvaliokunnassa viime keväänä kattavat selvitykset siitä, mistä tämä kustannusten kasvu johtuu. Välillä olen vähän hämmästellytkin sitä, että vieläköän kaikkien hallituspuolueitten kansanedustajien korviin ei ole kantautunut se, mistä nämä syyt johtuvat. Ja jos nyt vielä eivät kaikki ole sitä selvitystä lukeneet, niin toivon, että viimeistään tämän vuoden puolella sen jokainen kävisi lukemassa. Nimitäin kyllähän tässä vähän niin kuin murheelliseksi tulee erityisesti siitä, että edelleenkin me ei tahdota löytää sitä tahtoa, vaan edelleen nyt tämä hallitus on vaihtanut sitten sellaisen kelan tai nauhan siihen, että ”kun teidän sote ja teidän sote-malli”.

Tavallaan nyt sitten, kun tehdään tällainen hyvinvointialueiden tilannetta edelleen kiristävä rahoitusmallin muutos ja edelleen vedetään hyvinvointialueitten ruuvia tiukemmalle, ja nyt siellä todellakin on, niin kuin hyvin tiedämme, alueilla iso hätä ja kiire saada ensinnäkin edelleen sitä palveluiden järjestämistä kuntoon, niin nyt sitten, kun se rahoitusmalli on leikkaava ja tämäkin on leikkaava, niin pelkänpä, että tällä aikataululla ei edelleen-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

kään löydetä muita keinoja hakea niitä säästöjä kuin sitten siitä perusterveydenhuollosta ja lähipalveluista leikkaamisesta, mitkä ovat sitten lyhyellä aikavälillä niitä, mistä ei varmasti jouduta perustuslaillisten oikeuksien kanssa vaikeuksiin.

No tälle ei tosiaankaan hallitus korvaansa lotkauta, mutta kyllä edelleen vaivaa myöskin se, että meidän sosiaali- ja terveysministeri Juuso täällä aitiassa on todistellut monta kertaa, että tämä rahoitus, mitä hyvinvointialueille suodaan, on yleiskatteellista ja että alueet voivat sitten itse päättää, millä tavoin näitä hyvinvointipalveluita sitten järjestävät. Mutta kyllä nyt jos vähänkin enemmän alueiden tilannetta tuntee ja siitä palveluiden järjestämisestä tietää, niin kyllähän se liikkumavara sen rahoituksen kanssa on äärimmäisen pieni. Siellä ei ole sellaista ylimääräistä rahaa, vaan käytännössä kaikki energia menee nyt sillä rahalla jollain tavalla pärjäämiseen. Erityisesti tämä alijäämän kattamisvelvoite, joka sieltä tulee niskaan, pakottaa koko ajan sellaisen kohtuuttoman säästöpaineen alle. Sitten ihmetyttääkin tämä, että kun olettaisın, että sosiaali- ja terveysministeri tuntee tämän asian, niin kyllä minä vaan olen huolissani siitä, että jos hän tosiasiallisesti tietää, että se tilanne on niin vaikea kuin se on siellä hyvinvointialueilla, mutta siitä huolimatta hän tekee niin, niin siitä olen huolissani. Tai sitten jos hän ei tiedä, millainen se todellinen tilanne siellä on, niin sitten vasta huolissaan pitäisikin olla. Eli tavallaan kummin päin tahansa huoli on kyllä suuri.

Tästä tiedosta tai tietämättömyydestä yksi kuvaava esimerkki ja surullinenkin esimerkki saatiin tänään korviimme, kun kuulimme, että sosiaali- ja terveysvaliokunta oli mietinnössään tullut siihen tulokseen, että sairaalapäivystyksiin liittyvä lainsäädäntö on nyt sitten sellaisenaan käytännössä hyväksytty. Kun me tiedämme, että erityisesti kotimaakunnassani Varsinais-Suomessa hyvinvointialue on vedenpitävästi esittänyt, että näitä säästöjä ei tulla siellä saavuttamaan, niin silti meidän hallitus ja sosiaali- ja terveysministeri tiukasti pitävät kiinni siitä, että tämä viedään silti väkisin läpi. Kyllä se pistää tämän koko sosiaali- ja terveyspalveluiden talouden ymmärryksen tässä meidän nykyhallituksessa erityisen kummalliseen valoon, että kun luvataan, että jos säästöt eivät toteudu, niin tällaisista esityksistä voidaan peruuttaa, mutta eikös vain, että vaikka kun edelleen aukottomasti on todistettu eikä ole ministeriön puolelta esitetty eikä millään tavalla todistettu takaisinpäin, että tämä olisi muuttunut, niin minkä ihmeen takia tällaisia tehdään. [Puhemies koputtaa] Hallituksen sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoituksesta ja hyvinvointialueen rahoituksesta ja sen ymmärryksestä on todellakin pohja pudonnut pois.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Jos ihmettelette, mikä oli se ääni, mikä täällä välillä kuuluu, niin se on nyt selvitetty ja se on tuolla Ylen pöydässä. Siellä on joku jäänyt päälle, ja sitä yritetään nyt sieltä sitten sammuttaa. Se ei tule teidän korvienne välistä, [Naurua] vaan se on oikeasti tuolla, tiedoksi kaikille. — No niin, sitten edustaja Kalmari.

0.35 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä tehdään jälleen lainsäädäntöä, jossa hyvinvointialueilta viedään rahaa. Jälkikäteistarkastusta leikataan. Tämä on vähän kuin eläkkeitten taitettu indeksi, eli ne kustannukset, mitä hyvinvointialueille syntyy, niiden rahoituksesta leikataan ja samalla tehdään lainsäädäntöä, jossa asiakasmaksuja oikeastaan ylhäältäpäin pakotetaan korottamaan, koska se korotus sitten näkyy hyvinvointialueitten tuloksessa ja se ikään kuin viedään valtiolle.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

Miksi tällaisia toimia tehdään, vaikka tiedetään, että hyvinvointialueet eivät tässä ajassa pysty selviytymään siitä taloushaasteesta, mikä siellä on? Siksi, että tämän hallituksen ideologia ohjaa siihen, että toivotaankin, että ei sen julkisen puolen niin hyvin tarvitse toimia, koska sitten saadaan asiakkaita entistä enemmän terveysjäteille, jonne puolelle kyllä rahaa riittää. Sinne Westendiin Kela-korvauksia lisätään niin, että ne ihmiset, joilla on vaurautta ja jotka ovat voineet ennenkin hakea palveluita, voivat sitten saada niitä palveluita vähän edellistäkin halvemmalla.

Edustaja Kallio tuossa totesi, miten mahdotonta hyvinvointialueitten on ollut vaikuttaa osaan niistä kustannuksista, mitä syntyy. Siellä ei ole voitu vaikuttaa siihen, että on tehty yleinen palkkaratkaisu, joka nosti kustannuksia, ei ole voitu vaikuttaa siihen, että palkkojen harmonisoinnilla tulee kustannuksia, ei siihen, että koronasta oli seurauksensa, ei siihen, että ylipäättään indeksit tässä maassa ovat nousseet ja kaikki kustannukset ovat nousseet.

Kannatan edustaja Kallion tekemää ehdotusta. Tässä on lainsäädäntö, jota ei pitäisi näin hyväksyä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

0.38 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Kun täällä on tänä iltana ollut paljon lukuja, niin tuossa avasin myös näitä hyvinvointialueitten lukuja vähän. Ehkä ymmärrettävämpää kokoluokkaa, kun me puhutaan hyvinvointialueitten menoista, on 26 200 miljoonaa — se on aika iso luku. Usein sanotaan vain 26,2 miljardia, mutta pitäisi sanoa aina 26 200 miljoonaa.

No, paljonko tämä on sitten per nuppi hyvinvointialueilla? Hyvinvointialueitten menot ovat pikkasen vajaa 5 000 euroa per henkilö, ja sitten kun katsotaan näitä hyvinvointialueitten alijäämiä, niin ne liikkuvat suurin piirtein 0:sta 490 euroon vuositasolla. Eli joku hyvinvointialue on noin 10 prosenttia alijäämäinen ja joku on aika lähellä tuota nollakohtaa niin, että on aika lailla tasapainossa. Eli tässä tulee se mittaluokka, ja kun edustaja Lindén tässä hyvin toi esille sen, että työterveys on suuruusluokaltaan ehkä noin 500 euroa, niin tämä on suuruusluokaltaan noin 5 000 euroa per yksittäinen henkilö. Siitä suuruusluokasta puhutaan, ja tämä on todella kokonaisuus.

Nyt kun arvioidaan tätä, että meillä on hyvinvointialueita, joiden pitäisi päästä vuoden 26 loppuun mennessä tasapainoon, niin että alijäämän kattaminen pitäisi siihen mennessä tehdä, niin jotain lukusarjaa kertoo se, että ensimmäisenä vuonna, eli 23, hyvinvointialueet olivat 1,4 miljardia alijäämäisiä. Se 1,4 miljardia on noin 260 euroa per henkilö, tämäkin suuruusluokka, ja tänä vuonna tulee 1,42. Eli tässä on 2,8 miljardia, joka pitäisi periaatteessa sitten vuosien 25—26 aikana laittaa tasapainoon — niin paljon pitäisi olla ylijäämää — ja se ei ole todennäköisesti mitenkään mahdollista ainakaan näillä spekseillä, mitä tällä hetkellä rahoituksen osalta on.

Eli me ollaan kovan haasteen edessä, ja sen vuoksi on tämä asiakasmaksuihin liittyvä toimenpide, joka on tässä nyt yhtenä kokonaisuutena näitten suurien korotuksien osalta ja myös sen osalta, että tässä pienituloisten osalta hoitoonpääsy varmasti vaikeutuu ja joudutaan miettimään, kuinka päästä hoitoon, mutta myöskin sitten sillä tavalla, että ne hyvinvointialueet, jotka miettivät, mihin kohtaan kulurakenteita tässä tehdään, olisivat voineet painottaa asiakasmaksuja eri lailla kuin miten tämä valtion automaatti tässä nyt tulee ja tämä 150 miljoonaa kohdennetaan näihin asiakasmaksuihin. Nyt siellä on liikkumatilaa

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

aika vähän, ja se olisi ollut ehkä hyvinvointialueitten autonomiankin osalta fiksum. Kuinka paljon erityisesti ne, joilla alijäämä on kaikkein suurin, yleensä voivat tehdä mitään valintoja — näitä tehdään näitten osalta suoraan, mitä valtio on antanut ohjeena.

Sosiaalidemokraattien vaihtoehtobudjetissa oli tämä asiakasmaksujen alennus huomioitu ja myöskin hoitajatakuu 120 miljoonaa, eli ne ovat ensi vuoden osalta siellä vaihtoehtobudjetissa, ja niihin rahoitus oli siellä olemassa, niin että tässä mielessä meillä oli looginen tämän osalta tilanne.

Arvoisa rouva puhemies! Näyttää siltä, että nyt tämä finanssipolitiikka ohjaa niin voimakkaasti näitä hyvinvointialueita, että sosiaali- ja terveyspalvelujen sisältö jää toissijaiseksi ja hyvinvointialueet tulevat olemaan tosi vaikeiden valintojen edessä, ja nyt kysymyksenä on, hoidetaanko ensin ihmiset vai talous. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Werning.

0.43 Paula Werning sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus ajaa hyvinvointialueet todella ahtaalle. Painetta kustannusten kasvuun lisää myös sote-järjestöjen toimintaedellytysten tuhoaminen. Sote-järjestöjen rahoitusleikkaukset ovat kuolonisku monille järjestöille, järjestöille, jotka tekevät arvokasta ja ennaltaehkäisevää työtä ja tarjoavat tärkeimpiä arjen palveluita. Hallituksen leikkaukset tuhoavat niiden toimintaedellytykset ja riistävät avun niiltä, jotka sitä eniten tarvitsevat. Samalla lisätään painetta jo ennestään kuormittuneille julkisille palveluille. Kun hallitus toimillaan tuhoaa järjestökentän, se tarkoittaa sitä, että näiden tekemä arvokas työ siirtyy hyvinvointialueille ja kuormittaa hyvinvointialueita myös taloudellisesti.

Hyvinvointialueet ovat suurten haasteiden edessä. Hallitus ei tarjoa riittävästi rahoitusta alijäämien kattamiseen mutta vaatii samalla niitä tuottamaan palveluita yhä niukemmilla resursseilla. Tämä ajaa hyvinvointialueet kriisiin, joissa palveluiden järjestäminen vaikeutuu ja säästötoimia tehdään hätiköiden, minkä seurauksena kustannukset kasvavat pitkällä aikavälillä entisestään.

Hallituksen pitäisi tarjota hyvinvointialueille tukea ja työrauhaa syytösten sijaan. Samalla kun hyvinvointialueita vaaditaan kiristämään vyötä ja leikkaamaan palveluista, hallitus suuntaa rahoitusta yksityiselle puolelle lääkärin tukemiseen ja Kela-korvausten nostamiseen. Hallituksen toiminta on selkeä osoitus siitä, kuinka Suomessa julkista terveydenhuoltoa ollaan hallituksen toimesta purkamassa ja resursseja siirtämässä yksityiselle sektorille. Julkisen terveydenhuollon rapauttaminen ei suinkaan ole vahinko vaan seurausta tietoisista arvovalinnoista. On kerta kaikkiaan käsittämätöntä, että hallitus tässä tilanteessa ajaa veronmaksajien rahaa yksityiselle terveysbisnekselle, samalla kun hyvinvointialueet kamppailevat jatkuvien alijäämien kanssa, henkilöstöpula kasvaa ja ostopalvelut ovat monin paikoin ainoa keino selviytyä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

0.45 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Äskeisen puheenvuoroni käytin sieltä ruohonjuuritasolta, asiakkaan ja potilaan näkökulmasta, ja nyt sitten enemmän täältä talouden näkökulmasta.

Olen pitänyt hyvinvointialueiden rahoituslakia kohtalaisen hyvänä, vaikka sitä täällä tavan takaa arvostellaan monestakin syystä. Siinä on eräitä heikkouksia, mutta miksi kann-

tan periaatteessa sitä lakia? Siinä on sellaiset rakenneosat, että lähtötilanne silloin vuonna 23 määriteltiin siltä pohjalta, mitä oli arvioitu kuntien käyttävän rahaa sosiaali- ja terveyspalveluihin. Ongelma oli tietenkin se, että se määrittely tehtiin oikeastaan vuoden 21 tietojen perusteella, koska vuosi 22 ei ollut vielä loppunut siinä vaiheessa, kun valtion budjetti vuodelle 23 laadittiin, ja siinä meni erittäin paljon pieleen, arviolta noin miljardi euroa. No, siitä kompensoitiin kyllä sitten noin puolet eli tuollainen 500 miljoonaa, mutta se kuoppa, joka jäi, oli toiset 500 miljoonaa euroa. Se oli se suurin ongelma tässä.

No, sitten siinä on niin, että sen perusrahoituksen päälle tulee se vuotuinen indeksitarkistus, joka oli ensimmäisenä vuonna 2,5 prosenttia, ja nyt sitten, kun toista vuotta eletään, se on kolme prosenttia. Siinähan tapahtui tietenkin se tilanne, että se vuoden 23 todellinen kustannustason nousu oli jotain vallon muuta kuin tuo äsken mainittu johtuen syistä, jotka täällä on kerrottu: ostopalvelujen hinnat nousivat, palkat nousivat, ja yleinen kustannustason nousu oli energiakustannusten ja muiden takia aivan merkittävä.

Sitten siellä on sellainen yleinen yhden prosentin palvelutarpeen kasvu. Se on laskettu ihan tarkasti tutkimuksissa niin, että kun meillä väestö ikääntyy, niin karkeasti sanottuna keskimäärin yksi prosentti vuodessa tarvitaan ihan reaalisesti lisää rahoitusta. Siihen on tehty vuoden 25 alusta eli ensi vuodesta alkaen pieni vähennys, eli siitä yhdestä prosentista nirhaistaan 0,2 prosenttiyksikköä pois. Menee vähän monimutkaiseksi, mutta siis yhdestä prosentista otetaan 20 prosenttia pois, eli käytännössä siitä palvelutarpeen kasvusta maksetaan 0,8 prosenttia lisää alueille. Ja sitten laki sanoo, että jos täällä tehdään lakeja, jotka aiheuttavat lisää velvoitteita hyvinvointialueille, niin ne kuuluu kattaa kokonaan. Näin esimerkiksi silloin kaksi vuotta sitten päätettiin hoitotakuusta, että se on 130 miljoonaa euroa, ja nyt sitten vastaavasti, kun tehtävää muutettiin niin, että hoitotakuu piteni takaisin kolmeen kuukauteen, vähennettiin 120 miljoonaa. Sitten siellä on vielä sellainen ihan pieni 0,2 prosenttia, joka on tällaista ensimmäisten vuosien muutokseen liittyvää kustannuslisää.

Periaatteessa tämä yhtälö ei voisi oikeastaan kovin muunlainen ollakaan kuin tällainen. Nyt ongelma, jonka jo totesin, oli se, että silloin ensimmäisenä toimintavuotena, vuonna 2023, petti se kuntarahoituksen ennalta arvioitu pohja, ja sitten toinen, mikä petti, oli tämä indeksi, ja siitä tuli sitten se 1,4 miljardin suuruinen alijäämä. Ihan niin kuin täällä edustaja Lyly eritteli tätä, se oli noin viisi prosenttia hyvinvointialueiden koko valtionrahoituksesta.

Kun olen nyt myös siellä kuntapuolella ollut valtuustossa ja olen seurannut vaikkapa Turun kaupungin tilinpäätöstä vuodelta 23 ja tämän vuoden talouden toteutumaa vuodelta 24, niin lähestulkoon sama on ollut siellä kuntataloudessa kustannusten nousu. Nythän kasvatusta ja opetus ovat kolme neljäsosaa kuntien käyttötaloudesta ainakin Turun kaltaisessa kaupungissa, ja siinä menot kasvoivat yhdeksän prosenttia. Hyvinvointialueiden menojen kasvu on ollut 10 ja 11 prosentin välissä. No, ei siellä Turun kaupunginvaltuustossa mitään kriisiä julistettu, vaan siellä todettiin, että sitä vartenhan meillä on verotus, joka hoitaa tämän asian. Nyt periaatteessahan pitäisi olla niin, että me valtionverotuksella sitten hoidamme tämän hyvinvointialueiden rahoitusvajeen.

Mutta nyt se suuri ongelma, joka on johtanut näihin erittäin voimakkaisiin leikkauksiin siellä alueilla — ja itse asiassa ne suunnitellut leikkaukset ovat niin suuria, että eivät ne edes tule sellaisina toteutumaan; sehän on nähty jo käytännössä, että kun tehdään sen suuruisia leikkaussuunnitelmia, niin ei niitä käytännössä ole voitu realisoida — johtuu ihan siitä, että se ensimmäinen vuosi, vuosi 2023, oli sen 1,4 miljardia alijäämäinen. Ja niin on myös tämä vuosi, koska jälkikäteistarkastus tulee ensimmäisen kerran vasta ensi vuonna. Sehän on syy siihen, mikä täälläkin on usein kuultu myös hallituksen taholta, kun on ker-

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

rottu, että hyvinvointialueiden rahoitus kasvaa peräti 2,2 miljardia, jossa 1,4 miljardia on jälkikäteistarkastusta ja 800 miljoonaa on sitten indeksiperäistä rahoitusta. Mutta nyt kun me neljän vuoden jaksoa tarkastelemme, siis vuosia 23, 24, 25 ja 26, niin vain kahdelle vuodelle niistä, vuodelle 25 ja myös vuodelle 26, tulee tuntuva jälkikäteistarkastus, ja se tekee sen, että ensimmäisen kerran ensi vuonna reaalisesti ja realistisesti hyvinvointialueiden on mahdollista saavuttaa tasapaino. Omakin hyvinvointialueeni suunnittelee peräti ylijäämää: meillä on suunniteltu 55 miljoonaa ylijäämää. Mutta eihän se 55 miljoonaa ensi vuonna, ja vaikka samansuuruinen vuonna 26, riittä kattamaan sitä kahtena vuonna kertynyttä 300 miljoonan euron alijäämää. Eli ensin tuli 140 miljoonaa, ja tänä vuonna tulee arviolta 160 miljoonaa. No, me olemme budjetiltaan toiseksi suurin hyvinvointialue Pirkanmaan Pirhan jälkeen, ja näitä lukuja kun vertaa, niin ne ovat vähän samankaltaisia. Toki vaihtelua on eri hyvinvointialueilla.

Nyt se suuri kysymys on se, että meidän pitäisi pystyä täällä eduskunnassa, tai koko valtionhallinnossa, päättämään, mitä me oikeasti teemme niille vuosien 23 ja 24 alijäämille. On esitetty, että vuoteen 28 annettaisiin nyt tätä sopeutusaikaa. Se on hyvä ehdotus. Me sosiaalidemokraatitkin sitä kannatamme, keskusta on pitänyt sitä paljon esillä. Itse olen sillä tavalla vähän pessimisti, että väitän, että sekään ei riitä. Tässä oikeasti tarvittaisiin mahdollisesti kymmenen vuoden ohjelma, jolla me kuromme nyt sen kertyneen yhteensä kolmen miljardin alijäämän umpeen.

Valtion budjettikirjassa on sivulla Y 93 — kirjoitin sen ylös ennen tänne puhujakorokkeelle saapumistani — taulukko, jossa on tuloslaskelman muodossa vuodesta 24 vuoteen 28 koko tämä hyvinvointialueiden rahoitus. Ja sitä kun katsoo, niin se kumulatiivinen alijäämä vuonna 26 on peräti 3,6 miljardia, koska siinä taulukossa on nämä jo todetut viime vuoden alijäämä ja tämän vuoden alijäämä, ja siellä oli myös miinus 0,3 miljardia eli siis 300 miljoonaa alijäämää vuodelle 25 ja sitten 0,5 vuodelle 26. Yhteensä näistä tulee miinus 3,6.

No, kyllähän tämä tiedetään valtiovarainministeriössä. Korkea virkamies Juha Majanen puolitoista kuukautta sitten totesi tv-uutisissa, että ei valtiovarainministeriö tule saattamaan näitä hyvinvointialueita vuonna 26 mihinkään arviointimenettelyyn. Heille riittää se, että he näkevät, että tätä alijäämää yritetään tosissaan kuroa umpeen, ja ainakin vuoteen 28 asti he ovat valmiit seuraamaan tilannetta. Ei kulunut kuin yksi päivä, niin ministeri ilmeisesti oli vähän hätäantunut — tarkoitan ministeri Ikosta — kun hän meni selittämään, että ei tarkoitus ole lakia muuttaa. No, eihän Majanenkaan sanonut, että lakia muutetaan, vaan hän sanoi, että seurataan tilannetta. Siinä on kuitenkin vähän eri painotus. Mutta tämä vaje on sen suuruinen, että siinä tarvitaan itse asiassa pitkäjänteinen ohjelma. Ja niin kuin äsken sanoin, olisi realistista useamman vuoden aikana kuroa sitä umpeen. 28 on hyvä tavoite, mutta sekin itse asiassa on aika kireä. Tämä alijäämä vuosilta 23 ja 24 on johtamassa siihen, että nyt tehdään ihan epätoivoisia tasapainotussuunnitelmia ja palveluiden leikkauksia, jotka eivät sitten itse asiassa tule kaikki edes toteutumaan. Tavallaan hyväkin, että eivät tule toteutumaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

0.55 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Nyt kun käsittelyssä on hyvinvointialueiden rahoitusasiat, niin on hyvä todeta, että hallitus jatkaa kovaa leikkauspolitiikkaansa hyvinvointialueilla ihmisille tärkeissä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

Säästöjä tehdään ihmisten oikea-aikaisesta hoitoonpääsystä, turvallisesta ja kattavasta sairaalapäivystyksestä, inhimillisestä vanhustenhoidosta ja lastensuojelun laadusta. Näiden leikkausten lisäksi hallitus nostaa rajusti sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja ja käytännössä pakottaa hyvinvointialueet maksujen korotuksiin leikkaamalla alueiden rahoitusta vastaavasti 150 miljoonaa euroa.

Rahoituksen niukkuus hankaloittaa jo perustuslain ja ihmisoikeussopimusten edellyttämien riittävien yhdenvertaisten ja laadukkaiden palvelujen järjestämistä. Ja kun puhutaan nimenomaan ihmisoikeussopimusten mukaisista ja perustuslain mukaisista sosiaali- terveyspalveluista, niin liittyen tämänpäiväiseen tietoon sosiaali- ja terveysvaliokunnasta siitä, että Varkauden ja Iisalmen sairaaloiden ympärivuorokautinen päivystys on lakkaamassa, on nimenomaan syytä pohtia aivan aidosti tätä perustuslaillista näkökulmaa ja olla tietoisia myös siitä, että niin kaupungit kuin tietyt yksityisetkin tahot ovat tehneet jopa kanteluita oikeuskanslerille siitä, että tässä ei tule toteutumaan se, mikä lain pitäisi toteuttaa, eli oikea-aikainen hoitoonpääsy ja siihen liittyvät tarpeet. Elikkä tämän halusin vielä tässä tuoda huomioon, koska tässä kohdassa on hyvä mainita se, mitä tänään sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ovat päättäneet, eli Iisalmen ja Varkauden ympärivuorokautisen päivystyksen lakkaaminen, ja se on todella kova isku alueille. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm.

0.57 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! Vielä muutama sana näistä asiakasmaksun korotuksista. Yritän keritä kolmessa minuutissa tästä paikalta.

Valtaosa hallintovaliokunnan kuulemista asiantuntijoistahan suhtautuu hallituksen esitykseen hyvin kielteisesti. Näissä lausunnoissa on korostettu sitä, ettei asiakasmaksun muutosten vaikutusta hyvinvointialueiden rahoitukseen tule ottaa huomioon ennakoivasti. Asiakasmaksujen korotuksiin liittyy valtavasti epävarmuustekijöitä, kuten että maksutuottojen arviointi on osoittautunut haasteelliseksi, ja samalla tavalla maksukattojen kertymät, luottotappiot sekä perintään siirtyvät maksut ja asiakasmaksusaatavien poistot on huomioitu tässä valmistelussa puutteellisesti.

Hallituksen esityksen mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen taso, perusteet tai maksullisuuden ala voidaan ottaa huomioon hyvinvointialueiden rahoituksessa jo etukäteen. Tällä pyritään siis valmistamaan näitä hallitusohjelman mukaisia merkittäviä korotuksia. Jo nykyisellään Suomi on kansainvälisessä vertailussa kärkisijoilla asiakasmaksujen korkeudessa, ja näin jyrkkä linja saattaa estää ihmisiä pääsemästä tarvitsemiensa hoitojen ja palveluiden pariin. Asiantuntijat ovat myös korostaneet, että mikäli esitystä viedään eteenpäin, tulisi korotusten euromääräisten vaikutusten perustua todelliseen nettovaiikutukseen. Hallitus ei ole kuitenkaan valmis lieventämään esitystä tältä osin, ja se heijastuu sitten puutteellisiin perusteluihin ja ratkaisuehdotusten ongelmallisuuteen yleisesti.

No, on huomioitava, että näin mittavat asiakasmaksukorotukset voivat johtaa hoitoon hakeutumisen heikkenemiseen. Kuten minä aikaisemmin sanoin, niin se on kyllä täysin tämän sote-uudistuksen tavoitteita vastaan: kun ajatellaan, että saadaan palveluketjussa ajoissa kiinni siitä potilaasta ja pystytään tarjoamaan hoito ja tuki, joita hän tarvitsee, niin siinä sitten säästetään ja ylipäätään näille alueille voisi tulla näitä orgaanisia säästöjä.

Arvoisa puhemies! Jos laajennetaan vähän katsantokantaa vielä, niin sitten kun otetaan mukaan näitä hallituksen muitakin toimia — valtavat sosiaaliturvaleikkaukset, leikkaukset sote-järjestöihin, ylipäätään tämä talous- ja sosiaalipolitiikka, jota hallitus harjoittaa —

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

kaikkihan tämä tulee myös valumaan alueille. Samalla tavalla tehdään leikkauksia liikuntaan ja kulttuuriin, joilla on valtava tämmöinen hyvinvointivaikutus yhteiskunnassa, ja kun esimerkiksi Kela-korvauksia ei nyt sitten voitu, niitä rahoja, käyttää julkisen sosiaali- ja terveyshuollon peruspalveluiden parantamiseen, niin niillä olisi voitu mielestäni sitten vaikka estää näitä liikunnan ja kulttuurin leikkauksia tai jopa sijoittaa niihin enemmän rahaa, koska on selvä asia, että tämmöinen terveyden vaaliminen ennaltaehkäisevästi on yhteiskunnalle edullisempaa kuin sitten näiden hoitojen järjestäminen. Ei muuta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

1.00 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Lindén hyvin avasi tuota tilannetta. Vielä siihen sen verran täydennyksenä, että tämä tarveharkintainen kriteeristö, joka tuolla rahoituksen taustalla on, määrittelee valtaosan. Nyt siellä on noin 120 erilaista kriteeriä olemassa, ja sitä ollaan kasvattamassa 200:aan. Se toisaalta tuo siihen tarkkuutta ja varmaan hyvää sillä tavalla, että se ennustettavuus siltäkin osin paranee.

Tässä viimeisen vuoden muutoksissa nämä kirjaamiskäytännöt, mitä eri hyvinvointialueet tekevät, ovat tuoneet pieniä yllätyksiä rahoituksen jakaantumiseen, ja sekin vain kertoo, että tämä on joiltain osin vähän haavoittuva järjestelmä, kun katsotaan rahoitusta.

No, kun näistä suuruusluokista aina puhutaan, niin tämä 1,4 miljardia, joka on alijäämää, on se 260 euroa per asukas tai henkilö hyvinvointialueen osalla keskimäärin. Tämä on kulurakenne. Jos se olisi ollut kuntien tehtävinä edelleen, niin se olisi ollut noin yhden prosenttiyksikön veronkorotustarve kuntaverossa, se on sitä suuruusluokkaa. Eli me näemme sen tässä mielessä, että mikäli tätä hyvinvointialuetta ei olisi syntynyt ja nämä palvelut olisivat toteutuneet tässä laajuudessa, miten ne nyt ovat toteutuneet hyvinvointialueella, kasvu samanlaisena ja palkkaratkaisut ja muut, niin se yksi prosenttiyksikkö olisi kunnallisveroissa pitänyt nostaa, että olisi pystytty se korvaamaan. Tässä mielessä nämä suuruusluokat ovat mielenkiintoisia.

Sitten mielenkiintoista tässä on, että jos hyvinvointialueitten bruttoluku on 26 miljardin luokkaa, niin kunnissa se on 23 miljardia, eli nämä meidän alue- ja paikallistason kulurakenteet menoina ovat suuruusluokaltaan aika lailla samanlaisia.

No, sitten tässä jotkut hyvinvointialueet voivat päästä tähän 26:een mennessä tasapainottamaan, ja meilläkin Pirkanmaalla siihen on pieni mahdollisuus, Länsi-Uusimaalla on ehkä myös, ja näen, että tämä on jollain tavalla mahdollista. Mutta kyllä joka tapauksessa, mitä tässä on esitetty, alijäämän kattamisvelvollisuutta ainakin sen pari vuotta olisi pitänyt jatkaa, jolloin päästäisiin niistä epätarkoituksenmukaisista leikkauksista, joita tässä nyt tehdään. Niistä kustannuksia tulee myöhemmin valtavaan paljon. Tässä mielessä tämä pidempi kattamisaika olisi ollut tarpeellinen, ja nämä luvut kaikki kertovat sen tarpeen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

1.03 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Jos joku nyt pohtii sitä, miksi nyt puhutaan näinkin paljon tästä hyvinvointialueiden rahoituksesta, niin kyllä täällä on monta kertaa kuultu se, että tähän on yksistään koko valtion budjetista 30 prosenttia, siis yksi momentti on 30 prosenttia ja 26,2 miljardia euroa.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

Olen joskus itse miettinyt, olisiko se itse asiassa syytä hajottaa pienempiin osiin. Siinä on nimittäin semmoinen ongelma, kun se on tuollainen iso, valtava ja sitten vielä nimeltään ”hyvinvointialueiden rahoitus”, että jotenkin siitä ei välity se, että siinähan itse asiassa rahoitetaan pelastustoimintaa 500 miljoonalla eurolla, erikoissairaanhoidtoa kymmenellä miljardilla, perusterveydenhuoltoa kuudella miljardilla, vanhustenhuoltoa neljällä miljardilla ja muita sosiaalipalveluja kolmella neljällä miljardilla. Se koostuu tietyistä osista. Sehän olisi paljon puhuttelevampaa meille, jos me näkisimme sen jakautumat tai jopa niin pitkälle, että me tietäisimme, että syövän hoitoa rahoitetaan vaikkapa 700 miljoonalla. Eli olisi keskustelua esimerkiksi siitä, kuinka paljon leikataan. On paljon helpompi ottaa tuollainen iso, epämääräinen raha, jolla on vieläpä tuollainen hallinnollinen nimi, ”hyvinvointialueiden rahoitus”, ja siitä vaikka ajatellaan, että otetaan nyt tietty rahasumma pois, mutta jos se olisi jaettu niin, että siellä on ”syövän hoito”, siellä on ”lasten sairauksien hoito”, siellä on ”terveyskeskustoiminta”, ”koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto” — niinhän meidän valtion budjetti muissa pääluokissa käytännössä rakentuu. Olen itse valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaoston puheenjohtaja, ja käsittelemme pääluokkaa 32, TEMin pääluokkaa, joka on 3,5 miljardia. Siellä on 55 eri momenttia, ja sitten meillä on yksi momentti, missä on 26 miljardia. Tämä on nyt ihan pohdintaa siitä, että antaisi paljon konkreettisemman sisällön siitä rahankäytöstä, kun meillä olisi tällainen sisällöllinen jaottelu.

Tuossa joku aika sitten edustaja Lyly totesi hyvin, että tämä 26 miljardia on lähellä 5 000:ta euroa. Niinhän se juuri on, kun se jaetaan 5,6 miljoonalla asukkaalla, mutta sehän jakaantuu tarveperusteisesti niin, että korkein asukaskohtainen summa tulee Etelä-Savoon, 5 828 euroa tulee ensi vuonna Etelä-Savoon. Toiseksi korkein tulee Kainuuseen, 5 753, ja Lappiin kolmanneksi korkein, 5 725, ja sitten neljänneksi korkein on Kymenlaakso, 5 628. Nämä ovat top neljä, keskiarvo on siellä 5 000:ssa. Alin on Länsi-Uusimaa, jää juuri ja juuri alle 4 000 euron, eli 3 946, ja neljä muuta alinta ovat kaikki näitä Uudenmaan alueen hyvinvointialueita. Ja nyt tämä on sillä tavalla mielenkiintoista, että kun meillä on täällä iso nippu lakeja, niin ilmeisesti sosiaali- ja terveysvaliokunta on juuri tänään tullut käsitelleeksi yhden niistä, sairaalapäivystyslain, jossa on miinus 26 miljoonaa, ja sehän jaetaan yleiskatteellisesti tässä suhteessa, mikä on näiden hyvinvointialueiden rahoituksen suhde. Eli esimerkkinä: Pirkanmaan hyvinvointialueelta otetaan pois 2,5 miljoonaa euroa, vaikka sillä alueella ei yhteenkään päivystävään sairaalaan tehdä mitään muutoksia. Satakunnan hyvinvointialueelta otetaan pois yksi miljoona euroa, vaikka sille alueelle ei tehdä mitään muutosta. Vastaavasti Pohjois-Pohjanmaa pakotetaan tekemään se Oulaisten sairaalan muutos, jonka muutoksen ikään kuin vaikutukseksi on laskettu kahdeksan miljoonaa euroa, mutta alueelta otetaan pois rahaa vain kaksi miljoonaa euroa. Eli itse asiassa tämä on aika hullunkurista, että he tietyllä tavalla tekevät nettoa sillä. Eli muutos on miinus kahdeksan miljoonaa mutta hyvinvointialueelta otetaan pois vain kaksi miljoonaa joutuessa siitä, että se 26 miljoonaa euroa jaetaan näiden hyvinvointialueiden rahoitusten suhteessa. Tämä ihan samahan koskee myös sitten esimerkiksi hoitotakuuta, mistä otettiin pois 96 miljoonaa euroa. Kun se jaetaan alueille, niin Pirkanmaalta otetaan pois käytännössä yhdeksän miljoonaa euroa, Varsinais-Suomelta kahdeksan miljoonaa euroa ja tällä tavalla, koska tämä on se yleiskatteellisen rahoituksen periaate.

No, nyt kun on heitetty ilmoille sellainen ajatus, että Kela-korvauksista voitaisiin sitten alkaa rahoittaa kaikille yli 65 vuotta täyttäneille sellaista vastaanottotoimintaa, että iäkkäät maksaisivat vain 28 euroa, eli terveyskeskumaksun verran, ja muu katettaisiin sitten Kela-rahoituksen kautta, niin olen tutkinut sitä, että tämähän, missä meillä ikäihmiset asuvat ja

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

missä meillä yksityis palvelut ovat, eivät kohtaa ollenkaan toisiansa. Meillä enin osa yksityisestä terveydenhuollosta ja Kela-rahoituksesta on pääkaupunkiseudulla ja itse asiassa Turun ympäristössä ja sitten eräissä muissa suurissa kaupungeissa, mutta ihan selvä enemmistö, kaikkein eniten Kela-rahaa, jaetaan kunnittain Kauniaisissa — ja täällä jo mainittiin, että Espoon sisällä Westend postipiirinä saa kaikkein eniten Kela-rahaa. Ja sitten, missä meidän vanhuksset ovat? Meillä ovat Etelä-Savo ja Kainuu ainoat alueet, missä yli 65-vuotiaiden osuus on yli 30 prosenttia. Ei siellä ole niitä yksityisiä palveluja, joita sitten voitaisiin rahoittaa sillä Kela-korvauksella. Eli olen laskenut, että Kainuu saisi neljä kertaa suuremman summan, jos se rahoitus, joka on tarkoitettu jaettavaksi Kela-korvauksen kautta, jaettaisiin hyvinvointialueiden rahoituskriteerien mukaan, koska nämä kriteerit ovat juuri sellaisia, että sairastavuus ja ikärakenne painottuvat niissä, ja sitten taas jos käytetään kriteerinä sitä, että jaetaan yksityislääkärikäyntien mukaan, niin rahat menevät ihan eri suuntaan Suomea.

Eli näitä asioita tässä kannattaa pohtia, kun kyseessä on valtion budjetin suurin momentti. Ei ole koskaan liikaa puhuttu tästä tärkeästä asiasta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari.

1.10 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Haluan vielä lyhyesti kuvata sitä, mitä tarkoittavat nämä asiakasmaksujen korotukset asiakkaan näkökulmasta, kun lääkkeissä muutetaan korvattavuutta ja lääkkeet monilta osin kallistuvat. Kun samalla tämä hyvinvointialueilta leikattu raha vääjäämättä keskittää palveluita ja joudutaan hakemaan niitä palveluita kauempaa, joudutaan vähintään maksamaan Kela-kyytien omavastuut 25 euroa suuntaansa, ja jos joudutaan vaikka käymään neljä kertaa kuussa jotakin palvelua, oli se sitten tutkimusta tai erilaisia pistoksia tai muuta, hakemassa, niin se tarkoittaa 200 euroa kustannuksia sieltä kautta. Ja kun vielä nyt sitten nämä asiakasmaksut nousevat, niin tämä yhtälö voi joillakin ihmisillä tarkoittaa sitä, että näitä palveluita ei enää haeta. Yhdessä niiden palveluitten etääntymisen kanssa juuri tämä tarkoitus, miksi tätä sote-uudistusta tehtiin, että pystytään tarttumaan sairauksiin jo silloin, kun ne ovat erittäin varhaisessa vaiheessa ja vältetään kalliita erikoissairanhoidon kustannuksia, tämä peruseriaate ei toteudu. Toivon, että tässä yhteiskunnassa ihmiset eivät joudu valitsemaan oman terveytensä ja lääkkeitten kanssa verrattuna esimerkiksi siihen, onko varaa ostaa perheelle välttämätön ruoka tai ne tarvikkeet, mitä elääkseen ihminen tarvitsee. Tiedän, että nyt jo on tilanteita, joissa hoitoa ei aina haeta silloin, kun sitä pitäisi, tai ei käytetä lääkkeitä, vaikka ne olisivat lääkärin määräämiä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen.

1.12 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta käsitteli tätä esitystä aiemmin, ja hallintovaliokunta on tehnyt tästä mietinnön. Kyllähän meillä sosiaali- ja terveysvaliokunnan kuulemisessa tuli valitettavasti hyvin selkeästi ilmi, että nämähän ovat historiallisestikin arvioituna äärettömän suuret korotukset näihin asiakasmaksuihin. Lääkärikäynnin hinnat nousevat 22,5 prosenttia, poliklinikkamaksut 45 prosenttia, ja meidän asiantuntijakuulemisessa, kun me annettiin tästä lausunto hallintovaliokunnalle, hyvinvointialueitten lausunnossa todettiin, että eri alueet tulevat nostamaan nämä maksut täysimääräisesti.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

Kun otetaan huomioon lääkkeiden arvonlisäveron nosto, 40 prosenttia, niin kyllähän tämä on siinä mielessä eriarvoistavaa politiikkaa, että nimenomaan sairaiden ihmisten maksuja korotetaan. Ja kun otetaan huomioon SOSTEn aikaisemmat lausunnot ja muutenkin tiedetään, kuinka paljon näitä sosiaali- ja terveydenhuollon maksuja päätyy jopa ulosottoon ihmisillä, ja tiedetään nämä ongelmat, mitä näitten maksujen huojentamiseen liittyy, että melkein laitetaan ihmisen maksut suoraan perintään kuin sitten tarjottaisiin näitä erilaisia huojennusjärjestelmiä, niin kyllähän nämä aiheuttavat todella kohtuuttomia tilanteita ihmisten arkeen.

Mielestämme ei ole hyvä, että tässä tilanteessa, jossa hyvinvointialueitten rahoitusta leikataan ja hyvinvointialueet joutuvat sopeuttamaan toimintaa ja tosiasiallisesti pakotetaan nostamaan asiakasmaksuja, tämä asiakasmaksurasite kohdistuu nimenomaan paljon sairastaviin ihmisiin, iäkkäisiin, työttömiin ja paljon julkisia palveluita käyttäviin. Tämä tuli sosiaali- ja terveysvaliokunnan kuulemisessa hyvin ilmi, ja tästä lausuttiin myös hallintovaliokunnalle.

Sinällään aina ikävää on, että rahoitusta vahvistetaan näitten asiakasmaksujen korotusten kautta, koska nämä tutkitusti heikentävät palveluihin pääsyä ja aiheuttavat kynnyksen hakeutua palveluihin varsinkin pienituloisten ihmisten kohdalla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kymäläinen.

1.15 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Me kaikki tiedämme, että hyvinvointialueet ovat jo tällä hetkellä hyvin haastavassa tilanteessa. Hyvinvointialueiden taloutta rasittavat odottamattomat kustannukset, kuten palkkaratkaisut tai inflaation vaikutukset, mutta myöskin henkilöstöpula. On surullista, että sen sijaan, että hallitus pyrkisi tulemaan tueksi hyvinvointialueiden haasteista selviämisen yli, se on päättänyt lisätä painetta leikkauksilla ja rahoitusmallin heikennyksillä. Pidän tätä erittäin vakavana virhearviona, ja tämä vie hyvinvointialueiden kehitystä väärään suuntaan.

Arvoisa puhemies! Nykyisen rahoituslain mukainen vaatimus alijäämien kattamisesta kahden vuoden sisällä on jo lähtökohtaisesti haastava, jopa epärealistinen, ja tämä on tuotu hallintovaliokunnalle asiantuntijalausunnoissa esille. Tämä alijäämäpaine yhdistettynä tämän hallituksen esityksen kanssa, jossa rahoituksen jälkikäteiskorjaus kavennetaan 70 prosenttiin, ajaa hyvinvointialueet kovin epätoivoiseen, jopa mahdottomaan tilanteeseen. Näin suurten alijäämien kattaminen liian lyhyellä aikataululla ja pelkillä tuottavuustoimilla vaarantaa sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuutta ja laatua.

Tällä hallituksen esityksellä poistetaan rahoitusmallin itseään korjaava elementti, mikä pahentaa ongelmia entisestään pitkällä aikavälillä. Kun rahoituksen tason pysyvä korjaus jää pois, joutuvat hyvinvointialueet jatkuvaan selviytymistaisteluun.

Arvoisa puhemies! Se, mikä on erityisen huolestuttavaa ja mistä itse olen huolissani, on hallituksen aikeet puuttua asiakasmaksuihin. Hallitus on tekemässä huomattavia, suurimmillaan jopa 45 prosentin, korotuksia — pienimmilläänkin 22,5 prosentin korotuksia — sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuihin. Samaan aikaan kun ihmisten sosiaaliturvaa on heikennetty, eläkkeistä leikataan ja niin poispäin, lääkkeiden hintaa korotetaan. Inflaatio on nostanut kaikkien tuotteiden hintatasoa, ihmiset ovat siis köyhempiä kuin aikaisempina vuosina. Samaan aikaan vaarannetaan näin vakavasti ihmisten maksukykyä näiden sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen osalta. Pidän tätä todella, todella järkyttävänä politiikkana.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

Näillä kaikilla äsken luettelemillani vaikutuksilla lisätään eriarvoisuutta ja vaarannetaan ihmisten toimeentuloa ja mahdollisuuksia vastata omasta terveydestään. Täällä hyvin pidettiin jo puheenvuoroja siitä, jos ihminen joutuu valitsemaan leivän ja lääkkeiden väliltä. Olemme hyvin, hyvin vakavan huolen edessä hyvinvointiyhteiskunnassa vuonna 2024 tai 2025, joka jo kolkuttelee tuossa ovelta. Koen, että tämä on kestämatöntä.

Tämä esitys ei vain heikennä hyvinvointialueiden taloudellisia edellytyksiä, se myös kaventaa hyvinvointialueiden itsehallintoa. Kun rahoitusta vähennetään arvioituilla asiakasmaksutuotoilla, hyvinvointialueilla ei käytännössä ole vaihtoehtoja. Niiden on itse korotettava maksut määriteltäviin ylärajoihin, ja tämä on mielestäni hallituksen osalta väärillä keinoilla väärään suuntaan ohjaamista.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

1.20 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Tulin tuohon mahdollisimman lähelle, jotta tämä kaikki menisi mahdollisimman nopeasti, niin ettei kukaan vain voisi sanoa, että täällä ollaan jollakin tavalla viivästyttämässä asioiden kulkua.

Rouva puhemies! Nyt sitten tästä tämän hallituksen esityksen jälkikätestarkastusosion haluaisin todeta, että kun täällä eräessä puheenvuorossa, jonka käytti edustaja Fagerström, tuotiin esille, voisiko sanoa, se virallinen näkökulma, että tämä omavastuuosuus voi tietyissä tilanteissa olla alueille myös positiivinen, niin se on kyllä hyvin teoreettinen tilanne. [Markku Siponen: Se on höpönhöpöä!] — Niin, se on ihan höpönhöpöä siis. — Eli se on teoreettinen tilanne, että se voisi olla positiivinen, koska jo hallitusohjelmasta voidaan lukea, että tällä tavoitellaan 65 miljoonan euron leikkausta hyvinvointialueiden rahoitukseen vuodelle 27 ja 225 miljoonaa vuodelle 28. Ne löytyvät sieltä lopusta, missä ovat ne taloudelliset taulukot. Siellä ovat ne hyvinvointialueiden sivut, ja siellä viimeisen sivun ylälaidassa on tämä lukusarja. Jos se nyt olisi laskettu niin, että sillä tavoitellaan jotain positiivista, plussaa, hyvinvointialueille, niin senhän pitäisi näkyä siellä plusmerkkisenä eikä miinusmerkkisenä, niin kuin se nyt näkyy siellä. Tämä tietenkin johtuu siitä — jos nyt otetaan ihan konkreettinen esimerkki — että jos tältä vuodelta tulee se 1,4 miljardin alijäämä, niin 5 prosenttia siitä olisi 70 miljoonaa. Se tarkoittaa käytännössä sitä, että sinä vuonna, kun maksetaan tältä vuodelta sitä jälkikätestarkistusta, eli vuonna 26 maksetaan 70 miljoonaa vähemmän kuin olisi maksettu muuten. Ja sitten, kun se leikkaus on 10 prosenttia, niin maksettaisiin 140 miljoonaa vähemmän, ja kun se leikkaus on 20 prosenttia, maksettaisiin 280 miljoonaa vähemmän kuin mitä se alijäämä on ollut.

Mutta jotta ihan oikeasti katsottaisiin tämä asia monipuolisesti, niin teoriassa on mahdollista sellainen, että jos peräkkäisinä vuosina alijäämän seurauksena saatu jälkikätestarkastus on vaikkapa 1,5 miljardia ja seuraavana vuonna saadaan 1 miljardi, niin siinä tilanteessa itse asiassa tämä lasketaan niin, että se jälkikätestarkastus pienenee. Silloin se omavastuuosuus itse asiassa suojaa hyvinvointialueita eli se ei pienenekään sen omavastuuosuuden eli esimerkiksi sen 10 prosentin verran. Näin tämä hyvin monimutkainen yhtälö menee, mutta niin kuin sanoin, tämä on käytännössä hyvin teoreettinen vaihtoehto, että näin pääsisi tässä tapahtumaan.

Mitä sitten tulee nyt vielä tähän koko rahoitukseen: Mielelläni olen paljon täällä täysistuntosalissa ja kuuntelen niin hallituspuolueiden kuin oppositiopuolueiden puheenvuoroja, koska kun niitä kuuntelee, niin oppii oikeasti ajattelemaan tai ymmärtämään, miten ihmiset ajattelevat. On hyödyllistä ymmärtää, että toisellakin tavalla voidaan ajatella kuin on

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

itse tottunut ajattelemaan. Olen kuullut esimerkiksi puheenvuoron, jonka on Etelä-Savon alueelta oleva hallituspuolueen kansanedustaja moneen kertaan sanonut, että tämä rahoitusratkaisu on huono, kun se ei tuo Etelä-Savoon tarpeeksi rahaa. Ja sitten on kerrottu, että esimerkiksi jos se olisi kokonaan tarveperusteinen — kun nyt sosiaali- ja terveydenhuollon osalta 79 prosenttia tulee tarveperusteisesti ja 13 prosenttia tulee suoraan asukasluvun mukaan — on esitetty, että se pitäisi kaikki tulla kokonaan tarveperusteisesti. Se samahan tarkoittaisi silloin sitä, että Länsi-Uusimaa, Itä-Uusimaa ja Keski-Uusimaa saisivat vähemmän rahaa, koska niitä suosii se suora osuus, joka on se asukaslukuperusteisuus.

Eli nyt täytyy muistaa: Silloin kun tätä lakia säädettiin, huomasin, että monta kertaa niissä asiantuntija- tai sidosryhmäkuulemisissa ymmärrettiin tämä asukaslukuperusteisuus väärällä tavalla. Koko rahahan tulee loppujen lopuksi aina asukaslukupohjaisesti. Niin kuin täällä on todettu, Kainuuseen tulee 5 700 euroa jokaista asukasta kohti, Länsi-Uudellemaalle tulee 3 900 euroa jokaista asukasta kohti, ja kun asukasmäärä kasvaa 10 000 asukkaalla, tuo se tietyn määrän miljoonia sinne alueelle lisää, tai kun Kainuu menettää asukkaita, niin joka asukkaan mukana lähtee se 5 700 euroa pois. Mutta mitä tarkoittaa tässä rahoitusyhtälössä se asukaslukuperusteisuus? Se tarkoittaa sitä osuutta jokaisesta asukkaasta maksetusta summasta, joka maksetaan puhtaasti vain asukasmäärän perusteella. Ei oteta huomioon ollenkaan mitään ikätekijöitä, siis tarveperusteisia, tai sairastavuutta tai tällaisia. Nythän esimerkiksi siinä Sipilän hallituksen sote-rahoituksessa se oli kokonaan tarveperusteinen. Se tarveperusteinen osuus oli 100 prosenttia. Tässä se on vain 79 prosenttia, ja soten osuus on kaiken kaikkiaan 97,8 ja pelastus on 2,2. Näinhän tämä kokonaisuus määrittyy.

Sitten siellä ovat ne kahdeksan alakriteeriä. En lähde niitä luettelemaan, mutta kun tässä hyviä puheenvuoroja käyttävä edustaja Auttokin on paikalla, niin Lappihan saa tämän 3,3 miljoonaa siitä, että siellä on se pienen pieni saamelaiskerroin. Se on 0,013, eli prosentteissa 0,013 prosenttia koko hyvinvointialueiden rahoituksesta maksetaan saamelaisuuden perusteella, mutta sitä ei jaeta koko maan hyvinvointialueille sen mukaan, paljonko siellä saamelaisiksi kirjautuneita on, vaan tulee tämä 3,3 miljoonaa euroa kokonaan Lapin hyvinvointialueelle — ja hyvä, että tulee, minusta se on fiksua. Se on se pienin rahoitusosuus. Sitten siellä on saaristaisuus, kaksikielisyys, vieraskielisyys, asukastiheys ja muita. Asukastiheys käytännössä tarkoittaa itse asiassa asukasväljyyttä, koska saat enemmän rahaa, kun on pitkät välimatkat, koska se edellyttää hajautetumpaa palvelurakennetta.

Minusta on oikeasti aika perusteellisesti rakennettu tämä rahoitusmalli. Sehän perustuu tieteelliseen tutkimukseen. Toki siinä olen samaa mieltä monen muun kanssa, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osuus saisi olla suurempi kuin se 1 prosentti, mitä se nyt on.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Siponen.

1.28 Markku Siponen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Täytyy väentää vähän ajatukset uuteen asiaan, kun on mennyt tämä päivä näitä sairaaloita puolustaessa. Esimerkiksi Oulaskankaan tiimoilta ollaan pyritty tässä koko päivä kääntämään kaikki kivet, että pystyisi siellä Pohjois-Pohjanmaalla yöpäivystystä jatkamaan, mutta valitettavasti niin kovat vastavoimat olivat perussuomalaisista ja kokoomuksesta vastassa, että kyllä meiltä voimat loppuivat.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

Kun tässä oli ansiokkaasti edustaja Autosta puhetta, niin kyllä meillä on tätä yritetty mo-
neen kertaan perustella myöskin Lapin hyvinvointialueen osalta. Heillä itsellään on hyvät
suunnitelmat siellä säästöjen ja työnjaon osalta, ja nyt sitten maan hallitus haluaa lähteä
tältä eduskunnasta sorkkimaan ja määrittelemään, miten lähdetään sitten leikkaustoimin-
taa vaihtelevaan paikasta toiseen, ja sotkemaan ne hyvät suunnitelmat. Varmaan tästä jat-
ketaan vielä seuraavana iltana — raskas päivä tältä osin, ja jatketaan asian käsittelyä.

Mutta, arvoisa rouva puhemies, tähän aiheeseen: Asiakasmaksujen, voi sanoa, 150 mil-
joonan euron pakkokorotus hyvinvointialueille. Käytännössä muuta mahdollisuutta ei
ole, kun tämä rahoitus viedään jo etukäteen alueilta pois. Kyllä tämä tietysti kuntalaisille,
alueitten asukkaille, huomattavasti helpompi olisi ymmärtää, jos ei sitten samaan aikaan
siirrettäisi satoja miljoonia euroja sinne yksityiseen terveydenhuoltoon, sinne yksityisille
terveysjärjestöille. Siis sinne laitetaan useita satoja miljoonia euroja ja samaan aikaan noste-
taan niitten tavallisten pienituloisten asiakkaiden asiakasmaksuja 150 miljoonalla eurolla.

Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin äsken tuotiin esille, normaaliin terveyskeskuskäyn-
tiin tulee yli 20 prosentin korotus ja erikoislääkärillä käynnin asiakasmaksuun lähes 50
prosentin korotus. Ja tämä siis siinä tilanteessa, kun meillä on jo nyt pohjoismaisittain kor-
keat asiakasmaksut. Siis meillä on jo nyt pohjoismaisittain vertaillen korkeat asiakasmaksut,
ja tähän lyödään vielä sitten päälle nämä pakkokorotukset.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Merinen.

1.30 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tosiaan tänään on sairaalaverk-
koa karsittu kovalla kädellä valiokunnassa. On kyllä surullinen päivä, kun miettii, että Suo-
messä laitetaan päivystyksiä kiinni ja ihmiset joutuvat ajamaan satoja kilometrejä seura-
valle päivystykselle. Olen saanut satapäin viestejä ihmisiltä tähän aiheeseen liittyen, siis
Salosta ja Oulaskankaan läheltä ja Iisalimesta ja Varkaudesta. Kyllä minä mietin tuossa,
että mitäköhän siellä Salossa se perhe mietti tänä päivänä. Tosiaan se oma päivystys hä-
viää sieltä, ja asiakasmaksut nousevat samalla. Kyllä siinä saattaa pari kertaa pyörähtää
mielessä, että mistäs nyt... Veroveroprosentti ei kuitenkaan varmaan tipu Salossa, vai mi-
ten se menee? [Saku Nikkasen välihuuto] — Ei tipu, edustaja Nikkanen tuossa myönsi.
[Saku Nikkanen: Korotuspainetta on!] — Korotuspainetta on. — Ihmisten palveluita kar-
sitaan kovalla kädellä, ja on aika hurja tuo asiakasmaksukorotus, jos mietitään, että 45 pro-
senttia lätkäistään yön yli lisää hintoihin. Jos mietittäisiin mitä tahansa muuta alaa, niin tuo
aiheuttaisi aikamoisen haloon. Ja tosiaan samalla ne palvelut huononevat, niin että eihän
tämä hyvältä näytä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

1.32 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! En ole päässyt käyttämään ykköskäsittelyssä
puheenvuoroa tästä asiasta, mutta kun täällä valiokunnan kokouksen jälkeen nyt ollaan,
niin on hyvä todeta, että tämä hallintovaliokunnan mietintö oli myöskin meillä lausunnol-
la. Sosiaali- ja terveysvaliokunnassa tunnemme nämä yksityiskohdat varsin hyvin.

Tässä keskustelussa olisi hyvä jakaa se huoli, joka liittyy tähän 150 miljoonan asiakas-
maksujen korotukseen pelkällä valtioneuvoston päätöksellä. Kun asiaa on selvitetty, niin
näyttää hieman kiusalliselta se, että vanha käytänne tosiasiaassa on mahdollistamassa sen,
että asiakasmaksujen korotus on asetuksen tasoisesti ja lain kirjauksena sellainen, että 150

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

miljoonalla on hallituksella mahdollisuus yksipuolisesti korottaa asiakasmaksuja ilman, että siitä on tehty mitään vaikutusarvioita. Ja tämä on vakava juttu sen takia, että pidemmän päälle pitäisi kuitenkin pystyä varmistamaan, että tällaiset esitykset tulevat parlamentin käsiteltäväksi, ja siellä myöskin nämä vaikutusarviot joudutaan tekemään asianmukaisella tavalla. Nyt tällaista ei ollut tarvetta tehdä, koska tämä porsaanreikä on laissa sen verran suuri, että siitä nyt mentiin läpi. Se tuntuu kyllä todella erikoiselta, että 150 miljoonan potti asiakasmaksujen korottamiseen on mahdollista tosiasiaa tehdä yksinään valtioneuvoston päätöksellä. Tässä olisi tietenkin pitänyt onnistua myöskin paremmin. Se, miltä se näyttää, on tietenkin se suuri kysymys.

Tässä on moni kollega tuonut jo esiin niitä ongelmia, mutta haasteeksi tulee se, että jos sitten huojentaminen olisikin mahdollisuus tehdä hyvinvointialueiden näkökulmasta, niin tämä järjestelmä, joka tässä nyt sitten otettaisiin käyttöön, ei kannusta siihen, koska hyvinvointialueiden näkökulmasta sitä rahoitusta sille vuodelle ei kannata käyttää huojentamiseen, kun tässä on haasteena se, että nämä talousongelmat ovat melkoisia. Tämä jälkikäteisrahoitus korvaa ne huojentamiset vasta kahden vuoden viiveellä. Sen takia tämä, jota tässä esitetään, on erittäin hankala malli, ainakin minun ja edustamani viiteryhmän eli SDP:n näkökulmasta.

Mutta, arvoisa puhemies, toinen iso pommi, mikä tässä on, on tämä jälkikäteistarkastuksen tekeminen ikään kuin omavastuun alaiseksi. Tämä tapa, jolla tämä tehdään, on hankala siksi, että hyvinvointialueet varsin vahvasti vastustavat tätä muutosta nimenomaan siksi, että myöskin lisärahoituksen osalta perustuslakivaliokunta otti hyvin tiukkoja kirjauksia viime ja sitä edeltävällä kaudella siihen, onko mahdollista leikata rahoituksen riittävydestä. Nyt tässä tapauksessa tämä, joka tähän jää, on hankala haava nimenomaan siksi, että tämä asia ei ole solidi kaikilta osin suhteessa vanhoihin päätöksiin. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tiettyjä pinta-ala- ja eläinperusteisia tukia koskevien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 164/2024 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 12/2024 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Täällä on aika pitkä puhujalista. Totean, että lopetan tämän keskustelun viittä vaille kaksi, joten loppupuheenvuorot jäävät sitten seuraavalle päivälle, jotta pystytään sitten näitä muita tästä listalta käymään läpi. — Elikkä nyt lähdetään puhujalistalle. Edustaja Suhonen.

Keskustelu

1.36 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tiettyjä pinta-ala- ja eläinperusteisia tukia koskevien lakien muuttamisesta on erittäin tervetullut esitys. Esitys sinällään ei ole mitenkään mullistava, vaan siinä perustana on

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

jo olemassa oleva lainsäädäntö siitä, kuinka työntekijöitä tulee kohdella. Lainsäädäntöön ehdotetaan sisällytettäväksi vuoden 2025 alusta lukien Euroopan unionin jäsenvaltioille pakolliseksi tulevan ja yhtenä Euroopan unionin kokonaan tai osittain rahoittaman pinta-ala- ja eläinperusteisten tukien saamisen ehtona olevan sosiaalisen ehdollisuuden vaatimusten noudattaminen siltä osin kuin sosiaalisen ehdollisuuden vaatimusten toimeenpano edellyttää kansallista sääntelyä. Suomeksi sanottuna olemme siis päättämässä siitä, että sosiaalisen ehdollisuuden vaatimus nostaa työntekijöiden terveyden ja hyvinvoinnin jo nykyisin sovellettavien ympäristön, eläinten ja kasvien hyvinvoinnin vaatimusten rinnalle. Olemme siis nostamassa ihmiset, työntekijät, eläinten ja kasvien rinnalle, kun heidän työhyvinvoinnistaan huolehditaan lakien ja työehtosopimusten mukaisesti, kuten kuuluukin.

Huonoista työoloista aiheutuvat haitat eivät rajoitu yksilötasolle, vaan ne aiheuttavat yhteiskunnalle merkittäviä välittömiä ja välillisiä kustannuksia esimerkiksi sairauspoissaolojen ja työkyvyttömyyseläkkeiden sekä menetettyjen verotulojen muodossa. Sellaista toimintaa, joka lakisääteisiä vaatimuksia rikkoen kasvattaa yhteiskunnan kustannuksia, ei ole syytä tukea.

Arvoisa rouva puhemies! Valiokunnan saaman selvityksen mukaan sellaisia tapauksia, joissa maataloustukea tosiasiaassa vähennetään sosiaalisen ehdollisuuden vaatimusten noudattamatta jättämisen takia, tulee olemaan hyvin vähän. Asiantuntijalausunnoissa korostuu työsuojeluviranomaisen toimintatapa, joka on ohjaava ja ohjeistava. Tuen saamattomuus siis ei tapahdu kevyesti, vaan sillä on useita niin sanottuja portaita, joilla työnantaja voi muuttaa toimintaansa oikeanlaiseksi ennen kuin tuen lakkaaminen tulee päätökseen.

Tämä lakiesitys on siis erittäin kannatettava. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari.

1.39 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on hyvää se, että kansallisten tukien kasvinviljelyn ennakkoa voidaan maksaa ennen tukien valvonnan loppuun suorittamista. Sen sijaan mitä siihen tulee, että tämä hallitus jälleen kerran haluaa toimia EU:n mallioppilaana ja ottaa käytäntöön sellaisia EU-säädäntöjä, joita ei välttämättä tulla koskaan ottamaan esimerkiksi eteläisessä Euroopassa käytäntöön, niin en kannata sitä ja keskustan ryhmä ei kannata sitä. Nimittäin hallitusohjelmassa luvattiin, ettei maataloudelle aiheuteta uusia kustannuksia, ja nyt niitä on tulossa roppakaupalla.

Maatalouden työnantajuus vaikeutuu. Hallitus on tehnyt lainsäädännön sosiaalisesta ehdollisuudesta ja vihervasemmiston yhteisellä tuella vie tätä maaliin. Jos maatalousyrittäjä ei noudata työehtosopimuksia, työaikalain pykälä ja työturvallisuusehtoja kirjaimellisesti, siitä seuraa peltotukiin leikkauksia. Kaikesta tästä on seurauksena viljelijöille kustannuksia, kasa paperia ja lukemattomia hukkaan heitettyjä työtunteja ja pahimmassa tapauksessa lyhytkestoisen työllistämisen väheneminen. Viljelijöiden on hyvä tietää, mitä työllistämiseltä vaaditaan.

Suullinen työsopimus ei enää käy. Vaikka tarvitsisit apua vaikkapa vain kivenkeruuseen keväällä muutamaksi tunniksi, työsopimus tehdään kirjallisesti.

Yleissitovia työehtosopimuksia tulee noudattaa.

Työpaikalle laaditaan aina työvuoroluettelo, josta käy ilmi työntekijän säännöllisen työvuoron pituus ja sen alkamisajankohta.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

Kiitos ministeri Satosen, eduskunnassa on onneksi käsittelyssä laki, mikä mahdollistaa paikallisen sopimuksen myös työnantajille, jotka eivät kuulu liittoon — tai itse asiassa tämä laki on jo hyväksytty.

Työpaikalla tehtävät työt sijoitetaan niiden vaativuuden perusteella vaativuusryhmiin. Vaativuusryhmittely tehdään työnantajan ja yhden tai useamman työntekijöiden edustajan kanssa. Työnantaja dokumentoi tehdyn vaativuusryhmittelyn.

Työohjeet on tehtävä kirjallisena. Kukaan ei vielä tiedä, mikä on riittävä taso tässä.

Työnantajan on järjestettävä lakisääteinen ehkäisevä työterveyshuolto, vaikka palveluksessa olisi vain yksi työntekijä. Tämä vaatimus lähtee ensimmäisestä tunnista. Tämän lainsäädännön muuten aikanaan on laittanut voimaan ministeri Risikko. Mutta jos jossain muilla alueilla nämä velvollisuudet eivät ihan täysin täyty... Vaikkapa jos joku kansanedustajista ostaisi ruohonleikkuupalvelua joltain nuorelta ja on unohtanut tehdä tämän ehkäisevän työterveyshuollon sopimuksen, sille ehkä heristellään sormea, mutta maanviljelijän kohdalta tästä voi seurata kymmenientuhansien eurojen leikkaus. Velvollisuus siis lähtee ensimmäisestä tunnista. Toimintaa aloitettaessa yhteistyön käynnistämisen kustannukset koostuvat lain edellyttämien työpaikkaselvitysten ja toimintasuunnitelman kuluista. Esimerkiksi Keski-Suomessa näiden palvelujen hinta lähti 500 eurosta. Siis toisin sanoen, teille kaikille, jotka palkkaatte työntekijöitä, esimerkiksi jonkun nuoren kesällä pesemään ikkunoita tai imuroimaan tai leikkaamaan nurmikkoa: muistakaa tehdä tämä ehkäisevän työterveyshuollon sopimus. Mehiläinen myy niitä noin 600 euroon. Taas lisätään terveysjätien tuloa. Sitä sopii miettiä, kannattaako palkata kesänuorta viikoksi tai kahdeksi viikoksi.

Maa- ja metsätalousministeriön lupailu oli, että joustavuutta haetaan. Asetusluonnos kertoo kuitenkin karua kieltään: tahattomista virheistä leikataan hyvällä tuurilla vain prosentti peltotuista, muutoin kolme prosenttia, ja toistuvasta virheestä jo kymmenen prosenttia.

Muistan hallituspuolueiden puhuneen työllistämisen helpottamisesta. Tässä kohtaa tulee mieleen, että hohhoijaa.

Kaiken hyvän päälle kukaan ei vielä tiedä, koskevatko nämä kaikki paperikasavaatimukset myös esimerkiksi lomitustyötä tai sitä, että ostaa naapurilta urakointia. Tätäkin kuulemma voidaan verrata näihin samoihin sopimuksiin, vaikka työn tarjoaja olisi yritys, mutta jos katsotaan, että se yritys ei tee laajasti muualle toimia, niin voi olla, että sekin lasketaan tähän mukaan.

Kaiken hyvän päälle monissa tapauksissa eri viranomaistahot saattavat antaa täysin päinvastaisia ohjeita. On esimerkkejä esimerkiksi siitä, että kynnys on liian korkea työsuojeluviranomaisten mielestä ja ympäristöviranomaisten mielestä liian matala, koska jonkun mielestä voivat puristenesteet mennä ladosta maailmalle. Näin joka tapauksessa jotain ehtoa joutuu vääjäämättä viljelijä rikkomaan. Aivan samoin saattaa olla, että kaikki määräykset eivät vanhoissa rakennuksissa täyty ja sinne jouduttaisiin tekemään kymmenientuhansien tai satojentuhansien eurojen remontteja, vaikka koko vaikkapa kotieläintoiminta tai viljankuivaustoiminta saattaa olla ehtoopuolella jo maatilayrityksessä muutoinkin.

Eli toivoisin, että hallitus miettisi tätä esitystä vielä, ja esitän hylkäystä lakiehdotuksille 1—3. [Jenna Simula: Kelpasi viime kaudella!]

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Näin ollen vain yksi puheenvuoro enää ehditään ottaa. Edustaja Kinnari poissa, edustaja Viljanen poissa. — Edustaja Viitala. [Jenna Simula pyytää vastauspuheenvuoroa]

1.46 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Kello rupeaa lähenemään kahta, ja puhuja on kyllä hyvin hereillä, mutta ääni selkeästi rupeaa näköjään hieman väsähtämään tässä vaiheessa. — On hyvä todeta, että EU-tasolta ohjataan taloudellisten seuraamusten avulla suojaamaan Suomessa työtä tekeviä palkansaajia sisällyttämällä sosiaalisen ehdollisuuden vaatimusten noudattaminen yhdeksi tuen tai korvauksen saamisen ehdoksi.

Kerrankin voin käyttää puheenvuoron, jossa voin tervehtiä ilolla käsittelyssä olevaa lakimuutosta, jolla voidaan vähentää EU:n maataloustukia yritykseltä, joka ei huolehdi työntekijöidensä työehdoista tai työsuojelusta asianmukaisesti. On hyvä muistaa, että aluehallintovirastojen mukaan työperäinen hyväksikäyttö on maa- ja metsätaloudessa arkipäivää. Tämä on hyvin valitettavaa, ja kyllä se on arkipäivää myös monilla muilla aloilla, niin että en halua tässä lähteä leimaamaan tätä tiettyä alaa kuitenkaan. Euroopan unionin tasolla sosiaalisen ulottuvuuden tavoitteena on muun muassa kehittää maataloustyöntekijöiden työoloja ja edistää sosiaalisesti kestävästä maatalouden kehittämistä siten, että lisätään tuen saajien tietoisuutta työsopimuksiin ja työturvallisuuteen liittyvistä seikoista ja niissä noudatettavista perusvaatimuksista.

Arvoisa puhemies! Nämä eivät ole kuitenkaan mitään uusia asioita. Kyseisiä asioita velvoitetaan muun muassa työturvallisuuslaissa ja työaikalaisissa, ja työnantajalla on aina laaja huolehtimisvelvoite työntekijän turvallisuudesta ja terveydestä. Tämäkin on valitettava asia sillä tavalla, että tulee kuitenkin ajoittain vastaan tilanteita, että tuntuu, että nämä ovat joillekin työnantajille uusia asioita ja näitä ei ole asianmukaisesti hoidettu. Korostan kuitenkin, että ilman muuta pääsääntöisesti työnantajathan näitä noudattavat hyvinkin, mutta poikkeuksia löytyy.

Kyse on siis näiden vaatimusten noudattamisesta tai noudattamatta jättämisestä, ja nyt kun työsuojeluvalvonnan resurssit ovat niukat, on järkevää tiukentaa tältä osin lainsäädäntöä. Se turvaa Suomessa työtä tekeviä palkansaajia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Otetaan vastauspuheenvuoro edustaja Simulalta, ja oliko edustaja Kalliolla pelkästään kannatuspuheenvuoro? — Otetaan se kannatuspuheenvuoro. Saatte jatkaa huomenna sitten lisää.

Mutta edustaja Kalmarilta kysyttiin... Haluatteko käyttää nyt sen puheenvuoron? — Ettekö halunnut ehdottaa sitä neljättä, vaan vain ne kolme? [Anne Kalmari: 1—3.] — Selvä, joo, kun täällä oli vain epäselvyys, tarkoittitko 1—3 vai 1—4. Eli 1—3. Selvä. — Otetaan kannatuspuheenvuoro sieltä ensin. Edustaja Kallio.

1.49 Vesa Kallio kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kannatan edustaja Kalmarin tekemää ehdotusta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Selvä, kiitoksia. — Vastauspuheenvuoro, edustaja Simula.

1.49 Jenna Simula ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! En lähde nyt tarkemmin oikomaan näitä esitettyjä täysin virheellisiä väitteitä, mitä tuolta pöntöstä äsken

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

edustaja Kalmarin puolesta kuultiin. Mutta siis Suomessa on päätetty, että nämä sosiaalisen ehdollisuuden vaatimukset otetaan käyttöön sallitun siirtymäajan puitteissa 1.1.2025, ja tämän keskustalaiset ovat hyväksyneet silloisen maa- ja metsätalousministeri Kurvisen esittelemänä vuonna 2022. Mikä on muuttunut? Keskusta on oppositiossa ja kansan kannatusta vailla. Ihmettelen tätä nyt oikein, että te hyväksytte ensin jotakin ja sitten menette oppositioon ja mikään ei enää käykään.

Te tiedätte varsin hyvin, että tämä tuodaan nyt kansalliseen lainsäädäntöön, koska meidän täytyy niin tehdä, ja tämä tuodaan minimitasolla ja se nyt viimeisellä hetkellä, kun on tuotava, tuodaan lainsäädäntöön. Tässä ei pitäisi olla mitään vastaansanomista, mutta keskusta tekee, kuten keskusta haluaa tehdä, ja ei siinä mitään, mutta älkää viitsikö sumuttaa maanviljelijöitä tuolla sosiaalisessa mediassa ja maalata niitä synkkiä kuvia ympäriinsä, koska te tiedätte itsekin, että tämä tuodaan lainsäädäntöön [Puhemies koputtaa] minimitasolla, maanviljelijöille parhaimmalla mahdollisella tavalla, mikä vaan on mahdollista. [Anne Kalmarin välihuuto]

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yleisestä asumistuesta ja eläkkeensaajan asumistuesta annettujen lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 126/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 22/2024 vp

Toinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansaneläkelain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 128/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 24/2024 vp

Toinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain 51 a ja 51 b §:n ja korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain 10 a ja 10 b §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 134/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 25/2024 vp

Toinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

10. Hallituksen esitys eduskunnalle lasten ja nuorten terapiatakuuta koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 131/2024 vp
Valiokunnan mietintö StVM 26/2024 vp

Toinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle paikallisen sopimisen edistämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 85/2024 vp
Lakialoite LA 26/2023 vp
Valiokunnan mietintö TyVM 14/2024 vp

Toinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja valmiuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 120/2024 vp
Valiokunnan mietintö TyVM 15/2024 vp

Toinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikoslain 2 c luvun 5 §:n ja henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 64/2024 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 11/2024 vp

Toinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittamisestä annetun lain ja koulutuksen korvaamisesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 168/2024 vp
Valiokunnan mietintö TyVM 17/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi hyvinvointialueesta annetun lain ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetun lain 2 ja 17 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 78/2024 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 26/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 166/2024 vp
Valiokunnan mietintö MmVM 15/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 166/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ajoneuvoverolain 11 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 144/2024 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 23/2024 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 144/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 103/2024 vp
Valiokunnan mietintö YmVM 10/2024 vp

Toinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 130/2024 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 10/2024 vp

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 130/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvät lausumaehdotukset. Asian käsittely päättyi.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi arvonlisäverolain ja oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 36 ja 38 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 158/2024 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 24/2024 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 158/2024 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle eurooppalaista keskitettyä yhteyspistettä koskevaa sääntelyä täydentäväksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 155/2024 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 20/2024 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 155/2024 vp sisältyvät 1.-15. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

22. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi merituulivoimasta talousvyöhykkeellä ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 147/2024 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 21/2024 vp

Toinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

23. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi energiatehokkuuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 170/2024 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2024 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 170/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

24. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Euroopan unionin jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten välisestä tietojenvaihdosta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 139/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2024 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 139/2024 vp sisältyvät 1.-4. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

25. Hallituksen esitys eduskunnalle kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain 1 ja 24 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 169/2024 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 16/2024 vp

Toinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

26. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 114/2024 vp

Toimenpidealoite TPA 10/2023 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 11/2024 vp

Toinen käsittely, ainoa käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

27. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 35 §:n ja perusopetuslain 17 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 163/2024 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 12/2024 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 163/2024 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

28. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eläinten hyvinvoinnista annetun lain ja eläinlääkärinammatin harjoittamisesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 165/2024 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 14/2024 vp

Pöytäkirja PTK 130/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 10.12.2024 pidettävään täysistuntoon.

29. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rakentamislain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lakialoite laiksi rakentamislain 17 §:n muuttamisesta

Lakialoite laiksi rakentamislain 180 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 101/2024 vp

Lakialoite LA 20/2024 vp

Lakialoite LA 21/2024 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 15/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 10.12.2024 pidettävään täysistuntoon.

30. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 149/2024 vp

Toimenpidealoite TPA 23, 58-62, 64, 65/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 27/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 10.12.2024 pidettävään täysistuntoon.

31. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on tiistaina 10.12.2024 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 01.58 tiistaina 10.12.2024.

Pöytäkirjan vakuudeksi: